

Tilburg University

Daders van huiselijk geweld

van der Knaap, L.M.; Idrissi, F. el.; Bogaerts, S.

Publication date:
2010

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
van der Knaap, L. M., Idrissi, F. E., & Bogaerts, S. (2010). *Daders van huiselijk geweld*. (Onderzoek en Beleid; No. 287). Boom Juridische Uitgevers.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Daders van huiselijk geweld

287

Onderzoek en beleid

Daders van huiselijk geweld

L.M. van der Knaap

F. el Idrissi

S. Bogaerts

Boom Juridische uitgevers

Wetenschappelijk Onderzoek- en
Documentatiecentrum
Ministerie van Justitie

Onderzoek en beleid

De reeks Onderzoek en beleid omvat de rapporten van onderzoek dat door en in opdracht van het WODC is verricht.

Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud van de rapporten het standpunt van de Minister van Justitie weergeeft.

Exemplaren van dit rapport kunnen worden besteld bij het distributiecentrum van Boom Juridische uitgevers:

Boom distributiecentrum te Meppel

Tel. 0522-23 75 55

Fax 0522-25 38 64

E-mail budh@boomdistributiecentrum.nl

Voor ambtenaren van het Ministerie van Justitie is een beperkt aantal gratis exemplaren beschikbaar.

Deze kunnen worden besteld bij:

Bibliotheek WODC

Postbus 20301, 2500 EH Den Haag

Deze gratis levering geldt echter slechts zolang de voorraad strekt.

De integrale tekst van de WODC-rapporten is gratis te downloaden van www.wodc.nl.

Op www.wodc.nl is ook nadere informatie te vinden over andere WODC-publicaties.

© 2010 WODC

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veeleelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische veeleelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (art. 16 Auteurswet) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

ISBN 978-90-8974-358-9

NUR 820

Inhoud

Samenvatting	9
1 Inleiding	23
1.1 Achtergrond van het onderzoek	23
1.2 Probleemstelling, doelstelling en onderzoeksvragen	25
1.3 Definitie van huiselijk geweld	27
1.4 Opbouw van het rapport	28
2 Daders van huiselijk geweld – Theoretische beschouwingen over achtergrondfactoren	29
2.1 Achtergrondkenmerken van huiselijk geweld	33
2.1.1 Sociodemografische factoren	33
2.1.2 Psychologische factoren	38
2.1.3 Relatiefactoren	43
2.1.4 Het gezin van oorsprong	44
2.2 Omstandigheden van partnergeweld	45
2.3 Daderclassificaties	46
2.3.1 Dadertypologieën van plegers van partnergeweld	46
2.3.2 Vrouwelijke plegers van partnergeweld	48
2.4 Recidive en hulpzoekgedrag van plegers van partnergeweld	50
2.5 Conclusie	51
Deel 1 Kenmerken van daders van huiselijk geweld in de algemene bevolking	53
3 Methoden van onderzoek onder daders van huiselijk geweld in de algemene bevolking	55
3.1 Afname van de screeningsvragenlijst	55
3.2 Afname van de dadervragenlijst	58
4 Daders van huiselijk geweld – Resultaten van de screeningslijst en de dadervragenlijst	63
4.1 Zelfgerapporteerd ouderschap van huiselijk geweld – Resultaten van de screeningsvragenlijst	63
4.2 Zelfgerapporteerd ouderschap van huiselijk geweld – Resultaten van de dadervragenlijst	67
4.2.1 Ter introductie bij de resultaten van de dadervragenlijst	67
4.2.2 Subgroepen binnen de groep respondenten die de dadervragenlijst invulden	68
4.3 Voor welk slachtoffer vulden respondenten de dadervragenlijst in?	71
4.4 Achtergrondkenmerken van de drie subgroepen	72
4.4.1 Demografische en sociaaleconomische achtergrondkenmerken	72
4.4.2 Middelengebruik	74
4.4.3 Geweld in andere relaties	75

4.4.4	Deviantie in andere contexten	76
4.4.5	Geweld in de eigen jeugd	79
4.5	Verschillen tussen mannen en vrouwen	80
4.6	De definitieve selectie van daders van huiselijk geweld	82
4.7	Samenvattend: plegers van evident huiselijk geweld	83

5 Achtergronden, omstandigheden en gevolgen van huiselijk geweld 85

5.1	Vormen van geweld	85
5.2	Omstandigheden waarin het huiselijk geweld plaatsvond	87
5.3	Aanleiding voor het huiselijk geweld	89
5.4	Gevolgen van het huiselijk geweld	90
5.4.1	Lichamelijk letsel en absentie van werk of school	90
5.4.2	Contact met de politie naar aanleiding van het huiselijk geweld	93
5.4.3	Andere gevolgen van het huiselijk geweld	94
5.5	Hulpzoekgedrag	95
5.5.1	Praten met anderen over het huiselijk geweld	95
5.5.2	Hulp van officiële instanties	98
5.5.3	Redenen om niet met anderen over het geweld te spreken	100
5.6	Plegers van evident psychisch geweld	102
5.7	Verschillen tussen mannen en vrouwen	104
5.8	Samenvattend: achtergronden, omstandigheden en gevolgen van huiselijk geweld in een onderzoeksgroep uit de algemene bevolking	107

Deel 2 Kenmerken van daders van huiselijk geweld in de reclasseringspopulatie 113

6 Methoden van onderzoek onder daders van huiselijk geweld in een onderzoeksgroep uit de reclasseringspopulatie 115

6.1	RISc – Beschrijving van het instrument en van de gebruikte data	116
6.1.1	De Recidive InschattingsSchalen (RISc)	116
6.1.2	RISc-database – Het selecteren van de onderzoeksgroep	117
6.1.3	Enkele kanttekeningen bij het gebruik van RISc-data	118
6.2	Dossieronderzoek	118
6.3	Contacten met justitie	120

7 Kenmerken van daders van huiselijk geweld in een reclasseringspopulatie 125

7.1	De justitiële groep plegers van huiselijk geweld	126
7.1.1	Demografische kenmerken van plegers van huiselijk geweld die hiervoor in aanraking komen met justitie	126
7.2	Criminogene problemen in de justitiële groep plegers van huiselijk geweld	131

7.2.1	Delictgegevens	132
7.2.2	Huisvesting en wonen	133
7.2.3	Opleiding, werk en leren	134
7.2.4	Inkomen en omgaan met geld	135
7.2.5	Relaties met partner, gezin en familie	136
7.2.6	Relaties met vrienden en kennissen	138
7.2.7	Druggebruik	139
7.2.8	Alcoholgebruik	140
7.2.9	Emotioneel welzijn	140
7.2.10	Denkpatronen, gedrag en vaardigheden	141
7.2.11	Houding	143
7.2.12	Risico op recidive	144
7.3	Een vergelijking tussen plegers van huiselijk geweld en plegers van andere delicten	144
7.4	Samenvattend	148
8	Justitiecontacten onder daders van huiselijk geweld in de reclasseringspopulatie	151
8.1	Justitiële voorgeschiedenis	151
8.2	Recidive	154
8.3	Conclusie	157
Deel 3	Conclusies en slotbeschouwing	159
9	Conclusies en slotbeschouwing	161
9.1	Ter inleiding: doelstelling en beperkingen van het onderzoek	161
9.2	Huiselijk geweld in een onderzoeksgroep uit de algemene bevolking	165
9.2.1	Achtergrondkenmerken van daders van evident huiselijk geweld	165
9.2.2	Huiselijk geweld: omstandigheden en gevolgen	167
9.2.3	Hulpzoekgedrag van daders van huiselijk geweld	168
9.3	Huiselijk geweld in een reclasseringspopulatie	170
9.3.1	Achtergrondkenmerken en problematiek van daders van huiselijk geweld die hiervoor werden vervolgd	170
9.3.2	De justitiële voorgeschiedenis en recidive van een justitiële groep plegers van huiselijk geweld	172
9.4	Enkele opmerkelijke verschillen tussen daders van huiselijk geweld in de algemene bevolking en binnen een justitiële populatie	173
9.4.1	Het aandeel mannen en vrouwen in beide onderzoeksgroepen	173
9.4.2	Problematisch alcoholgebruik en problemen met betrekking tot opleiding en werk in beide onderzoeksgroepen	177
9.5	Afsluitend	178

Summary	181
Literatuur	195
Bijlage 1 Begeleidingscommissie	207
Bijlage 2 Dadervragen uit de screeningsvragenlijst	208
Bijlage 3 De dadervragenlijst	213
Bijlage 4 Selectie van de onderzoeksgroep uit de RISC-database	232
Bijlage 5 Tabellen bij hoofdstuk 7	234
Bijlage 6 Interpretatie maat voor effectgrootte Cramer's V	237

Samenvatting

Achtergrond, doelstelling en onderzoeksvragen

Huiselijk geweld is een thema dat hoog op de politieke en maatschappelijke agenda staat. Omdat het in het kader van de aanpak van huiselijk geweld van groot belang is om te kunnen beschikken over recente cijfers en achtergrondgegevens met betrekking tot dit probleem, verzochten de ministeries van Justitie, Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) om een landelijk onderzoek naar de prevalentie en achtergronden van huiselijk geweld op te zetten. Het onderzoek bestaat uit drie deelonderzoeken: een omvangsschatting, een onderzoek naar de aard van het huiselijk geweld en de kenmerken en het hulpzoekgedrag van *slachtoffers* en een onderzoek naar de achtergrondkenmerken, het hulpzoekgedrag en de recidive van *plegers* van huiselijk geweld. Deze laatste studie was onderwerp van het onderhavige rapport en kende de volgende doelstellingen:

- inzicht krijgen in achtergrondkenmerken en problematiek van daders van huiselijk geweld;
- inzicht bieden in het hulpzoekgedrag van daders en zo mogelijk in de achtergronden van het huiselijk geweld;
- bepalen in hoeverre daders van huiselijk geweld opnieuw met justitie in aanraking komen.

De geformuleerde doelstellingen zijn vervolgens uitgewerkt in vijf onderzoeksvragen:

- 1 Wat zijn de achtergrondkenmerken van daders van huiselijk geweld?
- 2 Wat voor problematiek (delictgeschiedenis, persoonlijke omstandigheden en persoonlijkheid) kenmerkt daders van huiselijk geweld?
- 3 Wat is het hulpzoekgedrag van daders van huiselijk geweld?
- 4 Wat kenmerkt incidenten van huiselijk geweld volgens de plegers ervan?
- 5 Wat is de recidive van daders van huiselijk geweld?

Huiselijk geweld is gedefinieerd als geweld dat is gepleegd door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer. Deze kring bestaat uit (ex-)partners, gezinsleden, familieleden en huisvrienden. Onder geweld worden alle vormen van aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer verstaan, waarbij geestelijk, lichamelijk en seksueel geweld wordt onderscheiden. Centraal bij huiselijk geweld staat de relatie tussen pleger en slachtoffer en niet de locatie van het gepleegde geweld.

Voor de beantwoording van de onderzoeksvragen zijn twee verschillende onderzoeksgroepen bestudeerd: een groep respondenten uit de algemene bevolking en een groep plegers die vanwege huiselijk geweld met politie en justitie in aanraking zijn geweest. De eerste groep is geworven onder een voor de Nederlandse bevolking representatieve steekproef uit het internetpanel van onderzoeksbureau Intomart, terwijl de tweede onder-

zoeksgroep bestaat uit daders bij wie naar aanleiding van een strafzaak in verband met huiselijk geweld door de reclassering een RISc is afgenomen (het diagnose-instrument dat de reclasseringsorganisaties gebruiken om criminogene factoren bij justitiabelen in kaart te brengen en om hun risico op recidive in te schatten). De eerste vier onderzoeksvragen zijn in beide onderzoeksgroepen bestudeerd, maar de vraag naar de recidive van plegers van huiselijk geweld is alleen in de reclasseringsgroep bestudeerd. Hoewel de onderzoeksgroep uit de algemene bevolking is gebaseerd op een steekproef die met betrekking tot geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en woonregio een representatieve afspiegeling vormde van de Nederlandse bevolking, moet een belangrijk voorbehoud worden gemaakt bij de generaliseerbaarheid van de resultaten uit deze onderzoeksgroep. De groep die rapporteert over huiselijk geweld is immers een selectie uit deze representatieve steekproef: alleen die respondenten die een eerste vragenlijst invulden en die aangaven in de voorgaande vijf jaar wel eens geweld tegen iemand uit de huiselijke kring te hebben gebruikt, zijn uitgenodigd voor het invullen van een gedetailleerdere, tweede vragenlijst. Vervolgens is binnen de groep respondenten die deze vragenlijst invulde een nadere selectie gemaakt voor de beantwoording van de onderzoeksvragen (zie verderop voor een toelichting). Al met al moeten de resultaten uit de onderzoeksgroep uit de algemene bevolking daarom zeer voorzichtig worden geïnterpreteerd. In principe beschrijven ze uitsluitend de respondenten die aan dit onderzoek meewerkten en zijn generalisaties naar andere plegers van huiselijk geweld vrijwel onmogelijk. De resultaten uit de reclasseringsgroep zijn representatiever en kunnen beter worden gegeneraliseerd. Dit geldt echter alleen voor daders bij wie een RISc wordt afgenomen.

Huiselijk geweld in een onderzoeksgroep uit de algemene bevolking

Onderzoeksgroep en methode

Ten behoeve van het onderzoek naar kenmerken van daders van huiselijk geweld is een screening uitgevoerd in een representatieve steekproef uit het online onderzoekspanel van het onderzoeksbureau Intomart. In deze screening werd respondenten gevraagd aan te geven of zij één of meer van 21 vormen van geweld wel eens hadden gebruikt tegen iemand uit de huiselijke kring. De screeningsvragenlijst is in februari 2008 voorgelegd aan een steekproef van 9.508 personen uit het Intomart online access panel en door 68% van deze respondenten ingevuld. Omdat het aantal allochtone respondenten relatief klein was, is de totale vragenlijst in november 2008 voorgelegd aan 740 nieuw geworven allochtone respondenten. Van hen reageerde 25%. In totaal bestaat de onderzoeksgroep die is gebruikt voor het onderhavige onderzoek naar de kenmerken van daders van huiselijk geweld uit 6.393 respondenten. Een ruime meerder-

heid van de onderzoeksgroep (62,8%) geeft aan nooit huiselijk geweld te hebben gepleegd, terwijl 34,7% zegt ooit minstens één vorm van geweld tegen iemand uit de huiselijke kring te hebben gebruikt. De overige 2,4% van de respondenten weet niet meer of ze ooit huiselijk geweld hebben gepleegd of wil het niet zeggen. Wanneer de laatste vijf jaar worden beschouwd, blijkt dat 12,0% van de respondenten in de voorgaande vijf jaar het plegen van huiselijk geweld rapporteert.

Zowel respondenten die aangeven ooit huiselijk geweld te hebben gepleegd als respondenten die zeggen dit de voorgaande vijf jaar nog te hebben gedaan, rapporteren voornamelijk alleen psychisch geweld te hebben gepleegd of psychisch geweld in combinatie met lichamelijk geweld te hebben gepleegd. Ten opzichte van de totale onderzoeksgroep zijn respondenten die aangeven in de huiselijke kring wel eens geweld te hebben gebruikt vaker een vrouw, ze zijn gemiddeld jonger, hebben vaker een niet-Nederlandse achtergrond en zijn hoger opgeleid dan mag worden verwacht op basis van de verdeling van deze kenmerken in de totale onderzoeksgroep. Over het algemeen gaat het echter om kleine verschillen en alleen de ondervertegenwoordiging van respondenten met een Nederlandse achtergrond q.q. de oververtegenwoordiging van respondenten met een niet-Nederlandse achtergrond kan een middelgroot verschil worden genoemd.

De screeningsvragenlijst vroeg respondenten uitsluitend welke vormen van geweld zij wel eens hadden gebruikt en, als dat in de voorgaande vijf jaar was gebeurd, tegen wie zij dit hadden gedaan. Met een tweede vragenlijst, de dadervragenlijst, zijn kenmerken van plegers van huiselijk geweld in kaart gebracht en is nagegaan wat, vanuit het perspectief van de plegers, de achtergronden van de incidenten van huiselijk geweld waren. Deze vragenlijst werd – opnieuw via het online access panel van Intomart – voorgelegd aan mensen die in de screeningsvragenlijst aan hadden gegeven zich in de voorgaande vijf jaar wel eens schuldig te hebben gemaakt aan geweld tegen iemand uit de huiselijke kring. Van de 670 uitgenodigde respondenten hebben er 456 de vragenlijst ingevuld (een respons van 68%). Na datacleaning resteerde een onderzoeksgroep van 391 respondenten. Een aanzienlijk aantal van deze respondenten rapporteerde uitsluitend enkele lichte vormen van (psychisch) geweld zodat in hun geval niet werkelijk van huiselijk geweld gesproken kon worden. Om binnen de groep die de dadervragenlijst invulde, de respondenten te identificeren die zich schuldig hadden gemaakt aan *evident* huiselijk geweld, is daarom in eerste instantie op basis van type en intensiteit van gerapporteerd geweld een indeling in drie groepen gehanteerd: plegers van incidenteel psychisch geweld, plegers van incidenteel lichamelijk geweld en plegers van structureel geweld. Terwijl deze drie groepen weinig van elkaar verschilden wat betreft hun demografische achtergrondkenmerken werden er wel degelijk verschillen geconstateerd

op de andere achtergrondkenmerken waar de respondenten naar is gevraagd. Het bleken vooral de plegers van incidenteel psychisch geweld te zijn die zich onderscheidten van de twee andere subgroepen. Zij rapporteerden minder slachtoffers, zeiden minder vaak deviante vrienden te hebben (gehad) en waren minder vaak als dader betrokken bij (verbaal) geweld buiten de huiselijke kring. Tot slot was er in deze groep minder vaak sprake van problematisch middelengebruik. Gegeven de kenmerken van het geweld dat deze groep rapporteerde – uitsluitend psychisch geweld, een beperkt aantal verschillende vormen van geweld en vrijwel uitsluitend gericht tegen de partner of de ex-partner – en gezien de verschillen die er bestonden tussen plegers van incidenteel psychisch geweld en de twee andere groepen plegers van huiselijk geweld, is nagegaan in hoeverre de groep plegers van incidenteel psychisch geweld daadwerkelijk kon worden beschouwd als plegers van evident huiselijk geweld. Op basis van de hiertoe uitgevoerde analyses kon worden geconcludeerd dat slechts een klein deel van de groep daadwerkelijk als plegers van huiselijk geweld kan worden beschouwd. Het gaat daarbij om respondenten die vier of vijf vormen van geweld tegen hun slachtoffer rapporteerden, respondenten die drie vormen van geweld rapporteerden waarvan er minstens twee betrekking hadden op een vorm van controle van het slachtoffer en respondenten die hun slachtoffer voortdurend hadden gevolgd of in de gaten hadden gehouden. Dit kan immers als stalking worden beschouwd en is strafbaar. De groep plegers van evident huiselijk geweld in de onderzoeksgroep uit de algemene bevolking bestaat dan ook uit drie groepen: plegers van evident psychisch geweld, plegers van incidenteel lichamelijk geweld en plegers van structureel geweld.

Achtergrondkenmerken van plegers van evident huiselijk geweld

De groep plegers van evident huiselijk geweld bestaat voor zo'n 60% uit vrouwen en is gemiddeld 38 jaar oud. Bijna drie op de vijf plegers van huiselijk geweld in de onderzoeksgroep hebben een Nederlandse culturele achtergrond terwijl ruim een kwart van Turkse, Marokkaanse, Surinaamse of Antilliaanse afkomst is. De helft van de onderzoeksgroep heeft een hbo- of universitaire opleiding, terwijl een derde een opleiding op middelbaar niveau heeft en 12,5% een lage opleiding heeft. Hiermee is de groep plegers van huiselijk geweld erg hoog opgeleid; van de totale Nederlandse bevolking heeft ongeveer een kwart een hbo- of WO-diploma. Drie van de vijf plegers van huiselijk geweld werkten op het moment dat het geweld zich voordeed in loondienst of als zelfstandig ondernemer. De 40% van de plegers die niet werkte ten tijde van het huiselijk geweld, was schoolgaand, huisvrouw, werkloos of ontving pensioen of een uitkering. Over het algemeen zeiden plegers van huiselijk geweld ten tijde van het geweld geen financiële problemen of problemen met betrekking tot middelengebruik te hebben gehad.

Ruim een derde van de plegers van huiselijk geweld heeft in de eigen jeugd te maken gehad met geweld in de huiselijke kring. De helft van deze respondenten geeft aan getuige te zijn geweest en eveneens de helft zegt zelf slachtoffer te zijn geweest. Bijna een derde van de plegers die in hun jeugd met huiselijk geweld te maken hadden, geeft aan zowel getuige als slachtoffer te zijn geweest. Een kwart van de plegers van evident huiselijk geweld zegt voorts zich ook buiten de huiselijke kring wel eens schuldig te hebben gemaakt aan geweld. Het grootste deel van deze groep zegt dat het daarbij om verbaal geweld ging, maar een kwart van de groep geeft aan (op zijn minst ook) lichamelijk geweld te hebben gepleegd. Slachtofferschap van geweld buiten de huiselijke kring ligt hoger: ruim de helft van de respondenten zegt buiten de huiselijke kring slachtoffer te zijn geweest van geweld en van deze daders zegt de helft dat het daarbij (ook) om lichamelijk geweld ging. Iets meer dan 10% van de plegers van huiselijk geweld is wel eens met de politie in aanraking gekomen vanwege geweld buiten de huiselijke kring of vanwege andere (niet-gewelddadige) delicten. In totaal is 2% zowel vanwege geweld als vanwege andere delicten met de politie in aanraking geweest.

Huiselijk geweld: omstandigheden en gevolgen

Plegers van evident huiselijk geweld rapporteerden in meerderheid geweld te hebben gepleegd tegen de partner of ex-partner: drie op de vijf plegers van evident huiselijk geweld pleegden dit tegen de partner of ex-partner. Eén op de vijf respondenten vulde de vragenlijst in naar aanleiding van geweld tegen een kind of stiefkind en bijna een kwart van de daders rapporteerde over geweld tegen een ander persoon uit de huiselijke kring. Plegers van structureel geweld vulden de dadervragenlijst significant vaker in voor een kind of een stiefkind dan plegers van incidenteel lichamelijk geweld.

De aanleiding van het geweld is volgens de respondenten in veel gevallen gelegen in ruzie tussen dader en slachtoffer en, vooral voor plegers van incidenteel lichamelijk geweld, in een belediging of kwetsing door het slachtoffer. Daarnaast speelt vermoeidheid en eigen stress bij de pleger in veel gevallen een rol. Eigen alcohol- of druggebruik wordt daarentegen vrijwel niet genoemd als aanleiding voor het huiselijk geweld. Over het algemeen lijkt het huiselijk geweld, in de perceptie van de plegers, weinig directe gevolgen in termen van letsel, absentie of politie-ingrijpen te hebben. Volgens de daders is niet meer dan 5% van de slachtoffers wel eens van school of werk thuisgebleven, terwijl van de plegers zelf 15% naar aanleiding van het geweld één of meer dagen thuis is gebleven van school of werk. Niet meer dan één op de tien daders van huiselijk geweld komt naar aanleiding hiervan in aanraking met de politie en bijna niemand zegt ooit door justitie te zijn vervolgd. Slechts een minderheid van de daders zegt dat het slachtoffer wel eens letsel heeft opgelopen en van de slachtoffers die letsel opliepen, heeft slechts een klein deel

medische hulp gekregen. Volgens de daders beperkte het letsel zich doorgaans dan ook tot letsel waar geen medische hulp voor nodig lijkt te zijn (schaafwonden, blauwe plekken). Naast het feit dat de meerderheid van de daders van huiselijk geweld zegt dat het geweld niet of nauwelijks tot letsel voor het slachtoffer, absentie van school en werk of contact met de politie leidde, geeft in totaal de helft van alle daders aan dat het geweld ook in andere opzichten geen noemenswaardige gevolgen heeft gehad. De andere helft van de onderzoeksgroep noemt daarentegen wel (negatieve) gevolgen: bijna één op de vijf daders zegt dat de relatie met hun partner naar aanleiding van het geweld is verbroken, 18% zegt neerslachtig te zijn geworden en een vrijwel even grote groep (16%) zegt naar aanleiding van het geweld negatiever over zichzelf te zijn gaan denken.

Hulpzoekgedrag van daders van huiselijk geweld

De helft van de plegers van evident huiselijk geweld geeft aan hier met een ander over te hebben gesproken. Over het algemeen zoekt men diegene in de eigen kring en praat men met de eigen partner of met familie en vrienden, maar de helft van de daders die er met anderen over spraken, heeft met een hulpverlener gesproken. Dat betekent overigens niet dat een vorm van formele hulpverlening ook gebruikelijk is: van alle daders die met anderen spraken, heeft ongeveer een kwart hulp van een instantie gekregen. De belangrijkste reden voor daders om over het huiselijk geweld te praten is dat het geweld hen dwars zit. Daarnaast zoekt de helft van deze mensen hulp bij het veranderen van de situatie. Over het algemeen lukt het praten met anderen de daders op en voor een groot deel leveren de gesprekken ook nuttige adviezen op.

Wat betreft hun hulpzoekgedrag lijkt er een aantal betekenisvolle verschillen te bestaan tussen plegers van incidenteel lichamelijk geweld en structureel geweld. In beide groepen zei ongeveer de helft van de respondenten dat zij wel eens met iemand anders over het huiselijk geweld hadden gesproken. Plegers van incidenteel lichamelijk geweld die hier met anderen over spraken, zeggen echter vaker dan plegers van structureel geweld dat zij dit deden omdat ze gewend zijn om met anderen te praten over de dingen die hun dwars zitten. Tegelijkertijd lijken deze daders minder geneigd dan plegers van structureel geweld om hulp te zoeken van officiële instanties. Een groter deel van hen zegt geen hulp te hebben gekregen en hier ook geen behoefte aan te hebben gehad. Van de plegers van incidenteel lichamelijk geweld die er *niet* met anderen praatten geeft daarnaast een groter deel dan in de groep plegers van structureel geweld aan dat zij er nooit met een ander over zouden praten. Gevraagd naar de redenen om niet met anderen over het huiselijk geweld te praten, zeggen plegers van incidenteel lichamelijk geweld vaker dan plegers van structureel geweld dat het probleem is opgelost. Zij geven daarentegen minder vaak als reden dat ze het geweld eigenlijk niet zo'n probleem vinden en lijken evenmin de stelling te onderschrijven dat dit soort voorvallen

bij iedereen wel eens gebeuren. Hoewel zij dus minder vaak officiële hulp zochten en minder bereid lijken te zijn dit te doen dan plegers van structureel geweld lijkt het niet zo te zijn dat ze het gebeurde minder ernstig vinden. Het lijkt er daarentegen op dat deze groep er beter in slaagt zijn problemen zelf op te lossen.

Naast deze verschillen tussen de groepen plegers van incidenteel lichamelijk geweld en structureel geweld lijkt de groep plegers van structureel geweld op basis van hun antwoorden op de vragen over hun hulpzoekgedrag door een interessante heterogeniteit te worden gekenmerkt. De groep plegers van structureel geweld die wel met anderen praatte over het geweld, lijkt in hun overwegingen om dat te doen in hoge mate op de plegers van incidenteel lichamelijk geweld die hier met anderen over spraken. Ze zeggen echter minder vaak dan plegers van incidenteel lichamelijk geweld gewend te zijn om over hun problemen te praten en een belangrijke reden voor deze groep om *niet* met anderen te praten over het huiselijk geweld is schaamte over het eigen gedrag. Er bevindt zich in deze groep dan ook een aanzienlijk aantal daders dat geen hulp heeft gehad van officiële instanties, maar die dat wel graag hadden willen hebben. Tegelijkertijd is er een groep die zegt het huiselijk geweld eigenlijk niet zo'n probleem te vinden. Ook zeggen deze daders vaker van mening te zijn dat dit soort dingen nou eenmaal gebeuren. Voorzichtig concluderend lijkt de groep plegers van structureel geweld enerzijds te bestaan uit mensen voor wie het gebruik van geweld een normale manier is om conflicten op te lossen. Daarnaast bestaat de groep echter ook uit mensen die zich schamen voor hun gedrag, maar die er niet in slagen hun problemen zelf op te lossen en hier graag hulp bij zouden willen krijgen. Op basis van het onderhavige onderzoek kunnen de hier beschreven verschillen tussen plegers van incidenteel lichamelijk geweld en structureel geweld en de heterogeniteit binnen de groep plegers van structureel geweld alleen met de grootst mogelijke voorzichtigheid worden gepresenteerd. Respondenten is immers niet rechtstreeks gevraagd of zij gewend zijn om met anderen te praten over dingen die hun dwars zitten. Mensen is evenmin rechtstreeks gevraagd of zij het geweld eigenlijk als een probleem beschouwen. Beide stellingen waren antwoordmogelijkheden bij de vragen wat voor mensen de reden was om al dan niet met anderen over het huiselijk geweld te praten. Het onderhavige onderzoek kan deze resultaten niet met zekerheid onderbouwen en daarom wordt benadrukt dat deze bevindingen expliciet moeten worden beschouwd als iets dat onderwerp zou moeten zijn van toekomstig onderzoek.

Een vergelijking tussen mannen en vrouwen in de groep plegers van evident huiselijk geweld

Er blijken meer overeenkomsten dan verschillen te bestaan tussen mannelijke en vrouwelijke plegers van evident huiselijk geweld. Over het algemeen rapporteren vrouwen en mannen in dezelfde mate zich

schuldig te hebben gemaakt aan de 21 verschillende vormen van huiselijk geweld: er bestaan slechts drie significante verschillen. Ten eerste hebben vrouwen vaker dan mannen gedreigd de relatie te verbreken. Voorts zeggen mannen vaker dan vrouwen dat ze het slachtoffer op een pijnlijke of angstaanjagende manier hebben geduwd of vast hebben gegrepen. Vrouwen zeggen op hun beurt weer vaker dat ze het slachtoffer hebben geslagen, geschopt, gebeten of gestompt. Met betrekking tot de andere vormen van geweld bestaan er dus geen significante verschillen tussen mannen en vrouwen. Evenveel mannen als vrouwen zeggen voorts dat het slachtoffer wel eens letsel heeft opgelopen en er bestaan evenmin significante verschillen met betrekking tot de vraag of zichzelf of het slachtoffer wel eens thuis zijn gebleven van school of werk. Meer vrouwen dan mannen hebben naar aanleiding van het huiselijk geweld dat zij pleegden tegen het slachtoffer over wie ze de vragenlijst invulden, wel eens contact gehad met de politie (17,0% respectievelijk 10,6%), maar het gaat om zeer kleine aantallen respondenten en het verschil is niet significant. Over het algemeen bestaan er evenmin significante verschillen tussen mannen en vrouwen met betrekking tot de door hen gerapporteerde aanleidingen voor het huiselijk geweld. Wat wel opvalt is dat vrouwen vaker dan mannen aangeven dat de aanleiding voor het huiselijk geweld een belediging of kwetsing door het slachtoffer was en dat mannen wat vaker dan vrouwen rapporteren dat het geweld gebeurde omdat zij onder invloed van alcohol of drugs waren. In beide gevallen gaat het echter om vrij kleine verschillen. Met betrekking tot de gevolgen die het huiselijk geweld heeft gehad, geven vrouwen en mannen vrijwel vergelijkbare antwoorden en hoewel vrouwelijke daders iets vaker dan mannen met anderen over het geweld praten (55,6% respectievelijk 48,0%), is dit verschil niet significant. Mannen en vrouwen rapporteren daarnaast dezelfde redenen om met anderen over het huiselijk geweld te praten. Vrouwen zeggen weliswaar wat vaker dan mannen dat ze gewend zijn om met anderen te praten over dingen die hun dwars zitten, maar dit verschil is niet significant. Daarnaast geven mannen en vrouwen in vergelijkbare mate aan dat het praten met anderen hun iets heeft opgeleverd, maar mannen zeggen wat dit betreft wel significant vaker dan vrouwen dat ze goed advies hebben gekregen en dat ze ervan hebben geleerd hoe ze anders kunnen reageren. Het aandeel mannelijke daders dat met anderen over het huiselijk geweld sprak en dat hulp van een officiële instantie ontving, is tot slot vrijwel even groot als het aandeel vrouwen dat formele hulp kreeg (26,7% respectievelijk 22,1%).

Huiselijk geweld in een reclasseringspopulatie

Onderzoeksgroep en methode

In het tweede deel van dit onderzoeksrapport worden de achtergrondkenmerken en de problematiek beschreven van daders die vanwege

huiselijk geweld met justitie in aanraking kwamen. Hierbij is gebruik gemaakt van een onderzoeksgroep die naar aanleiding van het door hen gepleegde delict contact heeft gehad met de reclassering en bij wie door de reclassering het instrument 'Recidive InschattingsSchalen' (RISc) is afgenomen. RISc is het diagnose-instrument van de Nederlandse reclasseringsorganisaties waarmee reclasseringswerkers het recidiverisico van delinquenten inschatten en in kaart brengen welke zogeheten crimino-gene factoren (kenmerken en omstandigheden op een aantal leefgebieden die samenhangen met delictgedrag) aan dit risico ten grondslag liggen. Ten behoeve van het onderhavige onderzoek kon gebruik worden gemaakt van een database waarin alle RISc's zijn opgenomen die van november 2004 tot begin september 2007 door de drie reclasseringsorganisaties zijn gestart. Het gebruik van de RISc-database brengt het voordeel met zich mee dat alle door de drie reclasseringsorganisaties afgenomen RISc's hierin worden opgeslagen. Dit betreft dus geen steekproef, maar een populatiebestand. De groep plegers van huiselijk geweld uit dit bestand vormt daarom (als het goed is) ook de *populatie* plegers van huiselijk geweld die in aanraking komt met justitie en voor wie door de reclassering een voorlichtingsrapportage of re-integratieplan wordt opgesteld. Benadrukt moet echter worden dat niet bij iedere dader een RISc wordt afgenomen. Binnen de groep plegers die met justitie in aanraking komt, zal de onderzoeksgroep daarom naar alle waarschijnlijkheid een 'zwaardere' groep daders zijn.

Nadat uit de RISc-database de RISc's waren geselecteerd die naar aanleiding van een huiselijkgewelddelict waren afgenomen, ontstond een onderzoeksgroep met 9.504 RISc's. Op basis van de resultaten van de RISc kon worden beschreven in hoeverre plegers van huiselijk geweld problemen ervaren op de leefgebieden die met de RISc in kaart worden gebracht. Om meer te weten te komen over het huiselijk geweld naar aanleiding waarvan de onderzoeksgroep met justitie in aanraking is gekomen, is daarnaast een dossieronderzoek uitgevoerd op basis van een random steekproef van 200 daders uit de totale onderzoeksgroep. Tot slot is met gebruikmaking van de methode van de WODC-Recidivemonitor in kaart gebracht in hoeverre daders van huiselijk geweld eerdere justitiecontacten hadden en welk deel van hen opnieuw als verdachte in een strafzaak is vervolgd. Als gevolg van het koppelen van het RISc-bestand aan de databestanden van de WODC-Recidivemonitor bestaat de onderzoeksgroep van het recidiveonderzoek uit 8.877 daders.

Achtergrondkenmerken en problematiek van daders van huiselijk geweld die hiervoor werden vervolgd

Wat vrijwel direct opvalt in de groep plegers van huiselijk geweld bij wie naar aanleiding hiervan een RISc is afgenomen, is dat vrouwen in deze justitiële groep slechts een heel kleine minderheid vormen terwijl de meerderheid van de slachtoffers daarentegen wel vrouw is. Het gaat

voornamelijk om vrouwelijke (ex-)partners: deze groep omvat 67,5% van de totale slachtoffergroep. De twee andere slachtoffergroepen die een relatief groot percentage van de totale groep omvatten, zijn de ouders en schoonouders (samen 10,5%) en de (stief)kinderen (8%) van de daders. Huisvriend(inn)en, andere familieleden en andere personen uit de huiselijke kring (bijvoorbeeld de nieuwe partner van de eigen ex) vormen samen 7% van de totale slachtoffergroep. Voorts heeft een aanzienlijk deel van de plegers van huiselijk geweld die hiervoor met justitie in aanraking kwamen, zich schuldig gemaakt aan lichamelijk geweld waardoor het slachtoffer verwondingen opliep.

Op de meeste leefgebieden afzonderlijk heeft steeds slechts een minderheid van de plegers van huiselijk geweld te maken met criminogene problemen. Zo is het aandeel daders dat op het gebied van huisvesting, inkomen en omgaan met geld, relaties met vrienden en kennissen, druggebruik en emotioneel welzijn met problemen kampt, steeds zo'n 20 tot 30%. De leefgebieden waar de grootste groepen plegers problemen vertonen, zijn denkpatronen en gedrag en – niet verwonderlijk – de relaties met partner, gezin en familie. Daarnaast valt op dat bijna de helft van de plegers van huiselijk geweld problemen heeft met betrekking tot alcoholgebruik en op het gebied van opleiding, werk en leren. Ook hun houding ten opzichte van de samenleving in het algemeen en delictgedrag in het bijzonder is bij twee op de vijf daders van huiselijk geweld aanleiding voor reclasseringswerkers om te spreken van een criminogeen probleem. Gemiddeld wordt de groep daders van huiselijk geweld volgens de reclasseringswerkers die de RISC invulden, op vier leefgebieden gekenmerkt door criminogene problemen.

Wanneer plegers van huiselijk geweld worden vergeleken met daders bij wie naar aanleiding van andere delicten een RISC is afgenomen, blijkt dat de houding van plegers van huiselijk geweld ten opzichte van de samenleving en met betrekking tot delictgedrag niet betekenisvol afwijkt van deze andere daders. Ten opzichte van andere daders hebben plegers van huiselijk geweld daarentegen beduidend minder vaak verkeerde vrienden, hebben ze minder vaak financiële problemen, is er minder vaak sprake van problematisch druggebruik en hebben plegers van huiselijk geweld minder vaak problemen op het terrein van opleiding en werk. Hun alcoholgebruik komt echter overeen met plegers van andere geweldsdelicten en is voor reclasseringswerkers vaker een aanleiding tot zorg dan het geval is bij plegers van niet-gewelddadige delicten. Tot slot vertonen daders van huiselijk geweld in vergelijking met plegers van andere geweldsdelicten even vaak problemen op het gebied van denkpatronen en gedrag, terwijl plegers van niet-gewelddadige delicten zelfs minder vaak problemen op dit gebied vertonen.

De justitiële voorgeschiedenis en recidive van een justitiële groep plegers van huiselijk geweld

Zeventig procent van de daders die vanwege huiselijk geweld met politie en justitie in aanraking zijn gekomen en bij wie naar aanleiding hiervan een RISC is afgenomen, kwam eerder al met justitie in aanraking. Gemiddeld werden deze daders ruim zes keer eerder vanwege een misdrijf vervolgd en ook na hun contact met justitie naar aanleiding van huiselijk geweld komt een deel opnieuw met justitie in aanraking. Binnen twee jaar na de huiselijkgeweldszaak heeft bijna een derde van de daders opnieuw minstens één justitiezaak opgebouwd. Van *alle* recidivezaken in die eerste twee jaar heeft de grootste groep betrekking op een geweldsdelict. Daarnaast staan recidiverende daders van huiselijk geweld ook vaak terecht voor vermogensdelicten zonder geweld, verkeersmisdrijven en relatief lichte delicten zoals vernieling, lichte agressie en delicten tegen de openbare orde. Zedendelicten, overtredingen van de Opiumwet en vermogensdelicten met geweld komen relatief weinig voor. Hoewel plegers van huiselijk geweld die hiervoor door justitie werden vervolgd en bij wie een RISC is afgenomen dus geen onbekenden zijn van justitie, wijken zij wat betreft hun justitiële carrière wel duidelijk af van daders bij wie vanwege andere delicten een RISC is afgenomen. Plegers van huiselijk geweld hebben een aanzienlijk beperktere justitiële voorgeschiedenis en waren ook beduidend ouder toen ze voor het eerst met justitie in aanraking kwamen. De justitiële voorgeschiedenis van plegers van huiselijk geweld kenmerkt zich ten opzichte van die van andere plegers bij wie een RISC werd afgenomen evenwel door een duidelijk groter aandeel gewelds- en verkeersmisdrijven. Ook wanneer zij opnieuw met justitie in aanraking komen – wat minder vaak gebeurt dan bij daders van andere delicten – worden zij vaker vanwege gewelds- en verkeersmisdrijven vervolgd dan recidiverende plegers bij wie naar aanleiding van een ander delict een RISC is afgenomen.

Een vergelijking tussen daders van huiselijk geweld in de algemene bevolking en binnen een justitiële populatie

Het is moeilijk om de resultaten uit de twee in het onderhavige rapport beschreven onderzoeksgroepen met elkaar in verband te brengen. Beide groepen zijn immers heel verschillend van karakter: de groep uit de algemene bevolking werkt vrijwillig mee aan het onderzoek terwijl de kenmerken van de reclasseringsgroep beschreven kunnen worden omdat zij vanwege huiselijk geweld door justitie zijn vervolgd. Bovendien zijn de resultaten in de onderzoeksgroep uit de algemene bevolking op zelfrapportage gebaseerd terwijl de informatie over de achtergrondkenmerken van de plegers die vanwege huiselijk geweld door justitie werden vervolgd, afkomstig is van reclasseringsmedewerkers en uit de officiële

justitiële documentatie. Daarnaast hebben respondenten uit de algemene bevolking over een breed scala aan gedrag gerapporteerd; van relatief lichte vormen van agressie tot ingrijpend, ernstig geweld jegens iemand uit de huiselijke kring. Daders uit de groep reclasseringscliënten zijn daarentegen allemaal door justitie vervolgd vanwege huiselijk geweld. Het gedrag waar zij zich schuldig aan hebben gemaakt, is daarmee waarschijnlijk ernstiger geweest dan een groot deel van het gedrag dat door respondenten uit de algemene onderzoeksgroep is gerapporteerd. Zowel de aard van de onderzoeksgroepen als de methoden van dataverzameling maken het dus moeilijk om beide groepen met elkaar te vergelijken, maar er is desalniettemin een aantal interessante verschillen die om een nadere beschouwing vragen.

Het aandeel mannen en vrouwen in beide onderzoeksgroepen

Een van de meest in het oog springende verschillen tussen de onderzoeksgroepen uit de algemene bevolking en uit de reclasseringspopulatie is dat de eerste groep uit meer vrouwen dan mannen bestaat (57,8% versus 42,2%) terwijl de tweede groep bijna in zijn geheel uit mannen bestaat (93,1% was man). Voorts is de meerderheid van de slachtoffers van de plegers uit de reclasseringsgroep vrouw. De onderzoeksgroep uit de algemene bevolking is niet gevraagd naar het geslacht van het slachtoffer voor wie zij de dadervragenlijst invulden, maar op basis van het aandeel respondenten dat de vragenlijst voor de partner of ex-partner invulde, kan worden aangenomen dat vrouwelijke slachtoffers in deze onderzoeksgroep in ieder geval veel minder oververtegenwoordigd zullen zijn dan in de justitiële onderzoeksgroep (ervan uitgaande dat het in meerderheid om heteroseksuele relaties zal zijn gegaan). Toch bestaat ook de groep plegers uit de algemene bevolking uit plegers van evident geweld, wat betekent dat ook vrouwen aangeven zich schuldig te maken aan gedrag dat zonder meer als huiselijk geweld kan worden beschouwd. Er bestaan echter geen significante verschillen tussen mannen en vrouwen wat betreft de mate waarin zij aangeven dat de aanleiding voor het huiselijk geweld lag in de agressie van het slachtoffer of in pogingen van het slachtoffer om het leven van de respondent te controleren. Het ligt dan ook niet voor de hand om te veronderstellen dat geweld dat in de onderzoeksgroep uit de algemene bevolking door vrouwen wordt gerapporteerd, voornamelijk als reactie op geweld van het slachtoffer zou zijn gepleegd. Bovendien blijkt uit de vergelijking tussen mannelijke en vrouwelijke plegers van huiselijk geweld in de algemene bevolkingsgroep dat er meer overeenkomsten tussen hen bestaan dan dat er verschillen zijn. De verschillen die er zijn, zijn bovendien in termen van effectgrootte over het algemeen vrij beperkt van omvang. Toch bestaat het huiselijk geweld dat door justitie wordt vervolgd overwegend uit geweld dat door mannelijke daders wordt gepleegd tegen vrouwelijke slachtoffers.

De waarschijnlijkste verklaring voor de sterk uiteenlopende verdeling tussen mannen en vrouwen in beide onderzoeksgroepen lijkt te zijn dat, hoewel zowel mannen als vrouwen zich schuldig maken aan evident huiselijk geweld en dit in de meeste gevallen niet tot letsel leidt, de ernstiger vormen van letsel vaker door mannen worden veroorzaakt waardoor het overwegend mannen zijn die vanwege huiselijk geweld met politie en justitie in aanraking komen. De resultaten van dit onderzoek sluiten hiermee aan op de conclusies van internationaal longitudinaal, epidemiologisch onderzoek.

Problematisch alcoholgebruik en problemen met betrekking tot opleiding en werk in beide onderzoeksgroepen

Opvallend genoeg lijkt in de reclasseringsgroep veel vaker sprake te zijn van problematisch alcoholgebruik dan in de onderzoeksgroep uit de algemene bevolking. Terwijl zo'n 40% van de plegers die vanwege huiselijk geweld door justitie werden vervolgd, problemen heeft op het gebied van alcoholgebruik (en deze problemen naar de mening van de reclasseringswerkers die de RISC invulden ook nog eens te maken hadden met het delict) zegt slechts een minderheid van de daders uit de algemene onderzoeksgroep dat alcoholgebruik een rol speelde in het door hen gerapporteerde huiselijk geweld. Helaas was het niet mogelijk om na te gaan in hoeverre daders in de onderzoeksgroep uit de algemene bevolking hun eigen middelengebruik verzwijgen of bagatelliseren, maar het zou interessant zijn dit in een vervolgstudie te doen. Als het klopt dat alcoholgebruik in een algemene onderzoeksgroep, waar huiselijk geweld niet vaak tot letsel leidt, een beperkte rol speelt terwijl het in een justitiële onderzoeksgroep, die veel vaker letsel veroorzaakte, een aanzienlijk probleem is, dan zou het kunnen dat alcoholgebruik een rol speelt bij het uit de hand lopen van ruzies en conflicten.

Een laatste opvallend verschil tussen daders uit de algemene onderzoeksgroep en uit de reclasseringsgroep heeft betrekking op opleiding en werk. 40% van de reclasseringsgroep heeft een criminogeen probleem op het gebied van opleiding en werk terwijl de helft van de bevolkingsgroep een hbo of universitaire opleiding heeft. Werk lijkt in deze groep ook geen probleem te zijn geweest. Een verklaring voor dit verschil kan op verschillende terreinen liggen, maar er zijn aanwijzingen dat hoog opgeleiden meer bereid zijn geweest deel te nemen aan het onderzoek en meer bereid zijn geweest over hun ouderschap te rapporteren. Dit benadrukt nogmaals dat de resultaten uit de onderzoeksgroep uit de algemene bevolking zeer voorzichtig moeten worden geïnterpreteerd.

Slotconclusie

De belangrijkste conclusie van deze studie lijkt te kunnen zijn dat zowel mannen als vrouwen zich schuldig maken aan evident huiselijk geweld. Hoe onaangenaam en ingrijpend ook, dit leidt niet vaak tot ernstige gevolgen in termen van letsel, absentie van opleiding en werk of ingrijpen door politie en justitie. Wanneer dat laatste wel gebeurt, is er doorgaans sprake geweest van geweld dat letsel tot gevolg heeft en in de meeste gevallen is het daarbij de vrouwelijke partner die het ernstigste letsel oploopt. Dat het in dit geval om een groep daders gaat die vrij deviant gedrag vertoont, wordt nog onderstreept door de constatering dat de groep daders die vanwege huiselijk geweld door justitie werd vervolgd (en bij wie een RISC werd afgenomen) geen onbekenden waren van justitie. De meeste Nederlanders hebben immers geen geregistreerde justitiezaken, laat staan dat ze er op gemiddeld 38-jarige leeftijd al zes hebben voordat ze vanwege huiselijk geweld worden vervolgd. Eén van de belangrijkste vragen voor vervolgonderzoek lijkt dan ook te zijn welke kenmerken van daders, slachtoffers en voorvallen van huiselijk geweld verband houden met het escaleren van huiselijk geweld.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond van het onderzoek

Huiselijk geweld is een thema dat sinds een aantal jaren hoog op de politieke en maatschappelijke agenda staat. Zoals Wittebrood en Veldheer in 2005 lieten zien, komt de term 'huiselijk geweld' in 1995 in geen enkele officiële publicatie van de Eerste en Tweede Kamer voor, terwijl zij in 2004 142 officiële Kamerstukken telden waarin de term wordt genoemd. De aandacht in de beide Kamers is sinds 2004 niet verminderd; in 2008 kwam de term 184 keer voor in officiële Kamerstukken.¹ Ook in de landelijke media is de aandacht voor huiselijk geweld de afgelopen jaren allerm minst afgenomen; het aantal artikelen in de landelijke kranten dat in 2008 de term 'huiselijk geweld' bevatte, bedraagt 482.² Huiselijk geweld wordt als een groot maatschappelijk probleem erkend en de overheid beschouwt het als haar taak om dit probleem te bestrijden. De titel van de in 2002 verschenen nota 'Privé geweld, publieke zaak' (TK 2001-2002, 28 345, nr. 2), die de basis vormt van een overheidsbrede aanpak van huiselijk geweld, spreekt in dezen voor zichzelf. Voorbeelden van de meer dan 50 in de nota genoemde maatregelen om het probleem te bestrijden, zijn het bevorderen van de samenwerking tussen politie, Openbaar Ministerie en hulpverleningsorganisaties en het ontwikkelen van nieuwe, effectievere methoden en strategieën voor de bestrijding van huiselijk geweld. Een van de recentste maatregelen die zijn geïmplementeerd, betreft het huisverbod dat sinds 1 januari 2009 aan plegers van huiselijk geweld kan worden opgelegd waarbij hen voor een periode van (in beginsel) tien dagen de toegang tot hun huis kan worden ontfegd (zie ook www.huisverbod.nl). Het kabinet Balkenende IV heeft in het coalitieakkoord aangegeven de aanpak van huiselijk geweld voort te willen zetten en heeft voor de periode 2008-2011 een nieuw plan van aanpak opgesteld: 'De volgende fase'. In dit plan van aanpak, dat op 1 september 2008 naar de Tweede Kamer werd gestuurd, wordt de noodzaak benadrukt om te kunnen beschikken over recente cijfers en achtergrondgegevens met betrekking tot huiselijk geweld. Hoewel sinds 2005 jaarlijks rapportages verschijnen over de omvang van huiselijk geweld in de politieregistraties (Ferwerda, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009), stamt het recentste onderzoek naar de achtergronden van huiselijk geweld op basis van grootschalig survey-onderzoek uit 1997 en 2002. In 1997 werd door Intomart een landelijk onderzoek uitgevoerd onder 1.005 respondenten naar door hen ervaren slachtofferschap van huiselijk geweld (Van Dijk, Flight, Oppenhuis & Duesmann, 1997). Van Dijk en zijn collega's concludeerden dat 45% van de

- 1 Net als Wittebrood en Veldheer (2005) baseren wij ons op het aantal Kamerstukken, Handelingen en Kamervragen uit de Eerste en Tweede Kamer waarin het woord 'huiselijk geweld' voorkomt (bron: www.overheid.nl). Vanaf 2005 zijn deze aantallen jaarlijks respectievelijk 117, 91, 164 en 184. In 2009 verschenen tot en met 7 mei 59 officiële publicaties waarin de term 'huiselijk geweld' voorkomt.
- 2 Gebaseerd op het aantal artikelen waarin de term 'huiselijk geweld' voorkomt en dat tussen 1 januari en 31 december 2008 verscheen in de landelijke kranten (inclusief de gratis dagbladen) (bron: De Krantenbank van LexisNexis).

Nederlandse bevolking ooit slachtoffer is geworden van niet-incidenteel huiselijk geweld en dat 11% van de Nederlanders slachtoffer is van huiselijk geweld dat tot lichamelijk letsel heeft geleid. Het onderzoek is later met een andere wijze van steekproeftrekking en een andere dataverzamelmethode herhaald onder allochtone bevolkingsgroepen (Van Dijk & Oppenhuis, 2002). Op basis van die studie concluderen Van Dijk en Oppenhuis dat allochtone respondenten slachtofferschap van huiselijk geweld hoogstwaarschijnlijk onderrapporteren, maar dat het ook onder deze bevolkingsgroepen om een niet te verwaarlozen probleem gaat; 24% van de allochtone respondenten zegt ooit slachtoffer te zijn geweest van niet-incidenteel huiselijk geweld. Het enige andere grootschalige onderzoek naar slachtofferschap van huiselijk geweld in Nederland dateert uit 1986 toen Römkens geweld tegen vrouwen in kaart bracht in een steekproef van 1.016 heteroseksuele vrouwen tussen de 20 en 60 jaar die ooit een partner hadden gehad (Römkens, 1989, 1992). Zij concludeerde dat 20% van de vrouwen ooit slachtoffer was geweest van lichamelijk geweld door een (ex-)partner en dat 10% van de vrouwen te maken had gehad met niet-incidenteel geweld. Bij één op de twintig van de door haar ondervraagde vrouwen had het geweld zich nog in het jaar voorafgaand aan het onderzoek voorgedaan.

Zijn de recentste grootschalige survey-onderzoeken naar slachtofferschap al enige tijd geleden uitgevoerd, dergelijk onderzoek onder plegers van huiselijk geweld bestaat niet in Nederland. Lünemann en Bruinsma (2005) voerden een onderzoek uit naar de aard en omvang van bij de politie geregistreerd publiek en huiselijk geweld. Het doel van hun studie was om zowel incidenten als plegers van beide vormen van geweld te typeren en na te gaan wat de verschillen en overeenkomsten zijn tussen publiek en huiselijk geweld. Voor de beschrijving van daderprofielen baseerden Lünemann en Bruinsma zich op politieregistraties, interviews met medewerkers van de politie, het Openbaar Ministerie, de reclassering en de hulpverlening en op een beperkt aantal strafdossiers. Wat plegers van de verschillende vormen van geweld van elkaar onderscheidt is of er sprake is van uitsluitend geweld in de huiselijke kring of dat daders ook andere (gewelds)delicten plegen. Op basis van hun interviews concluderen Lünemann en Bruinsma dat de groep plegers van huiselijk geweld met een blanco strafblad bestaat uit mannen die gewoon functioneren, maar in hun relatie gevoelens van onmacht en frustratie 'oplossen' met geweld. Door de opzet van het onderzoek hebben de resultaten uitsluitend betrekking op daders die vanwege hun gedrag met de politie in aanraking komen. Bovendien zijn in dit onderzoek plegers van huiselijk geweld zelf niet bevraagd met betrekking tot het geweld.

De in het plan van aanpak 'De volgende fase' gesignaleerde behoefte aan recentere cijfers over de omvang, aard en achtergronden van huiselijk geweld is op een eerder moment reeds onderkend en heeft ertoe geleid dat het Wetenschappelijk Onderzoekscentrum van het ministerie van Justitie

op verzoek van de ministeries van Justitie, Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) in 2007 een landelijk onderzoek naar de prevalentie en achtergronden van huiselijk geweld heeft opgezet. Het onderzoek bestaat uit drie deelonderzoeken.

- 1 Omvangschatting. Een onderzoek naar de omvang van huiselijk geweld door middel van de vangst-hervangstmethode.
- 2 Slachtofferonderzoek. Een onderzoek naar de aard van het huiselijk geweld en de kenmerken en hulpzoekgedrag van slachtoffers.
- 3 Daderonderzoek. Een onderzoek naar de achtergrondkenmerken, het hulpzoekgedrag en de recidive van plegers van huiselijk geweld.

Het onderzoek naar de omvang van huiselijk geweld is uitgevoerd door Van der Heijden en zijn collega's (Van der Heijden, Cruyff & Van Gils, 2009). Het slachtofferonderzoek is door Intomart uitgevoerd en is beschreven in Van Dijk, Van Veen en Cox (2010). Het onderzoek naar de kenmerken van daders van huiselijk geweld, tot slot, is door het WODC uitgevoerd en de resultaten ervan worden in het onderhavige rapport beschreven. In dit inleidende hoofdstuk wordt achtereenvolgens ingegaan op de probleem- en doelstelling van het onderzoek, de onderzoeksvragen die het onderzoek beoogt te beantwoorden en de definitie van huiselijk geweld die is gehanteerd. Het hoofdstuk sluit af met een overzicht van de opbouw van de rest van het rapport.

1.2 Probleemstelling, doelstelling en onderzoeksvragen

De probleemstelling van het onderzoek is drieledig:

- Wat zijn de achtergrondkenmerken van plegers van huiselijk geweld en hoe kan hun problematiek (delictkenmerken en persoonlijkheidskenmerken) worden getypeerd?
- Zoeken plegers van huiselijk geweld hulp voor hun delictgedrag en zo ja, hoe ziet hun hulpzoekgedrag eruit?
- In hoeverre komen plegers van huiselijk geweld opnieuw wegens huiselijk geweld of andere delicten in aanraking met justitie?

Deze drieledige probleemstelling leidt tot de volgende doelstellingen voor het onderzoek:

- inzicht krijgen in achtergrondkenmerken en problematiek van daders van huiselijk geweld;
- inzicht bieden in het hulpzoekgedrag van daders en zo mogelijk in de achtergronden van het huiselijk geweld;
- bepalen in hoeverre daders van huiselijk geweld opnieuw met justitie in aanraking komen.

De geformuleerde doelstellingen geven aanleiding tot vijf onderzoeksvragen:

- 1 Wat zijn de achtergrondkenmerken van daders van huiselijk geweld?
- 2 Wat voor problematiek (delictgeschiedenis, persoonlijke omstandigheden en persoonlijkheid) kenmerkt daders van huiselijk geweld?
- 3 Wat is het hulpzoekgedrag van daders van huiselijk geweld?
- 4 Wat kenmerkt incidenten van huiselijk geweld volgens de plegers ervan?
- 5 Wat is de recidive van daders van huiselijk geweld?

Voor de beantwoording van de onderzoeksvragen worden twee verschillende onderzoeksgroepen bestudeerd: een groep respondenten uit de algemene bevolking en een groep plegers die vanwege huiselijk geweld met politie en justitie in aanraking zijn geweest. De keuze om deze twee onderzoeksgroepen in de studie te betrekken, komt voort uit het feit dat in de internationale literatuur andere resultaten worden gerapporteerd wanneer een populatiesteekproef wordt gebruikt dan wanneer een justitiële onderzoeksgroep wordt bestudeerd (zie ook hoofdstuk 2).

De eerste onderzoeksgroep is geworven onder leden van het internet-panel van onderzoeksbureau Intomart, dat verantwoordelijk was voor het slachtofferonderzoek dat deel uitmaakte van het landelijk onderzoek naar huiselijk geweld. In het kader van dit onderzoek heeft Intomart een groot aantal leden van haar internetpanel een enquête voorgelegd waarin naar slachtofferschap van huiselijk geweld is gevraagd. Ten behoeve van het daderonderzoek is deze respondenten niet alleen gevraagd naar ervaringen als slachtoffer, maar is hen ook naar eigen daderschap gevraagd. De respondenten die aangaven zich in de voorgaande vijf jaar schuldig te hebben gemaakt aan agressief gedrag tegen iemand uit de huiselijke sfeer zijn uitgenodigd om een uitgebreide enquête naar de achtergronden van het huiselijk geweld in te vullen. De resultaten van de afname van beide vragenlijsten in deze onderzoeksgroep worden in het eerste deel van dit onderzoeksrapport beschreven. Hier wordt ook de onderzoeksmethode in groter detail besproken.

De tweede onderzoeksgroep bestaat uit daders bij wie naar aanleiding van een strafzaak in verband met huiselijk geweld door de reclassering een RISc is afgenomen. De RISc is het diagnose-instrument dat de drie Nederlandse reclasseringsorganisaties gebruiken om criminogene factoren bij justitiabelen in kaart te brengen en om hun risico op recidive in te schatten. De criminogene factoren die de RISc meet, hebben betrekking op kenmerken zoals de huisvestingssituatie van een dader, zijn of haar financiële situatie, problematisch middelengebruik en het contact met vrienden en bekenden. In het tweede deel van dit rapport, waar de resultaten van het onderzoek onder deze onderzoeksgroep worden beschreven, wordt uitgebreid op de RISc ingegaan. Op basis van de RISc-database waarin de reclasseringsorganisaties alle afgenomen RISc's opslaan, is een onderzoeksgroep van plegers van huiselijk geweld samengesteld waarna

hun achtergrondkenmerken zijn beschreven zoals die met de RiSc in kaart zijn gebracht. Op basis van justitiële documentatie zijn ook hun justitiële voorgeschiedenis en recidive beschreven. Daarnaast zijn van een aselechte steekproef uit deze onderzoeksgroep de reclasseringsdossiers bestudeerd. Het doel van dit dossieronderzoek was om meer inzicht te krijgen in het delict naar aanleiding waarvan deze mensen met justitie in aanraking waren gekomen en om na te gaan in hoeverre daders contact hebben gehad met hulpverleningsinstellingen.

De eerste vier onderzoeksvragen worden in beide onderzoeksgroepen bestudeerd. Zowel voor de onderzoeksgroep uit de algemene bevolking als voor de reclasseringsgroep wordt nagegaan wat hun achtergrondkenmerken zijn en met welke problematiek ze te maken hebben, in hoeverre zij hulp zoeken voor hun gedrag en (voor zover mogelijk) hoe de incidenten van huiselijk geweld zich volgens hen kenmerken. De vraag naar de recidive van plegers van huiselijk geweld wordt vanzelfsprekend alleen in de reclasseringsgroep bestudeerd. De waarborgen met betrekking tot anonimiteit in de groep uit de algemene bevolking maakten het onmogelijk om na te gaan in hoeverre zij contact hebben gehad met justitie (nog los van allerlei definitieproblemen wanneer er geen sprake is geweest van een strafzaak; wanneer kan bijvoorbeeld van recidive worden gesproken?). Omdat voor de reclasseringsgroep kon worden beschikt over persoonsgegevens én omdat de drie reclasseringsorganisaties toestemming gaven om de justitiële documentatie van deze onderzoeksgroep te verzamelen, was het voor deze groep wel mogelijk om recidive in kaart te brengen. Het spreekt voor zich dat de persoonsgegevens van deze onderzoeksgroep uitsluitend zijn gebruikt voor de verzameling van deze gegevens en dat de resultaten in deze onderzoeksgroep op geen enkele manier op een tot personen herleidbare manier worden gerapporteerd.

1.3 Definitie van huiselijk geweld

In navolging van de eerdere studies door Van Dijk en zijn collega's wordt de definitie gehanteerd die zij in 1997 opstelden (Van Dijk et al., 1997) en die ook door de overheid wordt gehanteerd (zie bijvoorbeeld www.justitie.nl of www.huiselijkgeweld.nl). Huiselijk geweld is geweld dat is gepleegd door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer. Deze kring bestaat uit (ex-)partners, gezinsleden, familieleden en huisvrienden. Huisvrienden zijn personen die een vriendschappelijke band onderhouden met het slachtoffer of met iemand uit de onmiddellijke omgeving van het slachtoffer en die het slachtoffer in de huiselijke sfeer ontmoeten. Onder geweld worden alle vormen van aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer verstaan, waarbij geestelijk, lichamelijk en seksueel geweld wordt onderscheiden. Centraal bij huiselijk geweld staat de relatie tussen pleger en slachtoffer en niet de locatie van

het gepleegde geweld. Huiselijk geweld vindt dus niet per definitie in de beslotenheid van het eigen huis plaats, maar kan zich ook op een andere locatie afspelen.

1.4 Opbouw van het rapport

Het volgende hoofdstuk schetst een overzicht van wat uit de literatuur bekend is over kenmerken van daders van huiselijk geweld. Vanwege het verschillende karakter van de twee bestudeerde onderzoeksgroepen worden de resultaten van de twee groepen, zoals hiervoor al is opgemerkt, in twee afzonderlijke delen van het rapport besproken. Als eerste worden de resultaten van het onderzoek naar kenmerken van daders van huiselijk geweld in de onderzoeksgroep uit de algemene bevolking besproken. Vervolgens komen in deel twee van het rapport de achtergrondkenmerken van reclasseringscliënten aan bod. De gehanteerde onderzoeksmethoden worden voor elke onderzoeksgroep afzonderlijk in de relevante delen van het rapport beschreven. Het laatste deel van het rapport bevat een afsluitend hoofdstuk waarin, naast de beantwoording van de onderzoeksvragen, de resultaten uit de twee onderzoeksgroepen voor zover mogelijk met elkaar in verband worden gebracht.

2 Daders van huiselijk geweld – Theoretische beschouwingen over achtergrondfactoren

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van wat uit de literatuur bekend is over de achtergrondkenmerken van plegers van huiselijk geweld waarbij het doel van dit hoofdstuk is om het onderhavige onderzoek in perspectief te plaatsen. Naast de demografische en psychosociale kenmerken van daders van huiselijk geweld wordt aandacht besteed aan de omstandigheden waarin huiselijk geweld plaatsvindt. Daarnaast wordt ingegaan op het classificeren van typen plegers van huiselijk geweld op basis van bepaalde achtergrondkenmerken. Er moet echter een belangrijke beperking in het oog worden gehouden bij de interpretatie van de literatuur over kenmerken van plegers van huiselijk geweld. In het onderhavige onderzoek wordt een brede definitie van huiselijk geweld gehanteerd. Zoals in hoofdstuk 1 werd beschreven, worden onder huiselijk geweld alle vormen van agressie verstaan die worden gepleegd door en tegen een persoon uit de huiselijke kring. In de internationale wetenschappelijke literatuur wordt echter vaak een beperkter fenomeen aangeduid met de term huiselijk geweld; het leeuwendeel van het onderzoek richt zich op geweld gepleegd door een partner of een ex-partner. Bovendien is het meeste onderzoek uitgevoerd onder mannelijke plegers van partnergeweld. Een bespreking van wat uit de literatuur bekend is over de kenmerken van daders van huiselijk geweld is daarom noodgedwongen beperkter dan de focus van het onderhavige onderzoek. Voordat in paragraaf 2.1 wordt ingegaan op wat bekend is over sociodemografische en psychosociale kenmerken van daders van huiselijk geweld (in casu partnergeweld), wordt in deze inleiding een aantal theoretische verklaringsmodellen beschreven. Huiselijk geweld kan immers niet onder één noemer worden geplaatst en er is een aantal theoretische verklaringsmodellen waarmee huiselijk geweld beter kan worden begrepen. Deze modellen geven onderzoekers en hulpverleners de mogelijkheid om (nieuwe) empirische en klinische bevindingen te integreren in bestaande theoretische modellen.

Sociaal-cognitieve leertheoretische benadering

De sociaal-cognitieve leertheorie van Bandura³ (1962, 1977, 1986) ziet het aanleren van gedrag als een samenspel tussen omgeving en individuele factoren (persoonlijkheid en cognitie). Bandura betreft sociale leermechanismen en cognitieve factoren en onderscheidt zich hiermee van de eerste generatie sociale leertheoretici (Bandura, 1986). Vertaald naar huiselijk geweld betekent dit dat volwassenen die in het gezin van oorsprong getuige en/of slachtoffer zijn (geweest) van persisterend geweld,

3 Deze benadering onderscheidt zich van leertheoretici als Pavlov en Skinner die sterk nadruk leggen op klassieke en operante conditioneringsprocessen en minder op observationeel leren en modelleren die in de theorie van Bandura centraal staan.

het gedrag krijgen aangeleerd en zich identificeren met de agressor die als rolmodel fungeert (Fergusson & Horwood, 1998). Kinderen leren deze vormen van gedrag doordat zij hun ouders of verzorgers conflicten zien oplossen door middel van agressie en geweld. Ze zien dat deze rolmodellen op die manier krijgen wat ze willen en ze leren bovendien dat het acceptabel is om geweld te gebruiken in intieme relaties (Hines & Saudino, 2002). Geweld wordt zodoende aangeleerd als een manier om conflicten op te lossen. Daarnaast zijn kinderen niet in de gelegenheid om prosociale manieren te leren om conflicten op te lossen. Het gebruik van geweld wordt vervolgens versterkt tijdens de kindertijd en wordt voortgezet als volwassene als reactie op stress of als een manier om conflicten op te lossen (Mihalic & Elliott, 1997a).

Meerdere studies hebben empirische steun gevonden voor de intergenerationale overdracht van partnergeweld en dus voor de idee dat dergelijk gedrag is aangeleerd (zie bijvoorbeeld Ehrensaft et al., 2003; Fergusson, Boden & Horwood, 2008; Mihalic & Elliott, 1997a; Murrell, Christoff & Henning, 2007; Stith et al., 2000). Desondanks bestaan er veel verschillen tussen daders van partnergeweld met betrekking tot de ernst en algemeenheid van het gepleegde geweld terwijl de sociale leertheorie van partnergeweld niet goed in staat is gebleken een verklaring te vinden voor deze heterogeniteit onder daders van partnergeweld.

Psychologische benadering

Dutton (1995a) bekritiseert de sociaal-cognitieve leertheorie. Sommige mensen die (langdurig) geweld hebben meegemaakt zetten zich juist af tegen geweld en tegen gewelddadige personen. Naast leeraspecten zijn er ook interne mechanismen⁴ die, afhankelijk van de persoon, gewelddadig gedrag bevorderen of afremmen. Geweld kan zich bovendien voordoen zonder aantoonbare externe prikkels. Huiselijk geweld kan onder meer verband houden met medisch-psychiatrische, neurologische en psychologische stoornissen. De internationale literatuur is schaars wat betreft empirisch onderzoek naar de relatie tussen biologische factoren en huiselijk geweld,⁵ maar eerste studies tonen verschillen aan tussen huiselijkgeweldplegers en niet-gewelddadigen (George, Phillips, Doty, Umhau & Rawlings, 2006; George et al., 2004; Janssen et al., 2005). Dit onderzoek staat evenwel nog in de kinderschoenen en het is de vraag wat de consequenties zijn voor preventie en behandeling.

Klinisch onderzoek bij huiselijkgeweldplegers laat een aantal typische en atypische gedragingen en klinische beelden zien die gerelateerd zijn aan onder meer angst, dwangmatig handelen, depressie, borderline persoonlijkheidsstoornis en de periodieke explosieve stoornis (een psychiatrische

⁴ Volledigheidshalve moet worden opgemerkt dat interne mechanismen niet helemaal buiten beeld blijven in de sociaal-cognitieve leertheorie (Bandura, 1986).

⁵ Een zoekopdracht in Web of Knowledge met de trefwoorden 'domestic violence AND biology/neurology' levert slechts acht relevante publicaties op.

stoornis van de impulsbeheersing). Bij deze laatste stoornis is het deel van het menselijke brein dat verantwoordelijk is voor de emotieregulatie verstoord, wat episodisch of persisterend controleverlies tot gevolg kan hebben waardoor er periodes van agressie bij de geweldpleger ontstaan. Deze periodes van ‘episodisch controleverlies’ kunnen een deel van het geweld verklaren omdat biologische factoren meestal in relatie staan tot psychologische mechanismen en contextfactoren. De vraag waarom geweld bij een grote groep daders voornamelijk in de beslotenheid van de huiselijke sfeer plaatsvindt en zelden erbuiten is echter moeilijk te beantwoorden (Dutton & Hart, 1992). Simons (1997) concludeert dat huiselijkgeweldplegers veelal generalisten zijn kan vooralsnog niet empirisch worden bevestigd. In Nederland vonden Lünemann en Bruinsma (2005) op basis van politiegegevens (geregistreerde data en per definitie onderhevig aan selectiebias) een geringe overlap tussen huiselijk en publiek geweld.

Ontwikkelingsbenadering

Holtzworth-Munroe en Stuart (1994) stelden een ontwikkelingsmodel op dat veronderstelt dat twee typen factoren een rol spelen bij het ontstaan van partnergeweld. Naast ‘distale’ of historische factoren, die betrekking hebben op genetische factoren, ervaren geweld in het eigen gezin van oorsprong en kenmerken van relaties met leeftijdgenoten in de adolescentie (met name het omgaan met deviante vrienden), worden proximale factoren onderscheiden; kenmerken van volwassenen die het risico op partnergeweld vergroten (Holtzworth-Munroe & Stuart, 1994). Deze kenmerken omvatten hechting, impulsiviteit, sociale vaardigheden en houding ten opzichte van vrouwen en van geweld. Distale kenmerken worden geacht van invloed te zijn op de ontwikkeling van de proximale factoren. Wanneer een man – het model werd ontwikkeld voor mannelijke daders van partnergeweld – als kind aan een klein aantal distale risicofactoren is blootgesteld, zal dit hooguit leiden tot een beperkt aantal proximale risicofactoren wat tot gevolg heeft dat, als diegene zich aan huiselijk geweld schuldig maakt, de kans het grootst is dat dit geweld beperkt is in ernst en dat het zich niet buiten de huiselijke kring voordoet. Aan de andere kant leidt een groot aantal distale risicofactoren tot de ontwikkeling van een groot aantal proximale risico's waardoor de kans op ernstig gewelddadig gedrag, dat zich ook buiten de huiselijke kring uitstrekt, groot zal zijn.

Feministische benadering

De feministische benadering, of het genderparadigma, stelt de machtsverhoudingen tussen mannen en vrouwen centraal (zie bijvoorbeeld Dobash, Dobash, Wilson & Daly, 1992; Johnson, 1995, 2006; Kurz, 1989). Deze benadering vertrekt van een patriarchaal paradigma waarin de vrouw ondergeschikt is aan de man. Socialiseringsprocessen en leertheoretische

modellen zorgen ervoor dat de man op verschillende vlakken (o.a. economisch, arbeid, politiek) geleerd wordt om te domineren en geweld binnen de relatie wordt gezien als een uiting van mannelijke dominantie. Het multivariate model van O'Neil en Harway (1999) gaat uit van vier factoren: macrosociale factoren, biologische factoren, genderrolspecifieke socialisatiefactoren en relationele factoren. De macrosociale factoren verwijzen naar de patriarchale en institutionele structuren die onderdrukking en geweld ten aanzien van vrouwen veroorzaken. Het omvat niet alleen de geschiedenis van geweld ten aanzien van vrouwen, maar het gaat ook om de recente veranderingen in genderpatronen die bij mannen de angst voor het verlies van macht kunnen uitlokken. De biologische factoren kunnen gedefinieerd worden als de hormonale, neuro-anatomische dimensies van mannen die geweld ten aanzien van vrouwen veroorzaken. Het omvat de fysiologische processen die bijdragen tot het gewelddadige gedrag van mannen. De genderrolspecifieke socialisatiefactoren omvatten de seksuele attitudes, emoties en gedragingen, die door mannen tijdens de levensloop werden geleerd en die bijdragen tot geweld ten aanzien van vrouwen. Relationele factoren, tot slot, verwijzen naar interpersoonlijke en verbale interacties tussen partners die geweld kunnen veroorzaken. Het gaat om verbale en emotionele communicatiepatronen en de ervaringen tussen partners. Deze factoren omvatten ook de vroegere ervaringen van geweld in het gezin van herkomst.

Een enigszins vergelijkbaar verklaringsmodel is het sociaal-etologisch model van Herron, Javier, McDonald-Gomez en Adlerstein (1994). Het verklaart het ontstaan van partnergeweld aan de hand van structurele en persoonlijke risicofactoren. Op het niveau van de persoon gebruiken mannen geweld om hun conflicten op te lossen, meer bepaald als zij controle willen hebben over de vrouw en het gezin. Gewelddadige individuen hebben geregeld moraliteitsproblemen, waarbij de mishandelaar het geweld rechtvaardigt als een vorm van straf en het gevoel kan hebben dat hij het recht heeft om geweld te gebruiken en zijn partner te mishandelen. Geweld wordt voorts voorgesteld als het resultaat van structurele ongelijkheden, waardoor een patroon van exploitatie en dominantie ontstaat van de ene groep op de andere groep (genderparadigma). Het geweld ten aanzien van vrouwen is het resultaat van ongelijkheden die een kenmerk vormen van het sociale systeem en van de structuur van de maatschappij. De organisatie van het gezin draagt bij tot de waarschijnlijkheid dat geweld zich voordoet. Op grond van deze veronderstellingen is het aannemelijk dat partnergeweld in homoseksuele en lesbische relaties niet voorkomt. Echter, partnergeweld wordt ook aangetroffen onder partners van hetzelfde geslacht (zie bijvoorbeeld Cameron, 2003; McKenry, Serovich, Mason & Mosack, 2006; Brown & Groscup, 2009). In de paragraaf over de sociodemografische kenmerken van plegers van huiselijk geweld wordt nader ingegaan op het genderparadigma.

2.1 Achtergrondkenmerken van huiselijk geweld

Verschillende (combinaties van) risicofactoren zijn in meer of mindere mate gerelateerd aan huiselijk geweld. Risicofactoren vallen uiteen in vier categorieën:⁶ (1) sociodemografische factoren (o.a. geslacht, leeftijd en opleiding), (2) psychologische factoren (o.a. stress, psychopathologie en boosheid), (3) relationele factoren (o.a. huwelijksproblemen) en (4) factoren die te maken hebben met het gezin van oorsprong (o.a. slachtofferschap in het verleden). In deze paragraaf worden de risicofactoren besproken zoals ze uit de onderzoeksliteratuur bekend zijn, waarna in de volgende paragraaf wordt ingegaan op daderclassificaties en dadertypologieën. Eerst moeten evenwel drie kanttekeningen worden geplaatst. Ten eerste voorziet de bestaande onderzoeksliteratuur over partnergeweld niet in een duidelijke set van indicatoren die personen als daders en/of slachtoffers van partnergeweld kan identificeren. Riggs, Caulfield en Street (2000) stellen daarom voor om te spreken van waarschuwingstekens in plaats van risicofactoren (of predictoren). Dit hangt samen met de tweede kanttekening dat de meeste factoren aan de hand van cross-sectioneel onderzoek zijn gevonden waardoor niet kan worden geconcludeerd of risicofactoren aan het geweld voorafgaan of er het gevolg van zijn.⁷ Ten derde moet worden opgemerkt dat geweld zich ook kan voordoen bij afwezigheid van geïdentificeerde risicofactoren of waarschuwingstekens. Het is daarom belangrijk om risicofactoren of waarschuwingstekens⁸ niet te zien als een 'conditio sine qua non'. In deze paragraaf worden sociodemografische factoren besproken, waarna individueel psychologische factoren aan bod komen. Vervolgens worden relationele factoren beschreven en wordt afgesloten met factoren die te maken hebben met het gezin van oorsprong.

2.1.1 Sociodemografische factoren

De volgende sociodemografische factoren worden in deze subparagraaf besproken: geslacht, leeftijd, sociaaleconomische status, inkomen, werkloosheid en huwelijksstatus.

6 Onderzoek naar biologische en neurologische risicofactoren van huiselijk geweld is schaars. Op 23 november 2009 werd het NWO onderzoeksprogramma 'Hersenen en Cognities' gelanceerd. Een van de onderdelen is het deelprogramma 'Jeugd en gezin', dat in de komende jaren meer inzichten zal opleveren in biologische en neuropsychologische markers in relatie tot (huiselijk) geweld.

7 Om hierover uitspraken te doen is longitudinaal onderzoek nodig. Dit plaatst vraagtekens bij risicotaxatie-instrumenten van huiselijk geweld en het hanteren en interpreteren van de uitkomstmaten die predictieve validiteit indiceren.

8 Omdat de term waarschuwingstekens niet gangbaar is in de literatuur wordt in dit hoofdstuk meestal gebruikgemaakt van de termen factoren en indicatoren. De terminologie 'waarschuwingstekens' is echter een betere optie omdat er van causale evidentie geen sprake kan zijn.

Geslacht

In de criminologische en victimologische literatuur gelden in grote lijnen twee benaderingen over slachtoffer- en daderschap onder mannen en vrouwen. De feministische benadering (zie ook pp. 32-33) stelt een patriarchale traditie centraal (zie bijvoorbeeld Dobash et al., 1992; Johnson, 1995, 2006; Kurz, 1989). Binnen dit paradigma wordt partnergeweld beschouwd als geweld dat door mannelijke daders wordt gepleegd tegen vrouwelijke slachtoffers. Geweld wordt gezien als een uiting van de mannelijke dominante positie ten opzichte van vrouwelijke partners om macht en controle uit te oefenen (Johnson, 1995). Het tweede standpunt staat haaks op de feministische benadering en gaat ervan uit dat mannen en vrouwen in gelijke mate als daders betrokken zijn bij partnergeweld. Onderzoekers binnen deze stroming wijzen op het groeiende aantal studies dat concludeert dat agressief gedrag in intieme relaties niet is voorbehouden aan mannen en dat ook vrouwen zich schuldig maken aan (ernstige) vormen van partnergeweld (zie bijvoorbeeld Archer, 2000, 2006; Dutton & Corvo, 2006; Dutton & Nicholls, 2005; Ehrensaft, Moffitt & Caspi, 2004; Fiebert, 2009). Beide benaderingen verschillen sterk van elkaar en hanteren andere wetenschappelijke, methodologische en politieke assumpties (Dutton, 1994). In dit hoofdstuk wordt afstand genomen van het politiek-ideologische debat en wordt getracht op een gebalanceerde en genuanceerde wijze wetenschappelijke argumenten te geven om het genderparadigma beter te kunnen plaatsen.

Het genderparadigma is al geruime tijd voorwerp van methodologische twisten. Studies die uitgaan van gelijk slachtoffer- en daderschap worden doorgaans uitgevoerd onder steekproeven uit de algemene bevolking terwijl feministisch georiënteerde studies meestal een beroep doen op gegevens van slachtoffers die zich bij hulpverleningsinstellingen voor vrouwen hebben gemeld en onder mannen die door de politie zijn aangehouden in verband met partnergeweld (Archer, 2000). Hierdoor treedt een selectiebias op omdat personen selectief in een studie worden betrokken. Niet alle slachtoffers melden zich immers bij hulpverleners of gerechtelijke instanties. Onderzoekers uit het genderparadigma stellen daarentegen dat onderzoek dat aantoonde dat geweld door vrouwen net zo vaak (zo niet vaker) voorkomt als geweld door mannen, en dat is uitgevoerd in populatiesteekproeven uitsluitend het niet ernstige 'common couple violence' in kaart brengt (Johnson, 1995). Dergelijk geweld wordt volgens hen inderdaad door zowel mannen als vrouwen gepleegd, maar blijft beperkt tot relatief 'milde' vormen van agressie in de context van conflicten tussen partners zonder dat er sprake is van de bedoeling om gezag of controle over de partner uit te oefenen. Dit is iets anders dan 'echt' partnergeweld dat uitsluitend door mannen wordt gepleegd en dat voortvloeit uit de behoefte of noodzaak om de mannelijke dominantie ten opzichte van de vrouw te bevestigen. Dergelijk geweld, dat wordt aangeduid met de term 'intimate terrorism' of 'patriarchal terrorism', is volgens

Johnson (1995, 2006) niet in populatiesteekproeven te meten. Niet alleen zijn daders van dit type geweld volgens hem niet bereid mee te werken aan dergelijk onderzoek, ook vrouwelijke slachtoffers hiervan zijn niet bereid dit soort geweld te rapporteren uit angst voor represailles van hun partner. Bovendien zijn ook representatieve (landelijke) steekproeven nooit zonder bias. Selectiebias (enkel selecteren van respondenten van wie het adres bekend is, respondenten die een telefoon hebben, et cetera), respons en non respons bias zijn haast onvermijdelijk. De bias kan het gevolg zijn van de aard van de vraagstelling of van de semantiek in vraag en antwoord. Bovendien zijn in landelijk gespreide studies (zoals de nationale slachtofferonderzoeken) de vraagstellingen doorgaans algemeen van aard waardoor het specifieke en genuanceerde van partnergeweld zeer moeilijk kan worden opgenomen in het antwoord. Dit zou kunnen leiden tot misinterpretaties van de impact van mannelijke agressie op vrouwelijke slachtoffers en omgekeerd (Dobash et al., 1992). Het gebruik van een (te) sensitieve maat voor partnergeweld zou kunstmatig de prevalentie van slachtofferschap opvoeren omdat ook naar relatief ‘milde’ vormen van agressie in de context van conflicten tussen partners wordt gevraagd, zonder dat er sprake is van de intentie om gezag of controle over de partner uit te oefenen. Dit is iets anders dan wat auteurs zoals Johnson en Dobash beschouwen als het echte en ernstige partnergeweld en dat volgens hen vooral mannen plegen.

Een onderzoekslijn waarin aan de kritieken uit beide stromingen tegemoet wordt gekomen en die erin slaagt een verklaring te bieden voor de tegengestelde resultaten die beide benaderingen rapporteren, maakt gebruik van longitudinaal epidemiologisch onderzoek onder geboortecohorten of ongeselecteerde bevolkingssteekproeven (Capaldi, Kim & Shortt, 2007; Capaldi & Owen, 2001; Ehrensaft et al., 2004). In een dergelijke onderzoeksopzet zouden de respondenten vertrouwen krijgen in de zorgvuldigheid waarmee de onderzoekers omgaan met de onderzoeksresultaten en door het gebruik van ongeselecteerde onderzoeksgroepen – bijvoorbeeld alle kinderen die in een bepaalde periode zijn geboren – maken ook plegers van ernstige vormen van partnergeweld deel uit van de onderzoeksgroep. Door het longitudinale karakter van dergelijk onderzoek kan bovendien informatie worden verkregen over de ontwikkeling van partnergeweld in de tijd en over oorzaak-gevolgrelaties. De resultaten van dit soort studies wijzen uit dat zowel mannen als vrouwen als dader betrokken zijn bij ernstig, klinisch relevant en frequent partnergeweld. Ehrensaft et al. (2004) vinden bijvoorbeeld in een Nieuw-Zeelands geboortecohort dat mannen en vrouwen even vaak daderschap rapporteren van ernstig partnergeweld (gedefinieerd als geweld dat resulteerde in letsel, de noodzaak voor medische behandeling, ingrijpen door de politie en/of het zoeken van hulp bij een officiële instantie). Minder ernstige vormen van partnergeweld worden daarentegen wel door vrouwen gerapporteerd, maar in aanzienlijk mindere mate door mannen. Ook andere

longitudinale studies tonen aan dat mannen en vrouwen weinig verschillen in prevalentie van ouderschap en dat partnergeweld vaak wederkerig blijkt te zijn (Capaldi & Owen, 2001; Fergusson et al., 2008; Moffitt, Robins & Caspi, 2001). In ernstig gewelddadige relaties maken zowel mannen als vrouwen zich schuldig aan partnergeweld, maar het agressieve gedrag van de man heeft vaker een escalerend effect. Wanneer de man als dader betrokken is bij geweld tussen partners, duurt het geweld langer, zijn er meer incidenten en is de letselschade bij vrouwen ernstiger (Ehrensaft et al., 2004). Partnergeweld waarbij óók de man is betrokken, neemt zodoende ernstiger vormen aan en leidt vaker tot interventies van buitenaf (Ehrensaft et al., 2004).

Uit onderzoek van Archer (1999), Mihalic en Elliott (1997b) en Moffitt et al. (1997) blijkt voorts dat mannen en vrouwen niet of nauwelijks van elkaar verschillen in de mate van onderrapportage van eigen ouderschap. Dit strookt met de conclusie van Sugarman en Hotaling (1997) dat de samenhang tussen het geven van sociaal wenselijke antwoorden en het rapporteren van eigen ouderschap voor mannen en vrouwen even sterk is. De context waarin het onderzoek wordt uitgevoerd is daarentegen wel van invloed. Wanneer dat in de context van een slachtoffersurvey gebeurt, zijn mensen minder geneigd om over het gedrag van hun partner te rapporteren (Mihalic & Elliott, 1997b). Mensen beschouwen het gedrag van hun partners niet snel als een delict en mannen zouden hier nog minder toe geneigd zijn dan vrouwen.

Leeftijd

Leeftijd als risicofactor hangt negatief samen met partnergeweld (O'Leary, 1999; Stets & Straus, 1989). In onderzoek onder 6.000 koppels werd, onafhankelijk van de burgerlijke staat, een negatieve relatie gevonden tussen leeftijd en partnergeweld: geweld nam af met de leeftijd (Feld & Straus, 1989; O'Leary, 1999). Pugliesi en Howell (1988) vonden dat jonge mannen meer kans liepen om partnergeweld te plegen dan oudere mannen. Eenzelfde ontwikkeling in de prevalentie van fysieke agressie tegen een partner wordt voor vrouwen gevonden (Morse, 1995). Slachtoffer- en ouderschap worden door jongere mannen en vrouwen (15-24 jaar) ongeveer drie tot vijf keer vaker gerapporteerd dan door ouderen (45-54 jaar) (Kessler, Molnar, Feurer & Appelbaum, 2001).

Uitgaande van de theorie van de 'age crime curve' zijn deze resultaten niet zo verrassend (Britt, 1992). Meerdere studies tonen aan dat de frequentie, incidentie en ernst van gewelddadig gedrag afneemt met de leeftijd (Farrington, 1986; Britt, 1992). Nuancering is echter gepast. Recent verschenen de uitkomsten van een prospectieve longitudinale studie van Lussier, Farrington en Moffitt (2009). Zij onderzochten 202 mannen uit de Cambridge Study en gingen na of de volgende factoren voorspellers waren van partnergeweld in de volwassenheid (leeftijd van 48 jaar): duurzame relatie, neuropsychologische stoornissen (gemeten tussen 8-10 jaar),

criminogeen milieu in de kindertijd (gemeten tussen 8-10 jaar) en anti-sociaal gedrag (gemeten tussen 8-18 jaar). Dader- en slachtofferschap van partnergeweld was binnen deze groep relatief hoog. Een criminogeen milieu verhoogt de kans op partnergeweld en antisociaal gedrag als anti-sociale levensstijl is een sterke voorspeller voor persisterend huiselijk en partnergeweld. Dat partnergeweld afneemt met de leeftijd werd door deze studie niet bevestigd. De aanwezigheid van criminologische, neuropsychologische en psychopathologische risicofactoren zal ervoor zorgen dat de ene persoon wel en de andere niet persisteert in partnergeweld.

Sociaaleconomische status, inkomen, werkloosheid en huwelijksstatus

Er zou een negatief verband zijn tussen inkomen en sociale klasse enerzijds en geweld anderzijds (Holtzworth-Munroe, Bates, Smutzler & Sandin, 1997). In een studie onder 625 paren kwam partnergeweld vaker voor onder lagere sociale klassen dan onder de bovenklasse (McLaughlin, Leonard & Senchak, 1992). Brinkerhoff en Lupri (1988) vonden echter geen verband tussen partnergeweld en inkomen of beroepsstatus. Neff, Holamon en Schluter (1995) vonden in een studie van 1.800 huishoudens dat inkomen geen voorspeller is, maar percepties en financiële stress wel. Het is de vraag of inkomen een directe risicofactor is of een afgeleide van andere risicofactoren. Een pleger van partnergeweld met een anti-sociale levensstijl en impulscontrolestoornissen loopt meer risico om gewelddadig gedrag op het werk te plegen waardoor de kans op ontslag, werkloosheid en verlies van inkomen groter wordt. Dit kan stressverhogend zijn en leiden tot agressie. In die zin kan gesproken worden van een geweldsspiraal. Werkloosheid wordt echter door verschillende onderzoekers gezien als een risicofactor voor partnergeweld na controle voor inkomen, leeftijd en etniciteit (Fagan, 1996; Kaufman Kantor, Jasinski & Aldarondo, 1994). Deze studies zijn cross-sectioneel en niet prospectief waardoor geen causale relaties worden gelegd. In een studie van Hotelling en Sugarman (1990) werd burgerlijke staat als risicofactor aangemerkt voor partnergeweld. Samenwonende koppels hebben een hoger risico op fysieke agressie dan gehuwde koppels. In een onderzoek onder bijna 6.000 paren vonden Stets en Straus (1989) dat er significant meer fysiek geweld plaatsvindt binnen de relatie bij samenwonenden dan bij gehuwde personen. Naast huwelijksstatus zijn er nog andere relatiekenmerken die een indicator zijn voor partnergeweld, zoals de duur van de relatie en de leeftijd waarop de relatie is begonnen. Paren die kort samen zijn en personen die op jonge leeftijd een relatie beginnen, blijken een minder stabiele relatie te hebben en hebben meer kans op fysieke confrontaties (Amato, 1996; Amato & Rogers, 1997; Kalmuss & Seltzer, 1986).

2.1.2 Psychologische factoren

Achtereenvolgens worden in deze subparagraaf de volgende risicofactoren besproken: intelligentie; psychopathologie en persoonlijkheidsfactoren; hechting en afhankelijkheid; boosheid, vijandigheid en empathie; sociale vaardigheden; cognities, rolpatronen en attributies; geweld als machts-instrument; en stress en paniekaanvallen.

Intelligentie

Intelligentie is regelmatig onderzocht in relatie tot partnergeweld. Een laag IQ zou bijdragen tot inadequate empathie, verhoogde impulsiviteit, verminderde impulscontrole en een grotere kans op delinquent gedrag in de jeugd en volwassenheid (Heilbrun, 1982; Gendreau, Little & Goggin, 1996; Gleason, 1997). Recentere studies nuanceren de invloed van een laag IQ als univariate predictor voor partnergeweld en zien IQ als executieve functie in relatie tot andere factoren (bijvoorbeeld Marsh & Martinovich, 2006). Koenen, Moffitt, Caspi, Taylor en Purcell (2003) onderzochten de invloed van partnergeweld op de neurocognitieve ontwikkeling van jonge kinderen. Stress in de kindertijd veroorzaakt door partnergeweld vertraagt de cognitieve ontwikkeling en kan leiden tot een lager IQ. Kinderen die langdurig getuige waren van partnergeweld scoorden gemiddeld 8 punten lager op IQ dan kinderen die niet aan partnergeweld waren blootgesteld. Blootstelling aan geweld tussen de ouders of verzorgers kan de neurocognitieve ontwikkeling van kinderen vertragen wat een negatieve invloed kan hebben op intelligentie als executieve functie (Koenen et al., 2003). Wanneer gekeken wordt naar emotionele intelligentie (dat wil zeggen, emotionele intelligentie, met inbegrip van emotioneel zelfbewustzijn, stressmanagement, egoïsme, empathie, realiteitstesten, stresstolerantie en impulscontrole) bestaan er aanwijzingen dat plegers van partnergeweld stoornissen hebben in hun emotionele intelligentie (Winters, Clift & Dutton, 2004).

Psychopathologie en persoonlijkheidsstoornissen

Plegers van partnergeweld worden vaker dan niet-plegers gekenmerkt door psychopathologie. Verschillende studies vonden meer borderline symptomen, kenmerken van persoonlijkheidsstoornissen, stemmingsstoornissen en psychotische depressies (Barnett & Hamberger, 1992; Dutton, Starzomski & Ryan, 1996; Hamberger & Hastings, 1991; Millon, 1987). Costa en Babcock (2008) onderzochten specifieke cognities van plegers van partnergeweld in een toestand van boosheid. Geweldplegers hadden meer persoonlijkheidsstoornissen dan geweldloze mannen en scoorden hoger op borderline kenmerken, antisociale kenmerken, psychopatisch gedrag en geweld buiten de relatie. Depressie als risicofactor werd voor het eerst opgemerkt door Faulk (1974). Ganley en Harris (1978) vonden dat het risico op depressie en zelfmoord hoog was bij geweld-

dadige mannen. In de meeste gevallen was sprake van een gemiddeld niveau van depressieve symptomen en niet van een ernstige depressieve stoornis. Een minderheid van de gewelddadige mannen was zwaar depressief. Maiuro, Cahn, Vitaliano, Wagner en Zegree (1988) concludeerden in hun studie dat een toename van depressieve symptomen met 20% overeenkwam met een verhoging van het risico op geweld met 30%. Dutton en zijn collega's (1996) vonden een verband tussen het construct *Borderline Personality Organization* (BPO) en de ernst van het geweld gepleegd door mannen ten aanzien van hun partners. BPO wordt beschreven als een neiging tot intense, instabiele interpersoonlijke relaties, gekenmerkt door intermitterende ondermijning van de belangrijke ander, manipulatie en gemaskeerde afhankelijkheid. Andere kenmerken zijn een wankel gevoel van eigenwaarde met intolerantie van het alleen zijn, verlatingsangst, intense woede, veeleisendheid en impulsiviteit (Dutton, 1995b). Dutton vond dat mannen met deze kenmerken mogelijk gewelddadig zijn vanwege de grote afhankelijkheid die ze hebben ten aanzien van hun partner. Deze afhankelijkheid zorgt ervoor dat hun breekbaar gevoel van eigenwaarde niet uit elkaar valt. Hun relatie komt echter in het gedrang door hun boosheid, veeleisendheid en impulsiviteit. Uit onderzoek is gebleken dat gewelddadige mannen hoger scoren op metingen van BPO dan niet-gewelddadige mannen (Dutton et al., 1996).

In een aantal studies werd alcoholmisbruik geassocieerd met het plegen van partnergeweld (Leonard & Blane, 1992; O'Farrell & Murphy, 1995; Pan, Neidig & O'Leary, 1994). Verschillende onderzoekers beweerden daarbij dat partnergeweld was gekoppeld aan alcohol door middel van een ingewikkeld geheel van individuele, situationele en sociale factoren, bijvoorbeeld werkinstabiliteit. Hamberger en Hastings (1991) constateerden in een studie naar 99 gewelddadige mannen die deelnamen aan een interventieprogramma dat gewelddadige mannen die alcohol gebruiken het hoogste niveau van psychopathologie vertoonden. Gewelddadige plegers die geen alcohol gebruikten, hadden het op één na hoogste niveau van psychopathologie. De controlegroep had het laagste niveau van psychopathologie. Tolman en Bennett (1990) meldden in hun onderzoek dat 67% van de slachtoffers bevestigd dat hun partner chronisch alcohol gebruikt. De auteurs vonden dat chronisch alcoholisme, in plaats van acute intoxicatie, beter familiegeweld voorspelt. Naast alcohol lijken sommige plegers van partnergeweld (ook) drugs te gebruiken. In een studie van 63 mannen die in behandeling waren voor alcohol- of drugsverslaving (Bennett, Tolman, Rogalski & Srinivasaraghavan, 1994) had 39% partnergeweld gepleegd. Een geschiedenis van drugs (vooral cocaïne) en het gebruik van drugs/alcohol op jonge leeftijd zijn significante voorspellers voor fysieke mishandeling van de vrouwelijke partner.

Hechting en afhankelijkheid

Een verstoorde hechtingsrelatie (onveilige hechting: angstig, vermijgend, gepreoccupeerd) kan zich uiten in afhankelijkheid en jaloezie en een relevante factor zijn bij het ontstaan van partnergeweld. Bowlby, Dutton, Holtzworth-Munroe en Murphy (Bowlby, 1988; Dutton, Saunders, Starzomski & Bartholomew, 1994; Holtzworth-Munroe et al., 1997; Murphy, Meyer & O'Leary, 1994) vonden dat gewelddadige mannen met een verstoorde, onveilige hechtingsstijl, sterk afhankelijk zijn van hun partner en angstig zijn verlaten of afgewezen te worden. Geweld wordt gebruikt wanneer verlies of verlating dreigt of als gevolg van woede wanneer hechtingsbehoeften niet worden ingevuld. Dutton en zijn collega's (1994) onderzochten de hechtingsstijlen van plegers van partnergeweld. Meer mannen die geen geweld pleegden hadden een veilige hechting; meer plegers van partnergeweld hadden een ambivalente of angstige hechting. De angst om verlaten te worden is een belangrijk aspect voor het gedrag van gewelddadige mannen (Dutton et al., 1994). De angst om verlaten te worden kan samenhangen met een laag zelfbeeld (Goldstein & Rosenbaum, 1985).

Boosheid, vijandigheid en gebrek aan empathie

Gewelddadige daders hebben vaker de neiging boos en vijandig te zijn dan niet-gewelddadige daders (Boyle & Vivian, 1996; Eckhardt, Barbour & Stuart, 1997; Maiuro et al., 1988). Wanneer de conflictsituaties in de relatie van naderbij worden bekeken, blijken deze mannen minder assertief te zijn en met meer woede en vijandigheid te reageren dan geweldloze mannen. Ze hebben vaak gebrekkige sociale vaardigheden en weinig zelfvertrouwen. Jaloezie en een gebrek aan aandacht kunnen dit patroon van woede en vijandigheid versterken (Holtzworth-Munroe & Anglin, 1991). McKenry, Julian en Gavazzi (1995) concludeerden in hun studie onder 34 agressieve en 68 niet-agressieve koppels dat vijandigheid en paranoia positief samenhangen met fysieke agressie. Alleen vijandigheid was een significante voorspeller.

Covell, Huss en Langhinrichsen-Rohling (2007) onderzochten empathie bij plegers van partnergeweld. Plegers hebben meer moeite om anderen in perspectief te plaatsen, hebben hogere frequenties van psychologische agressie en zijn in het algemeen agressiever. Geweldplegers voelen zich onbehagelijk en ongemakkelijk bij emoties van anderen. Tevens bleek dat empathie ook samenhang met het soort geweld. Personen die hoog scoren voor fysiek geweld kunnen zich moeilijk identificeren met het perspectief van anderen en hebben een zwak vermogen om de negatieve emoties van anderen te dulden. Ze reageren vaak op een onaangepaste wijze en voelen zich onbegrepen. Dit zorgt voor frustraties die via geweld worden geuit. Na het geweld ontstaat wroeging en de wens de brokken te lijmen.

Sociale vaardigheden: assertiviteit, communicatie en probleemoplossing

Gewelddadige mannen vertonen vaak gebrekkige sociale vaardigheden en beperkte communicatie- en assertiviteitsvaardigheden. Omdat zij niet in staat zijn om op een adequate wijze huiselijke conflicten op te lossen, grijpen ze naar geweld. O'Leary en Curley (1986) vonden in hun onderzoek geen verschillen in assertiviteit tussen geweldplegers en niet-geweldplegers. Andere onderzoekers vonden wel assertiviteitsproblemen bij plegers van partnergeweld. In een studie van 52 gewelddadige koppels, 20 geweldloze maar verdrietige stellen en 20 tevreden echtparen, constateerden Rosenbaum en O'Leary (1981) dat agressieve mannen minder assertief zijn dan tevreden mannen, maar niet significant verschillen met mannen die zich verdrietig voelen in de relatie. Onderzoekers gingen na of gewelddadige mannen tekorten hadden met betrekking tot partnerspecifieke assertiviteit (d.w.z. assertiviteit ten aanzien van de eigen partner). De meeste studies gebruiken de *Spouse Specific Assertiveness Scale* (Rosenbaum & O'Leary, 1981). Uit deze studies bleek dat gewelddadige partners minder assertief waren ten aanzien van de partner. Ook Holtzworth-Munroe en Anglin (1991) vonden dat gewelddadige mannen minder competente reacties hadden op gesimuleerde conflictsituaties waarbij er sprake was van verstoting, uitdagingen of vernedering door vrouwen of jaloezie.

Cognities, rolpatronen en attributies

Onderzoekers hebben een verscheidenheid aan cognities onderzocht bij plegers en niet-plegers van partnergeweld vanuit het idee dat cognities, overtuigingen en houding gerelateerd zouden kunnen worden aan het gebruik van fysiek geweld. Zo zou een positieve houding ten opzichte van geweld leiden tot een groter risico op gebruik van geweld. Dibble en Straus (1980) vonden dat mannen die een positieve houding hadden ten opzichte van geweld (dat wil zeggen, die het slaan van de partner beschouwden als noodzakelijk, normaal en goed) vaker ook overgingen tot gewelddadig gedrag. Stith (1990) vond dat de goedkeuring van geweld een goede voorspeller is voor partnergeweld. Ook traditionele rolverwachtingen en houdingen ten opzichte van vrouwelijke rolpatronen zouden verband houden met agressie door de man. Telch en Lindquist (1984) vonden in hun onderzoek dat de gewelddadigste mannen (n=19), meer stereotiepe rolpatronen hadden dan niet-gewelddadige mannen. Stith (1990) vond dat mishandelde vrouwen meer dan niet-mishandelde vrouwen geloven dat hun man conservatieve rolpatronen heeft. Tegelijkertijd wijzen auteurs zoals Archer (2000) erop dat in de westerse samenleving ook sterk de opvatting leeft dat een man een vrouw niet hoort te slaan. Onderzoekers zoals Stith (1990) en Neff et al. (1995) vonden dan ook dat traditionele rolpatronen geen significante voorspeller waren voor mannelijk geweld. Daarnaast wijzen verschillende andere studies uit dat traditionelere opvattingen over de rol van mannen en vrouwen bij mannen juist samen-

hangen met minder partnergeweld (Ehrensaft et al., 2004; Mihalic & Elliott, 1997a).

Met betrekking tot attributies van geweld lijken mannelijke daders vaak geneigd te zijn om de schuld voor het partnergeweld bij de vrouw te leggen of bij externe factoren (Bograd, 1988; Cantos, Neidig & O'Leary, 1993; Coleman, 1980). Veel mannen schrijven het geweld toe aan de agressie van hun vrouwen, de ontevredenheid over hun echtgenotes of situationele factoren (bijvoorbeeld dronkenschap, externe stress). Vrouwelijke daders van partnergeweld blijken wat dit betreft evenwel niet te verschillen van mannen: Henning, Jones en Holdford (2005) rapporteren dat zowel mannelijke als vrouwelijke verdachten van partnergeweld sociaal wenselijke antwoorden geven tijdens persoonlijkheidsonderzoek dat op verzoek van de rechtbank wordt uitgevoerd. Ook leggen zowel mannen als vrouwen een groter deel van de schuld voor het gebeurde bij het slachtoffer en een vergelijkbaar deel van de vrouwelijke en mannelijke verdachten bagatelliseert of ontkent het incident.

Geweld als machtsinstrument

Veel mannen gebruiken geweld om macht en controle te krijgen over de partner (Babcock, Waltz, Jacobson & Gottman, 1993). Dutton en Strachan (1987) vonden dat gewelddadige mannen meer behoefte hebben aan macht dan niet-gewelddadige mannen. Mogelijk hangt dit samen met andere factoren. Zo stelden Dutton en Strachan (1987) bijvoorbeeld vast dat geweld een rol speelt in de interactie tussen partnerspecifieke assertiviteit en de noodzaak van macht. Andere onderzoekers vonden dat machteloosheid bij de geweldpleger een rol kan spelen omdat mannen geweld gebruiken wanneer ze zich machteloos voelen. Volgens sommige onderzoekers is een lage zelfwaardering gerelateerd aan gevoelens van machteloosheid (Arias & O'Leary, 1988; Hotaling & Sugarman, 1986). Prince en Arias (1994) vergeleken in hun onderzoek geweldplegers met niet-geweldplegers met behulp van metingen van gepercipieerde persoonlijke controle, interpersoonlijke controle, verlangen naar controle en zelfrespect. Ze vonden twee subgroepen van mannen die een risico hebben om over te gaan tot partnergeweld. De eerste groep toont lage eigenwaarde, een beperkte behoefte aan algemene controle en een lage gepercipieerde persoonlijke controle over zijn omgeving. De andere subgroep heeft een hoge zelfwaardering en hoge behoefte aan controle, maar ervaart toch weinig controle te hebben over zijn omgeving. Hoewel verscheidene onderzoeken aantonen dat de behoefte aan macht en controle een risicofactor is, concluderen Hotaling en Sugarman (1986) evenwel op basis van hun meta-analyse, dat deze behoefte een inconsistente risicofactor is voor partnergeweld. In slechts 33% van de beschikbare studies was de relatie significant.

Stress en paniekaanvallen

Stress kan de context en motivatie vormen voor heftige ruzies in de relatie. Aldarondo en Sugarman (1996) volgden 772 geweldplegers voor een periode van drie jaar en vonden dat relationele conflicten niet alleen sterk samenhangen met de eerste geweldpleging, maar ook met het persisterende karakter van partnergeweld. Er zijn verschillende types van stressfactoren te onderscheiden. Sociodemografische stressfactoren bevinden zich op een breder sociaal niveau (bijvoorbeeld een laag inkomen, racisme). Daarnaast is er huwelijksstress (bijvoorbeeld echtelijke ontevredenheid, gezinsconflicten, problemen met kinderen) en individuele stress (bijvoorbeeld stress door het werk, negatieve levensgebeurtenissen die buiten het huwelijk staan). Wanneer een dader instabiliteit kent in zijn baan, kan dat aanleiding geven tot angst, depressie en vijandigheid (Conger, Lorenz, Elder, Simons & Ge, 1993). Een potentiële stressfactor van het tweede type zijn kinderen, meer bepaald opvoedingsproblemen of vragen die met verantwoordelijkheid te maken hebben. De aanwezigheid van kinderen zorgt er bovendien voor dat een koppel minder tijd voor elkaar heeft. Wat betreft individuele stress zijn er gemengde resultaten. Barling en Rosenbaum (1986) bekeken de relatie tussen werkstress en geweld tegen vrouwen. Mannen die geweld gebruiken hebben meer jobgerelateerde stress. Andere onderzoekers vinden geen verband tussen individuele stress en geweld.

Partnergeweld kan in bepaalde gevallen ook een gevolg zijn van paniek. Geweldplegers kunnen hun geweld uitvoeren in een hoge affectieve staat, die vergezeld gaat met hartkloppingen en hyperarousal. Deze mannen hebben geregeld ervaringen vergelijkbaar met paniekaanvallen (hartkloppingen, verhoogde ademhaling, pijn op de borst, misselijkheid, zweten, tremor, duizeligheid, een gevoel van controleverlies en angst) (George et al., 2004). Agressieve uitbarstingen, zowel verbaal als fysiek, kunnen uittingen zijn van paniek.

2.1.3 Relatiefactoren

Ook relatiefactoren worden in de literatuur naar voren geschoven als mogelijke oorzaken van partnergeweld. Hiermee worden onder meer bedoeld: communicatiepatronen, huwelijksspanningen, ontevredenheid en conflicten binnen de relatie. Er zijn twee soorten methoden om interacties en communicatiepatronen van gewelddadige en niet-gewelddadige koppels te onderzoeken: door het filmen van gesprekken en discussies tussen koppels en aan de hand van interviews en dagboeken die de koppels moeten bijhouden. Een voorbeeld van een observatieonderzoek is het onderzoek van Morrison, Van Hasselt en Bellack (1987). Zij vonden geen verschillen tussen mannen en vrouwen. Wanneer de scores van mannen en vrouwen werden gecombineerd, bleken de gewelddadige koppels minder compromissen te sluiten dan de tevreden koppels. Margolin,

John en Gleberman (1988) bekeken probleemoplossende discussies in het laboratorium. Fysiek agressieve mannen vertoonden meer offensief negatief gedrag (bijvoorbeeld tekenen van verwerping, bedreigende of nabootsende gebaren en negatief lichamelijk contact) en gebruikten een negatievere toon (bijvoorbeeld boos en beschuldigend) dan niet-agressieve mannen. Lloyd (1990) interviewde 20 gewelddadige en ontevreden koppels, 19 gewelddadige en tevreden koppels, 14 niet-gewelddadige en ontevreden koppels en 25 niet-gewelddadige en tevreden koppels. Gewelddadige paren waren verbaal agressiever en vaker woedend dan de andere drie groepen. Gewelddadige koppels die tevreden waren probeerden toch te onderhandelen en oplossingen te zoeken. Gewelddadige relaties vertonen meer spanningen, meer conflicten en meer negatieve interacties dan niet-gewelddadige relaties. Meer gewelddadige dan niet-gewelddadige mannen zijn ontevreden in hun huwelijk (Aldarondo & Sugarman, 1996). Huwelijksspanningen gaan vaak gepaard met geweld (Vivian & Malone, 1997). De vraag naar wat oorzaak is en wat gevolg blijft vooralsnog echter onbeantwoord.

2.1.4 *Het gezin van oorsprong*

Een van de meest consistente bevindingen in de literatuur over gezinsgeweld, is de samenhang tussen blootstelling aan geweld in het gezin van oorsprong en partnergeweld. De sociale leertheorie bekijkt partnergeweld intergenerationeel. Mannen die opgroeien in gewelddadige gezinnen zouden vaker gewelddadig zijn in relaties dan mannen die niet opgroeien in gewelddadige gezinnen (Rosenbaum & O'Leary, 1981; Hotelling & Sugarman, 1986; O'Leary & Curley, 1986; Holtzworth-Munroe et al., 1997). Delsol en Margolin (2004) deden onderzoek naar intergenerationele overdracht van geweld en mannelijke agressie ten aanzien van de vrouw. Uit hun meta-analyse blijkt dat getuige zijn van geweld tussen de ouders, een sterke risicofactor is voor agressie. Veertien van de zestien studies die Delsol en Margolin onderzochten vinden een verband tussen getuige zijn van agressie tussen de ouders en partnergeweld in de volwassenheid. Negen van de dertien studies rapporteren een verband tussen slachtofferschap in de kindertijd en gewelddadig gedrag in de volwassenheid. Gewelddadige mannen zouden de gewelddadige ouder meer idealiseren en beschermen dan niet-gewelddadige mannen (Caesar, 1988). Niet-gewelddadige mannen geven meer de tekortkomingen van de gewelddadige ouder toe en erkennen meer de woede tegenover de ouders. Gewelddadige mannen rationaliseren meer het geweld van hun ouders en identificeren zich met de gewelddadige ouder. Volgens Delsol en Margolin (2004) is de opvoedingsstijl van ouders een oorzaak van partnergeweld. Ouderlijke afwijzing, gebrek aan ouderlijke zorg en middelenmisbruik door ouders hebben een negatieve invloed op de ontwikkeling van kinderen (Keller, Cummings, Davies & Mitchell, 2008). Deze

opvoeding kan leiden tot antisociaal gedrag omdat het kind is blootgesteld aan onbekwaam, dwingend ouderschap (Patterson, Reid & Dishion, 1992). Antisociaal gedrag op jongere leeftijd kan leiden tot een antisociale levensstijl (op relationeel vlak) en partnergeweld in de volwassenheid. Veel auteurs gaan uit van een genderspecifiek model van intergenerationale overdracht van partnergeweld, waarbij wordt verondersteld dat jongens zich later tot dader zullen ontwikkelen en meisjes tot slachtoffer. De empirische resultaten van onderzoek naar een dergelijk model zijn echter niet eenduidig (zie Kwong, Bartholomew, Henderson & Trinke, 2003).

2.2 Omstandigheden van partnergeweld

In veel gevallen is partnergeweld het gevolg van uit de hand gelopen ruzies en conflicten tussen partners (Capaldi & Owen, 2001; Cascardi & Vivian, 1995). Zowel minder ernstige als ernstiger incidenten van partnergeweld worden volgens ondervraagde mannen en vrouwen vaak voorafgegaan door (verbale) ruzies en psychologische dwang (Babcock, Costa, Green & Eckhardt, 2004; Cascardi & Vivian, 1995; O'Leary & Smith Slep, 2006), maar ook jaloezie lijkt een belangrijke aanleiding voor partnergeweld te zijn (Babcock et al., 2004). Ook in onderzoek naar redenen voor het gebruik van geweld in een intieme relatie worden het reageren op psychologische dwang en verbaal geweld van de partner genoemd (Hamberger, Lohr, Bonge & Tolin, 1997). Daarnaast zijn vergelding of wraak en zelfverdediging veelgenoemde redenen voor partnergeweld (Hamberger et al., 1997) en noemen zowel mannen als vrouwen als aanleiding voor zowel minder ernstig als ernstiger geweld iets anders dat de partner deed of juist naliet te doen (O'Leary & Smith Slep, 2006). Capaldi et al. (2007) observeerden koppels tijdens een aantal interactietaken en rapporteerden hoe vaak er sprake was van fysieke agressie, wie van de partners als eerste agressief werd en of de andere partner met agressie reageerde. De onderzoekers vonden dat vrouwen op jongere leeftijd vaker dan mannen zich als eerste agressief gedroegen tegen hun partner. Mannen en vrouwen waren bovendien in gelijke mate geneigd om 'terug te slaan' (reactief) (Capaldi et al., 2007). Ook Moffitt et al. (2001) concluderen dat er lang niet in alle gevallen van partnergeweld door vrouwen sprake is van een reactie op geweld dat door de man is gepleegd en dat een aanzienlijk deel van het door vrouwen gepleegde geweld niet reactief is. Onderzoek naar de motivaties die daders zelf geven voor het gebruiken van geweld tegen hun partners is hiermee in overeenstemming. Zo zeggen vrouwelijke daders even vaak als mannen dat het geweld dat ze gebruiken, is bedoeld als zelfverdediging en ze zeggen zelfs vaker dan mannen het geweld te hebben gebruikt om macht en controle uit te oefenen over hun partner (Follingstad, Wright, Lloyd & Sebastian, 1991).

Mannen zeggen daarentegen vaker dan vrouwen dat ze geweld gebruikten na zelf als eerste geslagen te zijn (Follingstad et al., 1991; O'Leary & Smith Slep, 2006) en in het onderzoek van Follingstad et al. werd dit onderschreven door de vrouwelijke slachtoffers.

2.3 Daderclassificaties

Het classificeren van daders betekent 'de plaatsing van mensen in aanvankelijk onafhankelijke klassen op zo een wijze dat de personen in een klasse gelijkenissen hebben of dicht bij elkaar liggen' (Gottfredson, 1987, p. 25). Een betrouwbare en valide dadertypologie of -classificatie van partnergeweld geeft waardevolle informatie, vermindert de heterogeniteit en bevordert de communicatie tussen onderzoekers, hulpverleners en beleidswerkers. Dadertypologieën hebben bijgedragen aan het inzichtelijk maken van partnergeweld. Ze hebben ook gewezen op het belang van de persoonlijkheid en psychopathologische kenmerken, zowel in het begrijpen van geweld, als voor de behandeling van gewelddadige individuen. Typologieën dragen ook bij tot het identificeren van verschillende etiologische mechanismen van partnergeweld (Gottman et al., 1995). Op deze manier kunnen verschillende types van gewelddadige daders met elkaar vergeleken worden en kan worden uitgezocht hoe elk type verschilt van niet-gewelddadige mannen. Een dadertypologie kan ook leiden tot een toename van therapie-effectiviteit (Holtzworth-Munroe & Stuart, 1994) omdat een typologie het mogelijk zou moeten maken om te bepalen welke subtypes daders naar verwachting zullen profiteren van welk type behandeling. Recente onderzoeksresultaten suggereren namelijk dat interventies minder effectief zouden zijn voor bepaalde subtypes plegers van partnergeweld (Holtzworth-Munroe & Meehan, 2004). Zo zouden mannelijke daders met borderline, ontwijkende of antisociale persoonlijkheidskenmerken bijvoorbeeld minder van een behandeling profiteren dan andere daders.

2.3.1 *Dadertypologieën van plegers van partnergeweld*

Empirische kennis over partnergeweld kwam geleidelijk beschikbaar op het eind van de jaren zeventig. Onderzoekers vonden subtypes van daders die differentiëren op een aantal theoretische dimensies (Holtzworth-Munroe, 2000). Verschillende onderzoekers hebben een eigen typologie uitgewerkt. De meerderheid van deze typologieën is gebaseerd op gedragskenmerken, psychologische kenmerken of fysiologische kenmerken. Cavanaugh en Gelles (2005) synthetiseerden de meest voorkomende typologieën. De meeste typologieën categoriseren daders op een risicocontinuüm van laag tot hoog. Laagrisicodaders hebben een laag niveau van ernstig geweld, lage frequentie van misbruik, weinig psychopatho-

logie en geen strafblad. Subtypes met een gemiddeld risico plegen niet zo ernstig geweld en hun geweld komt matig voor. Hun psychopathologie is gemiddeld tot hoog. Het misbruik van hoogrisicosubtypes is ernstig en vindt frequent plaats. Zij hebben vaak psychopathologische stoornissen en plegen naast partnergeweld nog andere delicten. Een typologie die zeer vaak in de literatuur voorkomt is deze van Holtzworth-Munroe en Stuart (1994). Op basis van hun ontwikkelingstheorie beschreven deze auteurs welke verschillen verwacht mogen worden tussen drie groepen plegers van partnergeweld die zij onderscheidden op basis van een in dezelfde publicatie beschreven typologie. Deze typologie, die zeer invloedrijk is gebleken en die zij baseerden op een review van vijftien studies naar typologieën van mannelijke plegers van partnergeweld, onderscheidt drie hoofddimensies waarop de drie groepen plegers zich van elkaar onderscheiden. De eerste dimensie heeft betrekking op de ernst van het geweld, waaronder het soort geweld (psychologisch, fysiek of seksueel) en de frequentie van het geweld. Een tweede dimensie betreft de algemeenheid van het geweld; is er uitsluitend sprake van partnergeweld of mishandelt de dader ook de kinderen in het gezin en wellicht mensen van buiten de huiselijke kring? Tot deze tweede dimensie hoort ook de vraag naar ander, niet-gewelddadig delictgedrag. De derde en laatste dimensie heeft betrekking op psychopathologie en persoonlijkheidsstoornissen. Op basis van deze drie hoofddimensies worden drie typen daders van partnergeweld onderscheiden: (a) mannen die alleen geweld tegen familieleden plegen (*family-only*); (b) depressieve en emotionele mannelijke daders (*dysphoric/borderline*); en (c) algemeen gewelddadige/antisociale mannen (*generally violent/antisocial*) (Holtzworth-Munroe & Stuart, 1994).

Daders van het eerste type lijken het meest op niet-gewelddadige mannen; ze vertonen het minst ernstige geweld en zijn het minst geneigd psychisch of seksueel geweld te gebruiken. Ze plegen doorgaans geen andere delicten en gebruiken over het algemeen geen geweld tegen mensen van buiten de huiselijke kring. Er is weinig psychopathologie en als er al sprake is van persoonlijkheidsstoornissen dan betreft het een passief-afhankelijke persoonlijkheidsstoornis. Depressieve en emotionele daders zijn in hoge mate afhankelijk van hun partner en vertonen onderontwikkelde sociale en communicatieve vaardigheden. Ze maken zich schuldig aan gemiddeld tot ernstig partnergeweld en zijn in enige mate betrokken bij geweld buiten de huiselijke kring en bij andere delicten. Ze hebben van de drie groepen de meeste psychische problemen en zijn emotioneel instabiel. Ze lijden aan verlatingsangst, hebben een vijandige houding ten opzichte van vrouwen en hebben een relatief positieve attitude ten aanzien van geweld. Als kind zijn ze getuige geweest van partnergeweld tussen hun ouders/verzorgers en een aanzienlijk deel van hen is als kind mishandeld en afgewezen door de ouders. Daders van het derde type, tot slot, zijn agressiever, impulsiever en antisociaal van aard dan daders van de andere typen. Dit type daders is ook buiten de huiselijke kring gewelddadig, ze hebben vaak

een uitgebreid crimineel verleden, gebruiken drugs en alcohol en hebben in veel gevallen een antisociale persoonlijkheidsstoornis of psychopathische trekken. Ze hebben een achtergrond van kindermishandeling en ook hun ouders vertoonden partnergeweld. Deze daders hebben een negatieve houding ten opzichte van vrouwen en zijn gewend om problemen met geweld op te lossen. Volgens Holtzworth-Munroe en Stuart (1994) behoort 50% van alle daders van partnergeweld tot de groep die alleen in de huiselijke kring geweld gebruikt. Tot de depressieve en emotionele groep zou 25% van alle daders behoren en de resterende 25% behoort tot het algemeen gewelddadige/antisociale subtype.

Dixon en Browne (2003) synthetiseerden empirisch onderzoek naar de typologie van Holtzworth-Munroe en Stuart (1994) en kwamen tot de conclusie dat in elk van de twaalf studies die zij in hun review betrokken, ondersteuning werd gevonden voor de typologie. Hoewel niet alle categorieën in iedere studie werden gerepliceerd, concluderen Dixon en Browne dat de empirische ondersteuning voor de typologie van Holtzworth-Munroe en Stuart aanzienlijk is. Ook in recenter onderzoek wordt ondersteuning gevonden voor de typologie van Holtzworth-Munroe en Stuart (Johnson et al., 2006) en de auteurs zelf concludeerden in een longitudinaal onderzoek dat hun typologie een aanzienlijke stabiliteit vertoont over de tijd (Holtzworth-Munroe, Meehan, Herron, Rehman & Stuart, 2003). Met name antisociaal gedrag en borderline persoonlijkheidskenmerken blijken stabiele kenmerken op basis waarvan de verschillende dadergroepen zich van elkaar blijven onderscheiden.

2.3.2 Vrouwelijke plegers van partnergeweld

Hoewel in verschillende studies en door meerdere auteurs ondersteuning is gevonden voor de typologie van Holtzworth-Munroe en Stuart, is een beperking van de typologie dat deze voor mannelijke daders is opgesteld. Hoewel deze tekortkoming voor een zeer aanzienlijk deel van het onderzoek naar de achtergronden van partnergeweld geldt (zie bijvoorbeeld Henning, Jones & Holdford, 2003), bestaan er verschillende studies naar vrouwelijke daders van partnergeweld. Net als mannelijke daders vormen ook vrouwelijke daders een heterogene groep waarvan sommigen zich alleen agressief gedragen tegen de partner terwijl anderen meer in het algemeen gewelddadig gedrag vertonen (Babcock, Miller & Siard, 2003). Er zijn aanwijzingen dat voor mannen en vrouwen dezelfde persoonlijkheidskenmerken voorspellend zijn voor het ontstaan van partnergeweld (Dutton, Nicholls & Spidel, 2005; Ehrensaft, Cohen & Johnson, 2006; Magdol, Moffitt, Caspi & Silva, 1998; Moffitt, Krueger, Caspi & Fagan, 2000; Moffitt et al., 2001). Mannen en vrouwen die moeilijk om kunnen gaan met stress, die zeggen dat ze zich snel gespannen, angstig en boos voelen, die wantrouwend staan ten opzichte van anderen en die aangeven dat ze ook vanwege kleinigheden wraak zullen nemen op een ander lopen

een groter risico om zich agressief te gedragen tegenover hun partner dan mensen die deze kenmerken niet hebben. Daarnaast spelen gedragsproblemen in de adolescentie en antisociale persoonlijkheidskenmerken zowel voor mannen als voor vrouwen een belangrijke rol. Dit blijkt ook uit het feit dat partnergeweld gepleegd door mannen en vrouwen in gelijke mate samenhangt met eerder gepleegde delicten (Straus & Ramirez, 2004). Met andere woorden, zowel mannen als vrouwen die zich schuldig maken aan partnergeweld, rapporteren meer eerder delictgedrag dan mannen en vrouwen die zich niet agressief gedragen tegenover hun partner. Toch zijn er ook verschillen tussen mannen en vrouwen. Zo lijkt de (negatieve) invloed van ongunstige familiekenmerken (familierelaties in de eigen jeugd) groter te zijn voor vrouwen dan voor mannen en zijn gedragsproblemen een sterkere voorspeller voor ouderschap van partnergeweld bij vrouwen dan bij mannen (Magdol et al., 1998; Mihalic & Elliott, 1997a). Magdol en haar collega's opperen als mogelijke verklaring voor dit verschil tussen mannen en vrouwen dat meisjes met gedragsproblemen vaker op jongere leeftijd zwanger raken, vaker op jongere leeftijd het huis uit gaan en vaker meerdere achtereenvolgende partners hebben. Dit zou vervolgens het risico vergroten dat zij in wederzijds gewelddadige relaties terechtkomen. Ehrensaft et al. (2004) maakten een nader onderscheid naar ernstige en minder ernstige vormen van partnergeweld. In het geval van ernstige vormen van geweld is er sprake geweest van verwondingen en/of het inroepen van hulp van hulpverleningsinstellingen of van contact met politie of justitie, terwijl er bij de minder ernstige vormen van partnergeweld geen sprake is van dergelijke gevolgen. De minder ernstige vormen van partnergeweld werden overwegend door vrouwen tegen hun mannelijke partners gepleegd, terwijl bij ernstige vormen van partnergeweld sprake was van wederkerig geweld. De groep mannen die zich schuldig maakt aan ernstige vormen van partnergeweld wordt door verschillende persoonlijkheidsstoornissen gekenmerkt. Ze zijn agressiever dan mannen die zich niet schuldig maken aan partnergeweld of die minder ernstige vormen van geweld gebruiken, ze reageren heftiger op stress, ze scoren laag op 'traditionalisme' en ze vertonen een hoge mate van vervreemding. Mannen die zich schuldig maken aan minder ernstige vormen van geweld lijken wat hun achtergrondkenmerken betreft op mannen die geen geweld tegen hun partner gebruiken. Er is geen sprake van een afwijkende ontwikkeling tijdens de kindertijd en de adolescentie en ze hebben geen afwijkende persoonlijkheidskenmerken (Ehrensaft et al., 2004). Vrouwen die zich schuldig maken aan ernstige vormen van partnergeweld onderscheiden zich daarentegen wel van vrouwen die geen enkel geweld rapporteren, maar niet of nauwelijks van vrouwen die uitsluitend minder ernstige vormen van partnergeweld vertonen (Ehrensaft et al., 2004). De groep vrouwelijke plegers van ernstige vormen van geweld vertoont in vergelijking met plegers van minder ernstige vormen van geweld weliswaar meer antisociaal gedrag, maar beide groepen vrouwelijke daders

hebben agressieve persoonlijkheidskenmerken en/of gedragsproblemen tijdens de adolescentie. Dit is in overeenstemming met de conclusies van Magdol en haar collega's dat mannen die lichamelijk geweld gebruiken tegen een partner veel devianter zijn dan vrouwen die zich schuldig maken aan lichamelijk partnergeweld (Magdol et al., 1997). Zo hebben zij vaker een antisociale persoonlijkheidsstoornis, zijn ze vaker depressief en zijn ze vaker polydruggebruikers. Bovendien zijn ze vaker slecht opgeleid, zijn ze vaker langdurig werkloos en ontbreekt het hen vaker aan een sociaal netwerk. Onder vrouwen die zijn gearresteerd vanwege partnergeweld rapporteren Simmons, Lehmann, Cobb en Fowler (2005) daarentegen dat deze vrouwen vaker dan gearresteerde mannen een persoonlijkheidsstoornis hadden. Ze vertoonden daarnaast meer histrionische, narcistische en compulsieve persoonlijkheidskenmerken dan gearresteerde mannen, die op hun beurt meer afhankelijke persoonlijkheidskenmerken vertoonden. Hoewel het aantal vrouwen dat in de Verenigde Staten vanwege partnergeweld wordt gearresteerd de afgelopen decennia in verband met de invoering van 'mandatory arrest policies' aanzienlijk is gestegen, is het de vraag of een dergelijke onderzoeksgroep niet in tal van opzichten afwijkt van de algemene populatie waarin onderzoekers zoals Magdol en Ehrensaft hun onderzoek uitvoeren. Waarschijnlijk zijn er zowel gedeelde als unieke factoren die voor mannen en vrouwen een rol spelen bij het ontstaan van partnergeweld.

2.4 Recidive en hulpzoekgedrag van plegers van partnergeweld

Wat recidive van huiselijk geweld betreft is de grootschalige studie van Henning en Feder (2004) belangrijk. Zij onderzochten bij mannen en vrouwen risicofactoren of waarschuwingstekens die samenhangen met recidive. De ernst van het indexdelict, werkloosheid en een jonge leeftijd waren in de groep vrouwen waarschuwingstekens voor recidive. In de groep mannen vond men de volgende waarschuwingstekens voor recidive: escalatie van het conflict, dreiging tot moord/zelfmoord, ernst van de gepercipieerde bedreiging van het slachtoffer, beëindigen van de relatie, ernst van eerdere gewelddadige delicten, eerder geweld in de publieke sfeer, arrestaties voor niet-gewelddadige delicten, geweld tegen sociaal werkers, omgang met antisociale peers, aanwezigheid van kinderen in het gezin, middelenmisbruik en bezit of toegang tot een wapen. Dutton, Bodnarchuck, Kropp, Hart en Ogloff (1997) en Gondolf en White (2008) vonden dat huiselijkgeweldplegers die na behandeling recidiveerden meer antisociaal of psychopatisch waren dan niet-recidivisten.

Inzake hulpzoekgedrag vond Holtzworth-Munroe (1988) dat mannen die verantwoordelijkheid opnemen voor hun gewelddadig gedrag, hun eigen aandeel onder ogen durven zien en niet alles extern attribueren meer gemotiveerd zijn om hulp te zoeken. In welke mate interne attributie posi-

tief samenhangt met een gewenst behandel-effect of zorgt voor recidive-vermindering werd evenwel niet onderzocht.

2.5 Conclusie

In dit hoofdstuk is, na een korte verkenning van de gangbaarste theoretische verklaringen van huiselijk geweld, beschreven wat met betrekking tot de onderzoeksvragen van de onderhavige studie reeds bekend is uit de internationale onderzoeksliteratuur. Eerst werden achtergrondkenmerken van plegers van huiselijk geweld beschreven, die werden ingedeeld in sociodemografische factoren, psychologische factoren, relationele factoren en factoren die te maken hebben met het gezin van oorsprong. Vervolgens werd kort stilgestaan bij de omstandigheden waarin huiselijk geweld kan plaatsvinden. De uitgebreide literatuur overziend, kan worden besloten met de constatering dat huiselijk geweld ontstaat als gevolg van een combinatie van factoren die getriggerd worden; neuropsychologische factoren, persoonlijkheidskenmerken en omgevingskenmerken. Een enkele factor of een enkel kenmerk kan nooit verantwoordelijk zijn voor het ontstaan van geweld ten aanzien van de partner of gezinsleden. Omdat de meeste factoren op basis van cross-sectioneel onderzoek zijn gevonden, bevelen Riggs et al. (2000) bovendien aan om te spreken over waarschuwingstekens in plaats van over risicofactoren. Een belangrijke kanttekening is echter dat het leeuwendeel van het onderzoek naar kenmerken van daders van huiselijk geweld ten eerste betrekking heeft op partnergeweld en ten tweede voornamelijk is gericht op mannelijke plegers van partnergeweld. In het onderhavige onderzoek wordt een bredere definitie van huiselijk geweld gehanteerd en het zal moeten blijken in hoeverre daders van deze bredere vormen van geweld afwijken van wat uit de literatuur bekend is over plegers van partnergeweld.

Deel 1

Kenmerken van daders van huiselijk geweld in de algemene bevolking

3 Methoden van onderzoek onder daders van huiselijk geweld in de algemene bevolking

Om de kenmerken van daders van huiselijk geweld – volgens de brede definitie van het begrip zoals die in hoofdstuk 1 is geformuleerd – in een onderzoeksgroep uit de algemene bevolking te beschrijven, zijn in twee stappen data verzameld. Ten eerste is door onderzoeksbureau Intomart een screeningsvragenlijst voorgelegd aan een grote steekproef uit haar online access panel. Op basis van deze screening zijn vervolgens respondenten die daderschap van huiselijk geweld rapporteerden, uitgenodigd om een tweede vragenlijst in te vullen. Deze vragenlijst – de dadervragenlijst – had als doel om meer te weten te komen over de kenmerken van plegers van huiselijk geweld en over de achtergronden van het huiselijk geweld vanuit het perspectief van de pleger.

In dit hoofdstuk wordt in paragraaf 3.1 eerst ingegaan op de afname van de screeningsvragenlijst, waarna in paragraaf 3.2 wordt beschreven hoe de afname van de dadervragenlijst is verlopen. In beide paragrafen wordt aandacht besteed aan de respons en het opschonen van de data waarna de onderzoeksgroepen in termen van hun demografische achtergrondkenmerken worden beschreven. In het vervolg van dit deel van het rapport worden in hoofdstuk 4 de resultaten van de afname van de screeningsvragenlijst beschreven en wordt op basis van de afname van de dadervragenlijst nagegaan wie van de groep respondenten die deze lijst invulden, als dader van evident huiselijk geweld kunnen worden beschouwd. In hoofdstuk 5 wordt beschreven wat volgens deze respondenten de achtergronden zijn (geweest) van het door hen gerapporteerde huiselijk geweld.

3.1 Afname van de screeningsvragenlijst

Ten behoeve van het door hen uitgevoerde onderzoek naar slachtoffers van huiselijk geweld is door onderzoeksbureau Intomart een screeningsvragenlijst opgesteld om slachtofferschap van huiselijk geweld in kaart te brengen. Deze vragenlijst vraagt naar ervaren slachtofferschap van 21 vormen⁹ van huiselijk geweld, die nader kunnen worden ingedeeld in psychisch, lichamelijk en seksueel geweld. De lijst is gebaseerd op een door de onderzoekers van Intomart uitgebreide versie van de International Violence Against Women Survey (IVAWS). In dezelfde screeningsvragenlijst is respondenten ten behoeve van het daderonder-

9 In het Intomart-slachtofferonderzoek wordt met betrekking tot deze 21 vormen van huiselijk geweld van 'voorvallen' gesproken. In het onderhavige onderzoek wordt de voorkeur gegeven aan de term 'vormen' van huiselijk geweld. Semantisch kan er in het geval van meerdere 'voorvallen' immers sprake zijn van het verschillende keren voorkomen van hetzelfde gedrag. Door te spreken van vormen van huiselijk geweld moet duidelijk worden dat het om verschillende typen gedrag gaat.

zoek ook gevraagd naar eigen ouderschap van deze vormen van huiselijk geweld.¹⁰ De screeningsvragenlijst is in februari 2008 voorgelegd aan een steekproef van 9.508 personen uit het Intomart online access panel, dat op het moment van de dataverzameling uit ongeveer 110.000 panelleden bestond. Hoewel bij de werving van panelleden wordt gestreefd naar een zo representatief mogelijke samenstelling van het panel, is dat niet geheel haalbaar waardoor het panel niet volledig representatief is. Voor de afname van de screeningsvragenlijst hebben de onderzoekers van Intomart dan ook een gestratificeerde steekproef uit het access panel getrokken waardoor de verdeling van geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en woonregio in de groep die de uitnodiging voor dit onderzoek ontving, overeenkwam met de verdeling van deze kenmerken in de Nederlandse bevolking. Intomart heeft geprobeerd de steekproef eveneens met betrekking tot etnische achtergrond te stratificeren, maar omdat de absolute aantallen leden van het online panel met een niet-Nederlandse achtergrond te klein bleken te zijn, is deze stratificatie niet gelukt. Van de groep respondenten die in februari 2008 voor het onderzoek werd uitgenodigd, vulde 68% de vragenlijst in. Gezien de gevoeligheid van het onderwerp kan dit als een zeer bevredigende respons worden beschouwd. Omdat het aantal allochtone respondenten relatief klein was, is de totale vragenlijst in november 2008 voorgelegd aan 740 nieuw geworven allochtone respondenten. Van hen reageerde 25%. Het uiteindelijke databestand dat in december 2008 door Intomart aan het WODC is geleverd, bevat 6.441 respondenten.¹¹ Voordat is overgegaan tot het analyseren van de resultaten zijn alle respondenten die jonger dan 18 jaar waren uit de onderzoeksgroep verwijderd (N = 45). Daarnaast zijn drie respondenten verwijderd die de vragen niet hadden begrepen of dusdanig vreemde antwoordpatronen hadden dat er ernstige twijfels bestonden aan de betrouwbaarheid van hun antwoorden. In totaal bestaat de onderzoeksgroep die is gebruikt voor het onderhavige onderzoek naar de kenmerken van daders van huiselijk geweld uit 6.393 respondenten. De onderzoeksgroep bestaat uit vrijwel evenveel mannen als vrouwen (zie tabel 1). De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 45,1 jaar met een standaarddeviatie van 15,7 jaar. De jongste respondent is 18 jaar en de oudste 92 jaar. Twee derde van de onderzoeksgroep is van Nederlandse afkomst. De grootste groepen met een niet-Nederlandse achtergrond bestaan uit respondenten met een Surinaamse achtergrond (9,2%) en respondenten met een Indonesische achtergrond (7,2%). Antillianen, Turken en Marokkanen maken elk minder dan 5% van de totale onderzoeksgroep uit. De groep respondenten met een andere culturele achtergrond (6,8%) bestaat

10 De dadervragen uit de screeningsvragenlijst zijn in bijlage 2 opgenomen.

11 Beide studies – het onderzoek dat Intomart uitvoerde naar slachtofferschap van huiselijk geweld en de onderhavige studie naar de kenmerken van daders van huiselijk geweld – maken gebruik van hetzelfde databestand. Omdat de onderzoekers van Intomart niet gebruikmaakten van de antwoorden op de dadervragen, bestaat de door hen geanalyseerde onderzoeksgroep na datacleaning uit een ander aantal respondenten dan die in het onderhavige onderzoek.

voor het grootste deel uit westerse allochtonen. Ruim twee vijfde van de onderzoeksgroep heeft een hbo- of universitaire opleiding gevolgd (hbo afgerond, WO bachelor of master) en bijna een derde heeft een middelbaar opleidingsniveau (mbo, havo, vwo, propedeuse WO). De respondenten met een laag opleidingsniveau (geen of alleen basisonderwijs, lbo, vmbo, mavo) vormen een kwart van de onderzoeksgroep. Van een kleine 1% van de respondenten is het opleidingsniveau onbekend.

Tabel 1 Achtergrondkenmerken van de onderzoeksgroep (N=6.393)

Kenmerk	Aantal	%
<i>Geslacht</i>		
Man	3.107	48,6
Vrouw	3.286	51,4
<i>Etnische achtergrond^a</i>		
Nederlands	4.265	66,7
Marokkaans	159	2,5
Antilliaans/Arubaans	293	4,6
Surinaams	587	9,2
Turks	195	3,1
Indonesisch	458	7,2
Overig	436	6,8
<i>Opleidingsniveau^b</i>		
Laag	1.578	24,7
Middelbaar	2.066	32,3
Hoog	2.692	42,1
Weet niet/Wil niet zeggen	57	0,9

- a Bij het bepalen van de etnische achtergrond van haar respondenten hanteert Intomart de definitie van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Dat wil zeggen dat etnische achtergrond wordt vastgesteld op basis van het geboorteland van de respondent en het geboorteland van zijn of haar ouders.
- b Laag opleidingsniveau: geen onderwijs, basisonderwijs, lbo, vmbo, vbo, leerlingwezen, mavo, mulo, ulo, eerste drie jaar havo/vwo; Middelbaar opleidingsniveau: mbo, havo/vwo, WO propedeuse; Hoog opleidingsniveau: hbo, WO bachelor/kandidaats, WO master/doctoraal.

Intomart heeft een non-responsanalyse uitgevoerd en concludeert op basis daarvan dat de respons met name onder allochtone respondenten achterbleef. Ten opzichte van andere achtergrondkenmerken concluderen Van Dijk et al. (2010) dat vijftigplussers iets vaker hebben gereageerd op de uitnodiging om aan het onderzoek mee te doen en dat mannen en hogeropgeleiden iets beter respondeerden, maar dat het hier om geringe verschillen gaat. Hoewel de selectiviteit van de non-respons dus met name beperkt blijft tot allochtone respondenten, is een waarschuwing met betrekking tot de interpretatie van de resultaten op zijn plaats. In tegenstelling tot sommige onderzoeksbureaus stelt Intomart haar panel samen door zelf potentiële deelnemers uit te nodigen. Op deze manier wordt voorkomen dat het internetpanel uitsluitend bestaat uit een selectieve groep mensen die op eigen initiatief lid zijn geworden. Desondanks

staat het iedere uitgenodigde kandidaat uiteraard vrij om niet op de uitnodiging in te gaan. Het lijkt gerechtvaardigd om te veronderstellen dat de personen die lid worden van het panel frequente internetgebruikers zijn, geïnteresseerd zijn in onderzoek en een uitgesproken mening hebben over tal van onderwerpen (Vonk, Van Ossenbruggen & Willems, 2006). Hiermee is óók het internetpanel van Intomart in zekere zin een selectieve groep personen. Voor het onderzoek naar ouderschap van huiselijk geweld is daarom besloten om de antwoorden met betrekking tot ouderschap van huiselijk geweld niet naar achtergrondkenmerken te wegen.

Daarnaast moet bij de interpretatie van de resultaten rekening worden gehouden met het feit dat deze uitsluitend zijn gebaseerd op zelfrapportage. Uit de internationale literatuur blijkt dat de omvang van het geweld die ouders binnen een relatie rapporteren, beduidend kleiner is dan de omvang die slachtoffers in dezelfde relatie rapporteren (Archer, 1999; Mihalic & Elliott, 1997b; Sugarman & Hotaling, 1997). Het valt dan ook te verwachten dat ook in de onderhavige onderzoeksgroep sprake is van onderrapportage van ouderschap. Zolang deze onderrapportage niet selectief is, hoeft dat geen probleem te zijn. Echter, in hoeverre hier sprake van zou kunnen zijn, kan op basis van de verzamelde data niet worden nagegaan.

Om de resultaten van het onderzoek naar zelfgerapporteerd slachtofferchap te kunnen generaliseren naar de Nederlandse bevolking heeft Intomart besloten de resultaten te wegen. Er zijn echter waarschijnlijk veel niet-gemeten kenmerken waardoor de leden van het Intomart access panel ook na weging op achtergrondkenmerken zoals geslacht en leeftijd afwijken van de totale Nederlandse bevolking. Op de eerste plaats hebben zij toegang tot internet en maken daar ook uitgebreid gebruik van. Ten tweede zijn ze geïnteresseerd in onderzoek en ze zijn bovendien bereid verschillende keren per jaar mee te werken aan de uiteenlopende onderzoeken die door Intomart worden uitgevoerd.

3.2 Afname van de dadervragenlijst

De screeningsvragenlijst vroeg respondenten uitsluitend welke vormen van geweld zij wel eens hadden gebruikt en, als dat in de voorgaande vijf jaar was gebeurd, tegen wie zij dit hadden gedaan. Met een tweede vragenlijst, de dadervragenlijst, zijn kenmerken van plegers van huiselijk geweld in kaart gebracht en is nagegaan wat de achtergronden van de incidenten van huiselijk geweld waren vanuit het perspectief van de ouders. Deze vragenlijst, die in bijlage 3 is opgenomen, is op basis van de onderzoeksvragen en op basis van literatuur en bestaande vragenlijsten opgesteld en werd – opnieuw via het online access panel van Intomart – voorgelegd aan mensen die in de screeningsvragenlijst aangaven zich in

de voorgaande vijf jaar wel eens schuldig te hebben gemaakt aan geweld tegen iemand uit de huiselijke kring. Het werd niet haalbaar geacht om respondenten die meer dan één slachtoffer zeiden te hebben gemaakt, voor elk van deze slachtoffers de vragen naar de achtergronden van het huiselijk geweld te laten beantwoorden. Om deze reden moest het bij het stellen van de vragen naar de achtergronden van het huiselijk geweld duidelijk zijn waar de vragen betrekking op hadden. Wanneer een respondent aangaf tegen één persoon uit de huiselijke kring geweld te hebben gebruikt, was dit eenvoudig; de rest van de vragenlijst had betrekking op het geweld dat tegen deze persoon was gepleegd en op de relatie die de respondent met deze persoon had. Wanneer respondenten aangaven meer dan één slachtoffer te hebben gemaakt, moest echter een keuze worden gemaakt en is een van deze slachtoffers geselecteerd als 'onderwerp' van de rest van de vragenlijst. Deze selectie is als volgt uitgevoerd. Per respondent is voor ieder slachtoffer nagegaan van hoeveel verschillende vormen van huiselijk geweld deze het slachtoffer is geworden. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen lichtere en zwaardere vormen van geweld. Onder de zwaardere vormen van geweld werden alle vormen van lichamelijk en seksueel geweld verstaan, met uitzondering van het dreigen iemand lichamelijk pijn te doen en het gooien met een voorwerp. Wanneer een respondent zwaardere vormen van geweld had gepleegd, is het slachtoffer geselecteerd tegen wie het grootste aantal zwaardere vormen van geweld was gepleegd. Als meerdere slachtoffers een even groot aantal zwaardere vormen van geweld hadden meegemaakt, is het eerste slachtoffer uit de in de vragenlijst opgenomen lijst van slachtoffers gekozen (zie bijlage 3). Als een respondent geen zwaardere vormen van geweld rapporteerde, is dezelfde selectie uitgevoerd voor slachtoffers van lichtere vormen van geweld.

Om rekening te houden met de mogelijkheid dat respondenten zich van voorvallen die lang geleden gebeurden, de achtergronden wellicht niet meer wisten te herinneren, is ervoor gekozen alleen respondenten voor het onderzoek uit te nodigen die in de screeningsvragenlijst aangaven zich in de voorgaande vijf jaar schuldig te hebben gemaakt aan geweld tegen iemand uit de huiselijke kring. Op initiatief van Intomart is er daarnaast voor gekozen om de respondenten die meer dan vijftien verschillende vormen van huiselijk geweld zeiden te hebben gepleegd, niet uit te nodigen voor het vervolgonderzoek. Het was volgens de onderzoekers van Intomart dusdanig uitzonderlijk dat respondenten zoveel verschillende vormen van huiselijk geweld rapporteerden, dat bij hen het sterke vermoeden bestond dat deze respondenten de vragenlijst niet goed hadden begrepen of met opzet niet serieus hadden ingevuld. Na deze selectie resteerden 727 potentiële respondenten van wie er 670 konden worden uitgenodigd; de overige respondenten stonden op het moment van de uitnodiging niet meer ingeschreven als leden van het Intomartpanel. De 670 potentiële respondenten zijn in november 2008 uitgenodigd om aan het onderzoek

deel te nemen en zij kregen twee weken de tijd om de vragenlijst via internet in te vullen.¹²

Van de 670 uitgenodigde respondenten hebben er 456 de vragenlijst ingevuld.¹³ Dit komt neer op een respons van 68%, wat gezien het onderwerp van de vragenlijst zeer bevredigend kan worden genoemd. Omdat er een aanzienlijke tijd was verstreken tussen de afname van de screeningsvragenlijst en de afname van de dadervragenlijst, is ervoor gekozen de vragen naar daderschap te herhalen (welke vormen van huiselijk geweld pleegden respondenten wanneer en tegen welk slachtoffer). Met andere woorden, de 21 vormen van huiselijk geweld uit de screeningsvragenlijst zijn opnieuw aan deze respondenten voorgelegd. Tien procent van de respondenten (N = 49) zei geen enkele vorm van huiselijk geweld te hebben gepleegd. Hoewel deze mensen in de screeningslijst hadden aangegeven wel pleger van huiselijk geweld te zijn geweest, kunnen er verschillende oorzaken zijn waarom zij dit nu niet meer deden. Zo is zowel in de screening als in de dadervragenlijst de term 'huiselijk geweld' vermeden om sociaal wenselijke antwoorden zoveel mogelijk te voorkomen. Het is mogelijk dat respondenten de associatie met huiselijk geweld naar aanleiding van de screeningsvragenlijst hadden gelegd en van mening waren dat hun eigen gedrag niet voldoet aan wat zij onder huiselijk geweld verstaan. Daarnaast kunnen uiteraard geheugeneffecten een rol hebben gespeeld in het ontstaan van de discrepantie tussen de antwoorden uit de screening en uit de dadervragenlijst. Deze groep respondenten is uit het databestand verwijderd waarna 407 personen resteerden die aangaven ooit minstens één vorm van huiselijk geweld te hebben gepleegd.

Van de 407 respondenten waren er vijf jonger dan 18 jaar en rapporteerden er drie dat zij uitsluitend hun kind ofwel verboden uit te gaan ofwel verboden een afspraak met iemand te maken. Deze acht respondenten zijn uit de onderzoeksgroep verwijderd. Vervolgens zijn de open vragen bestudeerd en zijn de antwoordpatronen bekeken, waarna werd besloten nog vier respondenten te verwijderen omdat uit hun antwoorden bleek dat zij ofwel de vraagstelling verkeerd hadden geïnterpreteerd ofwel de vragenlijst voor meer dan één slachtoffer hadden ingevuld terwijl het de bedoeling was de verdiepende vragen over de achtergronden van het huiselijk geweld voor één slachtoffer te beantwoorden. Daarnaast zijn de antwoordpatronen bestudeerd van respondenten die huiselijk geweld pleegden tegen vier of meer slachtoffers en zijn de antwoordpatronen bekeken van degenen die hun (stief)vader, (stief)moeder, oom, tante, opa of oma hebben verboden om uit te gaan en/of voortdurend in de gaten

12 Voordat de totale groep potentiële respondenten is uitgenodigd, is een pilot uitgevoerd onder 50 potentiële respondenten waarvan 36 respondenten (72%) de vragenlijst invulden. Bestudering van de antwoordpatronen leverde geen aanwijzingen op dat de vragenlijst problemen opleverde bij het invullen of dat het invullen de respondenten te veel tijd kostte. Naar aanleiding van deze pilot zijn dan ook geen inhoudelijke wijzigingen in de vragenlijst doorgevoerd.

13 De genoemde aantallen zijn inclusief de respondenten die in het kader van de pilot waren uitgenodigd de vragenlijst in te vullen.

hebben gehouden of hebben gevolgd. Ondanks het feit dat deze respondenten in hun antwoorden afweken ten opzichte van de rest van de onderzoeksgroep, was er uiteindelijk geen aanleiding om een of meer van hen uit het bestand te verwijderen. De antwoorden leken zorgvuldig gegeven te zijn en niet van willekeurige aard te zijn. Tot slot bleken vier respondenten niet te hebben willen zeggen wie het slachtoffer van het huiselijk geweld was geweest. Omdat in die gevallen de verdiepende vragen over het huiselijk geweld niet zijn gesteld waardoor deze respondenten niet de gehele vragenlijst hebben ingevuld, zijn zij uit het databestand verwijderd. Het definitieve onderzoeksbestand bestaat daarmee uit 391 respondenten.

In tabel 2 worden de achtergrondkenmerken weergegeven van de respondenten die de dadervragenlijst invulden. Ter vergelijking bevat de tabel tevens de achtergrondkenmerken van de respondenten die in de screeningsvragenlijst aangaven in de voorgaande vijf jaar minstens één vorm van geweld te hebben gebruikt tegen een persoon uit de huiselijke kring. Beide groepen komen in grote lijnen met elkaar overeen. Zo bestaan beide groepen uit meer vrouwen dan mannen. De gemiddelde leeftijd van de onderzoeksgroep die de dadervragenlijst invulde is 38,2 jaar ($SD = 12,9$), met een minimum van 18 jaar en een maximum van 77 jaar. Het verschil in leeftijd met de respondenten die in de screeningsvragenlijst aangaven in de voorgaande vijf jaar pleger van huiselijk geweld te zijn geweest ($M = 36,5$; $SD = 12,4$) is significant, maar het gaat om een bijzonder klein verschil ($F(1) = 4,74$; $p = 0,03$; $\eta^2 = 0,00$). De meeste respondenten die de dadervragenlijst invulden, hebben een Nederlandse culturele achtergrond (59,3%). De grootste groep met een niet-Nederlandse achtergrond bestaat uit Surinamers (12,5%), gevolgd door de groep respondenten met een Indonesische achtergrond (8,4%). De groepen Turkse en Antilliaanse respondenten zijn vrijwel even groot en de groep Marokkaanse respondenten is met 2,8% de kleinste allochtone groep. De groep respondenten met een andere culturele achtergrond bestaat uit 6,4% van de respondenten. Het verschil in verdeling met de groep respondenten die in de screeningsvragenlijst aangaf in de voorgaande vijf jaar pleger van huiselijk geweld te zijn geweest, is niet significant. Meer dan de helft van de onderzoeksgroep heeft een hbo- of universitaire opleiding gevolgd (hbo afgerond, WO bachelor of master) en ruim een derde heeft een middelbaar opleidingsniveau (mbo, havo, vwo, propedeuse WO). De respondenten met een laag opleidingsniveau (geen of alleen basisonderwijs, lbo, vmbo, mavo) maken slechts 12,3% van de onderzoeksgroep uit. Met betrekking tot opleidingsniveau bestaan er geen significante verschillen met de groep respondenten die in de screeningsvragenlijst zei zich in de voorgaande vijf jaar schuldig te hebben gemaakt aan minstens één vorm van huiselijk geweld. Gezien de kleine verschillen met betrekking tot leeftijd en etnische achtergrond kan de onderzoeksgroep die de dadervragenlijst heeft ingevuld wat dit betreft worden beschouwd als een

goede afspiegeling van de plegers uit de screeningsvragenlijst. Wanneer beide groepen met elkaar worden vergeleken met betrekking tot het type huiselijk geweld (ooit) dat zij rapporteren, valt echter een belangrijk verschil op. De groep respondenten die de dadervragenlijst invulde, rapporteert vaker op zijn minst ooit ook lichamelijk geweld te hebben gepleegd dan de groep respondenten die in de screeningslijst aangaf zich in de voorgaande vijf jaar schuldig te hebben gemaakt aan huiselijk geweld (70,6% respectievelijk 60,5%). Respondenten die uitsluitend psychisch geweld rapporteren, zijn daarentegen minder vertegenwoordigd in de onderzoeksgroep die de dadervragenlijst invulde (29,2% versus 38,7% in de groep die in de screeningsvragenlijst aangaf in de voorgaande vijf jaar nog huiselijk geweld te hebben gepleegd). De verschillen tussen de groepen zijn significant ($\chi^2(2) = 12,04$; $p = 0,00$; Cramer's $V = 0,10$) en wijzen erop dat respondenten die minder ernstige vormen van agressie hebben gebruikt tegen iemand uit de huiselijke kring, minder geneigd zijn geweest om de dadervragenlijst in te vullen. Het verschil is echter klein en gezien de doelstelling van het onderzoek is het evenmin erg problematisch dat dit verschil zich voordoet. Zoals in het volgende hoofdstuk zal worden toegelicht, blijken respondenten die (in de dadervragenlijst) uitsluitend psychisch geweld rapporteren namelijk overwegend niet als daders van huiselijk geweld te worden beschouwd (zie paragraaf 4.5).

Tabel 2 Achtergrondkenmerken plegers van huiselijk geweld

Kenmerk	Screening – laatste 5 jaar (N=764)		Dadervragenlijst (N=391)	
	Aantal	%	Aantal	%
<i>Geslacht</i>				
Man	314	41,1	158	40,4
Vrouw	450	58,9	233	59,6
<i>Etnische achtergrond</i>				
Nederlands	401	52,5	232	59,3
Marokkaans	28	3,7	11	2,8
Antilliaans/Arubaans	59	7,7	20	5,1
Surinaams	128	16,8	49	12,5
Turks	48	6,3	21	5,4
Indonesisch	55	7,2	33	8,4
Overig	45	5,9	25	6,4
<i>Opleidingsniveau^a</i>				
Laag	98	12,8	48	12,3
Middelbaar	272	35,6	135	34,5
Hoog	390	51,0	206	52,7
Weet niet/Wil niet zeggen	4	0,5	2	0,5

a Laag opleidingsniveau: geen onderwijs, basisonderwijs, lbo, vmbo, vbo, leerlingwezen, mavo, mulo, ulo, eerste drie jaar havo/vwo; Middelbaar opleidingsniveau: mbo, havo/vwo, WO propedeuse; Hoog opleidingsniveau: hbo, WO bachelor/kandidaats, WO master/doctoraal.

4 Daders van huiselijk geweld – Resultaten van de screeningslijst en de dadervragenlijst

4.1 Zelfgerapporteerd daderschap van huiselijk geweld – Resultaten van de screeningsvragenlijst¹⁴

Een ruime meerderheid van de onderzoeksgroep (62,8%; zie tabel 3), geeft aan nooit huiselijk geweld te hebben gepleegd, terwijl 34,7% zegt ooit minstens één vorm van huiselijk geweld te hebben gepleegd. De overige 2,4% van de respondenten weet niet meer of ze ooit huiselijk geweld hebben gepleegd of wil het niet zeggen. Wanneer de laatste vijf jaar worden beschouwd, blijkt 13,0% van de respondenten daderschap van huiselijk geweld te rapporteren. Omdat in het geval van huiselijk geweld in de voorgaande vijf jaar ook is gevraagd wie het slachtoffer ervan was, kon worden vastgesteld dat een deel van deze respondenten beter niet als plegers van huiselijk geweld konden worden beschouwd. Zij rapporteerden uitsluitend hun (stief)kind(eren) te hebben verboden uit te gaan of met anderen af te spreken, maar geen enkele andere vorm van huiselijk geweld. Omdat het verbieden van kinderen om uit te gaan of om met anderen af te spreken, in de afwezigheid van andere vormen van geweld (tegen hetzelfde 'slachtoffer' of tegen anderen) als normaal pedagogisch handelen kan worden beschouwd, zijn deze respondenten (N = 65) aangemerkt als respondenten die geen huiselijk geweld in de voorgaande vijf jaar hebben gepleegd. In tabel 3 worden de gecorrigeerde resultaten weergegeven en daaruit blijkt dat 12,0% van de respondenten in de voorgaande vijf jaar het plegen van huiselijk geweld rapporteert. Bijna drie kwart van de respondenten heeft in de voorgaande vijf jaar geen huiselijk geweld gepleegd en van 14,2% van de respondenten is het onbekend of zij in de voorgaande vijf jaar huiselijk geweld hebben gepleegd. Deze groep bestaat, naast de respondenten die niet meer wisten of niet wilden zeggen of zij ooit huiselijk geweld hebben gepleegd, voornamelijk uit respondenten die niet meer weten wanneer het geweld zich precies voordeed (N = 754; 82,9%). Van hen valt dan ook niet te zeggen of zij zich in de voorgaande vijf jaar nog schuldig maakten aan huiselijk geweld.

14 Om de leesbaarheid van dit hoofdstuk te bevorderen, worden niet-significante toetsresultaten niet gerapporteerd. Wanneer niet expliciet wordt beschreven dat er sprake is van een significant verschil, kan er dan ook vanuit worden gegaan dat dit niet het geval is. Bij ieder significant resultaat wordt, naast de significantie, ook steeds een maat voor de effectgrootte gegeven: Cramer's V bij het vergelijken van frequentieverdelingen tussen groepen (χ^2 -toetsen) en η^2 bij het vergelijken van gemiddelde scores of leeftijden (ANOVA's). Deze maten geven de sterkte van de verschillen tussen groepen weer. Het belang van een dergelijke maat ligt in het feit dat bij relatief grote onderzoeksgroepen – zoals in het onderhavige onderzoek – ook kleine verschillen significant kunnen zijn. Wanneer bij de interpretatie van de resultaten alleen zou worden afgegaan op de significantie, zou ten onrechte hetzelfde gewicht worden toegekend aan grote en kleine verschillen. De interpretatie van Cramer's V is afhankelijk van het aantal kolommen en rijen in de kruistabel. In bijlage 6 wordt daarom een overzicht gegeven van de interpretatie van Cramer's V voor verschillende 2 x n-kruistabellen. De grenswaarden van η^2 voor kleine, middelgrote en grote effecten liggen op 0,01, 0,06 en 0,14 (Cohen, 1988).

Tabel 3 Gerapporteerd huiselijk geweld – Ooit en in de voorgaande vijf jaar (N=6.393)

	Aantal	%
<i>Huiselijk geweld – ooit</i>		
Nee	4.016	62,8
Ja	2.221	34,7
Weet ik niet/Wil ik niet zeggen	156	2,4
<i>Huiselijk geweld – voorgaande 5 jaar</i>		
Nee	4.719	73,8
Ja	764	12,0
Ik weet niet meer wanneer/Weet ik niet/Wil ik niet zeggen	910	14,2

Ten opzichte van de totale onderzoeksgroep bevatten de groepen die ouderschap rapporteren (ooit en voorgaande vijf jaar) minder mannen en geven vrouwen vaker aan minstens één vorm van huiselijk geweld te hebben gepleegd (zie tabel 4; $\chi^2(2) = 27,49$; $p = 0,00$; Cramer's $V = 0,07$; respectievelijk $\chi^2(2) = 19,61$; $p = 0,00$; Cramer's $V = 0,06$). De verschillen zijn echter verwaarloosbaar klein. De gemiddelde leeftijd van respondenten die aangeven nooit geweld tegen iemand uit de huiselijke kring te hebben gebruikt ($M = 46,1$; $SD = 15,8$), ligt significant hoger dan die van respondenten die zeggen wel eens een vorm van huiselijk geweld te hebben gepleegd ($M = 43,1$; $SD = 15,3$). Ook dit verschil is echter erg klein ($F(1) = 51,55$; $p = 0,00$; $\eta^2 = 0,01$). Dat is anders wanneer naar huiselijk geweld in de voorgaande vijf jaar wordt gekeken. De groep die minstens één vorm van geweld in de voorgaande vijf jaar rapporteert, is gemiddeld 36,5 jaar oud ($SD = 12,4$) en is daarmee tien jaar jonger dan de respondenten die in de voorgaande vijf jaar geen enkele vorm van huiselijk geweld zeggen te hebben gepleegd ($M = 46,3$; $SD = 15,5$). Hoewel het om een significant verschil gaat, is het in termen van effectgrootte een relatief klein verschil ($F(2) = 278,86$; $p = 0,00$; $\eta^2 = 0,05$). Wanneer de etnische achtergrond van de plegers van huiselijk geweld wordt vergeleken met die van de rest van de onderzoeksgroep (ooit: $\chi^2(12) = 104,98$; $p = 0,00$; Cramer's $V = 0,09$; vijf jaar: $\chi^2(12) = 168,19$; $p = 0,00$; Cramer's $V = 0,12$), blijkt dat Nederlandse respondenten minder vaak ouderschap van huiselijk geweld rapporteren dan op basis van hun aandeel in de totale onderzoeksgroep had mogen worden verwacht. Opnieuw is dit verschil groter wanneer wordt gevraagd naar ouderschap in de voorgaande vijf jaar, maar het gaat in beide gevallen om middelgrote verschillen tussen beide groepen. Met name Turkse en Surinaamse respondenten zeggen vaker pleger van huiselijk geweld te zijn geweest dan had mogen worden verwacht op basis van hun aandeel in de totale onderzoeksgroep. Dit geldt in mindere mate voor Antilliaanse respondenten, terwijl de verdeling van plegers en niet-plegers binnen de groepen Marokkaanse respondenten nauwelijks afwijkt van hun aandeel in de totale onderzoeksgroep. Indonesische respondenten en respondenten met een andere etnische achtergrond vormen in de groep

plegers een even grote groep als in de totale onderzoeksgroep. Als tot slot het aandeel plegers en niet-plegers per opleidingsniveau wordt vergeleken met de verdeling van opleidingsniveau in de totale onderzoeksgroep (ooit: $\chi^2(6) = 29,37$; $p = 0,00$; Cramer's $V = 0,05$; vijf jaar: $\chi^2(6) = 72,91$; $p = 0,00$; Cramer's $V = 0,08$) valt op dat lageropgeleide respondenten minder vaak pleger van huiselijk geweld zeggen te zijn geweest terwijl hogeropgeleide respondenten juist aangeven vaker pleger te zijn geweest dan op grond van het aandeel van beide groepen in de totale onderzoeksgroep had mogen worden verwacht. Het effect is groter wanneer wordt gevraagd naar daderschap in de voorgaande vijf jaar, maar het gaat steeds om vrij kleine effecten.

Ten opzichte van de totale onderzoeksgroep zijn respondenten die aangeven wel eens geweld te hebben gebruikt tegen iemand uit de huiselijke kring vaker een vrouw, ze zijn gemiddeld jonger, hebben vaker een niet-Nederlandse achtergrond en zijn hoger opgeleid dan mag worden verwacht op basis van de verdeling van deze kenmerken in de totale onderzoeksgroep. Over het algemeen gaat het echter om kleine verschillen en alleen de ondervertegenwoordiging van respondenten met een Nederlandse achtergrond c.q. de oververtegenwoordiging van respondenten met een niet-Nederlandse achtergrond kan een middelgroot verschil worden genoemd.

Tabel 4 Achtergrondkenmerken respondenten in totale onderzoeksgroep, plegers ooit en plegers in afgelopen vijf jaar

Kenmerk	Totale onderzoeksgroep (N=6.393) %	Screening – Daderschap ooit (N=2.221) %	Screening – Daderschap 5 jaar (N=764) %
<i>Geslacht</i>			
Man	48,6	44,3	41,1
Vrouw	51,4	55,7	58,9
<i>Etnische achtergrond</i>			
Nederlands	66,7	60,9	52,5
Marokkaans	2,5	2,9	3,7
Antilliaans/Arubaans	4,6	5,3	7,7
Surinaams	9,2	12,3	16,8
Turks	3,1	4,3	6,3
Indonesisch	7,2	7,4	7,2
Overig	6,8	6,8	5,9
<i>Opleidingsniveau^a</i>			
Laag	24,7	21,6	12,8
Middelbaar	32,3	33,0	35,6
Hoog	42,1	44,8	51,0
Weet niet/wil niet zeggen	0,9	0,6	0,5

a Laag opleidingsniveau: geen onderwijs, basisonderwijs, lbo, vmbo, vbo, leerlingwezen, mavo, mulo, ulo, eerste drie jaar havo/vwo; Middelbaar opleidingsniveau: mbo, havo/vwo, WO propedeuse; Hoog opleidingsniveau: hbo, WO bachelor/kandidaats, WO master/doctoraal.

Zowel respondenten die aangeven ooit huiselijk geweld te hebben gepleegd als respondenten die zeggen dit de voorgaande vijf jaar nog te hebben gedaan, rapporteren voornamelijk alleen psychisch geweld te hebben gepleegd of psychisch geweld in combinatie met lichamelijk geweld te hebben gepleegd (zie tabel 5). De groep respondenten die uitsluitend lichamelijk geweld zegt te hebben gebruikt tegen een persoon uit de huiselijke kring is weliswaar aanzienlijk kleiner, maar toch niet verwaarloosbaar. Seksueel geweld wordt daarentegen vrijwel niet gerapporteerd, met minder dan 5% van de respondenten die ooit huiselijk geweld pleegden en nog geen 2% onder respondenten die in de voorgaande vijf jaar nog geweld gebruikten tegen een persoon uit de huiselijke kring. Van 3,4% van de respondenten die ooit huiselijk geweld pleegden, is het onbekend welke typen geweld door hen zijn gepleegd. Zij hebben bij minstens één van de typen van huiselijk geweld (psychisch, lichamelijk of seksueel) aangegeven niet te weten of niet te willen zeggen of ze een dergelijke vorm van geweld hadden gebruikt. Van de groep respondenten die in de voorgaande vijf jaar nog agressief waren tegen iemand uit de huiselijke kring, heeft 16,0% bij minstens één van de typen van huiselijk geweld aangegeven niet te weten of niet te willen zeggen of ze een dergelijke vorm van geweld hadden gebruikt.

De respondenten die aangaven zich ooit agressief te hebben gedragen tegenover iemand uit de huiselijke kring, rapporteren gemiddeld 2,8 verschillende vormen van huiselijk geweld ($SD = 2,6$). Respondenten die zeiden in de voorgaande vijf jaar geweld te hebben gebruikt, zeggen in die vijf jaar gemiddeld 2,0 verschillende vormen van geweld te hebben gebruikt tegen iemand uit de huiselijke kring ($SD = 1,6$). Het aantal vormen van huiselijk geweld dat zij *ooit* pleegden, bedraagt gemiddeld 3,1 ($SD = 2,5$). Wanneer deze groep respondenten wordt vergeleken met de respondenten die langer dan vijf jaar terug huiselijk geweld pleegden of van wie niet bekend is of hun geweld in de voorgaande vijf jaar plaatsvond ($N = 1.457$), blijkt er sprake te zijn van een klein, maar significant verschil. De laatste groep rapporteert gemiddeld 2,6 verschillende vormen van huiselijk geweld ($SD = 2,6$) en dat is significant lager dan het gemiddelde van de groep die in de voorgaande vijf jaar nog huiselijk geweld rapporteert ($F(1) = 15,08$; $p = 0,00$; $\eta^2 = 0,01$). Wanneer de vergelijking wordt gemaakt tussen de mensen die aangeven dat het geweld dat zij pleegden langer dan vijf jaar geleden gebeurde en de mensen die aangeven in de voorgaande vijf jaar nog agressief te zijn geweest tegen iemand uit hun huiselijke kring (en de respondenten die niet meer weten wanneer zij het huiselijk geweld pleegden dus buiten beschouwing worden gelaten) is er een groter, maar in termen van effectgrootte nog steeds klein, verschil waarneembaar ($F(1) = 55,07$; $p = 0,00$; $\eta^2 = 0,04$). Het gemiddeld aantal vormen van huiselijk geweld dat deze ooitgroep ($N = 703$) zegt te hebben gepleegd, is 2,2 ($SD = 2,1$).

Met 71,9% van de respondenten die zeggen dat het geweld tegen hun partner of ex-partner was gericht, zijn partners en ex-partners veruit het vaakst het slachtoffer (tabel 6). Kinderen en stiefkinderen worden door een vijfde van de plegers van huiselijk geweld genoemd en een vrijwel even grote groep zegt geweld te hebben gebruikt tegen een ander familielid. Omdat de vraag naar wie het slachtoffer was alleen is gesteld aan mensen die zeiden in de afgelopen vijf jaar minstens een vorm van huiselijk geweld te hebben gepleegd, kan geen vergelijking worden gemaakt tussen de slachtoffers van ooit gepleegd huiselijk geweld en geweld dat in de voorgaande vijf jaar is gepleegd.

Tabel 5 Typen gerapporteerd huiselijk geweld – Ooit en in de voorgaande vijf jaar

	Ooit (N=2.221)		Voorgaande 5 jaar (N=764)	
	Aantal	%	Aantal	%
Alleen psychisch geweld	875	39,4	354	46,3
Alleen lichamelijk geweld	344	15,5	88	11,5
Alleen seksueel geweld	19	0,9	6	0,8
Psychisch en lichamelijk geweld	826	37,2	187	24,5
Psychisch en seksueel geweld	18	0,8	3	0,4
Lichamelijk en seksueel geweld	10	0,5	0	0,0
Alle typen geweld	53	2,4	4	0,5
Weet niet/Wil niet zeggen	76	3,4	122	16,0

Tabel 6 Slachtoffers van huiselijk geweld zoals gerapporteerd door plegers van huiselijk geweld^a (N=764)

Slachtoffer	Aantal	%
Partner/Ex-partner	549	71,9
Kind/Stiefkind	154	20,2
Familielid	132	17,3
Andere persoon uit de huiselijke kring	50	6,5
Weet ik niet/Wil ik niet zeggen	48	6,3

a Meerdere antwoorden waren mogelijk waardoor de percentages niet optellen tot 100.

4.2 Zelfgerapporteerd ouderschap van huiselijk geweld – Resultaten van de dadervragenlijst

4.2.1 Ter introductie bij de resultaten van de dadervragenlijst

Iedere respondent in de groep die de dadervragenlijst invulde, geeft aan wel eens psychisch, lichamelijk of seksueel geweld te hebben gebruikt tegen een persoon uit de huiselijke kring. Niet iedere respondent kan echter als pleger van huiselijk geweld worden beschouwd. Zo zijn er mensen

die aangeven uitsluitend hun partner wel eens bedreigd te hebben de relatie te zullen verbreken of die zeggen dat ze alleen hun kind wel eens hebben bespot. Voordat in het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op de achtergronden van huiselijk geweld vanuit het perspectief van de plegers wordt daarom in dit hoofdstuk nagegaan welke respondenten daadwerkelijk als daders van huiselijk geweld kunnen worden beschouwd. Hiertoe wordt eerst op basis van een aantal kenmerken van het door respondenten gerapporteerde geweld een onderscheid aangebracht in drie subgroepen die zich wat betreft type of intensiteit van het gerapporteerde geweld van elkaar onderscheiden. Vervolgens wordt een aantal achtergrondkenmerken van deze groepen beschreven en worden de groepen met elkaar vergeleken. In de laatste paragraaf van dit hoofdstuk wordt een definitieve selectie gemaakt van de respondenten die als pleger van huiselijk geweld kunnen worden beschouwd. Vervolgens zal in hoofdstuk 5 worden beschreven wat volgens de uiteindelijke groep plegers van huiselijk geweld de achtergronden van het geweld waren.

Zoals in hoofdstuk 3 is toegelicht, zijn voor het invullen van de dadervragenlijst alleen respondenten uitgenodigd die in de screeningsvragenlijst aangaven in de voorgaande vijf jaar nog geweld te hebben gebruikt tegen iemand uit de huiselijke kring. Desondanks antwoordde een deel van de respondenten (6,9%) in de dadervragenlijst dat het huiselijk geweld langer geleden was gebeurd of dat men niet meer wist wanneer het zich precies had voorgedaan. Om over een zo groot mogelijke onderzoeksgroep te kunnen beschikken, is er echter voor gekozen deze respondenten toch in de onderzoeksgroep te handhaven.

4.2.2 Subgroepen binnen de groep respondenten die de dadervragenlijst invulden

Om na te gaan of er binnen de onderzoeksgroep duidelijk af te bakenen subgroepen waren die zich wat type of intensiteit van gerapporteerd geweld van elkaar onderscheiden, is een clusteranalyse uitgevoerd. De variabelen waar deze analyse op is gebaseerd, hadden voornamelijk betrekking op de kenmerken van het huiselijk geweld dat respondenten rapporteerden: type geweld tegen het slachtoffer voor wie de vragenlijst is ingevuld, aantal gerapporteerde vormen van geweld tegen het slachtoffer en incidentie van huiselijk geweld in het algemeen. Daarnaast zijn geslacht en leeftijd in de analyse opgenomen. Voordat de resultaten van de clusteranalyse worden besproken, wordt de verdeling van de onderzoeksgroep op deze variabelen gegeven.

Zoals in hoofdstuk 3 is beschreven, is vrijwel 60% van de respondenten die de dadervragenlijst invulden vrouw. De gemiddelde leeftijd van de onderzoeksgroep is 38,2 jaar (SD = 12,9), met een minimum van 18 jaar en een maximum van 77 jaar. Gemiddeld zeggen de respondenten ruim drie verschillende vormen van huiselijk geweld te hebben gepleegd tegen de slachtoffers voor wie zij de dadervragenlijst invulden ($M = 3,3$;

SD = 2,5; minimum = 1; maximum = 17). In de meeste gevallen ging het om een combinatie van psychisch en lichamelijk geweld (47,1%; zie tabel 7). 17,2% van de respondenten rapporteert uitsluitend vormen van lichamelijk of seksueel geweld te hebben gebruikt terwijl een derde alleen psychisch geweld zegt te hebben gebruikt tegen het slachtoffer voor wie zij de vragenlijst invulden.¹⁵ Seksueel geweld wordt door een kleine minderheid van de onderzoeksgroep gerapporteerd. In totaal gaat het om 3,1% van de respondenten die dit, al dan niet in combinatie met andere typen geweld, rapporteren. Respondenten is voorts gevraagd in hoeverre het huiselijk geweld een eenmalig incident was of dat het vaker voorkwam. Omdat de mogelijkheid bestaat dat het ernstigste geweld, dat als criterium is gebruikt voor het selecteren van het slachtoffer voor wie de vragenlijst moest worden ingevuld, eenmalig is opgetreden terwijl een respondent lichtere vormen van geweld tegen een ander slachtoffer regelmatig pleegde, is deze vraag voor *alle* slachtoffers gesteld. Overigens moet hierbij worden opgemerkt dat bijna de helft van de respondenten (48,8%) het geweld tegen één persoon zegt te hebben gepleegd. Het gemiddelde aantal slachtoffers dat respondenten zeggen te hebben gemaakt is 1,9 (SD = 1,2) en het maximum aantal slachtoffers dat wordt genoemd is negen.¹⁶ De helft van de respondenten geeft aan dat het huiselijk geweld tegen minstens één van de slachtoffers, enkele keren is gebeurd (52,4%; zie tabel 8). Eveneens een aanzienlijke groep (38,4%) geeft aan dat het om een eenmalig incident ging en 8,2% van de onderzoeksgroep zegt dat het huiselijk geweld regelmatig gebeurde of nog gebeurt.

Tabel 7 Vorm van huiselijk geweld dat is gebruikt tegen het geselecteerde slachtoffer (N=391)

	Aantal	%
Alleen psychisch geweld	131	33,5
Alleen lichamelijk geweld	64	16,4
Alleen seksueel geweld	3	0,8
Psychisch en lichamelijk geweld	184	47,1
Psychisch en seksueel geweld	4	1,0
Alle typen geweld	5	1,3

15 In hoofdstuk 3 is sprake van 29,2% van de respondenten die zeggen alleen psychisch geweld te hebben gebruikt tegen alle slachtoffers bij elkaar. 4% van de daders rapporteert dus ook slachtoffers tegen wie ze lichamelijk geweld hebben gebruikt. Desondanks zijn deze slachtoffers niet geselecteerd als het slachtoffer voor wie de dadervragenlijst moest worden ingevuld. Dit heeft te maken met het feit dat zij slachtoffer werden van lichte vormen van geweld (dreigen iemand pijn te doen, gooien met een voorwerp) of heeft te maken met het feit dat de respondenten, in het geval dat zij zwaardere vormen van geweld zeiden te hebben gebruikt, niet wilden zeggen wie het slachtoffer was.

16 Wanneer een dader niet meer wist of niet wilde zeggen wie het slachtoffer van een specifieke vorm van huiselijk geweld was geworden, is dit niet meegeteld in het aantal slachtoffers dat de dader rapporteerde. Immers, de mogelijkheid bestaat dat een dader een bepaalde vorm van huiselijk geweld tegen meerdere slachtoffers pleegde, maar dit niet wilde zeggen. Daarnaast is geen mogelijkheid geboden om aan te geven dat meerdere partners of ex-partners het slachtoffer zijn geworden van huiselijk geweld. Om deze redenen kan het gemiddeld aantal slachtoffers per dader dan ook een onderschatting zijn van het werkelijke aantal.

Tabel 8 Hoe vaak kwam huiselijk geweld voor? (N=391)

	Aantal	%
Het was een eenmalig incident	150	38,4
Het is enkele keren gebeurd	205	52,4
Het gebeurde of gebeurt regelmatig	32	8,2
Weet ik niet/Wil ik niet zeggen	4	1,0

De two-step clusteranalyse op de genoemde variabelen – geslacht, leeftijd, type geweld tegen het slachtoffer voor wie de vragenlijst is ingevuld (uitsluitend psychisch versus minstens ook lichamelijk geweld), aantal gerapporteerde vormen van geweld tegen het slachtoffer en incidentie van huiselijk geweld in het algemeen – toont aan dat er drie groepen te onderscheiden zijn. Een eerste groep respondenten rapporteert incidenteel psychisch geweld. Een tweede groep geeft aan structureel geweld te gebruiken (psychisch en/of lichamelijk) en de derde groep zegt incidenteel lichamelijk geweld te hebben gepleegd. Op vier personen na konden alle respondenten in een van de drie groepen worden ingedeeld. In totaal kon derhalve 99,0% van de onderzoeksgroep in één van de drie clusters worden ingedeeld. De variabelen die voor deze indeling van belang waren, zijn type geweld tegen het slachtoffer voor wie de vragenlijst is ingevuld, het aantal gerapporteerde vormen van geweld tegen dit slachtoffer en de incidentie van huiselijk geweld in het algemeen. Geslacht en leeftijd bleken geen rol in de analyse te hebben gespeeld en zijn voor geen van de drie groepen een onderscheidend kenmerk.

Plegers van incidenteel psychisch geweld

De groep respondenten die incidenteel psychisch geweld rapporteren (N = 113) vormt bijna 30% van de totale onderzoeksgroep (28,9%) en bestaat uit mensen die uitsluitend psychisch geweld zeggen te hebben gepleegd tegen het slachtoffer voor wie zij de vragenlijst invulden. De groep bevat zowel respondenten die aangeven dat het geweld een incident was (45,1%) als mensen die zeggen dat het enkele keren voorkwam (54,9%). De respondenten in deze groep onderscheiden zich verder van de rest van de plegers van huiselijk geweld omdat zij aangeven significant minder verschillende vormen van huiselijk geweld te hebben gepleegd tegen het slachtoffer voor wie zij de vragenlijst invulden dan gemiddeld (M = 1,8; SD = 1,1).

Plegers van incidenteel lichamelijk geweld

De groep die zegt incidenteel lichamelijk geweld te hebben gepleegd (N = 99) bestaat uit een kwart van de onderzoeksgroep (25,3%). Deze groep bestaat volledig uit respondenten die zeggen (minstens ook) lichamelijk geweld te hebben gepleegd tegen het slachtoffer voor wie zij de vragenlijst invulden. Zij geven allen aan dat het geweld dat zij pleegden in alle gevallen een incident was en zij onderscheiden zich dus vooral wat

betreft de frequentie van het door hen gepleegde geweld van plegers van structureel geweld. Met betrekking tot het gemiddeld aantal vormen van geweld dat zij rapporteren ($M = 3,6$; $SD = 2,8$), onderscheiden zij zich niet van de rest van de onderzoeksgroep.

Plegers van structureel geweld

De groep die aangeeft structureel agressief te zijn tegen personen uit de huiselijke kring ($N = 175$) beslaat tot slot bijna de helft van de totale groep respondenten (44,8%) en bestaat voor 90% uit mensen die lichamelijk geweld (inclusief seksueel geweld) rapporteren en voor 10% uit respondenten die aangeven uitsluitend psychisch geweld te hebben gebruikt tegen het slachtoffer voor wie zij de dadervragenlijst invulden. De respondenten in deze groep pleegden enkele keren (81,7%) of regelmatig (18,3%) huiselijk geweld. De groep respondenten die uitsluitend psychisch geweld rapporteren, bestaat in dit cluster zelfs volledig uit mensen die aangeven regelmatig huiselijk geweld te hebben gepleegd. Ook het gemiddeld aantal vormen van huiselijk geweld dat deze mensen rapporteren, onderscheidt hen van de andere respondenten: gemiddeld rapporteert deze groep de meeste vormen van huiselijk geweld ($M = 4,1$; $SD = 2,6$).

4.3 Voor welk slachtoffer vulden respondenten de dadervragenlijst in?

Het totaal aantal slachtoffers dat respondenten rapporteerden, is het laagst in de groep plegers van incidenteel psychisch geweld ($M = 1,4$; $SD = 0,7$). Het verschil tussen de drie groepen is significant en middelgroot ($F(2) = 12,21$; $p = 0,00$; $\eta^2 = 0,06$) waarbij de groep plegers van psychisch geweld significant minder slachtoffers meldt dan de groep plegers van incidenteel lichamelijk geweld ($M = 2,1$; $SD = 1,4$) en dan de groep plegers van structureel geweld ($M = 2,0$; $SD = 1,3$). Deze laatste twee groepen verschillen op hun beurt niet significant van elkaar. Er bestaan daarnaast significante verschillen tussen elk van de groepen met betrekking tot het slachtoffer voor wie zij de vragenlijst invulden (incidenteel psychisch – incidenteel lichamelijk: $\chi^2(2) = 22,07$; $p = 0,00$; Cramer's $V = 0,32$; incidenteel psychisch – structureel: $\chi^2(2) = 26,07$; $p = 0,00$; Cramer's $V = 0,30$; structureel – incidenteel lichamelijk: $\chi^2(2) = 8,22$; $p = 0,02$; Cramer's $V = 0,17$). De verschillen tussen enerzijds de groep die incidenteel psychisch geweld rapporteert en de groepen die incidenteel lichamelijk geweld en structureel geweld rapporteren, zijn relatief groot (Cramer's V duidt in beide gevallen op een middelgroot effect) terwijl het verschil tussen beide laatstgenoemde groepen klein is. Binnen elke groep zijn de respondenten

die de vragenlijst voor hun partner of ex-partner¹⁷ invulden in de meerderheid (zie tabel 9), maar deze groep is het grootst binnen de groep plegers van incidenteel psychisch geweld. Zij verschillen daarin significant van de beide andere groepen, terwijl ze de vragenlijst tegelijkertijd minder vaak dan de twee andere groepen invulden voor een ander slachtoffer (anders dan (ex-)partner of (stief)kind). Plegers van structureel geweld vulden de vragenlijst vaker voor een kind of stiefkind in dan de groepen plegers van incidenteel psychisch geweld en van incidenteel lichamelijk geweld. Het aandeel respondenten dat de lijst voor een partner of ex-partner invulde verschilde daarentegen niet significant tussen de groepen plegers van incidenteel lichamelijk geweld en structureel geweld. Hetzelfde geldt voor het aandeel respondenten dat over geweld tegen een ander slachtoffer rapporteerde.

Tabel 9 Voor welk slachtoffer is de vragenlijst ingevuld – Per groep

	Incidenteel ψ geweld (N=113)	Incidenteel lich. geweld (N=99)	Structureel geweld (N=175)
Partner of ex-partner	82,3	60,6	53,7
Kind of stiefkind	12,4	10,1	24,0
Ander slachtoffer	5,3	29,3	22,3

4.4 Achtergrondkenmerken van de drie subgroepen

4.4.1 Demografische en sociaaleconomische achtergrondkenmerken

Tabel 10 biedt een overzicht van de verdeling van demografische en sociaaleconomische achtergrondkenmerken in de drie groepen. Zoals hiervoor al werd opgemerkt, speelde geslacht geen rol bij het identificeren van de clusters. Wanneer de drie groepen ieder met de twee andere groepen worden vergeleken, blijkt dan ook dat geen van de groepen een significant andere verdeling van mannen en vrouwen heeft. Met betrekking tot leeftijd (incidenteel psychisch geweld M = 39,4 SD = 13,5; incidenteel lichamelijk geweld M = 36,2 SD = 12,6; structureel geweld M = 38,6 SD = 12,6), etnische achtergrond (ingedeeld in drie groepen: Nederlands; Turks/Marokkaans/Antilliaans/Surinaams; overig) en opleidingsniveau¹⁸ bestaan er evenmin significante verschillen tussen de drie groepen.

In alle groepen was ten tijde van het huiselijk geweld ongeveer 70% getrouwd of samenwonend en had tussen de 10% en 15% een partner met wie hij of zij niet samenwoonde. Zo'n 18% van de plegers van incidenteel

17 Hoewel de respondenten is gevraagd welke relatie zij met het slachtoffer hadden toen het huiselijk geweld plaatsvond, wordt uit antwoorden op open vragen duidelijk dat meerdere respondenten die huiselijk geweld rapporteerden tegen een ex-partner, nog een relatie hadden met het slachtoffer toen het geweld plaatsvond. Om deze reden worden de categorieën partners en ex-partners samengenomen.

18 Voor de chikwadraat is het antwoord 'Weet ik niet/Wil ik niet zeggen' als missing value gedefinieerd.

lichamelijk geweld en structureel geweld was alleenstaand ten tijde van het geweld en dit gold voor 8% van de groep plegers van incidenteel psychisch geweld. Ten opzichte van zowel de plegers van incidenteel lichamelijk geweld ($\chi^2(2) = 5,98$; $p = 0,05$; Cramer's $V = 0,17$) als de plegers van structureel geweld ($\chi^2(2) = 7,09$; $p = 0,03$; Cramer's $V = 0,16$) bevat de groep plegers van incidenteel psychisch geweld hiermee wat minder alleenstaanden (de verschillen zijn significant, maar klein).¹⁹ De beide andere groepen plegers verschillen niet van elkaar wat betreft hun burgerlijke staat. Het aandeel werkenden en niet-werkenden wijkt niet af tussen de groepen²⁰ en geen van de groepen kenmerkt zich tot slot door een andere verdeling wat betreft de mate waarin men financieel rond kon komen ten tijde van het huiselijk geweld.²¹ In elk van de groepen konden veruit de meeste respondenten prima rondkomen van de inkomsten die zij hadden op het moment van het huiselijk geweld terwijl een kleine 20% aangaf dat het moeilijk was, maar dat het wel ging. Eveneens een kleine 20% gaf aan problemen te hebben om rond te komen. Ongeveer de helft van deze groep zei soms wel en soms niet rond te kunnen komen, terwijl de rest van deze groep zei helemaal niet uit te komen met het maandelijksse inkomen. Deze percentages liggen iets lager in de groep respondenten die incidenteel psychisch geweld rapporteerden dan in de beide andere groepen, maar er bestaan geen significante verschillen tussen de drie subgroepen.

Tabel 10 Demografische en sociaaleconomische achtergrondkenmerken

Kenmerk	Incidenteel ψ geweld (N=113)	Incidenteel lich. geweld (N=99)	Structureel geweld (N=175)
<i>Geslacht</i>			
Man	35,4	47,5	39,4
Vrouw	64,6	52,5	60,6
<i>Etnische achtergrond</i>			
Nederlands	62,8	60,6	56,0
Marokkaans	0,9	1,0	5,1
Antilliaans/Arubaans	1,8	6,1	6,3
Surinaams	15,0	8,1	13,7
Turks	4,4	6,1	5,7
Indonesisch	8,8	9,1	8,0
Overig	6,2	9,1	5,1
<i>Opleidingsniveau ^a</i>			
Laag	13,3	10,1	12,6
Middelbaar	33,6	37,4	33,7
Hoog	53,1	52,5	52,6
Weet niet/wil niet zeggen	0,0	0,0	1,1

¹⁹ Zie voetnoot 18.

²⁰ Zie voetnoot 18.

²¹ Zie voetnoot 18.

Tabel 10 (vervolg)

Kenmerk	Incidenteel ψ geweld (N=113)	Incidenteel lich. geweld (N=99)	Structureel geweld (N=175)
<i>Burgerlijke staat</i>			
Gehuwd/Samenwonend	76,1	65,7	70,3
Partner, niet samenwonend	15,0	13,1	9,7
Alleenstaand (incl. thuiswonend)	8,0	19,2	18,3
Anders	0,9	2,0	1,7
Werkend	65,5	60,6	54,3
Niet werkend ^b	31,9	38,4	42,3
Anders	1,8	1,0	1,7
Weet niet/Wil niet zeggen	0,9	0,0	1,7
<i>Kon u financieel rondkomen?</i>			
Ja, dat ging prima	69,0	60,6	58,3
Ja, maar het was wel moeilijk	17,7	17,2	18,9
Soms wel, soms niet	8,0	10,1	10,9
Nee	4,4	10,1	7,4
Anders	0,9	2,0	4,6

- a Laag opleidingsniveau: geen onderwijs, basisonderwijs, lbo, vmbo, vbo, leerlingwezen, mavo, mulo, ulo, eerste drie jaar havo/vwo; Middelbaar opleidingsniveau: mbo, havo/vwo, WO propedeuse; Hoog opleidingsniveau: hbo, WO bachelor/kandidaats, WO master/doctoraal.
- b Onder ‘niet werkend’ zijn de volgende antwoordcategorieën samengenomen: volledig arbeidsongeschikt, gepensioneerd of VUT, huisvrouw, werkloos/werkzoekend/bijstand en schoolgaand/studerend.

4.4.2
Middelengebruik

De respondenten is gevraagd of zij in de periode waarin het huiselijk geweld voorkwam problemen hadden met alcohol, drugs of medicijnen. Tabel 11 geeft de resultaten hiervan weer waarbij vanwege de kleine aantallen respondenten die problematisch middelengebruik rapporteerden, niet wordt uitgesplitst naar alcohol, drugs of medicijnen. In iedere subgroep zegt een grote meerderheid van de respondenten geen problemen te hebben gehad met middelengebruik. De groep plegers van incidenteel psychisch geweld rapporteert echter wel iets minder vaak dan de groep plegers van structureel geweld dat ze problemen hadden met middelengebruik in de periode dat het huiselijk geweld plaatsvond²² ($\chi^2(2) = 4,50$; $p = 0,03$; Cramer’s $V = 0,13$). Het aandeel respondenten met problematisch middelengebruik in de groep plegers van incidenteel psychisch geweld vertoont daarentegen geen afwijking ten opzichte van de groep plegers van incidenteel lichamelijk geweld. Deze laatste groep wijkt evenmin significant af van de groep plegers van structureel geweld.

22 Zie voetnoot 18.

Tabel 11 Problemen met middelengebruik

	Incidenteel v geweld (N=113)	Incidenteel lich. geweld (N=99)	Structureel geweld (N=175)
Nee	98,2	93,9	92,0
Ja	1,8	5,1	7,4
Weet ik niet (meer)	0,0	1,0	0,6

4.4.3 Geweld in andere relaties

Respondenten die vormen van huiselijk geweld tegen hun partner of ex-partner rapporteerden (ongeacht de vraag of ze de rest van de vragenlijst ook voor dit slachtoffer invulden), is gevraagd of zij voor of na hun relatie met deze persoon nog andere relaties hebben gehad. Ruim drie vijfde van de 321 respondenten die geweld tegen hun (ex-)partner rapporteerden, zei ook andere relaties te hebben gehad (N = 206). Hen is gevraagd of in die andere relatie(s) ook sprake is geweest van huiselijk geweld (of het geweld ook met een andere partner is gebeurd). Omdat er geen significante verschillen bestaan tussen de drie groepen plegers van huiselijk geweld, worden hier alleen de resultaten voor de *totale* onderzoeksgroep gerapporteerd. Veruit de meeste respondenten zeggen dat het huiselijk geweld zich in hun andere relatie(s) niet heeft voorgedaan (80,6%; zie tabel 12) en slechts een minderheid (16,0%) geeft aan dat er ook in de andere relatie(s) sprake was van huiselijk geweld. Een groep van zeven mensen zegt niet meer te weten of dat het geval was.

Drie vijfde van de respondenten die ook in andere relaties met huiselijk geweld te maken hebben gehad, was daar als dader bij betrokken. Twee derde van de respondenten geeft aan in de andere relatie(s) het slachtoffer van huiselijk geweld te zijn geweest. Wanneer de beide antwoorden worden gecombineerd, blijkt dat exact een derde van de respondenten zowel dader als slachtoffer was (33,3%; niet in tabel). Uiteraard moeten deze resultaten met betrekking tot dader- en slachtofferschap met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Het gaat immers om kleine aantallen en om deze reden kon dan ook niet worden nagegaan of er met betrekking tot dader- en slachtofferschap verschillen bestaan tussen de drie subgroepen.

Tabel 12 Geweld in andere relaties

<i>Is het voorval/Zijn de voorvallen ook wel eens gebeurd met een partner, met wie u eerder of later een relatie had?</i>		N=206
Nee		80,6
Ja		16,0
Weet ik niet (meer)		3,4
<i>Wat was uw rol hierbij? ^a</i>		N=33
Ik was de dader		60,6
Ik was het slachtoffer		66,7
Anders		6,1

a Meerdere antwoorden waren mogelijk waardoor de percentages niet optellen tot 100.

4.4.4 *Deviantie in andere contexten*

Tabel 13 geeft weer in hoeverre respondenten als dader en als slachtoffer betrokken zijn geweest bij geweld *buiten* de huiselijke kring. De groep plegers van incidenteel lichamelijk geweld rapporteert het vaakst daderschap buiten de huiselijke kring terwijl de groep plegers van structureel geweld het meeste slachtofferschap rapporteert. Wanneer de drie subgroepen met elkaar worden vergeleken,²³ blijkt dat er geen significante verschillen bestaan tussen de groepen met betrekking tot slachtofferschap. Wat daderschap betreft blijken plegers van incidenteel lichamelijk geweld iets vaker betrokken te zijn geweest bij geweld buiten de huiselijke kring dan plegers van incidenteel psychisch geweld ($\chi^2(2) = 8,49$; $p = 0,01$; Cramer's $V = 0,20$). De laatsten antwoordden vaker 'nooit' en rapporteerden wat minder vaak zich aan verbaal geweld schuldig te hebben gemaakt dan de plegers van incidenteel lichamelijk geweld. Met betrekking tot lichamelijk geweld bleek het verschil tussen beide groepen niet significant te zijn. De groep plegers van incidenteel psychisch geweld verschilt op dezelfde manier van de groep plegers van structureel geweld, maar het verschil tussen deze groepen is niet significant. De groepen plegers van incidenteel lichamelijk geweld en structureel geweld verschillen niet significant van elkaar wat betreft daderschap van geweld buiten de huiselijke kring.

In tabel 14 wordt vermeld in hoeverre plegers van huiselijk geweld met de politie in aanraking zijn gekomen naar aanleiding van delicten buiten de huiselijke kring. Opnieuw rapporteert de groep plegers van incidenteel lichamelijk geweld de meeste politiecontacten naar aanleiding van zowel geweld als naar aanleiding van andere, niet-agressieve delicten. De groep plegers van incidenteel psychisch geweld rapporteert de minste politiecontacten. De verschillen tussen de drie groepen zijn echter niet significant.

23 De antwoordcategorie 'anders' is vanwege het kleine aantal respondenten in deze categorie voor deze analyses als missende waarde beschouwd.

Tabel 13 Betrokkenheid bij geweld buiten de huiselijke kring

	Incidenteel ψ geweld (N=113)	Incidenteel lich. geweld (N=99)	Structureel geweld (N=175)
<i>Als dader</i>			
Nooit	86,7	70,7	77,1
Uitsluitend verbaal geweld	8,8	21,2	17,1
Lichamelijk geweld (inclusief seksueel geweld)	3,5	7,1	5,1
Anders	0,9	1,0	0,6
<i>Als slachtoffer</i>			
Nooit	50,4	46,5	44,0
Uitsluitend verbaal geweld	28,3	25,3	25,7
Lichamelijk geweld (inclusief seksueel geweld)	21,2	28,3	29,7
Anders	0,0	0,0	0,6

Tabel 14 Contact met de politie vanwege delicten buiten de huiselijke kring

	Incidenteel ψ geweld (N=113)	Incidenteel lich. geweld (N=99)	Structureel geweld (N=175)
<i>Vanwege geweld</i>			
Nooit	94,7	88,9	92,0
Ja, één keer	4,4	10,1	6,9
Ja, twee keer of vaker	0,9	1,0	1,1
<i>Vanwege andere (niet-agressieve) delicten</i>			
Nooit	95,6	92,9	93,1
Ja, één keer	3,5	6,1	4,6
Ja, twee keer of vaker	0,9	1,0	2,3

In tabel 15 wordt de verdeling gegeven hoeveel respondenten per subgroep aangeven als jongere of als volwassene vrienden te hebben (gehad) die contact hebben gehad met de politie. Vanzelfsprekend weet niet iedereen of zijn of haar vrienden in aanraking zijn geweest met de politie, maar voor de vergelijking tussen de subgroepen is het weinig informatief om te weten of de groepen in dit opzicht van elkaar verschillen. Om deze reden is bij het vergelijken van de groepen alleen gekeken naar het aandeel respondenten dat wel of geen vrienden had die in aanraking waren geweest met de politie. De enige significante verschillen deden zich voor tussen de groep plegers van incidenteel psychisch geweld en de groep plegers van structureel geweld.²⁴ Zowel wat betreft vrienden die men als jongere had ($\chi^2(1) = 4,41$; $p = 0,02$; Cramer's $V = 0,13$) als wat betreft vrienden die men als volwassene had ($\chi^2(1) = 11,21$; $p = 0,00$; Cramer's $V = 0,21$), rapporteren plegers van structureel geweld vaker dat zij vrienden hebben (gehad) die contact hebben gehad met de politie. De verschillen

24 Zie voetnoot 18.

zijn echter klein en de verschillen tussen de groep plegers van incidenteel psychisch geweld en de groep plegers van incidenteel lichamelijk geweld zijn niet significant. De verschillen tussen de groepen plegers van incidenteel lichamelijk geweld en structureel geweld zijn evenmin significant.

Tabel 15 Het hebben van vrienden die contact hebben gehad met de politie

	Incidenteel ψ geweld (N=113)	Incidenteel lich. geweld (N=99)	Structureel geweld (N=175)
<i>Als jongere</i>			
Nee	78,8	78,8	72,0
Ja	11,5	13,1	21,7
Weet ik niet	9,7	8,1	6,3
<i>Als volwassene</i>			
Nee	85,8	79,8	75,4
Ja	4,4	10,1	18,3
Weet ik niet	9,7	10,1	6,3

De kenmerken van de drie subgroepen die in deze paragraaf worden beschreven – eigen politiecontacten, de mate waarin men in aanraking is geweest met geweld en de mate waarin men met deviantie vrienden omgaat – kunnen tezamen als een indicatie voor deviantie worden beschouwd. Om na te gaan in hoeverre de drie groepen op een dergelijke overkoepelende maat voor deviantie van elkaar verschillen, is een schaal gecreëerd die hier inzicht in biedt. De volgende variabelen zijn in deze schaal opgenomen:

- Daderschap van geweld buiten de huiselijke kring (geen – alleen verbaal – (ook) lichamelijk en/of seksueel)
- Slachtofferschap van geweld buiten de huiselijke kring (geen – alleen verbaal – (ook) lichamelijk en/of seksueel)
- Contact met de politie vanwege geweld buiten de huiselijke kring (geen – één keer – twee keer of vaker)
- Contact met de politie vanwege andere delicten (geen – één keer – twee keer of vaker)
- In de jeugd vrienden die contact hadden met de politie (nee – ja)
- Als volwassene vrienden die contact hadden met de politie (nee – ja)

Alle variabelen werden van 1 tot en met 3 gescoord (waarbij op dichotome variabelen de waarde 2 ontbrak). Cronbach's alpha bedraagt 0,62 – voor onderzoeksdoeleinden een voldoende interne consistentie – en alle variabelen dragen bij aan de interne consistentie van de schaal. Scores op de schaal werden berekend door het gemiddelde te nemen over alle variabelen waarbij de eis werd gesteld dat minstens vier van de zes variabelen een geldige waarde moesten hebben. Een hogere score komt overeen met meer deviantie.

De drie subgroepen verschillen significant, maar in beperkte mate van elkaar met betrekking tot de op deze manier gecreëerde maat voor deviantie: $F(2) = 5,17$; $p = 0,01$; $\eta^2 = 0,03$. De groep plegers van structureel geweld heeft de hoogste deviantiescore ($M = 1,36$; $SD = 0,40$) en de groep plegers van incidenteel psychisch geweld de laagste ($M = 1,22$; $SD = 0,27$). De groep plegers van incidenteel lichamelijk geweld ($M = 1,32$; $SD = 0,36$) verschilt niet significant van de twee andere groepen. Het verschil tussen de groep plegers van incidenteel psychisch geweld en de plegers van structureel geweld is niet erg groot; wanneer uitsluitend deze twee groepen met elkaar worden vergeleken, bereikt η^2 een waarde van 0,04.

4.4.5 Geweld in de eigen jeugd

In tabel 16 wordt getoond welk deel van de verschillende subgroepen in zijn of haar jeugd als getuige of als slachtoffer te maken had met huiselijk geweld en om welke vormen van geweld het daarbij ging. Om na te gaan of er verschillen bestaan tussen de drie subgroepen zijn de antwoorden van de respondenten gehercodeerd zodat de resultaten optellen tot 100% (niet vermeld in de tabel). Ten behoeve van de vergelijking tussen de subgroepen is daarom geen onderscheid gemaakt tussen respondenten die zowel getuige als slachtoffer waren en respondenten die uitsluitend slachtofferschap rapporteerden. Zij zijn allen als slachtoffers beschouwd. De aantallen respondenten in de verschillende subgroepjes worden erg klein wanneer wordt uitgesplitst naar type geweld dat zij hebben meegemaakt. Om deze reden zijn de antwoorden zodanig gehercodeerd dat iedere categorie de ander uitsloot. Een respondent werd ingedeeld naar gelang de 'ernstigste' vorm van geweld die hij of zij had meegemaakt. Een respondent die getuige is geweest van zowel verbaal als lichamelijk geweld werd ingedeeld in de groep getuigen van lichamelijk geweld.

De vergelijking tussen de drie subgroepen wijst uit dat er met betrekking tot het meemaken van huiselijk geweld in de jeugd geen significante verschillen bestaan. Met betrekking tot het *type* geweld waar de respondenten getuige van zijn geweest, bestaan er wel significante verschillen. De groepen plegers van incidenteel psychisch geweld en van incidenteel lichamelijk geweld verschillen significant van elkaar en het betreft een middelgroot verschil ($\chi^2(1) = 4,48$; $p = 0,03$; Cramer's $V = 0,31$). Plegers van incidenteel psychisch geweld zijn vaker dan de groep plegers van incidenteel lichamelijk geweld alleen getuige geweest van verbaal geweld en minder vaak (ook) van lichamelijk geweld. De groep plegers van incidenteel psychisch geweld verschilt echter niet significant van de groep plegers van structureel geweld en deze laatste groep verschilt evenmin van de groep plegers van incidenteel lichamelijk geweld. Met betrekking tot de vorm van geweld waar respondenten zelf slachtoffer van zeggen te zijn geworden, bestaan ook geen significante verschillen tussen de drie subgroepen. Deze resultaten moeten echter met de nodige voorzichtigheid

worden geïnterpreteerd in verband met de bijzonder kleine aantallen respondenten in de verschillende subgroepen (zie ook de absolute aantallen zoals die in tabel 16 zijn gerapporteerd).

Tabel 16 Huiselijk geweld in de jeugd

	Incidenteel ψ geweld		Incidenteel lich. geweld		Structureel geweld	
<i>Hebben respondenten in hun jeugd te maken gehad met huiselijk geweld ^a</i>						
	<i>N=113</i>		<i>N=99</i>		<i>N=175</i>	
Nee	67,3		66,7		55,4	
Ja, als getuige	23,9		22,2		33,1	
Ja, als slachtoffer	12,4		18,2		21,1	
Anders	3,5		3,0		3,4	
<i>Van wat voor incidenten was men getuige ^a</i>						
	<i>N=27</i>		<i>N=22</i>		<i>N=58</i>	
	%	N	%	N	%	N
Verbaal geweld	88,9	24	86,4	19	89,7	52
Lichamelijk geweld	40,7	11	68,2	15	58,6	34
Seksueel geweld	0,0	0	18,2	4	10,3	6
Anders	11,1	3	0,0	0	5,2	3
<i>Van wat voor incidenten was men slachtoffer ^a</i>						
	<i>N=14</i>		<i>N=18</i>		<i>N=37</i>	
	%	N	%	N	%	N
Verbaal geweld	78,6	11	72,2	13	78,4	29
Lichamelijk geweld	64,3	9	77,8	14	70,3	26
Seksueel geweld	7,1	1	16,7	3	29,7	11
Anders	0,0	0	5,6	1	2,7	1

a Meerdere antwoorden waren mogelijk waardoor de percentages niet optellen tot 100.

4.5 Verschillen tussen mannen en vrouwen

In de totale onderzoeksgroep vulden vrouwen de dadervragenlijst iets vaker voor een partner of ex-partner in dan mannen, zonder dat de verschillen met betrekking tot kinderen en andere slachtoffers significant waren (zie tabel 17; $\chi^2(2) = 7,82$; $p = 0,02$; Cramer's $V = 0,14$). Wanneer de uitsplitsing wordt gemaakt naar de verschillende dadergroepen blijkt dat de verschillen niet meer significant zijn. In iedere groep vulde desalniettemin een groter deel van de vrouwen de lijst in voor een partner of ex-partner en rapporteerden mannen vaker over agressief gedrag dat zij tegen een kind of tegen een ander slachtoffer pleegden.

Tabel 17 Voor welk slachtoffer vulden mannen en vrouwen de vragenlijst in – Totale onderzoeksgroep en per dadergroep

	Mannen	Vrouwen
<i>Totale onderzoeksgroep</i>	<i>N=158</i>	<i>N=233</i>
Partner of ex-partner	55,7	69,5
Kind of stiefkind	20,9	14,2
Ander slachtoffer	23,4	16,3
<i>Incidenteel psychisch geweld</i>	<i>N=40</i>	<i>N=73</i>
Partner of ex-partner	72,5	87,7
Kind of stiefkind	20,0	8,2
Ander slachtoffer	7,5	4,1
<i>Incidenteel lichamelijk geweld</i>	<i>N=47</i>	<i>N= 52</i>
Partner of ex-partner	57,4	63,5
Kind of stiefkind	12,8	7,7
Ander slachtoffer	29,8	28,8
<i>Structureel geweld</i>	<i>N=69</i>	<i>N=106</i>
Partner of ex-partner	43,5	60,4
Kind of stiefkind	27,5	21,7
Ander slachtoffer	29,0	17,9

Als respondenten rapporteerden over huiselijk geweld tegen een partner of ex-partner is gevraagd of ze voor of na de relatie met deze persoon andere relaties hebben gehad en of het geweld zich ook in die relatie(s) voerde. Evenveel mannen als vrouwen geven aan ook andere relatie(s) te hebben gehad (63,3% respectievelijk 64,7%), maar op de vraag of het geweld zich ook in die relatie(s) voerde, antwoorden vrouwen vaker bevestigend dan mannen. Hoewel het verschil niet significant is, geeft één op de vijf vrouwen aan dat geweld ook in andere relatie(s) voorkwam, terwijl dit voor één op de tien mannen het geval was ($\chi^2(2) = 2,84$; $p = 0,09$; Cramer's $V = 0,12$). Vrouwen hebben daarentegen wel significant vaker in hun jeugd te maken gehad met huiselijk geweld dan mannen (39,1% respectievelijk 28,5%; $\chi^2(2) = 4,35$; $p = 0,04$; Cramer's $V = 0,11$). Het gaat echter om een klein verschil en met betrekking tot het soort geweld waar mannen en vrouwen getuige en/of slachtoffer van zijn geweest, bestaan er geen verschillen tussen beide groepen. Wanneer wordt uitgesplitst naar dadergroep blijkt dat in elke dadergroep meer vrouwen dan mannen aangeven in hun jeugd te maken te hebben gehad met huiselijk geweld, maar de verschillen tussen mannen en vrouwen zijn in geen van de dadergroepen significant.

4.6 De definitieve selectie van daders van huiselijk geweld

Op basis van een two-step clusteranalyse kon 99,0% van de totale onderzoeksgroep in drie groepen plegers van huiselijk geweld worden ingedeeld die zich van elkaar onderscheiden wat betreft de ernst van het geweld dat zij rapporteerden. Met betrekking tot hun demografische achtergrondkenmerken – geslacht, leeftijd, etnische achtergrond, opleidingsniveau, burgerlijke staat, arbeidssituatie, financiële situatie – verschillen de drie groepen daarentegen niet of nauwelijks van elkaar. Het enige significante verschil heeft betrekking op de burgerlijke staat van de groepen: de groep plegers van incidenteel psychisch geweld rapporteerde minder vaak alleenstaand te zijn dan de groepen plegers van structureel geweld en van incidenteel lichamelijk geweld. Dit is in overeenstemming met het feit dat deze groep de vragenlijst vaker voor een partner of een ex-partner invulde dan de respondenten in de twee andere subgroepen.

Terwijl de drie groepen weinig van elkaar verschillen wat betreft hun demografische achtergrondkenmerken, bestaan er wel degelijk verschillen op de andere achtergrondkenmerken waar de respondenten naar is gevraagd. Het zijn vooral de plegers van incidenteel psychisch geweld die zich onderscheiden van de twee andere subgroepen. Zij rapporteerden minder slachtoffers, zeiden minder vaak deviante vrienden te hebben (gehad) en zijn minder vaak als dader betrokken bij (verbaal) geweld buiten de huiselijke kring. Tot slot is er in deze groep minder vaak sprake van problematisch middelengebruik.

Gegeven de kenmerken van het huiselijk geweld dat de groep plegers van incidenteel psychisch geweld rapporteerde – uitsluitend psychisch geweld, een beperkt aantal verschillende vormen van geweld en vrijwel uitsluitend gericht tegen de partner of de ex-partner – en gezien de verschillen die er bestaan tussen deze groep en de twee andere groepen plegers van huiselijk geweld, kan de vraag worden gesteld of deze groep daadwerkelijk als plegers van huiselijk geweld moet worden beschouwd. Om hier nader inzicht in te krijgen is een multiple correspondentieanalyse (HOMALS) op deze groep uitgevoerd. Op basis van de resultaten hiervan kan worden geconcludeerd dat slechts een klein deel van de groep plegers van incidenteel psychisch geweld daadwerkelijk als plegers van *evident* huiselijk geweld kan worden beschouwd. Het gaat om de volgende respondenten:

- respondenten die vier of vijf vormen van geweld tegen hun slachtoffer rapporteerden;
- respondenten die drie vormen van geweld rapporteerden waarvan er minstens twee betrekking hadden op een vorm van controle van het slachtoffer; en
- respondenten die hun slachtoffer voortdurend hadden gevolgd of in de gaten hadden gehouden. Dit kan immers als stalking worden beschouwd en is strafbaar.

In totaal gaat het om 22 respondenten; met 19,5% een minderheid van de totale groep plegers van incidenteel psychisch geweld. In het vervolg van het rapport zal deze groep worden aangeduid als plegers van evident psychisch geweld. De groep bestaat uit dertien vrouwen en negen mannen en is gemiddeld 42,4 jaar oud ($SD = 15,0$). Gemiddeld zeggen ze 3,4 vormen van psychisch geweld te hebben gepleegd tegen het slachtoffer voor wie zij de vragenlijst invulden ($SD = 1,3$). Dit betrof in het merendeel van de gevallen de partner ($N = 9$) of ex-partner ($N = 11$). De twee resterende respondenten vulden de vragenlijst voor een kind in. In tabel 18 wordt een overzicht gegeven van de vormen van psychisch geweld die deze respondenten zeiden te hebben gepleegd.

Tabel 18 Vormen van huiselijk geweld door de groep plegers van psychisch geweld (N=22)^a

	Aantal	%
Iemand bespotten of kleineren	11	50,0
Iemand voortdurend in de gaten houden of volgen	19	86,4
Iemand verbieden uit te gaan	10	45,5
Iemand verbieden met anderen te praten op feestjes	3	13,6
Iemand verbieden een afspraak met iemand anders te maken	10	45,5
Met opzet iemands spullen kapot maken of vernielen	4	18,2
(Ex-)partner of (ex-)echtgenote dreigen de relatie te verbreken	13	59,1
Een andere vorm van psychisch geweld	5	22,7

a Meerdere antwoorden waren mogelijk waardoor de percentages niet optellen tot 100.

Plegers van incidenteel lichamelijk geweld en plegers van structureel geweld
 Afgezien van de verschillen in frequentie van geweld is er alleen een verschil in het slachtoffer voor wie respondenten uit de groepen plegers van incidenteel lichamelijk geweld en structureel geweld de vragenlijst hebben ingevuld. Plegers van structureel geweld vulden de vragenlijst vaker in voor een kind of een stiefkind dan plegers van incidenteel lichamelijk geweld. Er bestaan geen andere significante verschillen tussen beide groepen met betrekking tot hun achtergrondkenmerken. Desondanks zullen de omstandigheden van het huiselijk geweld voor beide groepen apart worden beschreven en met elkaar worden vergeleken. Het karakter van het geweld is immers fundamenteel anders (incidenteel versus structureel). Het geweld dat beide groepen rapporteerden, wordt vanwege de ernst van het geweld – in termen van frequentie of in termen van type geweld – zonder meer als evident huiselijk geweld beschouwd.

4.7 Samenvattend: plegers van evident huiselijk geweld

Ten behoeve van onderhavig onderzoek naar kenmerken van daders van huiselijk geweld is een screening uitgevoerd onder een representatieve

steekproef uit het online onderzoekspanel van het onderzoeksbureau Intomart. In deze screening werd respondenten gevraagd aan te geven of zij één of meer van 21 vormen van geweld wel eens hadden gebruikt tegen iemand uit de huiselijke kring. Op basis van de resultaten van deze screening is een selectie gemaakt van potentiële plegers van huiselijk geweld waarna dezen zijn uitgenodigd om een vragenlijst in te vullen waarin naar achtergronden, omstandigheden en gevolgen van het geweld werd gevraagd. Met nadruk wordt hier gesproken van potentiële plegers van huiselijk geweld omdat zich in deze groep een aanzienlijk aantal mensen bevond dat uitsluitend enkele lichte vormen van (psychisch) geweld rapporteerde zonder dat werkelijk van huiselijk geweld gesproken kon worden. Met andere woorden, binnen de groep die deze vragenlijst invulde, moesten de respondenten worden geïdentificeerd die zich schuldig hadden gemaakt aan evident huiselijk geweld. In eerste instantie werd hiertoe op basis van type en intensiteit van gerapporteerd geweld een indeling in drie groepen gehanteerd: plegers van incidenteel psychisch geweld, plegers van incidenteel lichamelijk geweld en plegers van structureel geweld. Terwijl deze drie groepen weinig van elkaar verschilden wat betreft hun demografische achtergrondkenmerken, werden er wel degelijk verschillen geconstateerd op de andere achtergrondkenmerken waar de respondenten naar is gevraagd. Het bleken vooral de plegers van incidenteel psychisch geweld te zijn die zich onderscheidden van de twee andere subgroepen. Zij rapporteerden minder slachtoffers, zeiden minder vaak deviante vrienden te hebben (gehad) en waren minder vaak als dader betrokken bij (verbaal) geweld buiten de huiselijke kring. Tot slot was er in deze groep minder vaak sprake van problematisch middelengebruik. Gegeven de kenmerken van het geweld dat deze groep rapporteerde – uitsluitend psychisch geweld, een beperkt aantal verschillende vormen van geweld en vrijwel uitsluitend gericht tegen de partner of de ex-partner – en gezien de verschillen die er bestonden tussen plegers van incidenteel psychisch geweld en de twee andere groepen plegers van huiselijk geweld, is nagegaan in hoeverre de groep plegers van incidenteel psychisch geweld daadwerkelijk kon worden beschouwd als plegers van evident huiselijk geweld. Op basis van de hiertoe uitgevoerde analyses kon worden geconcludeerd dat slechts een klein deel van de groep daadwerkelijk als pleger van huiselijk geweld kan worden beschouwd. Het gaat daarbij om respondenten die vier of vijf vormen van geweld tegen hun slachtoffer rapporteerden, respondenten die drie vormen van geweld rapporteerden waarvan er minstens twee betrekking hadden op een vorm van controle van het slachtoffer en respondenten die hun slachtoffer voortdurend hadden gevolgd of in de gaten hadden gehouden. Dit kan immers als stalking worden beschouwd en is strafbaar. De groep plegers van evident huiselijk geweld bleef hiermee bestaan uit de drie eerder gedefinieerde groepen: plegers van evident psychisch geweld, plegers van incidenteel lichamelijk geweld en plegers van structureel geweld.

5 Achtergronden, omstandigheden en gevolgen van huiselijk geweld

In dit hoofdstuk worden de omstandigheden beschreven waarin het huiselijk geweld²⁵ plaatsvond, de aanleidingen voor het geweld volgens de respondenten, de gevolgen van het huiselijk geweld en de vraag in hoeverre respondenten contact hebben gehad met hulpverlening. Omdat de groep plegers van evident psychisch geweld erg klein is ($N = 22$), is deze groep niet opgenomen in de tabellen in dit hoofdstuk. In plaats daarvan wordt in paragraaf 5.6 een kwalitatieve beschrijving gegeven van de antwoorden die zij op de dadervragenlijst gaven. Vergelijkingen tussen plegers van incidenteel lichamelijk geweld en plegers van structureel geweld worden in verband met het grote aantal vergelijkingen, getoetst tegen $\alpha = 0,01$ en om de leesbaarheid van dit hoofdstuk te bevorderen, net als in hoofdstuk 4 worden alleen significante toetsresultaten gerapporteerd. Wanneer niet expliciet wordt beschreven dat er sprake is van een significant verschil, kan er dan ook van uit worden gegaan dat dit niet het geval is. Bij ieder significant resultaat wordt, naast de waarde van χ^2 en de p-waarde, opnieuw Cramer's V gegeven om in kaart te brengen hoe sterk het verband tussen groepsindeling en afhankelijke variabele is. In paragraaf 5.7 wordt ingegaan op verschillen tussen mannen en vrouwen, waarna het hoofdstuk wordt afgesloten met een samenvattende paragraaf 5.8.

5.1 Vormen van geweld

In tabel 19 wordt voor de twee dadergroepen weergegeven welke vormen van geweld zij zeggen te hebben gebruikt tegen het slachtoffer voor wie zij de dadervragenlijst invulden. In beide groepen wordt het slaan, stompen, bijten of schoppen van het slachtoffer het vaakst gerapporteerd. Meer dan de helft van de plegers van huiselijk geweld zegt zich hieraan schuldig te hebben gemaakt en ook het gooien van een voorwerp naar het slachtoffer wordt door veel mensen beaamd. Daarnaast rapporteert een groot deel van de daders in beide dadergroepen dat zij het slachtoffer hebben bespot of gekleineerd, het slachtoffer hebben bedreigd de relatie te zullen verbreken of hebben bedreigd lichamelijk pijn te zullen doen. Tot slot zegt bijna een derde van de plegers van huiselijk geweld dat zij het slachtoffer op een angstaanjagende manier hebben geduwd of gegrepen, de arm hebben omgedraaid of aan het haar hebben getrokken.

Wat opvalt is de relatieve gebruikelijkheid onder plegers van structureel geweld om te proberen het slachtoffer te controleren. Een kwart zegt het slachtoffer te hebben verboden uit te gaan en een even grote groep geeft

²⁵ De resultaten die in dit hoofdstuk worden beschreven, zijn gebaseerd op de antwoorden van respondenten die evident huiselijk geweld rapporteerden. Wanneer in dit hoofdstuk over huiselijk geweld wordt gesproken, wordt dan ook in alle gevallen evident huiselijk geweld bedoeld.

aan het slachtoffer te hebben verboden een afspraak met iemand anders te maken. Een iets kleinere groep rapporteert voorts het slachtoffer voortdurend in de gaten te hebben gehouden of te hebben gevolgd (20,0%). Hoewel ook plegers van incidenteel lichamelijk geweld dergelijke vormen van huiselijk geweld rapporteren, liggen de percentages in deze groep duidelijk lager. Dit heeft te maken met het feit dat, zoals in paragraaf 4.2 is beschreven, de groep plegers van structureel geweld ook bestaat uit een aantal daders die uitsluitend psychisch geweld rapporteerden. Vanwege de frequentie waarmee zij huiselijk geweld zeggen te plegen – het geweld kwam in alle gevallen regelmatig voor – horen deze daders tot de plegers van structureel geweld (en niet tot de groep plegers van evident psychisch geweld). Overigens zijn de verschillen tussen plegers van incidenteel lichamelijk geweld en structureel geweld in vrijwel geen enkel geval significant. Het enige significante verschil dat er bestaat, heeft betrekking op het verbieden uit te gaan ($\chi^2(1) = 9,04$; $p = 0,00$; Cramer's $V = 0,18$). Het gaat in termen van effectgrootte echter slechts om een klein verschil.

Tabel 19 Vormen van huiselijk geweld tegen het slachtoffer voor wie de vragenlijst is ingevuld – Per cluster^a

	Incidenteel lich. geweld (N=99)	Structureel geweld (N=175)
<i>Psychisch geweld</i>		
Iemand bespotten of kleineren	35,4	45,7
Iemand voortdurend in de gaten houden of volgen	13,1	20,0
Iemand verbieden uit te gaan	10,1	25,1
Iemand verbieden met anderen te praten op feestjes	9,1	7,4
Iemand verbieden een afspraak met iemand anders te maken	12,1	24,6
Met opzet iemands spullen kapot maken of vernielen	32,3	20,0
(Ex-)partner of (ex-)echtgenote dreigen de relatie te verbreken	33,3	39,4
Een andere vorm van psychisch geweld	11,1	20,6
<i>Lichamelijk geweld</i>		
Dreigen om iemand lichamelijk pijn te doen	24,2	33,7
Een voorwerp naar iemand gooien	52,5	41,7
Iemand met een voorwerp slaan	17,2	16,0
Iemand op pijnlijke of angstaanjagende wijze duwen of grijpen, de arm omdraaien, aan het haar trekken	31,3	31,4
Iemand slaan, schoppen, bijten of stompen	59,6	54,9
Proberen iemand te verstikken, te wurgen of te branden	2,0	2,3
Iemand dreigen met een mes of wapen	3,0	4,0
Iemand verwonden met een mes of wapen	3,0	1,7
Een andere vorm van lichamelijk geweld	8,1	11,4
<i>Seksueel geweld</i>		
Iemand verkrachten	0,0	0,6
Iemand seks opdringen	3,0	2,9
Iemand dwingen seksuele handelingen te verrichten	0,0	1,1
Een andere vorm van seksueel geweld	0,0	1,1

a Meerdere antwoorden waren mogelijk waardoor de percentages niet optellen tot 100.

5.2 Omstandigheden waarin het huiselijk geweld plaatsvond

Veruit de meeste plegers van incidenteel lichamelijk geweld woonden in de periode dat het huiselijk geweld plaatsvond met het slachtoffer in dezelfde woning (80,8%; zie tabel 20) en hetzelfde geldt voor de plegers van structureel geweld. Voorts zegt in beide groepen ruim 80% van de respondenten dat het eigen huis²⁶ de plaats was waar het huiselijk geweld zich (meestal) afspeelde en andere mogelijkheden worden dientengevolge door slechts weinig personen genoemd (tabel 21). De meeste antwoorden die worden gegeven bij 'anders' hebben betrekking op het huis van de eigen ouders zonder dat uit de rest van de antwoorden duidelijk wordt of respondent en slachtoffer op het moment van het huiselijk geweld beiden bij de ouders woonden. Hoewel beide groepen dus niet van elkaar verschillen wat betreft de plaats waar het geweld gebeurde, bestaat er wel een klein, maar significant verschil met betrekking tot de vraag of er wel eens anderen bij het geweld aanwezig waren (zie tabel 22). Plegers van incidenteel lichamelijk geweld zeggen iets vaker dan plegers van structureel geweld dat er nooit anderen dan zichzelf of het slachtoffer aanwezig zijn geweest op het moment dat het huiselijk geweld plaatsvond ($\chi^2(1) = 5,40$; $p = 0,01$; Cramer's $V = 0,14$). Voor iedere antwoordmogelijkheid afzonderlijk zijn beide groepen met elkaar vergeleken (respondenten konden immers meerdere antwoorden geven) en uit deze vergelijking blijkt dat plegers van structureel geweld iets vaker aangeven dat er mensen uit de huiselijke kring getuige zijn geweest van het huiselijk geweld ($\chi^2(1) = 9,55$; $p = 0,00$; Cramer's $V = 0,19$). De beide groepen verschillen daarentegen niet significant van elkaar wat betreft het aandeel daders dat zegt dat minderjarige kinderen of andere familieleden tijdens de incidenten van geweld aanwezig waren.

Tabel 20 Woonden pleger en slachtoffer in hetzelfde huis?

	Incidenteel lich. geweld (N=99)	Structureel geweld (N=175)
Ja	80,8	82,9
Tijdens een deel van de periode waarin het huiselijk geweld plaatsvond wel, tijdens een ander deel niet	6,1	7,4
Nee	13,1	9,7

26 Het gaat hier niet om het formele eigenaarschap van de woning, maar veeleer om het huis waar de respondent zelf woonde.

Tabel 21 Waar vond het huiselijk geweld (meestal) plaats?

	Incidenteel lich. geweld (N=99)	Structureel geweld (N=175)
In het eigen huis	85,9	83,4
In het huis van het slachtoffer (als deze niet in hetzelfde huis woonde)	3,0	6,3
In het huis van iemand anders	1,0	3,4
Ergens buiten, bijvoorbeeld op straat, in een café of in het bos	4,0	3,4
In de auto	2,0	1,1
Op een andere plek	4,0	2,3

Tabel 22 Waren er (wel eens) andere mensen, behalve pleger en slachtoffer, bij het huiselijk geweld aanwezig?^a

	Incidenteel lich. geweld (N=99)	Structureel geweld (N=175)
Nee	54,5	40,0
Ja, minderjarige kinderen	16,2	21,7
Ja, familieleden	19,2	28,0
Ja, mensen uit de huiselijke kring	8,1	22,9
Ja, bekenden van buiten de huiselijke kring	10,1	10,3
Ja, onbekenden	4,0	3,4
Weet ik niet (meer)	1,0	1,1

a Meerdere antwoorden waren mogelijk waardoor de percentages niet optellen tot 100.

De overgrote meerderheid van zowel de plegers van incidenteel lichamelijk geweld als van de plegers van structureel geweld zegt nooit onder invloed van verdovende middelen (inclusief alcohol) te zijn geweest op het moment dat het huiselijk geweld plaatsvond (tabel 23). Slachtoffers hadden op het moment dat het huiselijk geweld gebeurde volgens de respondenten vaker alcohol, drugs of medicijnen gebruikt, maar nog steeds drie kwart van de respondenten in beide groepen zegt dat ook het slachtoffer nooit verdovende middelen had gebruikt op het moment dat het huiselijk geweld gebeurde. Kortom, middelengebruik lijkt over het algemeen geen grote rol te spelen in het huiselijk geweld zoals dat door de onderzoeksgroep is gerapporteerd.

Tabel 23 Middelengebruik

	Incidenteel lich. geweld (N=99)	Structureel geweld (N=175)
<i>Had u bij één of meerdere keren dat het huiselijk geweld gebeurde alcohol, drugs of medicijnen gebruikt? ^a</i>		
Nee	84,8	81,1
Ja, alcohol	12,1	13,1
Ja, softdrugs	2,0	2,3
Ja, harddrugs	0,0	0,6
Ja, medicijnen	0,0	2,3
Weet ik niet (meer)	2,0	2,9
<i>Had het slachtoffer bij één of meerdere keren dat het huiselijk geweld gebeurde alcohol, drugs of medicijnen gebruikt? ^a</i>		
Nee	76,8	76,6
Ja, alcohol	17,2	17,1
Ja, softdrugs	6,1	8,6
Ja, harddrugs	2,0	2,3
Ja, medicijnen	3,0	2,3
Weet ik niet (meer)	1,0	0,0

a Meerdere antwoorden waren mogelijk waardoor de percentages niet optellen tot 100.

5.3 Aanleiding voor het huiselijk geweld

Gevraagd naar de aanleiding van het huiselijk geweld geven zowel plegers van incidenteel lichamelijk geweld als plegers van structureel geweld in meerderheid aan dat het slachtoffer en zichzelf ruzie hadden (zie tabel 24). Die ruzies gingen in veel gevallen over geld, de relatie tussen dader en slachtoffer (inclusief seks), overspel, de familie en de opvoeding van de kinderen. Veel respondenten zeggen dat de ruzies over kleinigheden gingen (zonder dat dit betekent dat de ruzies ook 'klein' bleven) en wanneer de dader de vragenlijst voor een kind of stiefkind invulde, was het gedrag van dit kind (te laat thuiskomen, blowen, liegen, verkeerde vrienden) nogal eens aanleiding voor ruzie. Opmerkelijk genoeg zegt meer dan de helft van de plegers van incidenteel lichamelijk geweld dat het slachtoffer hem of haar had beledigd of gekwetst. Voor plegers van structureel geweld is dit veel minder vaak de aanleiding, maar met ruim een derde van de respondenten die dit als reden geeft, is het toch net als in de groep plegers van incidenteel lichamelijk geweld de tweede aanleiding die wordt genoemd. Ook de nummer drie van de drie vaakst genoemde aanleidingen is in beide groepen dezelfde en in beide groepen wordt deze reden – ik was moe of gespannen – door ongeveer evenveel respondenten genoemd. De als vierde genoemde aanleiding voor het geweld is voor daders van structureel geweld eigen stress en het afreageren daarvan op het slachtoffer. Pleger van incidenteel lichamelijk geweld noemen deze reden als vijfde en zeggen iets vaker dat het slachtoffer als eerste agressief was. Over het

algemeen ontlopen beide groepen elkaar echter niet erg en is het enige significante verschil tussen de twee groepen het aandeel daders dat zegt dat de aanleiding een belediging of kwetsing door het slachtoffer was ($\chi^2(1) = 6,12$; $p = 0,01$; Cramer's $V = 0,15$). In termen van effectgrootte gaat het om een relatief klein verschil.

Tabel 24 Wat was (meestal) de aanleiding van het huiselijk geweld^a

	Incidenteel lich. geweld (N=99)	Structureel geweld (N=175)
Ik was moe of gespannen	29,3	32,0
Ik was onder invloed van alcohol of drugs	8,1	4,6
Ik was gestrest en reageerde het af op het slachtoffer	23,2	28,0
Ik werd zelf mishandeld en reageerde mij af op het slachtoffer	10,1	4,6
Het slachtoffer en ik hadden ruzie	61,6	58,9
Het slachtoffer beledigde of kwetste mij	52,5	37,1
Mijn partner/echtgeno(o)t(e) zei onze relatie te willen verbreken	6,1	4,0
Het slachtoffer dreigde het contact tussen ons te verbreken	1,0	3,4
Mijn partner/echtgeno(o)t(e) ging vreemd of ik dacht dat hij /zij vreemd ging	19,2	15,4
Het slachtoffer was als eerste agressief	27,3	21,7
Het slachtoffer betrok mij niet bij belangrijke beslissingen, bijvoorbeeld over geld	6,1	5,7
Het slachtoffer probeerde mijn leven te controleren	19,2	21,7
Het slachtoffer deed niet wat ik wilde	11,1	11,4
Het slachtoffer gaf mij de schuld van iets dat ik niet had gedaan	19,2	19,4
Anders	19,2	24,0
Weet ik niet (meer)	1,0	2,3
Geen aanleiding genoemd	4,0	3,4

a Meerdere antwoorden waren mogelijk waardoor de percentages niet optellen tot 100.

5.4 Gevolgen van het huiselijk geweld

5.4.1 Lichamelijk letsel en absentie van werk of school

Zowel de plegers van incidenteel lichamelijk geweld als de plegers van structureel geweld rapporteren in overgrote meerderheid dat het slachtoffer voor wie zij de vragenlijst invulden, nooit lichamelijk letsel heeft opgelopen door het huiselijk geweld (tabel 25). In beide groepen zegt 8% dat het slachtoffer wel (eens) letsel heeft opgelopen. De plegers van structureel geweld die uitsluitend psychisch geweld zeiden te hebben gepleegd, zijn hierbij buiten beschouwing gelaten. Het letsel dat daders rapporteren loopt uiteen van schaafwonden, blauwe plekken en kneuzingen tot snijwonden, botbreuken en hoofdletsel. In de meeste gevallen ging het om schaafwonden, blauwe plekken (ook in het gezicht) en kneuzingen. De meeste slachtoffers die letsel opliepen hebben, voor zover de plegers op de

hoogte zijn, geen medische zorg gehad. In beide groepen samen – in totaal liepen immers volgens de daders van het geweld slechts zeventien mensen letsel op – heeft volgens de plegers 77,3% *geen* medische hulp gehad. In hoeverre deze slachtoffers die medische hulp objectief gezien wel nodig hadden, is uiteraard niet bekend. Om interpretatieproblemen te voorkomen, is ervoor gekozen de respondenten hier ook niet naar te vragen. Omdat het totale aantal slachtoffers dat letsel opliep klein is, kunnen de twee dadergroepen niet zinvol met elkaar worden vergeleken. Naar verhouding *lijken* de plegers van incidenteel lichamelijk geweld echter vaker te zeggen dat het slachtoffer medische hulp heeft gehad naar aanleiding van het bij het huiselijk geweld opgelopen letsel. Om te achterhalen of dit verschil reëel is en of dit dan ook betekent dat het letsel dat daders van incidenteel lichamelijk geweld toebrengen ernstiger is, zou nader onderzoek in grotere onderzoeksgroepen nodig zijn.

Tabel 25 Letsel bij het slachtoffer

	Incidenteel lich. geweld (N=99)	Structureel geweld (N=157)
Nee	90,9	88,5
Ja	8,1	8,3
Weet ik niet (meer)	1,0	3,2

Over het algemeen is het huiselijk geweld voor de plegers noch voor de slachtoffers (voor zover de plegers weten of willen zeggen) aanleiding geweest om thuis te blijven van werk of opleiding terwijl men daar wel naartoe had gemoeten (zie tabel 26). Uit tabel 26 blijkt ook dat de plegers van huiselijk geweld vaker aangeven dat zij zelf niet naar hun werk of opleiding zijn gegaan dan dat het slachtoffer is thuisgebleven. Mogelijk hangt dit samen met het feit dat slachtoffers doorgaans geen lichamelijk letsel hadden opgelopen, terwijl er een klein aantal plegers is dat als verdachte door de politie is gehoord (zie verderop in paragraaf 5.4.2). Bovendien is het mogelijk dat respondenten zelf letsel hadden, bijvoorbeeld in het geval dat zij geweld pleegden in reactie op agressie van het slachtoffer. Hier is echter niet naar gevraagd waardoor dit niet kan worden nagegaan.

De respondenten was expliciet de mogelijkheid geboden om aan te geven dat de vraag niet van toepassing was indien zijzelf of het slachtoffer niet werkte of geen opleiding volgde. Uit het feit dat drie kwart van de respondenten aangeeft dat het slachtoffer nooit van school of opleiding is thuisgebleven terwijl hij of zij daar wel naartoe moest, zou dus in principe moeten kunnen worden afgeleid dat al die slachtoffers op school zaten of een opleiding volgden. Dit is echter niet heel waarschijnlijk en hetzelfde geldt voor wat de respondenten over zichzelf rapporteren. Het is daarom niet mogelijk om een nader onderscheid aan te brengen tussen daders en slachtoffers die wel en niet schoolgaand waren, waardoor het evenmin

mogelijk is te berekenen welk deel van de *schoolgaande* daders en slachtoffers vanwege het huiselijk geweld van school thuisbleef. Het is tevens aannemelijk dat de resultaten met betrekking tot het thuisblijven van werk met hetzelfde probleem te maken hebben en niet gebruikt kunnen worden om te berekenen welk deel van de werkende slachtoffers en daders vanwege huiselijk geweld wel eens thuis bleef van hun werk. Om deze reden kon de vergelijking tussen beide dadergroepen dan ook niet worden beperkt tot de daders en slachtoffers die daadwerkelijk schoolgaand waren respectievelijk werk hadden en moesten alle antwoordcategorieën bij de vergelijking worden betrokken. Omdat de aantallen respondenten in de verschillende antwoordcategorieën erg klein zijn, zijn deze vragen ten behoeve van de vergelijking tussen beide dadergroepen gehercodeerd naar de volgende antwoorden: niet van toepassing – nee – ja – weet ik niet (meer). Het enige verschil dat significant is, heeft betrekking op de antwoorden die de respondenten geven op de vraag of het slachtoffer wel eens thuis is gebleven van zijn of haar werk ($\chi^2(3) = 11,84$; $p = 0,00$; Cramer's $V = 0,21$). Dit verschil, dat in termen van effectgrootte vrij klein is, wordt veroorzaakt doordat plegers van structureel geweld vaker zeggen dat de vraag niet van toepassing was. Er is echter geen verschil in het aandeel daders dat zegt dat het slachtoffer wel eens thuis is gebleven terwijl hij of zij eigenlijk wel naar zijn of haar werk had moeten gaan.

Tabel 26 Thuis blijven van werk of opleiding

	Incidenteel lich. geweld (N=99)		Structureel geweld (N=175)	
	Respondent	Slachtoffer	Respondent	Slachtoffer
<i>Thuisblijven van werk</i>				
Niet van toepassing	10,1	10,1	14,9	25,7
Nee	70,7	83,8	62,3	66,3
Ja, één dag	4,0	2,0	8,6	1,7
Ja, meerdere dagen	11,1	3,0	6,9	1,7
Ja, maar ik weet niet meer hoe lang	2,0	0,0	6,3	1,1
Weet ik niet (meer)	2,0	1,0	1,1	3,4
<i>Thuisblijven van opleiding</i>				
Niet van toepassing	29,3	18,2	28,0	18,9
Nee	60,6	75,8	60,0	75,4
Ja, één dag	1,0	1,0	3,4	1,7
Ja, meerdere dagen	6,1	3,0	4,0	1,7
Ja, maar ik weet niet meer hoe lang	0,0	0,0	2,9	0,6
Weet ik niet (meer)	3,0	2,0	1,7	1,7

5.4.2 *Contact met de politie naar aanleiding van het huiselijk geweld*

Slechts een kleine groep respondenten zegt naar aanleiding van het huiselijk geweld contact te hebben gehad met de politie (zie tabel 27). Van de plegers van structureel geweld is weliswaar een groter deel met de politie in aanraking geweest vanwege het huiselijk geweld dan van de plegers van incidenteel lichamelijk geweld, maar dit verschil is niet significant. Omdat slechts een klein aantal respondenten naar aanleiding van het huiselijk geweld contact met de politie heeft gehad, worden de antwoorden van deze respondenten samen bekeken om na te gaan wat er naar aanleiding van het politiecontact is gebeurd. Er worden dan ook geen verschillen getoetst tussen de groepen plegers van incidenteel lichamelijk geweld en structureel geweld en ook de resultaten voor alle daders samen moeten als een kwalitatieve illustratie worden beschouwd. Ze zijn op geen enkele manier te generaliseren en een interpretatie ervan die verder gaat dan een beschrijving van de groep die naar aanleiding van huiselijk geweld in aanraking komt met de politie kan niet worden gegeven. Van de personen die contact hebben gehad met de politie geeft ruim een derde aan dat er verder niets is gebeurd naar aanleiding van het politiecontact (zie tabel 28, waarin vanwege het kleine aantal respondenten dat met de politie in aanraking kwam, ook de absolute aantallen per antwoordcategorie zijn gegeven). Twee respondenten hebben een waarschuwing gekregen en zeven plegers zijn doorverwezen naar hulpverlening. Elf respondenten geven aan dat er proces-verbaal is opgemaakt en één respondent geeft aan mee te hebben gemoeten naar het politiebureau. Eén respondent is door justitie vervolgd en door de rechter veroordeeld vanwege het huiselijk geweld waarna het geweld niet meer is voorgekomen. Een ander rapporteert wel te zijn vervolgd, maar meldt dat de zaak is geseponeerd.

Wanneer respondenten aangaven dat er iets anders is gebeurd naar aanleiding van het contact met de politie, kon men in een vrij antwoordveld aangeven waar het in dat geval om ging. In een aantal gevallen kon uit de opmerkingen van respondenten worden afgeleid dat zij als slachtoffer contact met de politie hebben gehad. Het door hen gerapporteerde daderschap heeft dan betrekking op zelfverdediging of agressie in reactie op geweld gepleegd door de ander. Vier respondenten zeggen zelf aangifte of een melding te hebben gedaan en drie anderen maken in hun antwoorden duidelijk dat zij als slachtoffer contact hadden met de politie. Eén van de vier respondenten die aangaven zelf aangifte te hebben gedaan, vermeldt in het vrije antwoordveld ook als verdachte te zijn gehoord. Van de elf respondenten die in de gesloten antwoordcategorieën aangaven dat er een proces-verbaal is opgemaakt, is helaas niet bekend of er aangifte *tegen* hen is gedaan of dat zij zelf aangifte deden. Er wordt van uitgegaan dat het gaat om een aangifte tegen de respondent, maar dit kan niet met 100% zekerheid worden gesteld. De respondenten is immers niet expliciet gevraagd of er aangifte tegen hen was gedaan of dat zij zelf aangifte hadden gedaan.

Tabel 27
Contact met de politie naar aanleiding van huiselijk geweld

	Incidenteel lich. geweld (N=99)	Structureel geweld (N=175)
Geen contact met politie	90,9	80,6
Wel contact met politie	9,1	18,3
Onbekend	0,0	1,1

Tabel 28
Gevolgen van/vervolg op politiecontact naar aanleiding van huiselijk geweld (N = 41)

	%	N
<i>Wat is er naar aanleiding van het politiecontact gebeurd? ^a</i>		
Er is niets gebeurd	36,6	15
De politie heeft mij een waarschuwing gegeven	4,9	2
De politie heeft mij doorverwezen naar hulpverlening	17,1	7
Er is een proces-verbaal opgemaakt	26,8	11
Ik moest mee naar het bureau	2,4	1
Iets anders	26,8	11
Weet ik niet (meer)	2,4	1
<i>Bent u naar aanleiding van het huiselijk geweld (wel eens) door justitie vervolgd?</i>		
Nee	95,1	39
Ja	4,9	2

a Meerdere antwoorden waren mogelijk waardoor de percentages niet optellen tot 100.

5.4.3
Andere gevolgen van het huiselijk geweld

Afgezien van directe gevolgen zoals letsel voor het slachtoffer, absentie van school en werk door zowel dader als slachtoffer en contacten met de politie naar aanleiding van het geweld, kan huiselijk geweld nog andere gevolgen hebben. Daders is gevraagd in hoeverre dit in hun situatie het geval was. Volgens een groot deel van de daders van huiselijk geweld heeft het geweld geen noemenswaardige gevolgen gehad. Dit geldt in sterkere mate voor de groep plegers van incidenteel lichamelijk geweld in vergelijking met de plegers van structureel geweld (tabel 29), maar dit verschil tussen beide groepen is niet significant. De plegers die zeggen dat het huiselijk geweld wel gevolgen had, geven het vaakst aan dat het geweld tot een breuk met de partner heeft geleid en dat ze zelf neerslachtig werden van de situatie. Dit geldt zowel voor plegers van incidenteel lichamelijk geweld als voor plegers van structureel geweld. Daarnaast geeft een aanzienlijk deel van de plegers van structureel geweld aan negatiever over zichzelf te zijn gaan denken. In de groep plegers van incidenteel lichamelijk geweld wordt dit in mindere mate herkend, maar toch zegt 13,1% van de totale groep plegers van incidenteel lichamelijk geweld naar aanleiding hiervan negatiever over zichzelf te zijn gaan denken. Er bestaan echter geen significante verschillen tussen beide dadergroepen met betrekking tot de mate waarin zij aangeven dat het geweld specifieke gevolgen heeft gehad.

Naast de in de antwoordopties gegeven mogelijke gevolgen noemt een aanzienlijk deel van beide dadergroepen dat er (ook) nog andere gevolgen zijn geweest. In een aantal gevallen zijn respondenten van mening dat de relatie met het slachtoffer – door therapie of door zelf met diegene te praten – uiteindelijk hechter is geworden. Anderen geven aan geschrokken te zijn van het eigen gedrag en er in het vervolg voor te hebben gezorgd dat het ze niet meer zou gebeuren dat ze zo zouden reageren. Bijna de helft van de respondenten die aangeven dat er andere gevolgen waren dan die welke in de antwoordcategorieën waren gegeven, zegt echter negatieve gevolgen te hebben ervaren. Deze variëren van moeite hebben om anderen te vertrouwen tot langdurige depressies. In een aantal gevallen is duidelijk dat er op zijn minst ook sprake was van geweld door het slachtoffer en een aantal respondenten maakt duidelijk hier langdurige en ernstige gevolgen van te hebben ondervonden.

Tabel 29 Welke gevolgen heeft het huiselijk geweld voor de respondenten gehad^a

	Incidenteel lich. geweld (N=99)	Structureel geweld (N=175)
Er zijn geen noemenswaardige gevolgen	57,6	47,4
Mijn partner/echtgeno(o)t(e) en ik zijn uit elkaar gegaan	21,2	16,6
Ik heb hierdoor geen contact meer met het slachtoffer	11,1	6,9
Ik heb er het contact met familie door verloren	4,0	3,4
Ik heb er vrienden door verloren	8,1	8,0
Ik ben er mijn werk door kwijtgeraakt	2,0	2,3
Ik moest erdoor verhuizen	3,0	8,0
Ik ben er overspannen van geworden	7,1	10,9
Ik heb er een drank- of drugsprobleem door gekregen	0,0	1,7
Ik werd er neerslachtig van	17,2	18,3
Ik ben er negatiever door gaan denken over mezelf	13,1	17,7
Andere gevolgen	16,2	14,9

a Meerdere antwoorden waren mogelijk waardoor de percentages niet optellen tot 100.

5.5 Hulpzoekgedrag

5.5.1 *Praten met anderen over het huiselijk geweld*

Grofweg de helft van de respondenten in beide dadergroepen geeft aan wel eens met iemand over het huiselijk geweld te hebben gesproken (tabel 30). Zij spraken hier voornamelijk met familie, vrienden en mensen op internet over, terwijl ook de (ex-)partner door een groot aantal mensen wordt genoemd. Plegers van incidenteel lichamelijk geweld spraken vaker met familie of vrienden en minder vaak met een hulpverlener dan plegers

van structureel geweld, maar geen van de verschillen tussen de groepen is significant.

De belangrijkste reden om met anderen over het huiselijk geweld te spreken, is voor beide dadergroepen het feit dat de situatie hun dwars zat en ze een luisterend oor zochten (zie tabel 31). Een groot aantal respondenten geeft daarnaast aan dat ze de situatie wilden veranderen en daar hulp bij nodig hadden. In de groep plegers van structureel geweld zochten vrijwel evenveel mensen hulp om het eigen gedrag te veranderen als om het gedrag van het slachtoffer te veranderen. De groep plegers van incidenteel lichamelijk geweld zocht net zo vaak als de plegers van structureel geweld hulp bij het veranderen van het gedrag van het slachtoffer, maar zei minder vaak het eigen gedrag te willen veranderen. Daarnaast zegt een groter deel van de plegers van structureel geweld dat ze wilden voorkomen dat hun gezin last zou krijgen van het huiselijk geweld. Een opmerkelijk verschil tussen beide groepen is voorts dat plegers van incidenteel lichamelijk geweld veel vaker aangeven gewend te zijn om te praten over dingen die ze dwars zitten. Dit geldt voor bijna de helft van deze groep terwijl iets meer dan een kwart van de plegers van structureel geweld aangeeft gewoon te zijn met anderen over problemen te praten. Geen van de verschillen tussen de beide dadergroepen is echter significant.

Tabel 30 Hulpzoekgedrag – Praten met anderen over het huiselijk geweld

	Incidenteel lich. geweld (N=99)	Structureel geweld (N=175)
<i>Heeft u wel eens met iemand over het voorval gesproken?</i>		
Ja	49,5	52,0
Nee	50,5	46,3
Weet ik niet (meer)	0,0	1,7
<i>Zo ja, met wie heeft u erover gesproken? ^a</i>		
Partner of ex-partner	44,9	41,8
Familie, vrienden, internet	87,8	78,0
Hulpverlener	42,9	56,0
Justitie, politie, reclassering	8,2	11,0
Anders	6,1	4,4

a Meerdere antwoorden waren mogelijk waardoor de percentages niet optellen tot 100.

Tabel 31 Hulpzoekgedrag – Redenen om met anderen over het huiselijk geweld te praten^a

	Incidenteel lich. geweld (N=49)	Structureel geweld (N=91)
De situatie zat mij erg dwars en ik zocht een luisterend oor	77,6	76,9
Ik wilde mijn gedrag veranderen en had daar hulp bij nodig	14,3	26,4
Ik wilde het gedrag van het slachtoffer veranderen en had daar hulp bij nodig	28,6	28,6
Ik wilde de situatie veranderen en had daar hulp bij nodig	51,0	47,3
Ik wilde voorkomen dat mijn gezin er last van zou krijgen	10,2	20,9
Ik ben gewend om met anderen te praten over dingen die mij dwars zitten	44,9	27,5
Ik moest wel omdat er aangifte was gedaan	0,0	1,1
Ik moest wel omdat de rechter mij dit had opgelegd	0,0	0,0
Andere reden	6,1	6,6
Weet ik niet (meer)	2,0	2,2

a Meerdere antwoorden waren mogelijk waardoor de percentages niet optellen tot 100.

De respondenten die zeiden met anderen over het huiselijk geweld te hebben gesproken, is gevraagd of deze gesprekken hun iets hebben opgeleverd. Zowel voor plegers van incidenteel lichamelijk geweld als voor plegers van structureel geweld geldt dat dit in ongeveer de helft van de gevallen zo was (tabel 32). Een derde tot twee vijfde van de respondenten geeft aan dat de gesprekken met sommige mensen hun wel iets opleverden terwijl de gesprekken met anderen hun niet iets opleverden. Een minderheid in beide groepen zegt dat het praten met anderen niets heeft opgeleverd.

De meeste mensen die aangeven dat het praten met anderen hun iets opleverde,²⁷ luchtte het op om hun verhaal kwijt te kunnen en ongeveer de helft van de respondenten heeft goed advies gekregen. Ongeveer twee vijfde van de respondenten in beide groepen zegt van de gesprekken met anderen te hebben geleerd hoe ze op een andere manier kunnen reageren om in de toekomst te voorkomen dat het geweld zich herhaalt. Van de daders voor wie het praten met anderen niets opleverde, of voor wie in ieder geval het praten met *een deel* van de mensen met wie zij dit deden niets opleverde, zegt een groot deel dat het niet zijn of haar bedoeling was dat het praten met anderen hun iets op zou leveren. In beide groepen zegt echter ook ongeveer een derde zich niet serieus genomen te hebben gevoeld. Daarnaast noemen respondenten ook nog andere redenen. Die komen er in meerderheid op neer dat ofwel de hulpverleningsinstanties met wie men contact had, niets voor hen konden betekenen ofwel dat de oorzaak van het geweld in het karakter van de partner zou liggen en dat ook anderen hier niets aan konden veranderen. Daarnaast zegt een aantal mensen zich niet begrepen te hebben gevoeld.

27 Zowel mensen die 'ja' antwoordden op de vraag of het praten met anderen hun iets opleverde, als de mensen die 'met sommigen wel, met anderen niet' is gevraagd wat het praten met anderen hun opleverde.

Tabel 32 Hulpzoekgedrag – Hebben de gesprekken met anderen iets opgeleverd?

	Incidenteel lich. geweld	Structureel geweld
<i>Heeft het praten met anderen over het voorval/de voorvallen u iets opgeleverd?</i>	<i>N=49</i>	<i>N=91</i>
Ja	55,1	47,3
Met sommigen wel, met anderen niet	32,7	39,6
Nee	12,2	13,2
<i>Zo ja, wat leverde het u op? ^a</i>	<i>N=43</i>	<i>N=79</i>
Het luchtte mij op om mijn verhaal kwijt te kunnen	81,4	74,7
Ik heb ervan geleerd hoe ik anders kan reageren	39,5	38,0
Ik heb goed advies gekregen	48,8	55,7
Anders	7,0	5,1
<i>Zo nee, waarom heeft het u niets opgeleverd? ^a</i>	<i>N=22</i>	<i>N=48</i>
Het was niet mijn bedoeling dat het me iets op zou leveren	45,5	37,5
Ik kon het niet goed vinden met degene met wie ik sprak	0,0	8,3
Ik voelde me niet serieus genomen	31,8	35,4
Anders	27,3	27,1

a Meerdere antwoorden waren mogelijk waardoor de percentages niet optellen tot 100.

5.5.2 Hulp van officiële instanties

In tabel 33 wordt voor de respondenten die met anderen over het huiselijk geweld hebben gesproken, weergegeven welk deel van hen naar aanleiding van het huiselijk geweld hulp van een officiële instantie heeft gekregen. In beide groepen gaat het om een minderheid. Van de mensen die wel met anderen over het geweld spraken maar die geen hulp van een officiële instantie hebben gehad, geeft een meerderheid aan dit ook niet te hebben gewild. Slechts kleine groepjes respondenten hadden liever wel hulp van een officiële instantie gekregen.

Tabel 33 Hulpzoekgedrag – Hulp van een instantie

	Incidenteel lich. geweld (N=49)	Structureel geweld (N=91)
<i>Heeft u naar aanleiding van het huiselijk geweld hulp van een instantie gekregen?</i>		
Ja	16,3	27,5
Nee, maar dat had ik eigenlijk wel gewild	6,1	15,4
Nee, maar dat wilde ik ook niet	71,4	56,0
Weet ik niet (meer)	6,1	1,1

Daders van structureel geweld hebben vaker dan daders van incidenteel lichamelijk geweld hulp van een instantie gekregen. Wanneer ze geen hulp van een officiële instantie hebben gekregen, zeggen ze vaker dan plegers van incidenteel lichamelijk geweld dat ze dit eigenlijk wel hadden gewild en deze laatste groep geeft het vaakst aan geen hulp te hebben

gekregen en dat ook niet te hebben gewild. De verschillen tussen beide dadergroepen zijn evenwel niet significant.

Omdat slechts een klein aantal respondenten naar aanleiding van het huiselijk geweld hulp heeft gekregen van een hulpverleningsinstantie, worden de antwoorden van deze respondenten samen beschreven om na te gaan hoe deze hulpverlening kan worden gekenmerkt (zie tabel 34). Er worden, net als bij de gevolgen van politiecontact, geen verschillen getoetst tussen de groepen plegers van incidenteel lichamelijk geweld en structureel geweld en opnieuw moeten de resultaten voor alle daders samen als een kwalitatieve illustratie worden beschouwd. Ze zijn op geen enkele manier te generaliseren en een interpretatie ervan die verder gaat dan een beschrijving van de groep die naar aanleiding van huiselijk geweld hulp heeft gekregen van een instantie is niet mogelijk.

Tabel 34 Kenmerken van hulpverlening (N=33)

	%	N
<i>Hoe lang heeft u gebruikgemaakt van deze hulpverlening?</i>		
Korter dan een week	6,1	2
Langer dan een maand, maar korter dan een half jaar	30,3	10
Een half jaar tot een jaar	21,2	7
Langer dan een jaar	33,3	11
Anders	9,1	3
<i>In welke vorm kreeg u hulp? ^a</i>		
Ik kreeg in mijn eentje hulp	66,7	22
Ik kreeg hulp in een groep van andere daders	9,1	3
Ik kreeg samen met het slachtoffer hulp	27,3	9
Ik kreeg samen met mijn gezin hulp	12,1	4
Anders	12,1	4
<i>Van welke instantie kreeg u hulp? ^a</i>		
Maatschappelijk werk	24,2	8
GGZ	36,4	12
Psycholoog/psychiater/therapie	18,2	6
Huisarts	9,1	3
Anders	24,2	8
<i>Eerder gaf u aan dat het huiselijk geweld is gestopt. Komt dit (mede) door de hulpverlening die u heeft gehad?</i>		
Ja	56,0	14
Nee	40,0	10
Weet ik niet	4,0	1

^a Meerdere antwoorden waren mogelijk waardoor de percentages niet optellen tot 100.

De meeste daders van huiselijk geweld die hulp kregen van een officiële instantie kwamen bij een instelling voor geestelijke gezondheidszorg terecht en ook het maatschappelijk werk neemt een belangrijk deel van de hulpverlening voor haar rekening. Onder de andere instanties die door respondenten worden genoemd, bevinden zich onder meer instellingen

voor verslavingszorg, Bureaus Jeugdzorg en instellingen voor schuldhulpverlening. In de meeste gevallen kregen de respondenten in hun eentje hulp en dit duurde overwegend langer dan een half jaar. Korterdurende hulp is evenwel geen uitzondering. Wanneer de respondenten die eerder in de vragenlijst aangaven dat het huiselijk geweld is gestopt, wordt gevraagd of dit (mede) door de ontvangen hulp komt, zegt een meerderheid dat dit het geval is.

5.5.3 Redenen om niet met anderen over het geweld te spreken

Zoals eerder uit tabel 30 bleek, heeft ongeveer de helft van de plegers van huiselijk geweld hier met niemand over gesproken. Aan hen is gevraagd wat hun overwegingen waren om dit niet te doen en of zij zich situaties kunnen voorstellen waarin ze wel met iemand over het geweld zouden praten. Zowel voor plegers van incidenteel lichamelijk geweld als voor plegers van structureel geweld is de belangrijkste reden om er niet met anderen over te praten de overtuiging (van de dader) dat het probleem inmiddels is opgelost (zie tabel 35). Dit is voor ruim de helft van de plegers van incidenteel lichamelijk geweld een reden om er niet met anderen over te praten, terwijl het dat voor twee vijfde van de plegers van structureel geweld is. Daarnaast geeft eveneens bijna de helft van de plegers van incidenteel lichamelijk geweld aan dat het per ongeluk gebeurde en dat ze het daarom niet nodig vonden om met anderen over het gebeurde te praten. Het is weinig opmerkelijk dat dit voor een veel kleiner deel van de plegers van structureel geweld een reden is om er niet met anderen te praten. Voor hen is daarentegen schaamte over het eigen gedrag een veelgenoemde reden, terwijl er vrijwel geen daders van incidenteel lichamelijk geweld vanuit schaamte niet met anderen zeggen te hebben gepraat. De verschillen tussen de twee groepen met betrekking tot deze redenen om niet met anderen over het geweld te praten zijn significant en in beide gevallen gaat het in termen van effectgrootte om middelgrote verschillen ($\chi^2(1) = 11,63$; $p = 0,00$; Cramer's $V = 0,30$; respectievelijk $\chi^2(1) = 11,00$; $p = 0,00$; Cramer's $V = 0,29$). Wat verder opvalt is dat, hoewel de plegers uit beide groepen naar verhouding vrijwel even vaak zeggen van mening te zijn dat het om een privézaak gaat, plegers van structureel geweld vaker dan plegers van incidenteel lichamelijk geweld van mening zijn dat het niet zo'n probleem is en vinden dat dit soort dingen nou eenmaal gebeuren. Dit verschil is evenwel niet significant.

Tabel 35 Hulpzoekgedrag – Redenen om *niet* met anderen over het huiselijk geweld te praten^a

	Incidenteel lich. geweld (N=50)	Structureel geweld (N=81)
Het gebeurde per ongeluk en ik vond het niet nodig om er met iemand over te praten	48,0	19,8
Het probleem was/is opgelost	52,0	39,5
Ik schaam(de) me voor mijn gedrag	2,0	23,5
Ik wil niet dat anderen het weten, want het is een privézaak	16,0	18,5
Ik heb geen behoefte om erover te praten, want met praten verander je de situatie niet	10,0	9,9
Dit soort dingen gebeuren nou eenmaal en daar heb ik geen luisterend oor voor nodig	6,0	18,5
Ik vind het al met al niet zo'n probleem	8,0	18,5
Ik wilde er wel over praten maar wist niet wie ik in vertrouwen kon nemen	2,0	2,5
Ik heb geen hulp nodig, maar het slachtoffer heeft hulp nodig	2,0	4,9
Anders	6,0	12,3

a Meerdere antwoorden waren mogelijk waardoor de percentages niet optellen tot 100.

Gevraagd of ze zich omstandigheden kunnen voorstellen waaronder ze wel met anderen over het huiselijk geweld zouden praten, lijkt zich een interessant verschil af te tekenen tussen plegers van incidenteel lichamelijk geweld en plegers van structureel geweld (tabel 36): de helft van de plegers van incidenteel lichamelijk geweld zegt nooit met een ander over het huiselijk geweld te zullen praten terwijl plegers van structureel geweld zich vaker kunnen voorstellen dat ze dit onder bepaalde omstandigheden toch zouden doen. In veel gevallen weten ze echter niet in wat voor situaties dat dan zou zijn. Het verschil tussen beide groepen is evenwel niet significant.

De antwoorden van de 23 daders van incidenteel lichamelijk en structureel geweld die in het vrije antwoordveld aangaven wanneer zij er met anderen over zouden praten, zijn gehercodeerd en worden in tabel 37 weergegeven. Vanwege het kleine aantal respondenten waar het hier om gaat moeten de resultaten met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, maar over het algemeen lijkt het erop dat deze daders het geweld tot nog toe niet ernstig genoeg vonden en er met anderen over zouden praten wanneer het in hun ogen wel een probleem wordt. Daarnaast geeft een vijfde van de daders ook aan dat ze er met anderen over zouden spreken als het ter sprake komt of wanneer ernaar zou worden gevraagd.

Tabel 36 Zijn er omstandigheden waaronder u wel met iemand over het huiselijk geweld zou praten?

	Incidenteel lich. geweld (N=50)	Structureel geweld (N=81)
Nee, ik zou hier nooit met een ander over praten	52,0	34,6
Ja, ik zou er wel met iemand over praten als ...	10,0	22,2
Misschien, maar ik weet niet welke omstandigheden	38,0	43,2

Tabel 37 Voorwaarden om wel met iemand over het huiselijk geweld te praten

<i>Ja, ik zou er wel met iemand over praten als...^a</i>	N=23
Als ik ergens (ernstige) last van zou krijgen/als het een probleem was of zou worden	39,1
Als het (met het slachtoffer) ter sprake komt/als erom gevraagd wordt	21,7
Als het opnieuw gebeurt/als het vaker gebeurt	30,4
Anders	17,4

a Meerdere antwoorden waren mogelijk waardoor de percentages niet optellen tot 100.

5.6 Plegers van evident psychisch geweld

Naast plegers van incidenteel lichamelijk geweld en plegers van structureel geweld, kon in de onderzoeksgroep die de dadervragenlijst invulde, een groep plegers van incidenteel psychisch geweld worden onderscheiden. Zoals in hoofdstuk 4 is beschreven, gaat het in de meeste gevallen te ver om deze respondenten werkelijk als pleger van huiselijk geweld te beschouwen, maar bestaat er binnen deze groep een klein groepje plegers van ingrijpend psychisch geweld. Dit groepje van 22 respondenten lijkt voor een deel te bestaan uit mensen die zich schuldig hebben gemaakt aan stalking. De vormen van geweld die door de 22 plegers van evident psychisch geweld zijn gerapporteerd en die in hoofdstuk 4 zijn besproken, wijzen daarop, maar ook het feit dat een derde van de respondenten uit deze groep aangeeft in ieder geval tijdens een deel van de periode waarin het huiselijk geweld plaatsvond niet (meer) met het slachtoffer in hetzelfde huis te hebben gewoond. Daarnaast rapporteert een aantal respondenten (vier van de 22) dat er bekenden van buiten de huiselijke kring bij het geweld aanwezig zijn geweest, wat lijkt te suggereren dat een deel van de voorvallen zich buiten de beslotenheid van de privésfeer afspeelde. Tot slot noemt bijna een derde deel van de groep (het vermoeden van) vreemdgaan van het slachtoffer als aanleiding voor het geweld. Hoewel dit niet in de data kan worden nagegaan, zou kunnen worden verondersteld dat een dergelijk vermoeden aanleiding zou kunnen zijn om de partner voortdurend in de gaten te gaan houden. Het wordt in ieder geval door plegers van incidenteel lichamelijk geweld en structureel geweld veel minder vaak genoemd als aanleiding voor het geweld. Tegelijkertijd noemt de groep plegers van evident psychisch geweld echter net als de twee andere

dadergroepen het vaakst als aanleiding voor het geweld dat ze ruzie met het slachtoffer hadden en dat het slachtoffer hen beledigde of kwetste; beide aanleidingen worden door de helft van de plegers van evident psychisch geweld genoemd. Tot slot geeft een derde van deze groep eigen stress als reden voor het geweld.

Het spreekt voor zich dat deze groep plegers van huiselijk geweld nooit lichamelijk letsel bij het slachtoffer heeft veroorzaakt en vrijwel niemand rapporteert dat het slachtoffer ooit vanwege het huiselijk geweld thuis is gebleven van werk of school terwijl hij of zij daar wel naartoe moest. Vier plegers van evident psychisch geweld zeggen daarentegen zelf wel eens thuis te zijn gebleven van hun werk of opleiding terwijl zij daar naartoe hadden moeten. Voor zover het gegeven het kleine aantal plegers van evident psychisch geweld überhaupt mogelijk is om vergelijkingen te maken met de twee andere dadergroepen, valt op dat een groter deel van de plegers van evident psychisch geweld lijkt aan te geven dat het geweld negatieve gevolgen heeft gehad: 15 van de 22 plegers van evident psychisch geweld zegt dat dit het geval is. Dit komt overeen met bijna 70% van deze groep terwijl in de twee andere groepen respectievelijk de helft en 40% gevolgen van het geweld rapporteert. De plegers van evident psychisch geweld rapporteren voornamelijk dat zij en hun partner uit elkaar zijn gegaan, dat ze er neerslachtig van werden en dat ze negatiever over zichzelf zijn gaan denken.

Ook de plegers van evident psychisch geweld spraken in meerderheid met iemand over het huiselijk geweld (15 van de 22 respondenten). Net als de daders uit de twee andere dadergroepen spraken de meeste plegers van evident psychisch geweld met hun familie, vrienden of mensen op internet over het geweld. Zeven plegers van evident psychisch geweld zeiden (ook) met hun partner of ex-partner over het gebeurde te hebben gesproken en zes mensen hadden contact met een hulpverlener. Vrijwel iedereen die met anderen over het geweld sprak, zei dit te hebben gedaan omdat de situatie hun dwars zat en ze een luisterend oor zochten. Vier van de respondenten die met anderen over het geweld hebben gesproken, hebben ook een vorm van formele hulpverlening ontvangen terwijl een vijfde respondent dit niet heeft gehad maar wel had gewild. De overige daders die met anderen over het evident psychisch geweld spraken, hadden geen behoefte aan hulpverlening. Dit beeld wijkt niet of nauwelijks af van de antwoorden van de plegers van incidenteel lichamelijk geweld en structureel geweld. Tot slot zegt slechts één van de plegers van evident psychisch geweld naar aanleiding van het geweld met de politie in aanraking te zijn geweest. Dit lijkt een kleiner aandeel dan in de groepen plegers van incidenteel lichamelijk geweld en structureel geweld, maar of dat werkelijk het geval is, valt vanwege de zeer beperkte omvang van de groep plegers van evident psychisch geweld niet te zeggen.

5.7 Verschillen tussen mannen en vrouwen

Om na te gaan in hoeverre mannelijke en vrouwelijke plegers van huiselijk geweld van elkaar verschillen, zijn vergelijkingen uitgevoerd met betrekking tot de kenmerken en achtergrondvariabelen die in dit hoofdstuk zijn beschreven op basis van alle plegers van huiselijk geweld (plegers van evident psychisch, structureel en incidenteel lichamelijk geweld samen). Bij voldoende grote onderzoeksaantallen is daarnaast binnen de groepen plegers van structureel geweld en incidenteel lichamelijk geweld een vergelijking gemaakt tussen mannen en vrouwen. Omdat het om een groot aantal vergelijkingen gaat, zijn de verschillen tussen mannen en vrouwen, net als in de rest van dit hoofdstuk, getoetst tegen $\alpha = 0,01$.

De belangrijkste conclusie die op basis van de resultaten van deze analyses kan worden getrokken is dat er vooral veel overeenkomsten bestaan tussen mannen en vrouwen. Over het algemeen rapporteren vrouwen en mannen – zowel in de totale groep als in de groepen plegers van incidenteel lichamelijk geweld en structureel geweld – in dezelfde mate zich schuldig te hebben gemaakt aan de 21 verschillende vormen van huiselijk geweld. In de totale groep bestaan er slechts drie significante verschillen (zie tabel 38 waarin wordt weergegeven met betrekking tot welke kenmerken mannen en vrouwen significant van elkaar verschillen). Ten eerste hebben vrouwen vaker dan mannen gedreigd de relatie te verbreken. Voorts zeggen mannen vaker dan vrouwen dat ze het slachtoffer op een pijnlijke of angstaanjagende manier hebben geduwd of vast hebben gegrepen. Vrouwen zeggen op hun beurt weer vaker dat ze het slachtoffer hebben geslagen, geschopt, gebeten of gestompt. Er bestaan dus geen significante verschillen tussen mannen en vrouwen in de mate waarin zij bijvoorbeeld aangeven een voorwerp naar het slachtoffer te hebben gegooid of hebben gedreigd het slachtoffer pijn te zullen doen. Ook met betrekking tot vormen van geweld zoals het voortdurend in de gaten houden, het verbieden met anderen af te spreken of te praten of het bespotten en kleineren van het slachtoffer, rapporteren mannelijke en vrouwelijke daders in gelijke mate zich hieraan schuldig te hebben gemaakt. In de groep plegers van incidenteel lichamelijk geweld rapporteren vrouwen vaker dan mannen dat ze het slachtoffer hebben geslagen, geschopt, gebeten of gestompt. Binnen de groep plegers van structureel geweld zeggen mannen vaker dat ze zich schuldig hebben gemaakt aan een andere vorm van psychisch geweld dan de vormen die expliciet genoemd werden en rapporteren mannen eveneens vaker dan vrouwelijke daders het slachtoffer te hebben geduwd of vastgegrepen.

Er bestaan geen significante verschillen tussen mannen en vrouwen met betrekking tot het aandeel daders dat zegt dat het slachtoffer wel eens onder invloed van alcohol, drugs of medicijnen was. Vrouwelijke daders zeggen daarentegen wel vaker dan mannelijke daders dat ze zelf *nooit* onder invloed waren op het moment dat het geweld plaatsvond. In

overeenstemming hiermee geven mannen dan ook vaker dan vrouwen aan dat de aanleiding van het huiselijk geweld lag in het feit dat zij onder invloed van alcohol of drugs waren. Vrouwen zeggen op hun beurt vaker dat de aanleiding was dat ze zich beledigd of gekwetst voelden door het slachtoffer (dit gold met name voor plegers van structureel geweld). Met betrekking tot andere aanleidingen voor het huiselijk geweld, zoals agressie van het slachtoffer, pogingen van het slachtoffer om het leven van de dader te controleren of vermoedens van ontrouw, bestaan geen significante verschillen tussen mannen en vrouwen (zowel in de totale groep als in de twee dadergroepen niet).

Evenveel mannen als vrouwen zeggen voorts dat het slachtoffer wel eens letsel heeft opgelopen (respectievelijk 7,2% en 7,6%). Ook in de groepen plegers van incidenteel lichamelijk geweld en structureel geweld bestaan wat dit betreft geen significante verschillen tussen mannen en vrouwen en er bestaan evenmin significante verschillen met betrekking tot de vraag of zichzelf of het slachtoffer wel eens thuis zijn gebleven van school of werk. Meer vrouwen dan mannen hebben naar aanleiding van het huiselijk geweld dat zij pleegden tegen het slachtoffer over wie ze de vragenlijst invulden, wel eens contact gehad met de politie (17,0% respectievelijk 10,6%). Naar verhouding zeggen zelfs iets *meer* mannen dan vrouwen zelf aangifte of melding van het geweld te hebben gedaan en dus als slachtoffer contact met de politie te hebben gehad. Het gaat echter om zeer kleine aantallen respondenten en het verschil met betrekking tot het aandeel mannen en vrouwen dat naar aanleiding van het huiselijk geweld in aanraking is gekomen met de politie, is niet significant. Ook in de twee dadergroepen bestaan geen significante verschillen tussen mannen en vrouwen met betrekking tot het aandeel daders dat vanwege huiselijk geweld met de politie in aanraking kwam.

Met betrekking tot de gevolgen die het huiselijk geweld heeft gehad, geven vrouwen en mannen vrijwel vergelijkbare antwoorden. In de totale groep plegers van huiselijk geweld lijken mannen iets vaker te zeggen dat het geweld geen noemenswaardige gevolgen had en rapporteren vrouwen iets vaker negatieve gevolgen in termen van emotioneel welzijn, maar er bestaan geen significante verschillen tussen mannelijke en vrouwelijke daders. Alleen in de groep plegers van incidenteel lichamelijk doet zich een significant verschil voor tussen mannen en vrouwen: in deze groep zeggen mannelijke daders vaker dat ze door het geweld geen contact meer hebben met het slachtoffer over wie ze de vragenlijst invulden. Over het geheel genomen kan evenwel worden geconcludeerd dat de gepercipieerde gevolgen voor mannelijke en vrouwelijke plegers van huiselijk geweld vergelijkbaar zijn.

Tabel 38 Significante verschillen tussen mannen en vrouwen in de totale groep daders en in de groepen plegers van incidenteel lichamelijk geweld en structureel geweld

	Mannen	Vrouwen	X ²	p ^a	V
<i>Totale groep daders</i>	<i>N=125</i>	<i>N=171</i>			
(Ex-)partner of (ex-)echtgenote dreigen de relatie te verbreken	29,6	45,6	7,80	0,01	0,16
Iemand op pijnlijke of angstaanjagende wijze duwen of grijpen, de arm omdraaien, aan het haar trekken	39,2	21,6	10,81	0,00	0,19
Iemand slaan, schoppen, bijten of stompen	42,4	59,6	8,61	0,00	0,17
Zelf nooit onder invloed geweest tijdens geweld	75,2	89,5	10,65	0,00	0,19
Aanleiding van geweld was dat dader onder invloed was	9,6	2,3	7,45	0,01	0,16
Aanleiding van geweld was belediging of kwetsing door slachtoffer	32,8	50,9	9,62	0,00	0,18
Dader praatte met familie of vrienden over het geweld ^b	35,5	51,5	7,36	0,01	0,16
Door het praten met anderen leerde de dader hoe hij of zij anders kan reageren ^b	57,7	28,6	11,38	0,00	0,29
De dader kreeg goed advies van degene met wie hij/zij over het geweld sprak ^b	69,2	46,4	6,75	0,01	0,22
<i>Plegers van incidenteel lichamelijk geweld</i>	<i>N=47</i>	<i>N=52</i>			
Iemand slaan, schoppen, bijten of stompen	44,7	73,1	8,27	0,00	0,29
Zelf nooit onder invloed geweest tijdens geweld	74,5	94,2	7,50	0,01	0,28
Door het geweld heeft de dader geen contact meer met het slachtoffer	19,2	2,1	7,31	0,01	0,27
<i>Plegers van structureel geweld</i>	<i>N=69</i>	<i>N=106</i>			
Een andere vorm van psychisch geweld gepleegd tegen slachtoffer	30,4	14,2	6,78	0,01	0,20
Iemand op pijnlijke of angstaanjagende wijze duwen of grijpen, de arm omdraaien, aan het haar trekken	43,5	23,6	7,68	0,01	0,21
Aanleiding van geweld was belediging of kwetsing door slachtoffer	18,8	49,1	16,34	0,00	0,31
Het praten met anderen luchtte op ^b	51,9	86,5	11,31	0,00	0,38
Door het praten met anderen leerde de dader hoe hij of zij anders kan reageren ^b	63,0	25,0	10,87	0,00	0,37

a Alle vermelde p-waardes zijn kleiner dan 0,01. Afronding van drie naar twee decimalen leidt tot een aantal p-waardes in de tabel van 0,01.

b De onderzoeks aantallen liggen bij deze kenmerken lager dan de in de tabel vermelde aantallen omdat deze percentages worden berekend over daders die met anderen spraken c.q. aangaven dat het praten met anderen hun wat opleverde.

Vrouwelijke daders praten iets vaker dan mannen met anderen over het geweld (55,6% respectievelijk 48,0%), maar dit verschil is niet significant. Vrouwen praten wel significant vaker met familie of vrienden over het geweld dan mannen, maar binnen de dadergroepen bestaan geen significante verschillen tussen mannen en vrouwen wat betreft de vraag of, en zo ja met wie de dader over het huiselijk geweld sprak. Mannen en vrouwen rapporteren daarnaast dezelfde redenen te hebben gehad om met anderen over het huiselijk geweld te praten. Vrouwen zeggen weliswaar wat vaker dan mannen dat ze gewend zijn om met anderen te praten over dingen die hun dwars zitten, maar dit verschil is opnieuw niet significant. Daarnaast geven mannen en vrouwen in vergelijkbare mate aan dat het praten met anderen hun iets heeft opgeleverd, maar mannen zeggen wat dit betreft wel significant vaker dan vrouwen dat ze goed advies hebben gekregen en dat ze ervan hebben geleerd hoe ze anders kunnen reageren. Ook in de groep plegers van structureel geweld zeggen mannen significant vaker dan vrouwen dat ze door het praten met anderen hebben geleerd hoe ze op een andere manier kunnen reageren, terwijl vrouwen in die groep significant vaker zeggen dat het hen opluchtte om erover te praten. Binnen de groep plegers van incidenteel lichamelijk geweld bestaan daarentegen geen significante verschillen tussen mannen en vrouwen.

Het aandeel mannelijke daders dat met anderen over het huiselijk geweld sprak en dat hulp van een officiële instantie ontving, is vrijwel even groot als het aandeel vrouwen dat formele hulp kreeg (26,7% respectievelijk 22,1%) en ook binnen de groepen plegers van incidenteel lichamelijk geweld en structureel lichamelijk geweld bestaan geen significante verschillen tussen mannen en vrouwen. Het aantal daders dat formele hulp ontving, was te klein om na te kunnen gaan of er verschillen tussen mannen en vrouwen bestonden in de duur en vorm van de hulpverlening. Tot slot onderschrijven mannen en vrouwen die niet met anderen over het huiselijk geweld spraken, in vergelijkbare mate de verschillende redenen om dit niet te doen. Bovendien zeiden vergelijkbare percentages mannen en vrouwen nooit met anderen over het geweld te zullen praten.

5.8 Samenvattend: achtergronden, omstandigheden en gevolgen van huiselijk geweld in een onderzoeksgroep uit de algemene bevolking

In dit hoofdstuk zijn de achtergronden en omstandigheden van het huiselijk geweld beschreven zoals hier door daders over is gerapporteerd. Daarnaast is daders gevraagd welke gevolgen het huiselijk geweld – in meerdere opzichten – heeft gehad en is beschreven in hoeverre daders van huiselijk geweld met anderen over het gebeurde hebben gesproken en welk deel van hen hulp van een officiële instantie heeft gekregen.

Het is weinig opmerkelijk dat daders van huiselijk geweld zeggen doorgaans met het slachtoffer in hetzelfde huis te hebben gewoond ten tijde van het geweld en aangeven dat het geweld zich over het algemeen ook in het eigen huis afspeelde. Ongeveer 20% van de plegers van huiselijk geweld zegt dat minderjarige kinderen (wel eens) aanwezig zijn geweest bij het geweld en ongeveer een kwart geeft aan dat andere familieleden aanwezig waren bij de incidenten van huiselijk geweld. Wat dit betreft verschillen plegers van incidenteel lichamelijk geweld en structureel geweld niet significant van elkaar, maar wanneer het geweld een structureel karakter heeft is de kans wel groter dat een ander persoon uit de huiselijke kring hier (wel eens) getuige van is geweest (dat wil zeggen, aanwezig was).

Opmerkelijk genoeg lijkt middelengebruik geen belangrijke rol te spelen in de incidenten van huiselijk geweld waar de onderzoeksgroep in het onderhavige onderzoek over rapporteerde. In de internationale literatuur wordt veelvuldig gerapporteerd over de belangrijke rol van middelengebruik bij incidenten van huiselijk geweld (zie bijvoorbeeld Caetano, Schafer, & Cunradi, 2001; Kaufman Kantor & Straus, 1989; O'Farrell, Van Hutton, & Murphy, 1999). De groepen plegers van huiselijk geweld in het onderhavige onderzoek zeggen daarentegen in meerderheid dat noch zichzelf noch het slachtoffer tijdens de incidenten onder invloed waren van alcohol, drugs of medicijnen. Eigen alcohol- of druggebruik wordt dan ook vrijwel niet genoemd als aanleiding voor het huiselijk geweld. Die is daarentegen volgens de respondenten in veel gevallen gelegen in ruzie tussen dader en slachtoffer en, vooral voor plegers van incidenteel lichamelijk geweld, in een belediging of kwetsing door het slachtoffer. Daarnaast speelt vermoeidheid en eigen stress bij de pleger in veel gevallen een rol. Ruzies gaan doorgaans over geld, de relatie tussen dader en slachtoffer, vreemdgaan, de familie of de opvoeding van de kinderen. Ook noemen daders vaak dat ruzies om kleinigheden, 'nergens over' of over van alles en nog wat gaan.

Over het algemeen lijkt het huiselijk geweld, in de perceptie van de plegers, weinig directe gevolgen in termen van letsel, absentie of politie-ingrijpen te hebben. Slechts een minderheid van de daders zegt dat het slachtoffer wel eens letsel heeft opgelopen en van de slachtoffers die letsel opliepen, heeft slechts een klein deel medische hulp gekregen. Op basis van dit onderzoek kan niet worden nagegaan in hoeverre slachtoffers die geen medische hulp kregen, dit objectief gezien wel nodig hadden, maar op basis van de antwoorden van de daders lijkt het letsel zich doorgaans te hebben beperkt tot letsel waar geen medische hulp voor nodig is, zoals schaafwonden en blauwe plekken. Toch is het kleine percentage slachtoffers dat letsel opliep opmerkelijk te noemen. Gezien het soort geweld waar de plegers over rapporteerden, had wellicht een hoger percentage verwacht kunnen worden en het is de vraag of hier geen sprake van onder-rapportage zou kunnen zijn. Omdat in het kader van dit onderzoek uitslui-

tend daders zijn bevraagd, kunnen hier geen uitspraken over worden gedaan en is de enige conclusie die kan worden getrokken dat 8% van de plegers van huiselijk geweld dusdanig agressief gedrag vertoont dat het slachtoffer letsel oploopt.

Doorgaans is het huiselijk geweld voor de plegers noch voor de slachtoffers (voor zover de plegers weten of willen zeggen) aanleiding geweest om thuis te blijven van werk of opleiding terwijl men daar wel naartoe had moeten. Vier tot vijf procent van de daders geeft aan dat het slachtoffer wel eens thuis is gebleven van school respectievelijk werk. Ongeveer één op de vijf daders zegt daarentegen zelf wel eens één of meerdere dagen thuis te zijn gebleven van zijn of haar werk en ongeveer één op de tien zegt thuis te zijn gebleven van school. Wanneer rekening wordt gehouden met daders die zeggen te zijn thuisgebleven van zowel school als van hun werk, blijkt dat in totaal 15% van de plegers van huiselijk geweld aangeeft wel eens thuis te zijn gebleven van werk of opleiding terwijl zij daar wel heen moesten. Het is niet bekend waar de hogere absentie onder daders mee samenhangt; het kan duiden op eigen slachtofferschap, maar kan ook te maken hebben met het optreden van de politie naar aanleiding van het geweld. In totaal komt één op de tien daders van huiselijk geweld naar aanleiding van het geweld in aanraking met de politie. Binnen de groep plegers van structureel geweld gebeurt dit bij twee keer zoveel daders als binnen de groep plegers van incidenteel lichamelijk geweld, maar dit verschil is niet significant. Krijgt al slechts een klein deel van de plegers van huiselijk geweld te maken met de politie, het komt zelden tot strafrechtelijke vervolging. Van alle daders die aangeven naar aanleiding van het geweld in aanraking te zijn geweest met de politie, zeggen slechts twee respondenten hiervoor te zijn vervolgd. Uiteindelijk is één van hen veroordeeld, de zaak van de andere dader werd geseponeerd. Niet alle respondenten komen overigens als *dader* in aanraking met de politie; een deel van de respondenten geeft aan zelf aangifte te hebben gedaan. Het ligt misschien voor de hand om te verwachten dat het hierbij vaker om vrouwen dan om mannen gaat, maar dit blijkt niet het geval te zijn. De aantallen daders waar het om gaat zijn erg klein, maar verhoudingsgewijs zeggen zelfs iets *meer* mannen dan vrouwen zelf aangifte of melding van het geweld te hebben gedaan.

Hoewel de gevolgen in termen van letsel voor het slachtoffer, absentie van school en werk en contact met de politie zoals gerapporteerd door de plegers van huiselijk geweld beperkt lijken te zijn, wil dit niet zeggen dat daders helemaal niet aangeven gevolgen van het geweld te hebben onderhouden. Dit geldt weliswaar voor de helft van alle daders – zij zeggen dat het geweld geen noemenswaardige gevolgen heeft gehad – maar bijna één op de vijf daders zegt dat de relatie met hun partner naar aanleiding van het geweld is verbroken, 18% zegt neerslachtig te zijn geworden en een vrijwel even grote groep (16%) zegt naar aanleiding van het geweld negatiever over zichzelf te zijn gaan denken.

Grofweg de helft van de plegers van huiselijk geweld geeft aan wel eens met iemand over het huiselijk geweld te hebben gesproken. Zij spraken hier voornamelijk met familie, vrienden en mensen op internet over, terwijl ook de (ex-)partner door een groot aantal mensen wordt genoemd. De belangrijkste reden om met anderen over het huiselijk geweld te spreken, is het feit dat de situatie plegers van huiselijk geweld dwars zat en ze een luisterend oor zochten. Een groot aantal respondenten geeft daarnaast aan dat ze de situatie wilden veranderen en daar hulp bij nodig hadden. Slechts een minderheid van de plegers die met anderen over het geweld spraken, geeft aan dat dit hun helemaal niets opleverde. De meesten zeggen daarentegen dat het hen opluchtte om hun verhaal kwijt te kunnen en ongeveer de helft van de respondenten die met anderen spraken en die zeiden dat het hun wat opleverde, heeft goed advies gekregen. Van de daders voor wie het praten met anderen niets opleverde, zegt ongeveer een derde zich niet serieus genomen te hebben gevoeld. Van de daders van huiselijk geweld die met anderen over het geweld spraken, zegt overigens slechts een minderheid een vorm van formele hulpverlening te hebben gekregen. De daders die wel met anderen over het geweld spraken, maar die geen hulp van een officiële instantie hebben gehad, geven in meerderheid aan dit ook niet te hebben gewild. Slechts een kleine groep respondenten had liever wel hulp van een officiële instantie gekregen. Ongeveer de helft van de plegers van huiselijk geweld heeft hier met niemand over gesproken. Aan hen is gevraagd wat hun overwegingen waren om dit niet te doen en of zij zich situaties kunnen voorstellen waarin ze wel met iemand over het geweld zouden praten. De belangrijkste reden om er niet met anderen over te praten is de overtuiging (van de dader) dat het probleem inmiddels is opgelost. Bijna de helft van de plegers van incidenteel lichamelijk geweld geeft daarnaast aan dat het per ongeluk gebeurde en dat ze het daarom niet nodig vonden om met anderen over het gebeurde te praten. Dit is daarentegen voor een veel kleiner deel van de plegers van structureel geweld een reden om er niet met anderen te praten. Voor hen is schaamte over het eigen gedrag een veelgenoemde reden, terwijl er vrijwel geen daders van incidenteel lichamelijk geweld zijn die vanwege schaamte niet met anderen zeggen te hebben gepraat.

Zoals in de inleiding van de voorgaande paragraaf al werd geconstateerd, bestaan er meer overeenkomsten tussen mannelijke en vrouwelijke plegers van huiselijk geweld dan dat er verschillen zijn. De verschillen die er bestaan, zijn bovendien in termen van effectgrootte over het algemeen vrij beperkt van omvang. Wat wel opvalt is dat vrouwen vaker dan mannen aangeven dat de aanleiding voor het huiselijk geweld een belediging of kwetsing door het slachtoffer was en dat mannen wat vaker dan vrouwen rapporteren dat het geweld gebeurde omdat zij onder invloed van alcohol of drugs waren. Grotere verschillen doen zich echter vrijwel

uitsluitend binnen de dadergroepen voor. Zo zijn de paar verschillen die bestaan tussen mannelijke en vrouwelijke plegers van incidenteel lichamelijk geweld elk praktisch middelgroot – meer vrouwen dan mannen hebben hun slachtoffer gebeten, geschopt of geslagen, meer vrouwen dan mannen waren niet onder invloed van verdovende middelen en meer mannen dan vrouwen zeggen door het geweld geen contact meer te hebben met het slachtoffer. Daarnaast is er een aanzienlijk verschil binnen de groep plegers van structureel geweld tussen mannen en vrouwen met betrekking tot de aanleiding van het geweld (vrouwen zeggen vaker dan mannen dat het slachtoffer hen beledigde), de mate waarin daders aangeven dat het praten met anderen hen opluchtte (beduidend meer vrouwen dan mannen geven aan dat het praten met anderen voor opluchting zorgde) en het aandeel daders dat zegt door het praten met anderen heeft geleerd anders te reageren. Mannen zeggen vaker dat dit het geval is dan vrouwen. In de totale groep daders is dit het enige verschil tussen mannelijke en vrouwelijke plegers van huiselijk geweld dat relatief groot is.

Deel 2

Kenmerken van daders van huiselijk geweld in de reclasseringspopulatie

6 Methoden van onderzoek onder daders van huiselijk geweld in een onderzoeksgroep uit de reclasseringspopulatie

In dit tweede deel van dit onderzoeksrapport worden de achtergrondkenmerken en de problematiek beschreven van daders die vanwege huiselijk geweld met justitie in aanraking kwamen. Hierbij is gebruikgemaakt van een onderzoeksgroep die naar aanleiding van het door hen gepleegde delict contact heeft gehad met de reclassering en bij wie door de reclassering het instrument 'Recidive InschattingsSchalen' (RISC) is afgenomen. RISC is het diagnose-instrument van de Nederlandse reclasseringsorganisaties waarmee reclasseringswerkers het recidiverisico van delinquenten inschatten en in kaart brengen welke zogeheten criminogene factoren (kenmerken en omstandigheden op een aantal leefgebieden die samenhangen met delictgedrag) aan dit risico ten grondslag liggen. Ten behoeve van het onderhavige onderzoek kon gebruik worden gemaakt van een database waarin alle RISC's zijn opgenomen die van november 2004 tot begin september 2007 door de drie reclasseringsorganisaties zijn gestart. Nadat hieruit de RISC's waren geselecteerd die naar aanleiding van een huiselijkgewelddelict waren afgenomen, ontstond een onderzoeksgroep met 9.504 RISC's. Op basis van de resultaten van de RISC kon worden beschreven in hoeverre plegers van huiselijk geweld problemen ervaren op de leefgebieden die met de RISC in kaart worden gebracht. Daarnaast is op basis van een steekproef uit deze groep een dossieronderzoek uitgevoerd op basis van reclasseringsdossiers. Zodoende kon een nadere schets worden gegeven van het huiselijk geweld waarvoor de onderzoeksgroep met justitie in aanraking kwam. Tot slot is in kaart gebracht in hoeverre daders van huiselijk geweld eerdere justitiecontacten hadden en welk deel van hen opnieuw als verdachte in een strafzaak is vervolgd.

In dit hoofdstuk worden de data en de gehanteerde onderzoeksmethoden beschreven. In paragraaf 6.1 wordt ingegaan op het onderzoek dat met behulp van de RISC-data is uitgevoerd waarna in paragraaf 6.2 wordt toegelicht hoe het dossieronderzoek is uitgevoerd. Paragraaf 6.3 sluit dit hoofdstuk af met een beschrijving van de methoden die zijn gehanteerd in het onderzoek naar eerdere justitiecontacten en recidive.

6.1 RISc – Beschrijving van het instrument en van de gebruikte data

6.1.1 *De Recidive InschattingsSchalen (RISc)*

Het doel van de RISc is om te komen tot een inschatting van de kans op recidive (gedefinieerd als een nieuwe veroordeling) en van de statische – niet te veranderen factoren zoals leeftijd, geslacht en justitiële voorgeschiedenis – en dynamische – in principe veranderbare en beïnvloedbare factoren – criminogene factoren die aan dit risico ten grondslag liggen.²⁸ Tevens levert de RISc een inschatting op van het gevaarsrisico (voor de dader zelf of diens omgeving) en geeft het instrument een indruk van de mate waarin een dader beïnvloedbaar is door middel van gedragsinterventies die het recidiverisico beogen te verminderen. Het instrument wordt door een daartoe getrainde en gecertificeerde reclasseringswerker ingevuld. Hij of zij beoordeelt in een gesprek met de delinquent en op basis van dossierinformatie in hoeverre er problemen zijn op het gebied van de volgende twaalf statische en dynamische criminogene factoren:

- 1 Delictgeschiedenis
- 2 Huidig delict en delictpatroon
- 3 Huisvesting en wonen
- 4 Opleiding, werk en leren
- 5 Inkomen en omgaan met geld
- 6 Relaties met partner, gezin en familie
- 7 Relaties met vrienden en kennissen
- 8 Druggebruik
- 9 Alcoholgebruik
- 10 Emotioneel welzijn
- 11 Denkpatronen, gedrag en vaardigheden
- 12 Houding

De schaalscores van de RISc worden ingedeeld in drie categorieën die de mate weergeven waarin sprake is van de criminogene factor: 1) geen criminogeen probleem, 2) criminogeen probleem is aanwezig, en 3) criminogeen probleem is in ernstige mate aanwezig. De som van alle schaalscores vormt de totaalscore, die zicht geeft op de kans op recidive. Ook de totaalscore wordt in drie categorieën ingedeeld die de ernst van het recidiverisico weergeven: 1) laag risico, 2) gemiddeld risico, en 3) hoog risico.

In de reclasseringspraktijk wordt de RISc in verschillende situaties afgenomen. Op de eerste plaats wordt het instrument gebruikt bij het uitbrengen van voorlichtingsrapporten aan de rechterlijke macht of het Openbaar Ministerie. Daarnaast wordt een RISc afgenomen als een plan

²⁸ Voor een uitgebreid overzicht van onderzoek naar statische en dynamische factoren in de verklaring van recidive verwijzen we naar: Gendreau, Little & Goggin, 1996; Hanson & Harris, 2000; Abracen, Mailloux, Serin et al., 2004; Hanson & Morton-Bourgon, 2005; Philipse, Koeter, Van der Staak et al., 2006.

van aanpak voor reclasseringstoezicht²⁹ wordt ontwikkeld. Tot slot gebruiken de reclasseringsorganisaties het instrument bij het opzetten van een re-integratieplan voor gedetineerden die na veroordeling in eerste aanleg een strafrestant hebben van minimaal vier maanden. Onderzoek naar de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid, de interne consistentie en de congruente en predictieve validiteit van de RISC wees uit dat het instrument over gunstige psychometrische eigenschappen beschikt (Van der Knaap, Leenarts & Nijssen, 2007; Van der Knaap & Alberda, 2009).

6.1.2 RISC-database – Het selecteren van de onderzoeksgroep

In het kader van het onderhavige onderzoek kon gebruik worden gemaakt van een van de Reclassering Nederland (RN) verkregen database waarin alle RISC's zijn opgenomen die van november 2004 tot begin september 2007 door de drie reclasseringsorganisaties zijn gestart. Het bestand bevatte ruim 47.000 RISC's, waarvan er zo'n 38.000 afgerond en in voldoende mate ingevuld waren om bruikbaar te zijn in het onderhavige onderzoek.³⁰ Uiteraard zijn deze RISC's niet allemaal afgenomen naar aanleiding van een incident in de huiselijke kring en om in het databestand de RISC's te identificeren die naar aanleiding van huiselijk geweld zijn afgenomen, zijn twee strategieën gehanteerd. Op de eerste plaats is gebruikgemaakt van informatie uit de RISC zelf. Het instrument biedt de reclasseringswerker de mogelijkheid aan te geven dat er sprake was van 'fysiek geweld jegens partner/iemand in de huiselijke kring'. Wanneer deze antwoordmogelijkheid was aangevinkt, is een RISC beschouwd als een RISC die naar aanleiding van huiselijk geweld is afgenomen. In aanvulling hierop is informatie verzameld uit OMDATA over de strafzaken naar aanleiding waarvan de RISC's waren afgenomen. In dit informatiesysteem van het Parket-Generaal van het Openbaar Ministerie wordt bijgehouden hoe strafzaken worden afgedaan door het Openbaar Ministerie en, indien het OM heeft gedagvaard, door de rechter. Daarnaast wordt door middel van 'maatschappelijke classificaties' aangegeven naar aanleiding van wat voor type delict de verdachte werd vervolgd. Op basis van deze maatschappelijke classificaties kon worden nagegaan of een delict in de huiselijke kring de aanleiding voor een strafzaak was. Op basis van de informatie uit de RISC en uit OMDATA zijn 9.504 RISC's geïdentificeerd als RISC's die zijn afgenomen naar aanleiding van een incident in de huiselijke sfeer.³¹

29 Reclasseringstoezicht is verplichte reclasseringsbegeleiding in het kader van een voorwaardelijke veroordeling, proefverlof TBS, Penitentiaal Programma, Elektronisch Toezicht en dergelijke.

30 In bijlage 4 wordt in meer detail toegelicht hoe de selectie van de onderzoeksgroep uit de RISC-database is verlopen.

31 Dit komt overeen met 24,7% van de RISC's in de RISC-database en dit percentage ligt in lijn met het aandeel voorlichtingsrapportages dat de reclasseringsorganisaties naar aanleiding van huiselijk geweld uitbrengen (24,0%; persoonlijke communicatie RN, december 2009).

6.1.3 *Enkele kanttekeningen bij het gebruik van RISC-data*

Het gebruik van de RISC-database brengt het voordeel met zich mee dat alle door de drie reclasseringsorganisaties afgenomen RISC's hierin worden opgeslagen. Dit betreft dus geen steekproef, maar een populatiebestand. De groep plegers van huiselijk geweld uit dit bestand vormt daarom (als het goed is) ook de *populatie* plegers van huiselijk geweld die in aanraking komt met justitie en voor wie door de reclassering een voorlichtingsrapportage of re-integratieplan wordt opgesteld. Benadrukt moet echter worden dat niet bij iedere dader een RISC wordt afgenomen. Binnen de groep plegers die met justitie in aanraking komt, zal de onderzoeksgroep daarom naar alle waarschijnlijkheid een 'zwaardere' groep daders zijn. Daarnaast kan niet worden uitgesloten dat zich in de RISC-database nog meer plegers van huiselijk geweld bevinden, maar dat deze op het moment dat de RISC werd afgenomen wegens een ander delict werden vervolgd. Bovendien moet worden opgemerkt dat het item waarbij de reclasseringswerker kan aangeven of het slachtoffer iemand uit de huiselijke kring betreft, geen verplicht in te vullen item is. Tevens wordt in de antwoordmogelijkheid expliciet gesproken van fysiek geweld. Het is de vraag in hoeverre reclasseringswerkers bijvoorbeeld in gevallen van stalking deze antwoordmogelijkheid zullen gebruiken. Wanneer in zo'n geval niet uit OMDATA kon worden opgemaakt dat het om huiselijk geweld ging, is de RISC in dat geval niet geïdentificeerd als een RISC die naar aanleiding van huiselijk geweld werd afgenomen. Er bestond echter geen andere mogelijkheid om plegers van huiselijk geweld in de RISC-database te identificeren en het gevolg van deze afhankelijkheid van informatie uit RISC en OMDATA om daders van huiselijk geweld te selecteren, is dat de kans groot is dat binnen de RISC-database niet *alle* plegers van huiselijk geweld geïdentificeerd konden worden. Het ligt evenwel niet voor de hand dat hier een systematische selectie aan ten grondslag ligt waardoor de onderzoeksgroep als representatief kan worden beschouwd voor de groep plegers van huiselijk geweld bij wie een RISC wordt afgenomen.

6.2 Dossieronderzoek

Om meer te weten te komen over het huiselijk geweld naar aanleiding waarvan de onderzoeksgroep met justitie in aanraking is gekomen en om te achterhalen in hoeverre zij eerder hulp van officiële instanties hebben ontvangen, is een dossieronderzoek uitgevoerd op basis van een random steekproef van 200 daders uit de totale onderzoeksgroep. Hierbij is gebruikgemaakt van de dossiers die de drie reclasseringsorganisaties van elk van hun cliënten samenstellen. Een reclasseringsdossier bevat een grote verscheidenheid aan informatie over de desbetreffende reclasseringscliënt en geeft een algemeen beeld van de cliënt, diens verleden

en diens (on)mogelijkheden om deel te nemen aan bepaalde interventies (denk aan motivatie of persoonlijkheidskenmerken). Van iedere reclasseringscliënt wordt zowel een papieren als een elektronisch dossier bijgehouden. Als bij de cliënt een RISc is afgenomen, zijn in beide dossiers zowel de resultaten van de RISc als een beschrijving van de uiteindelijke conclusies beschikbaar. Wanneer een voorlichtingsrapport of adviesrapport is geschreven voor de rechterlijke macht of voor het Openbaar Ministerie, is deze in het papieren en het elektronische dossier beschikbaar. Daarnaast kan de reclasseringsmedewerker verslagen van gesprekken die hij of zij voerde met de cliënt, diens referenten of met een leidinggevende in beide dossiers opnemen. De papieren dossiers kunnen bovendien handgeschreven gespreksaantekeningen en briefwisselingen met bijvoorbeeld de advocaat van de cliënt of met andere organisaties bevatten. Deze kunnen als scan of in samenvatting worden toegevoegd aan het elektronische dossier, maar hierin heeft een reclasseringswerker een grote mate van vrijheid. Over het algemeen nemen zij alle belangrijke informatie in de elektronische dossiers op, maar de inhoud van de papieren en de elektronische dossiers kan van elkaar verschillen. De papieren dossiers worden in een archief bewaard, waarbij elke reclasseringsvestiging alleen de dossiers van de eigen cliënten in huis heeft. De elektronische dossiers zijn beschikbaar via het Cliënt Volgstelsel (CVS), dat in alle reclasseringsvestigingen benaderbaar is waardoor ook de dossiers van andere vestigingen kunnen worden ingezien. Het bepalen van de steekproefomvang voor het dossieronderzoek was deels afhankelijk van de vraag of gebruik zou worden gemaakt van de papieren of van de elektronische dossiers. In het eerste geval moest de steekproefomvang aanzienlijk kleiner zijn dan bij het gebruik van elektronische dossiers mogelijk was. Het gebruik van papieren dossiers zou immers betekenen dat de onderzoekers naar de verschillende reclasseringsvestigingen moeten reizen. Om na te gaan in hoeverre papieren dossiers meer informatie opleveren dan elektronische dossiers is een pilotstudie uitgevoerd op basis van zestien dossiers van reclasseringscliënten die onder begeleiding waren van de reclasseringsvestigingen in Den Haag. Van deze zestien plegers van huiselijk geweld werden de papieren dossiers opgevraagd en op dezelfde wijze geanalyseerd als de elektronische dossiers. Uit de analyses van de papieren dossiers kon worden geconcludeerd dat deze geen meerwaarde hadden boven de elektronische dossiers. De informatie in de papieren en in de elektronische dossiers bleek namelijk grotendeels gelijk te zijn. In een enkel geval leverden de papieren dossiers weliswaar iets meer informatie op, maar het ging doorgaans om details en vrijwel net zo vaak leverde het elektronische dossier meer informatie op dan het papieren dossier. Er is daarom besloten om in het onderhavige onderzoek alleen gebruik te maken van elektronische dossiers.

Voor het dossieronderzoek is een random steekproef van 200 daders van huiselijk geweld uit de totale onderzoeksgroep van 9.504 plegers van huiselijk geweld getrokken. Een vergelijking tussen de dossiersteekproef en de totale onderzoeksgroep wijst uit dat er geen significante verschillen bestaan tussen de beide onderzoeksgroepen met betrekking tot geslacht, leeftijd en etnische achtergrond. De dossiers zijn aan de hand van een screeningsformulier onderzocht dat in eerste instantie was opgesteld om over zo veel mogelijk achtergrondgegevens op een gestructureerde manier informatie te verzamelen. Naast informatie over het delict naar aanleiding waarvan de plegers van huiselijk geweld met justitie in aanraking zijn gekomen, was de intentie om informatie te verzamelen over huiselijk geweld in het gezin van origine (of de onderzoeksgroep in de eigen jeugd slachtoffer en/of ooggetuige van huiselijk geweld is geweest), over persoonlijkheidskenmerken (attituden, persoonlijkheidsstoornissen en andere psychische problematiek), eerder huiselijk geweld en informatie over hulpgerelateerde onderwerpen. Dit laatste heeft betrekking op informatie over het type hulpzoektraject, behandelkader, bekendheid met en vertrouwen in hulpinstanties. Het screeningsformulier bood daarnaast de gelegenheid om onder het kopje 'overige informatie' alle mogelijke extra informatie te noteren die anderszins nog van belang kon zijn. Helaas bleken de dossiers over het algemeen te weinig informatie te bevatten om het screeningsformulier in zijn geheel in te kunnen vullen. De dossiers van de reclassering zijn immers niet voor onderzoeksdoeleinden opgesteld en informatie die voor het onderzoek van belang is, hoeft dat niet te zijn in de dagelijkse reclasseringspraktijk. Om deze reden is besloten om op basis van het dossieronderzoek uitsluitend de informatie over het huiselijk geweld te rapporteren en in te gaan op de vraag in hoeverre een dader eerder gewelddadig is geweest tegen hetzelfde slachtoffer. De dataverzameling in het kader van het dossieronderzoek is door één onderzoeker gedaan. De tweede onderzoeker heeft steekproefsgewijs twintig dossiers geanalyseerd om na te gaan of beide onderzoekers tot eenzelfde oordeel kwamen. Dit bleek overwegend het geval te zijn en situaties waarin beide onderzoekers niet tot dezelfde scoring van het formulier kwamen, zijn besproken waarna de richtlijnen voor het invullen van het screeningsformulier zijn aangepast.

6.3 Contacten met justitie

De plegers van huiselijk geweld bij wie een RISc is afgenomen, zijn allemaal minstens één keer met justitie in aanraking gekomen. De RISc is immers afgenomen in het kader van een strafzaak. Eén van de onderzoeksvragen uit de onderhavige studie heeft betrekking op de recidive van plegers van huiselijk geweld. Welk deel van de groep daders van huiselijk geweld komt opnieuw met justitie in aanraking, en naar aanleiding

van wat voor delicten gebeurt dit? Daarnaast moest in het kader van de onderzoeksvraag naar de achtergrondkenmerken van daders van huiselijk geweld worden nagegaan in hoeverre zij *voorafgaand aan* hun huiselijkgeweldstrafzaak met justitie in aanraking zijn gekomen. Om deze vragen te beantwoorden, is aangesloten bij de WODC-Recidivemonitor.

De WODC-Recidivemonitor is een langlopend onderzoeksproject waarin op een gestandaardiseerde manier recidivemetingen worden uitgevoerd onder uiteenlopende dadergroepen (Wartna, Blom & Tollenaar, 2008). De gegevens waarmee in de Recidivemonitor wordt gewerkt, zijn afkomstig uit de Onderzoek- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD), een versleutelde en geanonimiseerde kopie van het officiële justitiële documentatiesysteem (JDS) dat wordt beheerd door de Justitiële Informatiedienst (JustId) in Almelo. Het JDS geeft voor alle (rechts)personen die met justitie in aanraking zijn gekomen, een overzicht van de strafzaken waarin zij als verdachte centraal stonden. Van elke strafzaak is geregistreerd wanneer en bij welk parket de zaak werd aangemeld, om welke delicten het ging en hoe en door welke instantie de zaak is afgedaan. Door in de OBJD de strafzaken op te zoeken naar aanleiding waarvan bij de onderzoeksgroep de RiSc is afgenomen – de *uitgangszaken* – en vervolgens de justitiezaken te selecteren die iedere dader voor en na zijn of haar uitgangszaak heeft gehad, kon een databestand worden gemaakt dat voor iedere dader van huiselijk geweld een volledig overzicht van zijn of haar strafzaken bevat. Op basis van dit bestand konden de justitiële voorgeschiedenis en de recidive van de onderzoeksgroep in kaart worden gebracht.

Recidive wordt binnen de Recidivemonitor op een aantal vaste manieren geoperationaliseerd (zie tabel 39). Ten eerste wordt de algemene recidive onderscheiden. Dit betreft nieuwe justitiecontacten naar aanleiding van enig misdrijf, ongeacht de aard en de ernst van de gepleegde delicten. Ten tweede wordt ernstige recidive onderscheiden, waarbij eveneens wordt gekeken naar nieuwe justitiecontacten. In dit geval gaat het daarbij echter om justitiecontacten naar aanleiding van een misdrijf met een wettelijke strafdreiging van minstens vier jaar óf minder dan vier jaar maar waarbij voorlopige hechtenis gevorderd kan worden. Tot slot wordt zeer ernstige recidive in kaart gebracht. Deze vorm van recidive is gelijk aan ernstige recidive, met dien verstande dat het in dit geval gaat om nieuwe justitiecontacten naar aanleiding van een misdrijf met een strafdreiging van minstens acht jaar. Ernstige recidive is dus een engere recidivedefinitie dan algemene recidive en zeer ernstige recidive is op zijn beurt nauwer gedefinieerd dan ernstige recidive. Naast deze drie vormen van recidive kunnen nog speciale en specifieke recidive worden onderscheiden. De betekenis van deze termen hangt af van de aard van de uitgangszaak. Speciale recidive wil zeggen dat wordt nagegaan of er nieuwe justitiecontacten zijn naar aanleiding van hetzelfde

soort delict als in de uitgangszaak. Bij specifieke recidive wordt gekeken naar nieuwe justitiecontacten vanwege exact hetzelfde wetsartikel als in de uitgangszaak. In de groep plegers van huiselijk geweld is de speciale recidive onderzocht door na te gaan in hoeverre daders opnieuw vanwege een geweldsdelict met justitie in aanraking komen. Het ging hierbij om nieuwe justitiecontacten naar aanleiding van een gewelds- of zedenmisdrrijf. Vermogensdelicten waarbij geweld is gebruikt zijn bij de bepaling van speciale recidive buiten beschouwing gelaten omdat niet het gebruikte geweld maar het vermogensaspect bij dergelijke delicten het kenmerkendst is. Omdat op basis van de gegevens die in het JDS worden geregistreerd niet is vast te stellen wie het slachtoffer van een geweldsdelict is, kan de specifieke recidive van de groep plegers van huiselijk geweld niet goed worden onderzocht. Uiteraard kan worden nagegaan of mensen op basis van hetzelfde wetsartikel een strafzaak hebben, maar het is niet mogelijk om na te gaan of een nieuw delict wederom in de huiselijke kring heeft plaatsgevonden. Het wetboek van strafrecht maakt immers geen onderscheid tussen geweld gepleegd tegen een onbekende en geweld gepleegd tegen een gezinslid of huisgenoot.³² Specifieke recidive is om deze reden in het onderhavige onderzoek niet bestudeerd.

Tabel 39 Recidivecriteria (Wartna, Beijersbergen et al., 2008)

Criterium	Omschrijving
Algemene recidive	Nieuwe, geldige ^a justitiecontacten naar aanleiding van enig misdrijf, ongeacht de aard en ernst van de gepleegde delicten.
Ernstige recidive	Nieuwe, geldige ^a justitiecontacten naar aanleiding van een misdrijf met een wettelijke strafdreiging van minstens 4 jaar ^b .
Zeernstige recidive	Nieuwe, geldige ^a justitiecontacten naar aanleiding van een misdrijf met een wettelijke strafdreiging van minstens 8 jaar.
Speciale recidive	Nieuwe, geldige ^a justitiecontacten naar aanleiding van eenzelfde soort misdrijf als in de uitgangszaak.
Specifieke recidive	Nieuwe, geldige ^a justitiecontacten naar aanleiding van eenzelfde misdrijf als in de uitgangszaak.

a Zaken die niet eindigen in vrijspraak, een technisch sepot of een technische beslissing.

b Delicten met een lagere strafdreiging maar waarvoor wel voorlopige hechtenis kan worden opgelegd, vallen ook in deze categorie.

De prevalentie van de verschillende vormen van recidive – het percentage recidivisten in de onderzoeksgroep – is geanalyseerd met een analyse-methode die rekening houdt met verschillen in de tijd dat personen in het onderzoek kunnen worden gevolgd. Er wordt, met andere woorden, reke-

32 Artikel 304 van het Wetboek van Strafrecht biedt de mogelijkheid om over te gaan tot strafverzwaring wanneer een verdachte wordt vervolgd voor een delict dat genoemd is in de artikelen 300 t/m 303 en het delict is gepleegd tegen zijn moeder, vader, partner of kind (inclusief kinderen die worden opgevoed als behorend tot het eigen gezin). De artikelen 300 t/m 303 hebben betrekking op mishandeling. Een dergelijk artikel bestaat echter niet voor andere typen delicten en het artikel sluit een aantal personen uit de huiselijke kring uit terwijl er bij geweld tegen die personen volgens de in dit onderzoek gehanteerde definitie wel van huiselijk geweld zou worden gesproken.

ning gehouden met verschillen in de tijd dat mensen ná hun uitgangszaak 'de gelegenheid' hebben gehad om te recidiveren. Bij de berekening van recidive is bovendien rekening gehouden met een eventuele vrijheidsstraf die in de uitgangszaak is opgelegd en dus met de periode waarin mensen niet in de gelegenheid zijn geweest om te recidiveren. Met andere woorden, voor daders die naar aanleiding van hun uitgangszaak een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf kregen opgelegd, is de observatietermijn om hun recidive te bepalen gecorrigeerd voor het onvoorwaardelijk deel van de opgelegde straf minus de vervroegde invrijheidstelling. Voor een uitgebreide beschrijving van de methoden en technieken die binnen de Recidivemonitor worden gehanteerd, wordt verwezen naar Wartna, Blom en Tollenaar, 2008.

Door de keuze om aan te sluiten bij de Recidivemonitor en daarmee de OBJD als gegevensbron te gebruiken, beperkt de onderhavige studie zich tot de criminaliteit die het Openbaar Ministerie te verwerken krijgt. Over delicten die niet worden opgespoord en vervolgd, kunnen geen uitspraken worden gedaan. Ook zaken die eindigen in een vrijspraak, een technisch sepot of een technische beslissing van de rechter blijven buiten beschouwing. Alleen strafzaken waarin de rechter een schuldigverklaring uitspreekt of die door de officier van justitie worden afgedaan met een beleidssepot of een transactie, tellen mee (zie voor een uitgebreidere toelichting Wartna, Blom & Tollenaar, 2008).

In de onderzoeksgroep van 9.504 RISC's die naar aanleiding van huiselijk geweld zijn afgenomen, bevindt zich een aantal RISC's die bij dezelfde dader zijn afgenomen. Deze RISC's zijn afgenomen naar aanleiding van verschillende strafzaken, die dus alle betrekking hebben op een huiselijk geweldsdelict. Om deze reden zijn zij betrokken in de beschrijving van de problematiek die plegers van huiselijk geweld kenmerkt. Recidive wordt daarentegen vanzelfsprekend berekend voor personen. Dat houdt in dat daders bij wie meerdere RISC's naar aanleiding van huiselijk geweld zijn afgenomen, slechts één keer in het recidiveonderzoek worden betrokken. Voor daders bij wie meerdere RISC's zijn afgenomen, is als uitgangszaak de strafzaak geselecteerd die de aanleiding voor de oudste RISC vormde. De 9.504 RISC's in de onderzoeksgroep zijn afgenomen bij 8.975 unieke personen. Ten behoeve van het recidiveonderzoek kon van 8.877 van deze daders (98,9%) de justitiële documentatie in kaart worden gebracht. De overige 1,1% kon niet worden betrokken in het onderzoek naar de justitiële voorgeschiedenis en de recidive omdat zij ofwel op basis van de gegevens die over hen bekend zijn niet in het JDS terug gevonden konden worden ofwel inmiddels zijn overleden.

Van 369 van de 8.877 plegers van huiselijk geweld kon de uitgangszaak (de zaak naar aanleiding waarvan de RISC werd afgenomen) niet worden teruggevonden omdat het parketnummer van deze zaak ontbrak. Omdat strafzaken onder dit unieke nummer in het JDS worden geregistreerd, is

dit nummer noodzakelijk om specifieke strafzaken te kunnen identificeren. Het parketnummer is niet altijd bekend omdat de RISC bijvoorbeeld ook gebruikt kan worden voor het opstellen van een re-integratieplan voor een gedetineerde. Op het moment dat een dergelijke RISC wordt afgenomen, loopt er geen strafzaak tegen de reclasseringscliënt (hij of zij is immers al veroordeeld) waardoor de reclasseringswerker die de RISC invult het niet altijd relevant vindt om het parketnummer van de oorspronkelijke zaak te noteren. Voor deze daders is in het recidivebestand een *fictieve* uitgangszaak aangemaakt die als inschrijfdatum de afnamedatum van de RISC kreeg. Zodoende kon worden bepaald welke strafzaken ná deze fictieve uitgangszaak plaatsvonden en dus als recidivecontacten konden worden beschouwd. Wanneer naar de justitiële voorgeschiedenis van daders wordt gekeken, is het door het invoeren van een fictieve uitgangszaak echter mogelijk dat de werkelijke uitgangszaak ten onrechte als een eerdere strafzaak wordt beschouwd. Dit zou tot gevolg kunnen hebben dat het aantal mensen dat eerder met justitie in aanraking is geweest, wordt overschat en om deze reden is ervoor gekozen om bij het bepalen van de justitiële voorgeschiedenis van daders van huiselijk geweld daders met een fictieve uitgangszaak buiten beschouwing te laten. De onderzoeksgroep waarvan de justitiële voorgeschiedenis kan worden gerapporteerd, bestaat derhalve uit 8.508 daders. Over de kenmerken van de uitgangszaak, bijvoorbeeld het delict naar aanleiding waarvan iemand werd vervolgd of de afdoening van de zaak, kan op basis van een fictieve uitgangszaak uiteraard niets gezegd worden.

7 Kenmerken van daders van huiselijk geweld in een reclasseringspopulatie

Dit hoofdstuk beschrijft de kenmerken van plegers van huiselijk geweld op basis van de RISC. Hierbij dient echter in het oog te worden gehouden dat de onderzoeksgroep bestaat uit mensen die wegens hun gedrag met politie en justitie in aanraking zijn gekomen. Daarbij was hun gedrag ook nog eens dusdanig dat het tot een strafzaak is gekomen. Het ligt daarom voor de hand om te veronderstellen dat de onderzoeksgroep voornamelijk bestaat uit plegers van ernstiger vormen van huiselijk geweld, of in ieder geval van vormen van huiselijk geweld die voor de buitenwereld relatief eenvoudig zijn waar te nemen. Bovendien is de RISC afgenomen wat inhoudt dat er ofwel door de officier van justitie is gevraagd om een voorlichtingsrapport door de reclassering – iets dat vrijwel niet gebeurt bij eenvoudige, weinig ernstige delicten – ofwel dat er een re-integratieplan of een vorm van toezicht is uitgewerkt door de reclassering. Deze laatste twee situaties komen alleen voor bij daders met zwaardere straffen, en dus overwegend zwaardere delicten. De onderzoeksgroep vormt, met andere woorden, een zeer specifieke selectie van plegers van huiselijk geweld en de beschrijving van hun achtergrondkenmerken en problematiek kan niet worden gegeneraliseerd naar andere groepen plegers van huiselijk geweld. Een tweede kanttekening die moet worden gemaakt voordat de problematiek van de onderzoeksgroep wordt beschreven, heeft betrekking op de meetmethode en de manier waarop de resultaten zijn gerapporteerd. Het op een betrouwbare wijze meten van kenmerken van mensen gebeurt normaal gesproken op basis van meerdere items of vragen. Een persoonlijkheidsvragenlijst die bijvoorbeeld extraversie beoogt te meten, doet dit niet op basis van een enkele vraag, maar gebruikt meerdere items die elk een deel van het beoogde concept meten. De items van een dergelijke vragenlijst kunnen niet zonder meer los van elkaar gezien worden: ze vormen een eenheid en uitsluitend als eenheid meten ze het beoogde concept (vooropgesteld dat het om een valide instrument gaat). Eenzelfde redenering geldt in feite ook voor de RISC. Iedere schaal bestaat uit een aantal items die tezamen de beoogde criminogene factor in kaart brengen. Voor de beschrijving van de achtergrondkenmerken en problematiek van plegers van huiselijk geweld is evenwel gekozen om ook het oordeel van de reclasseringswerkers op de individuele items te bestuderen. De reden hiervoor is dat op deze manier gedetailleerdere informatie over plegers van huiselijk geweld kan worden verkregen. Bij de interpretatie hiervan dient echter rekening te worden gehouden met het feit dat het gaat om *enkelvoudige* metingen van een begrip. Harde conclusies kunnen daarom niet op deze resultaten worden gebaseerd. Bovendien moet de lezer zich bewust zijn van het feit dat het in alle gevallen gaat om het oordeel van de reclasseringswerkers. Dit betreft weliswaar een professioneel oordeel en de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de RISC is voor alle schalen en voor vrijwel alle items voldoende, maar het blijft het oordeel van een derde over een ander.

In paragraaf 7.1 worden de sociodemografische achtergrondkenmerken van de onderzoeksgroep beschreven en wordt ingegaan op de delicten naar aanleiding waarvan zij met justitie in aanraking kwamen. Paragraaf 7.2 geeft vervolgens voor iedere schaal van de RISC weer welk deel van de daders van huiselijk geweld gekenmerkt wordt door problemen op deze leefgebieden. De resultaten voor iedere RISC-schaal worden in aparte subparagrafen besproken en de paragraaf sluit af met een beschrijving van het ingeschatte recidiverisico van de onderzoeksgroep. In de voorlaatste paragraaf van dit hoofdstuk wordt een vergelijking gemaakt op de RISC tussen plegers van huiselijk geweld en plegers van andere delicten en het hoofdstuk sluit af met een samenvattende paragraaf.

7.1 De justitiële groep plegers van huiselijk geweld

7.1.1 Demografische kenmerken van plegers van huiselijk geweld die hiervoor in aanraking komen met justitie

De groep plegers van huiselijk geweld bestaat uit 9.504 personen bij wie tussen 15 november 2004 en 5 september 2007 een RISC is afgenomen naar aanleiding van een incident in de huiselijke sfeer. Veruit de meeste daders van huiselijk geweld zijn mannen (93,1%) en slechts een minderheid (6,8%) is vrouw (zie tabel 40). De gemiddelde leeftijd van de onderzoeksgroep was op het moment dat de RISC werd afgenomen 37,1 jaar ($SD = 11,3$). De jongste dader van huiselijk geweld is 17,3 jaar en de oudste is 85,1 jaar. De mannelijke daders zijn gemiddeld 37,1 jaar oud ($SD = 11,3$) en de vrouwelijke daders zijn gemiddeld 36,2 jaar ($SD = 11,3$). Het gevonden leeftijdsverschil tussen mannen en vrouwen is significant, maar verwaarloosbaar klein ($t(9.496) = 2,09$; $p = 0,04$; Cohen's $d = 0,09$). Bijna 65% van de daders is autochtoon; 7,7% heeft een Surinaamse achtergrond. Plegers met een Marokkaanse, een Antilliaanse/Arubaanse of een Turkse achtergrond maken elk ongeveer 5% van de totale onderzoeksgroep uit. 6,4% van de onderzoeksgroep heeft een niet-westerse achtergrond (anders dan de reeds genoemde groepen) en 3,3% heeft een westerse achtergrond. Van 3,0% van de onderzoeksgroep is de etnische achtergrond niet bekend. Deze cijfers dienen echter met de nodige voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd. Informatie over het geboorteland van de pleger is beschikbaar in de RISC-database, maar informatie over het geboorteland van ouders (op basis waarvan de etnische achtergrond wordt bepaald) ontbreekt in deze database in bijna 40% van de gevallen. Om de etnische achtergrond van de onderzoeksgroep te bepalen moest deze informatie uit het Cliëntvolgsysteem (CVS) van de reclasseringsorganisaties worden gebruikt. Het CVS bevat echter (net als de RISC-database) slechts één variabele voor het geboorteland van ouders en het is niet bekend welke conventies worden gehanteerd wanneer beide ouders in verschillende landen zijn geboren. Het lijkt aannemelijk dat reclasseringswerkers hierin

ieder voor zich hun eigen keuze maken. Een vergelijking tussen de informatie die uit de RISC-database beschikbaar is (over 61,7% van de RISC's uit de volledige database) en de informatie uit het CVS wijst uit dat deze bronnen in 7,3% van de gevallen afwijkende geboortelanden van ouders vermelden. Dat wordt in een aantal gevallen verklaard door een verschil in schrijfwijze (bijvoorbeeld 'Kaapverdië' en 'Kaapverdische Eilanden'), maar vaak gaat het om verschillende landen. Het verschil tussen beide databronnen met betrekking tot het geboorteland van de personen bij wie de RISC werd afgenomen is veel beperkter: bij 1,6% van de 38.366 records in de totale database wijken RISC-database en het CVS van elkaar af. De RISC is in de meeste gevallen afgenomen door een medewerker van de Reclassering Nederland (RN; 72,4%). De Stichting Verslavingsreclassering GGZ Nederland (SVG) heeft 19,7% van de afgenomen RISC's voor haar rekening genomen en de reclasseringsafdeling van het Leger des Heils (LJ&R) nam de RISC bij 6,8% van de plegers van huiselijk geweld af. Hoewel de RN inderdaad de grootste organisatie is en het LJ&R de kleinste, komt de verhouding tussen de drie reclasseringsorganisaties in deze onderzoeksgroep niet overeen met de daadwerkelijke verhouding tussen de organisaties. In werkelijkheid is de verhouding tussen de drie organisaties ongeveer 67 - 25 - 8. De afwijking van deze verdeling die in de onderzoeksgroep is gevonden, is significant maar in termen van effectgrootte gaat het om een zeer kleine afwijking ($\chi^2(2) = 90,79$; $p = 0,00$; Cramer's $V = 0,07$). In vergelijking met de totale reclasseringspopulatie komen wat meer plegers van huiselijk geweld bij de RN en iets minder bij de SVG en LJ&R.

Tabel 40 Achtergrondkenmerken plegers van huiselijk geweld – RISC data (N=9.504)

Kenmerk	Aantal	%
<i>Geslacht</i>		
Man	8.852	93,1
Vrouw	646	6,8
Onbekend	6	0,1
<i>Etnische achtergrond</i>		
Nederlands	6.148	64,7
Marokkaans	468	4,9
Antilliaans/Arubaans	446	4,7
Surinaams	729	7,7
Turks	503	5,3
Overig niet-westers	609	6,4
Overig westers	314	3,3
Onbekend	287	3,0
<i>Organisatie</i>		
RN	6.878	72,4
SVG	1.871	19,7
LJ&R	644	6,8
Onbekend vanwege conversie database	111	1,2

Kenmerken van het huiselijk geweld

Op basis van het dossieronderzoek kan voor een representatieve steekproef van 200 daders uit de totale onderzoeksgroep een (beknopt) beeld worden geschetst van het soort delicten waarvoor mensen met justitie in aanraking zijn gekomen en die de aanleiding vormden voor de afname van de RISc. In de dossieranalyse is steeds uitgegaan van de hoofdaangever³³ als slachtoffer waardoor informatie over eveneens 200 slachtoffers is verzameld. Zeventig procent van de slachtoffers is een partner of ex-partner van de dader (zie tabel 41). Het gaat voornamelijk om vrouwelijke (ex-)partners: deze groep omvat 67,5% van de totale slachtoffergroep. De twee andere slachtoffergroepen die een relatief groot percentage van de totale groep omvatten, zijn de ouders en schoonouders (samen 10,5%) en de (stief)kinderen (8%) van de daders. Huisvriend(inn)en, andere familieleden en andere personen uit de huiselijke kring (bijvoorbeeld de nieuwe partner van de eigen ex) vormen tezamen 7% van de totale slachtoffergroep. Van één dader is de relatie met het slachtoffer onbekend.

De meerderheid van de slachtoffers is vrouw (85,5%) en een kleiner percentage is man (14,0%). Van één slachtoffer is het geslacht onbekend (0,5%). Van ruim 60% van de slachtoffers wordt in de dossiers niet expliciet vermeld of het om een meerderjarig of minderjarig slachtoffer gaat. Met name voor de groep (ex-)partners ontbreken deze gegevens in de meeste gevallen. Over de leeftijd van de (ex-)partners kan dan ook niets met zekerheid worden gezegd, maar gezien de gemiddelde leeftijd van de daders is het aannemelijk dat het vooral om meerderjarige slachtoffers gaat. Ook voor de groep ouders (inclusief stiefouders en schoonouders) was niet altijd de exacte leeftijd bekend, maar dezen zullen zonder uitzondering meerderjarig zijn geweest ten tijde van het delict. Daarnaast is van een derde van de kinderen, broers, zussen en andere slachtoffers bekend dat zij meerderjarig waren op het moment dat het huiselijk geweld plaatsvond. Ervan uitgaande dat alle partners, ex-partners, ouders en schoonouders ouder dan 18 jaar waren, kan worden geconcludeerd dat een kleine 90% van de slachtoffers meerderjarig was. Zeven procent was minderjarig en van 5% blijft onbekend of sprake was van een meerderjarig of een minderjarig slachtoffer.

In 20,5% van de dossiers wordt beschreven dat er een minderjarig kind bij het delict aanwezig was. De leeftijden van deze ooggetuigen liepen uiteen van een paar maanden oud tot 18 jaar. In 31,5% van de gevallen bleek expliciet uit het dossier dat er geen minderjarige ooggetuigen aanwezig waren, maar in de overige 48% van de dossiers staat dit niet expliciet vermeld en blijft dan ook onbekend of dit het geval was.

33 Ook wanneer sprake is van meerdere slachtoffers, is steeds slechts informatie over één slachtoffer in het dossieronderzoek verzameld. Deze keuze is gemaakt omdat in de reclasseringsdossiers doorgaans alleen over de hoofdaangever voldoende informatie is te vinden om het screeningsformulier in te vullen.

Tabel 41 Relatie tussen dader en slachtoffer en slachtofferkenmerken (N=200)

Kenmerk	Aantal	%
<i>Relatie dader – slachtoffer</i>		
Partner	113	56,5
Ex-partner	28	14,0
Vader/moeder (incl. stiefouders)	17	8,5
Schoonvader/schoonmoeder	4	2,0
Kind (incl. stiefkinderen)	16	8,0
Broer/zus	7	3,5
Ander familielid/huisvriend(in)/ander persoon uit de huiselijke kring	14	7,0
Onbekend	1	0,5
<i>Geslacht slachtoffer</i>		
Man	28	14,0
Vrouw	171	85,5
Onbekend	1	0,5
<i>Leeftijd slachtoffer</i>		
Meerderjarig	176	88,0
Minderjarig	14	7,0
Onbekend	10	5,0
<i>Aanwezigheid van kinderen tijdens geweld</i>		
Ja	41	20,5
Nee	63	31,5
Onbekend	96	48,0

Bron: Reclasseringsdossiers

Op basis van de dossiers is voorts nagegaan van welke (combinaties van) typen huiselijk geweld sprake was (zie tabel 42). Veruit de meeste daders pleegden op zijn minst een vorm van fysiek geweld en twee vijfde van de daders gebruikte (ook) psychisch geweld (waaronder verbaal geweld zoals bedreiging). Een groep van 7,5% van de daders maakte zich – al dan niet in combinatie met andere typen geweld – schuldig aan seksueel geweld. Tot slot was in 2,5% van de dossiers sprake van vernieling (niet in de tabel). Dit gebeurde altijd in combinatie met één of meerdere andere typen geweld.

Om een indicatie te krijgen van de ernst van het huiselijk geweld is nagegaan in hoeverre er sprake was van letsel bij het slachtoffer en hoe ernstig dit letsel was. Er is voor gekozen om fysiek letsel als graadmeter te gebruiken omdat hierover de meeste informatie beschikbaar was. Ernstig letsel is gedefinieerd als botbreuken, bloedingen en alle vormen van letsel aan het hoofd (inclusief hersenschuddingen). Daarnaast is seksueel geweld jegens kinderen altijd als ernstig letsel beschouwd evenals verkrachting bij volwassenen, ook als er geen zichtbaar letsel was. Onder licht letsel zijn blauwe plekken zonder ander letsel verstaan en ‘middel ernstig’ letsel omvat de gevallen die ernstig noch licht letsel betroffen. Het

ging hierbij bijvoorbeeld om slachtoffers die kneuzingen of schaafwonden hadden opgelopen. In tabel 43 is een overzicht gegeven van de mate van letsel. In 12,0% van de dossiers kon niet worden achterhaald of er sprake was van fysiek letsel óf werd weliswaar melding gemaakt van letsel bij het slachtoffer, maar was geen informatie beschikbaar over het soort letsel dat het slachtoffer had opgelopen. De rest van de onderzoeksgroep is bijna gelijk verdeeld over de letselcategorieën. Van iets meer dan een vijfde van de slachtoffers is duidelijk dat er geen fysiek letsel was naar aanleiding van het delict en hetzelfde geldt voor slachtoffers die licht of ernstig letsel hadden opgelopen. Een kwart van de slachtoffers liep middel ernstig letsel op; zij zijn voornamelijk het slachtoffer geweest van hardhandigheid tijdens een ruzie. De daders uitten zich in deze gevallen vaak fysiek agressief tijdens een ruzie waarbij zij het slachtoffer hardhandig vastpakten, duwden en/of sloegen. Meestal gebruikten deze daders geen voorwerpen om mee te slaan tijdens deze ruzies, maar in enkele gevallen gooide de dader een voorwerp naar het slachtoffer en het kwam voor dat deze hierdoor werd geraakt. Deze gewelddadigheden kunnen voor fysiek letsel zorgen bij het slachtoffer, met name schrammen en zware bloeditstortingen. Op basis van de bestudeerde dossiers kan dus worden geconcludeerd dat het huiselijk geweld op zijn minst bij ruim drie vijfde van de slachtoffers tot ernstiger of minder ernstig letsel leidde.

Tabel 42 Het type huiselijk geweld

Kenmerk	Aantal	%
<i>Het type delict</i>		
Alleen psychisch geweld	15	7,5
Alleen lichamelijk geweld	104	52,0
Alleen seksueel geweld	3	1,5
Psychisch en lichamelijk geweld	58	29,0
Psychisch en seksueel geweld	1	0,5
Lichamelijk en seksueel geweld	3	1,5
Alle typen geweld	8	4,0
Onbekend	8	4,0

Bron: Reclasseringsdossiers

In dezelfde tabel wordt weergegeven of de dader eerder geweld heeft gebruikt tegen hetzelfde slachtoffer. In een aanzienlijk aantal dossiers is hierover geen informatie beschikbaar, maar uit bijna een kwart van de dossiers wordt duidelijk dat regelmatig eerder sprake is geweest van geweld tegen hetzelfde slachtoffer. Een even groot deel van de daders gebruikte één of enkele keren eerder geweld tegen dit slachtoffer. In 23,5% van de gevallen is niet eerder sprake geweest van geweld tegen hetzelfde slachtoffer. Deze gegevens moeten echter met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Deze informatie is over het algemeen niet gebaseerd op justitiële gegevens en de reclasseringsmedewerker is vooral van de daders afhankelijk voor informatie over dit onderwerp. Het is daarom

mogelijk dat de groep daders die volgens de reclasseringsdossiers nooit eerder gewelddadig is geweest tegenover hetzelfde slachtoffer in de praktijk kleiner is. Tegelijkertijd is het ook mogelijk dat de frequentie van geweld tegen het slachtoffer in werkelijkheid hoger ligt dan de gerapporteerde percentages. Ongeacht deze beperking in de gegevens kan worden geconcludeerd dat het in bijna de helft van de gevallen niet de eerste keer was dat de dader zich agressief gedroeg tegenover het slachtoffer.

Tabel 43 Mate van letsel naar aanleiding van het huidige delict en geweldsfrequentie

Kenmerk	Aantal	%
<i>Mate van letsel</i>		
Geen letsel	45	22,5
Licht letsel	38	19,0
Middel ernstig letsel	49	24,5
Ernstig letsel	44	22,0
Onbekend	24	12,0
<i>Geweldsfrequentie</i>		
Nooit eerder	47	23,5
Eén keer	24	12,0
Een enkele keer	26	13,0
Regelmatig	47	23,5
Onbekend	56	28,0

Bron: Reclasseringsdossiers

7.2 Criminogene problemen in de justitiële groep plegers van huiselijk geweld

In de navolgende subparagrafen wordt steeds per RISC-schaal beschreven welk deel van de onderzoeksgroep problemen ondervond op elk van de leefgebieden die met de RISC in kaart worden gebracht. Om meer reliëf te geven aan deze resultaten wordt in elke subparagraaf beschreven in hoeverre de plegers van huiselijk geweld problemen ondervonden op de verschillende items waar de schalen uit bestaan. Zoals in de inleiding is opgemerkt, moeten deze beschrijvingen zeer voorzichtig worden geïnterpreteerd. De resultaten op itemniveau zijn in bijlage 5 opgenomen terwijl tabel 44 voor de onderzoeksgroep weergeeft in hoeverre zij criminogene problemen hebben op de afzonderlijke RISC-schalen.

Tabel 44 Aanwezigheid van criminogene problemen met betrekking tot RISC-schalen (N=9.504)

RISC-schaal	Criminogeen probleem			
	% afwezig	% aanwezig	% in ernstige mate aanwezig	% missing
Schaal 1&2 Delictgegevens	67,2	16,6	2,2	14,0
Schaal 3 Huisvesting en wonen	69,7	20,5	3,8	6,0
Schaal 4 Opleiding, werk en leren	55,5	34,2	10,2	0,1
Schaal 5 Inkomen en omgaan met geld	74,7	23,5	1,7	0,1
Schaal 6 Relaties met partner, gezin en familie	29,3	49,5	21,2	0,1
Schaal 7 Relaties met vrienden en kennissen	81,5	15,3	2,5	0,7
Schaal 8 Druggebruik	71,5	22,5	5,9	0,2
Schaal 9 Alcoholgebruik	56,9	15,0	27,8	0,3
Schaal 10 Emotioneel welzijn	70,9	15,1	13,9	0,1
Schaal 11 Denkpatronen, gedrag en vaardigheden	22,3	63,2	14,2	0,3
Schaal 12 Houding	56,5	30,5	11,5	1,6

7.2.1 Delictgegevens

De schalen 1 en 2 geven informatie over de delictgeschiedenis van de cliënt en over de aard en achtergrond van het delict waarvoor de cliënt op het moment van afname van de RISC wordt vervolgd. Voor de schalen 1 en 2 worden geen aparte schaalscores berekend, maar wordt volstaan met een combinatiescore die inzicht biedt in de delictgegevens van de cliënt. Om deze reden worden deze schalen in de beschrijving van kenmerken van daders van huiselijk geweld hier samengenomen. Volgens de reclasseringswerkers is bij 67,2% van de plegers van huiselijk geweld geen sprake van een criminogene factor met betrekking tot hun delictgegevens. De justitiële voorgeschiedenis van deze mensen wijst dus niet op een verhoogd risico op recidive. Bij 16,6% van de plegers van huiselijk geweld vormen de delictgegevens wel een criminogene factor en bij een minderheid van 2,2% is zelfs sprake van een ernstige criminogene factor. Voor 14,0% van de plegers van huiselijk geweld kon geen schaalscore worden berekend. Dit heeft te maken met het feit dat schaal 2 *Huidig delict en delictpatroon* niet wordt ingevuld wanneer de RISC wordt afgenomen bij een ontkennende cliënt die nog niet is veroordeeld. In dat geval wordt niet alleen geen schaalscore voor de schalen 1 en 2 berekend, maar wordt evenmin een totaalscore berekend.

Slechts een klein deel van de plegers van huiselijk geweld is volgens de reclasseringswerkers vóór hun 18e jaar veroordeeld wegens een misdrijf. Eén op de tien is als minderjarige één of twee maal veroordeeld en één op de twintig is drie keer of vaker veroordeeld voordat hij of zij 18 jaar was. Van een vijfde is op basis van de RISC niet bekend of er sprake is van

veroordelingen in de jeugd. Iets minder dan de helft van de plegers van huiselijk geweld is volgens de reclasseringswerkers sowieso niet eerder met justitie in aanraking geweest. Een kwart van de daders is daarentegen één tot twee keer eerder veroordeeld terwijl 30% drie keer of vaker is veroordeeld.

De meeste plegers van huiselijk geweld geven – op zijn minst gedeeltelijk – toe dat zij het delict waarvoor zij worden vervolgd, hebben gepleegd. 16,1% van de daders ontkent het delict daarentegen en zoals hiervoor is opgemerkt, worden in dat geval de vragen van schaal 2 niet ingevuld (gesteld dat de dader nog niet is veroordeeld). Om deze reden ontbreekt voor dit deel van de onderzoeksgroep informatie over de vraag in hoeverre zij volgens de reclasseringswerkers de verantwoordelijkheid nemen voor hun delictgedrag, in hoeverre hun delicten onderdeel zijn van een vast gedragspatroon en of er sprake is van steeds ernstiger wordend delictgedrag.

Van drie vijfde van de totale onderzoeksgroep zijn de reclasseringswerkers van mening dat zij geheel of op zijn minst gedeeltelijk de verantwoordelijkheid voor het delictgedrag nemen terwijl ze over een kwart van de onderzoeksgroep oordelen dat ze het eigen aandeel in het delict ontkennen en geen verantwoordelijkheid nemen voor het gebeurde. In het geval van ongeveer een derde van de plegers van huiselijk geweld past het delict volgens de reclasseringswerkers in een vast gedragspatroon. Bij de helft van de daders is daarentegen geen sprake van een patroon en vormt het gepleegde delict geen onderdeel van een vast gedragspatroon. Bij de meeste daders (drie vijfde) is evenmin sprake van steeds ernstiger wordende delicten, maar bij bijna een kwart is dit wel het geval.

7.2.2 *Huisvesting en wonen*

Op de schaal *Huisvesting en wonen* van de RISc wordt nagegaan wat de woongeschiedenis en de huidige huisvestingssituatie van de reclasseringscliënt is. Indien een cliënt vast zit (in preventieve hechtenis of in detentie), dient de reclasseringswerker aan te geven of hij of zij op afzienbare termijn vrijkomt (binnen drie tot zes maanden). Als dat niet het geval is, wordt uitsluitend het eerste item van de schaal beantwoord. In alle andere gevallen wordt de gehele schaal ingevuld. Van de groep plegers van huiselijk geweld is 17,3% gehecht of gedetineerd en van iets meer dan een derde van deze daders (36,6%), is bekend dat zij niet op afzienbare termijn vrij zullen komen. Hiermee ontbreekt in totaal van 6% van de onderzoeksgroep een schaalscore met betrekking tot huisvesting en wonen.

Op basis van de RISc kan worden geconcludeerd dat bij 20,5% van de plegers van huiselijk geweld sprake is van een criminogeen probleem wat betreft hun huisvesting en woonomgeving. Dit probleem is ernstig bij 3,8% van de plegers van huiselijk geweld. Deze daders beschikken niet over geschikte woonruimte, lopen het risico op straat te komen te staan

of hebben op het moment van de afname van de RISc geen vaste woon- of verblijfplaats. Wanneer er sprake is van een ernstig criminogeen probleem wordt de huisvestingssituatie door de reclasseringsmedewerker bovendien beschouwd als verband houdend met het delictgedrag van de dader. Een kleine 10% van de plegers van huiselijk geweld is in het verleden korte tijd dakloos geweest of is dat op het moment van de RISc-afname voor het eerst in zijn of haar leven. Eén op de twintig daders is langere tijd dakloos geweest, heeft op straat geleefd of is meerdere keren voor korte tijd dakloos geweest. Op het moment van de afname van de RISc had ruim drie kwart van alle daders een vaste woonruimte, had iets meer dan 10% tijdelijke huisvesting en had minder dan 5% geen vaste woon- of verblijfplaats. De 6% van de daders voor wie onbekend is hoe hun huisvestingssituatie was op het moment dat de RISc werd afgenomen, was gedetineerd zonder dat er op korte termijn zicht was op een einde van die detentie. De meeste daders van huiselijk geweld hebben evenwel geen problemen op dit gebied (69,7%).

7.2.3 Opleiding, werk en leren

De schaal *Opleiding, werk en leren* beoogt met behulp van zeven te scoren items het opleidingsniveau en de werkgerelateerde vaardigheden van de cliënt in kaart te brengen. Er wordt gekeken naar het verleden, de huidige situatie en de houding van de cliënt ten opzichte van opleiding, werk en leren. Iets meer dan de helft van de plegers van huiselijk geweld heeft volgens de reclasseringswerkers geen criminogene problemen op het gebied van opleiding, werk en leren. Bij ruim een derde van de onderzoeksgroep is wel sprake van een criminogeen probleem met betrekking tot opleiding en werk en bij 10% van de plegers van huiselijk geweld is sprake van ernstige criminogene problemen op dit gebied. Deze laatste groep beschikt niet over de opleiding en vaardigheden die nodig zijn om in een baan te kunnen functioneren. Ze zijn werkloos of verslijten de ene baan na de andere, zijn nauwelijks gemotiveerd om zichzelf bij te scholen of om te werken en zien opleiding en werk eigenlijk als zinloos. De groep daders bij wie sprake is van een criminogeen probleem wordt veeleer gekarakteriseerd door het feit dat hun opleiding en vaardigheden niet aansluiten bij de arbeidsmarkt. Over het algemeen staan ze niet sterk afwijzend tegenover opleiding en werk, maar ze beschouwen werk als een noodzakelijk kwaad.

Ruim de helft van de plegers van huiselijk geweld heeft een middelbare schoolopleiding, een beroepsopleiding of hoger onderwijs afgerond. Ruim een kwart van de onderzoeksgroep heeft daarentegen weliswaar een opleiding gevolgd, maar heeft deze niet afgerond of beschikt niet over een in Nederland erkend diploma, terwijl nog eens 15% ongeschoold is en alleen basisonderwijs of speciaal onderwijs heeft gevolgd. Omdat opleiding, werk en leren zeer dynamische factoren zijn die samenhangen met delictgedrag, en tegelijkertijd goed te beïnvloeden zijn door middel

van gedragsinterventies, besteedt de RISC aandacht aan de vraag of er belemmeringen zijn voor het volgen van een opleiding of voor werk. Als die er niet zijn, biedt dit immers wellicht mogelijkheden voor de resocialisatie van de dader. Meer dan drie vijfde van de meeste plegers van huiselijk geweld blijkt scholing en werk nuttig en zinvol te vinden, is gemotiveerd voor zowel scholing als werk en is in staat te profiteren van opleiding op het eigen niveau. Het zijn mensen die het normaal vinden om te werken om te voorzien in het eigen onderhoud en ze zijn tevreden met of trots op het werk dat zij doen. De groep die scholing en werk soms leuk vindt en soms niet, die niet echt gemotiveerd is maar er toch in slaagt een baantje vast te houden en werk een beetje als een 'noodzakelijk kwaad' ziet, bestaat uit iets meer dan een kwart van de onderzoeksgroep. Deze mensen presteren volgens de reclasseringswerker die de RISC invult onder hun niveau en nemen het niet zo nauw met op tijd komen en afspraken nakomen. Een groep van zo'n 8% is ten slotte helemaal niet gemotiveerd, ziet opleiding en werk als tijdverspilling en geeft aan dat werken niet nodig is om rond te kunnen komen. Deze mensen hebben nooit gewerkt, maar zouden dat wel kunnen. Hun verplichten heeft echter weinig zin omdat ze het dan laten afweten door niet op te komen dagen, opdrachten niet naar vermogen uit te voeren, of op een andere manier tegen te werken. De reclasseringswerker scoort deze categorie echter ook als er sprake is van analfabetisme, of als de cliënt erg veel moeite heeft met lezen, schrijven en rekenen.

Op het moment dat de RISC werd afgenomen, had iets meer dan de helft van de plegers van huiselijk geweld een fulltime of parttime dienstverband of volgde een opleiding. Bijna een vijfde was werkzoekend of had op onregelmatige basis werk en ruim een kwart was werkloos of vanwege fysieke of psychische problemen niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt. Bijna drie vijfde van de plegers van huiselijk geweld is in het verleden niet van werk gewisseld zonder dat ze een andere baan op het oog hebben en is nooit ontslagen vanwege slechte prestaties. In hun arbeidsverleden kunnen wel periodes van werkloosheid zijn voorgekomen, maar deze houden verband met bijvoorbeeld reorganisaties, ziekte of zorgtaken. In voorkomende gevallen heeft de dader geprobeerd weer aan de slag te komen. Ruim een kwart van de plegers heeft weliswaar meestal werk gehad, maar zegt een baan ook wel eens op zonder dat er een nieuwe baan in zicht is. Ontslag is niet zeldzaam, maar doorgaans vinden deze mensen wel weer een andere baan. De groep die nooit heeft gewerkt of veelvuldig zonder reden van baan wisselt, bestaat uit 13,5% van de plegers van huiselijk geweld. Dit zijn ook mensen die eens of meerdere keren vanwege slechte prestaties of andere hun verwijtbare redenen zijn ontslagen.

7.2.4 *Inkomen en omgaan met geld*

De schaal *Inkomen en omgaan met geld* bestaat uit vier items en beoogt in kaart te brengen welke bronnen van inkomsten de cliënt heeft, of hij voor

zijn financiën afhankelijk is van anderen of van criminele activiteiten en of zijn inkomsten en uitgaven in balans zijn. De reclasseringswerker gaat aan de hand van deze schaal tevens na of er schulden zijn en of er sprake is van problematisch gokgedrag. Bijna drie kwart van de plegers van huiselijk geweld heeft volgens de reclasseringswerkers geen criminogene problemen op het gebied van financiën en het omgaan met geld. Bij bijna een kwart van de onderzoeksgroep is wel sprake van een criminogeen probleem met betrekking tot inkomen en omgaan met geld en bij nog geen 2% van de plegers van huiselijk geweld is sprake van ernstige criminogene problemen op dit gebied.

Bijna 90% van de plegers van huiselijk geweld had op het moment dat de RISC werd afgenomen een eigen inkomen uit werk, een uitkering of AOW/pensioen. Vijf procent van de plegers van huiselijk geweld was voor hun inkomen grotendeels afhankelijk van anderen zoals een partner of de ouders, terwijl 7% in het geheel geen inkomen had of voor hun inkomen volledig afhankelijk was van leningen of illegale activiteiten. De financiële situatie van de helft van de plegers van huiselijk geweld is stabiel en gezond; als er schulden zijn, zoals een hypotheek, zijn deze hanteerbaar, er is wat spaargeld voor onvoorziene uitgaven en de dader kan op zijn minst redelijk met geld omgaan. Een derde van de plegers van huiselijk geweld heeft meer problemen in zijn of haar financiële situatie. Deze mensen kunnen hun situatie niet altijd overzien, de bron van inkomsten is niet stabiel en hoewel er genoeg geld is voor de dagelijkse levensbehoeften, leiden onvoorziene uitgaven tot problemen. Er wordt gepland voor de korte termijn en er zijn schulden, die echter wel worden afgelost. De groep plegers van huiselijk geweld die zich volgens de reclasseringswerkers in de slechtste financiële situatie bevindt, bestaat uit 14% van de onderzoeksgroep. Deze mensen hebben geen zicht op hun financiële mogelijkheden en beperkingen en leven van dag tot dag. Er is geen stabiele bron van inkomsten en geld dat binnenkomt, wordt vrijwel direct weer uitgegeven. De inkomsten zijn ontoereikend voor het opgebouwde uitgavenpatroon, er is geen spaargeld en er wordt geen plan gemaakt voor de financiën in de toekomst. Daarnaast is er bij 15% van de plegers van huiselijk geweld sprake van een gokverslaving of ander verslavingsgedrag dat zoveel geld kost dat er te weinig overblijft voor de dagelijkse levensbehoeften.

7.2.5 *Relaties met partner, gezin en familie*

De schaal *Relaties met partner, gezin en familie* beoogt de kwaliteit te meten van de hechte relaties die een delinquent in zijn leven is aangegaan. De schaal beperkt zich tot de directe omgeving van de delinquent waarbij met name de stabiliteit van en tevredenheid met bestaande relaties wordt beoordeeld. Dit geldt ook voor alleenstaanden: in hoeverre is men tevreden met de huidige situatie. Een ruime meerderheid van de plegers van huiselijk geweld heeft, niet verrassend, problemen in hun relaties met partner, gezin en familie. Bij de helft van de onderzoeksgroep

is sprake van een criminogeen probleem en bij een vijfde van de plegers van huiselijk geweld is sprake van ernstige criminogene problemen op dit gebied. Dertig procent van de plegers van huiselijk geweld heeft volgens de reclasseringswerkers daarentegen geen criminogene problemen in hun relaties met partner, gezin en familie. Hoewel dit op het eerste gezicht wellicht opmerkelijk is, biedt kwalitatieve informatie uit de RISc-database verschillende mogelijke verklaringen. Eén daarvan is dat het kan gaan om daders met goede jeugdervaringen, hechte (partner)relaties in het verleden en geen voorgeschiedenis van huiselijk geweld die naar aanleiding van ruzies of jaloezie een ex-partner mishandelden. Ruim de helft van de plegers van huiselijk geweld heeft volgens de reclasseringswerkers een goede jeugd gehad en kijkt daar positief op terug. Zij groeiden op in een stabiel gezin waarin goed voor de kinderen werd gezorgd en er was geen sprake van mishandeling, verwaarlozing of seksueel misbruik. Een kwart van de plegers van huiselijk geweld kijkt met gemengde gevoelens terug op zijn of haar jeugd waarin zich problemen voordeden die evenwel van tijdelijke aard waren. Hoewel zich ook minder prettige incidenten hebben voorgedaan, ervaart deze groep de relaties in het gezin van oorsprong en de familie als goed genoeg. Een op de vijf daders van huiselijk geweld heeft een moeilijke jeugd gehad met verschillende verzorgers en opvoeders. De relaties met ouder(s), opvoeders, gezins- en familieleden worden door deze groep als straffend, onplezierig, onverschillig en/of vijandig ervaren. Reclasseringswerkers kennen deze score ook toe als er bewijs is voor mishandeling, verwaarlozing of seksueel misbruik.

Iets minder dan de helft van de plegers van huiselijk geweld heeft in het verleden één of meer hechte vriendschaps- of partnerrelaties gehad die werden gekenmerkt door positieve gevoelens, gelijkwaardigheid en wederkerigheid. Ongeveer een derde van de onderzoeksgroep heeft een verleden waarin zowel goede als minder goede partnerrelaties voorkomen terwijl één op de vijf daders van huiselijk geweld vrijwel uitsluitend destructieve relaties heeft gehad. Partnerrelaties zijn tot op heden gekenmerkt door fysiek, emotioneel of seksueel misbruik en de meeste relaties zijn oppervlakkig en houden niet lang stand. Wanneer naar de huidige relaties wordt gekeken, heeft ruim de helft van de plegers van huiselijk geweld naar het oordeel van de reclasseringswerkers destructieve of beschadigende partner-, gezins- en/of familierelaties die ook duidelijk samenhangen met het delictgedrag. Eén op de drie daders van huiselijk geweld ervaart eveneens problemen in de partner-, gezins- en/of familierelaties, maar in de relaties van deze daders is nog wel sprake van een zekere mate van respect en zorg voor elkaar. Bij slechts 16% van de onderzoeksgroep is volgens de reclasseringswerkers sprake van wederkerige partner- en gezinsrelaties waarbinnen de betrokkenen elkaar respecteren en voor elkaar zorgen. De relaties worden als sterk beoordeeld en de reclasseringswerkers schatten in dat deze relaties vermoedelijk beschermend zullen zijn wanneer het gaat om het voorkomen van recidive.

Het feit dat de reclasseringswerkers aangeven dat bij meer dan vier vijfde van de plegers van huiselijk geweld *objectief* bewijs is voor huiselijk geweld, is weinig verbazingwekkend. Des te opmerkelijker is het gegeven dat er bij 16% van de daders 'geen enkele' aanleiding is om te denken dat er huiselijk geweld in het spel zou kunnen zijn. Omdat niet kan worden nagegaan wie de slachtoffers van de plegers van huiselijk geweld zijn, kan hier moeilijk een verklaring voor worden gegeven die is gebaseerd op de data. Wellicht dat sommige reclasseringswerkers alleen van huiselijk geweld spreken als het geweld tegen de eigen partner of tegen de kinderen is gericht en dat delicten tegen bijvoorbeeld ouders, broers of zussen niet in alle gevallen als huiselijk geweld worden beschouwd. Zoals eerder is toegelicht, is bij het identificeren van plegers van huiselijk geweld in de RISC-database niet alleen gebruikgemaakt van de informatie uit de RISC, maar ook van informatie uit OMDATA. Dergelijke zaken zijn in OMDATA wellicht wel als huiselijkgeweldszaken aangemerkt en zodoende in de onderhavige onderzoeksgroep opgenomen.

7.2.6 *Relaties met vrienden en kennissen*

De schaal *Relaties met vrienden en kennissen* beoogt in kaart te brengen hoe een cliënt sociaal functioneert en hoe het sociale netwerk van de cliënt eruit ziet buiten zijn familie. Daarnaast wordt nagegaan in hoeverre de cliënt grote risico's neemt, buitensporig sensatie zoekt en meeloopt met anderen. Met betrekking tot het totale gebied van relaties met vrienden en kennissen oordelen de reclasseringswerkers dat vier vijfde van de plegers van huiselijk geweld geen criminogeen probleem heeft. Bij een groep van 15% is wel sprake van een criminogeen probleem en een klein groepje van 2,5% heeft te maken met een ernstig criminogeen probleem op dit gebied. Veruit de meeste plegers van huiselijk geweld hebben volgens de reclasseringswerkers die de RISC afnamen, een vrienden- en kennissenkring die het plegen van delicten afkeurt. Bijna een vijfde heeft daarentegen geen sociaal netwerk buiten het criminele circuit, maar ziet wel dat hij of zij 'verkeerde' vrienden of kennissen heeft en geeft ook aan in te zien welke invloed deze mensen op zijn of haar delictgedrag hebben. Hoewel deze daders de waarde van een niet-crimineel sociaal netwerk wel inzien, zijn zij op het moment van de RISC-afname niet in staat iets in deze situatie te veranderen. Eén op de tien plegers van huiselijk geweld beweegt zich in een groep waar crimineel gedrag de norm is. Deze daders zoeken volgens de reclasseringswerkers ook de situaties op waarin ze kunnen worden verleid tot het plegen van delicten, zonder dat ze inzien wat het aandeel is van hun contacten in het plegen van een delict. Desondanks wordt nog geen 3% van de daders door de reclasseringswerkers getypeerd als mensen die zich volkomen laten beïnvloeden door criminele vrienden en kennissen.

Eén op de zes daders van huiselijk geweld ziet wel dat vrienden en kennissen een slechte invloed hebben en wil dit wel veranderen, maar vindt het toch belangrijk wat vrienden en kennissen van hem of haar vinden en kan moeilijk loskomen van ideeën en het gedachtegoed van de groep. Ruim een vijfde gebruikt daarentegen soms anderen om er zelf beter van te worden. De relaties van deze daders zijn niet altijd gelijkwaardig en wederkerig en deze mensen spannen anderen desgewenst wel eens voor hun karretje. Vier procent van de daders van huiselijk geweld heeft überhaupt geen wederkerige relaties en kiest in relaties ‘zwakkere’ mensen uit om zijn of haar doelen te bereiken en zelf beter te worden van de omgang met deze mensen. Deze daders liegen, verzinnen smoezen om zichzelf vrij te praten en zijn vaak trots op het feit dat het lukt anderen iets op de mouw te spelden en er dan zelf fors beter van te worden. De groep plegers van huiselijk geweld bestaat echter overwegend uit mensen met een prosociaal netwerk en gelijkwaardige, wederkerige vriendschappen. Ze laten zich niet voor het karretje van een ander spannen en zijn er evenmin op uit misbruik te maken van anderen.

7.2.7 *Druggebruik*

De schaal *Druggebruik* beoogt een eerste indicatie te geven van de mate waarin druggebruik een rol speelt bij het delictgedrag van de cliënt. Omdat er meerdere goede instrumenten bestaan om druggebruik en de achterliggende motieven daarvan nauwkeurig in kaart te brengen, is de RISC-schaal die betrekking heeft op druggebruik bewust beknopt gehouden. Indien er sprake lijkt te zijn van problematisch druggebruik dient door middel van verdiepingsdiagnostiek nader onderzoek te worden gedaan. Van de totale groep plegers van huiselijk geweld heeft 71,5% geen criminogeen probleem met betrekking tot druggebruik. Hieronder vallen de daders die geen drugs gebruiken (drie vijfde van de totale onderzoeksgroep) en de daders voor wie het druggebruik niet tot beperkingen in het dagelijks functioneren en/of tot delictgedrag leidt. Ruim een vijfde van de plegers van huiselijk geweld heeft wel een criminogeen probleem met betrekking tot druggebruik en bij 6% van de mensen is er sprake van een ernstig criminogeen probleem op dit gebied. Zij gebruiken op frequente basis harddrugs, zijn het grootste deel van hun dag bezig met drugs (het gebruik, het verkrijgen van drugs of het verwerven van geld om drugs te kopen) en hebben vrijwel alleen contacten met medegebruikers en met dealers. Bovendien hangt hun druggebruik in sterke mate samen met hun delictgedrag. De groep daders bij wie sprake is van een minder ernstig criminogeen probleem, maar waar desondanks aandacht moet worden besteed aan het druggebruik, bestaat uit mensen die hun dagelijks leven in mindere mate door het druggebruik laten bepalen, maar bij wie wel aanwijzingen zijn dat hun druggebruik invloed heeft gehad op delictgedrag in het verleden of op het delict waar ze op het moment van de RISC-afname van werden verdacht of voor waren veroordeeld.

7.2.8 *Alcoholgebruik*

De schaal *Alcoholgebruik* beoogt recent alcoholgebruik vast te stellen en de relatie daarvan met het delict. Het doel van de RISc is niet om na te gaan of er vanuit gezondheidsoogpunt sprake is van problematisch alcoholgebruik, maar uitsluitend of het alcoholgebruik verband houdt met het delictgedrag. Bij ruim de helft van de plegers van huiselijk geweld is geen sprake van alcoholgebruik dat verband houdt met het plegen van delicten, maar bij 15% van de daders is hier wel sprake van en bij meer dan een kwart is zelfs sprake van een ernstig criminogeen probleem met betrekking tot alcoholgebruik. Deze mensen drinken te veel en hun alcoholgebruik heeft een grote (negatieve) invloed op hun dagelijks functioneren. Bij deze mensen zijn er duidelijke aanwijzingen dat alcoholgebruik een zeer belangrijke invloed heeft gehad op het delict en er zijn volgens de reclasseringswerkers duidelijke aanwijzingen dat alcoholgebruik bij deze daders leidt tot direct gevaar voor henzelf of voor anderen. Bij de daders met een criminogeen probleem zijn die aanwijzingen er ook, maar speelde het alcoholgebruik niet de hoofdrol bij het delictgedrag en zijn de aanwijzingen dat alcoholgebruik samenhangt met gevaar voor de dader zelf of voor anderen niet eenduidig.

7.2.9 *Emotioneel welzijn*

Met de schaal *Emotioneel welzijn* wordt beoogd in te schatten hoe de cliënt in het leven staat, welk zelfbeeld hij heeft en of er mogelijk sprake is van psychische problemen. De schaal heeft volgens de handleiding van de RISc betrekking op emotionele en psychologische factoren die samenhangen met de kans op recidive. Psychische problemen zijn aan de orde als de cliënt in zijn of haar dagelijks functioneren wordt belemmerd door een psychische of psychiatrische conditie. Volgens de reclasseringswerkers heeft 70% van de plegers van huiselijk geweld geen psychische problemen en is hun emotioneel welzijn in orde. Bij 15% van de plegers van huiselijk geweld is wel sprake van een probleem met betrekking tot hun emotioneel welzijn en bij een vrijwel even grote groep is sprake van een ernstig probleem wat betreft het emotioneel welzijn.

Hoewel het aandeel daders met een criminogeen probleem met betrekking tot emotioneel welzijn nog niet een derde betreft, heeft volgens de reclasseringswerkers die de RISc invulden, twee derde van de plegers van huiselijk geweld in meer of mindere mate moeite om zich staande te houden en het leven van alledag aan te kunnen. Over het algemeen gaat het om mensen die weliswaar niet heel veel stress ervaren of die heel erg emotioneel zijn, maar die in het gesprek met de reclasseringswerker wel aangeven zich belast te voelen. Een vijfde van de totale onderzoeksgroep geeft echter aan zich overbelast te voelen en het dagelijks leven niet meer aan te kunnen. Deze mensen vertonen naar het oordeel van de reclas-

seringswerkers symptomen van stress zoals verlies van eetlust, gestoord dag-nachtritme, concentratieproblemen et cetera. Iets minder dan één op de zeven daders van huiselijk geweld heeft volgens de reclasseringswerker die de RISc invulde ofwel een heel negatief zelfbeeld ofwel baseert het positieve zelfbeeld op onjuiste feiten. Tot deze groep horen ook de mensen die volgens de reclasseringswerkers een onrealistisch beeld van zichzelf en hun mogelijkheden hebben. Bovendien zou ruim twee vijfde bepaalde eigenschappen of kenmerken van zichzelf niet geweldig vinden en dat wel anders willen zien. De mensen in deze groep zouden volgens de reclasseringswerkers een positief zelfbeeld hebben in een groep gelijkgestemden, maar zouden ook zien dat dit beeld niet door iedereen (buiten die groep) wordt gedeeld. Tot slot zou ruim één op de zes daders van huiselijk geweld zelfdestructief gedrag vertonen en suïcidegedachten hebben of recent of in het verleden gedrag hebben vertoond dat erop is gericht zichzelf pijn te doen. Tot deze groep horen ook daders die zichzelf dusdanig verwaarlozen dat hun gezondheid in gevaar komt.

7.2.10 Denkpatronen, gedrag en vaardigheden

De schaal *Denkpatronen, gedrag en vaardigheden* dient in kaart te brengen hoe de delinquent omgaat met zaken die hij in het dagelijks leven tegenkomt. De items van de schaal hebben betrekking op uiteenlopende kenmerken van delinquenten. Voorbeelden zijn sociale en interpersoonlijke vaardigheden, impulsiviteit, dominant gedrag, zelfbeheersing, probleembesef en probleemhantering. Hoewel de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de schaalscore voldoende is, kunnen reclasseringswerkers op de afzonderlijke items nogal eens tot een verschillend oordeel komen over dezelfde pleger (Van der Knaap, Leenarts, & Nijssen, 2007). De resultaten met betrekking tot de itemscores moeten daarom terughoudend worden geïnterpreteerd. Volgens de reclasseringswerkers is bij het merendeel van de daders van huiselijk geweld sprake van problemen met betrekking tot hun denkpatronen, gedrag en vaardigheden. Slechts een vijfde van de daders zou geen criminogeen probleem op dit gebied hebben, terwijl ruim drie vijfde een criminogeen probleem heeft en 14% van de daders zelfs een ernstig probleem heeft. Een derde van de groep plegers van huiselijk geweld is zich naar het oordeel van de reclasseringswerkers bewust van eigen problemen en probleemgebieden en van zaken die bijdragen aan het in stand houden van problemen. Een iets kleinere groep (een kwart van de onderzoeksgroep) slaagt er daarnaast in op een adequate manier te beoordelen of hij of zij een probleem zelfstandig op kan lossen of hier hulp bij nodig heeft. Deze mensen kunnen een probleem van verschillende kanten bekijken en zijn flexibel in het bedenken van oplossingen. De helft van de plegers van huiselijk geweld herkent volgens de reclasseringswerkers wel wat problemen, maar is niet consequent in het verklaren ervan of in het erkennen

van de eigen rol bij het in stand houden van het probleem. Deze mensen zouden geen goed onderscheid kunnen maken tussen hoofd- en bijzaken bij het vertellen over het probleem. Een even grote groep mist de nodige flexibiliteit in het bedenken van oplossingen voor problemen en valt steeds terug op een aantal vaste oplossingsstrategieën. Alternatieve oplossingen worden afgedaan als onhaalbaar of te duur en tijdens het oplossen van een probleem zouden deze daders snel afgeleid zijn door bijzaken. Iets minder dan een vijfde van de onderzoeksgroep ontkent dat er problemen zijn die hij of zij niet aankan (terwijl dat naar het oordeel van de reclasseringswerker wel het geval is). De oorzaak van problemen wordt door deze groep geheel buiten zichzelf gelegd en deze mensen zouden niet inzien dat hetzelfde probleem zich in de toekomst opnieuw voor kan doen. Iets meer dan een vijfde van de onderzoeksgroep legt oplossingen en de verantwoordelijkheid voor het oplossen van problemen volgens de reclasseringswerkers buiten zichzelf. Deze mensen verwijten anderen dat problemen niet worden opgelost en zien niet de noodzaak in om zelf iets te doen aan het oplossen van problemen. Desnoods vluchten deze daders in het gebruik van middelen of gebruiken zij fysieke of verbale agressie om problemen op te lossen.

Over twee vijfde van de plegers van huiselijk geweld oordelen de reclasseringswerkers die de RISc invulden, dat zij in staat zijn om sociale situaties juist in te schatten en gevoelens van anderen (waaronder die van slachtoffers) kunnen herkennen en erkennen. Een groep van ruim twee vijfde is naar het oordeel van de reclasseringswerkers sociaal onhandig. Zij beoordelen sociale situaties niet altijd goed en vergeten wel eens de gevoelens van anderen op waarde te schatten. Vijftien procent van de plegers van huiselijk geweld is volgens de reclasseringswerkers sociaal ronduit niet vaardig, begrijpt sociale situaties niet goed en handelt daarin niet zoals verwacht. Deze mensen zijn evenmin in staat zich in de gevoelens van een ander te verplaatsen.

Het merendeel van de plegers van huiselijk geweld is volgens reclasseringswerkers in meer of mindere mate impulsief en slechts één op de tien daders van huiselijk geweld verliest volgens de reclasseringswerkers zelden zijn of haar zelfbeheersing. Bijna drie vijfde van de daders handelt in sommige situaties impulsief terwijl ze dat in andere situaties niet doen, ze kunnen zich volgens de reclasseringswerkers niet lang op iets concentreren en zoeken snel iets nieuws. Volgens de beoordelaars heeft deze groep wel enig inzicht in het eigen gedrag, maar ontbreekt het hen aan echte controle over het eigen gedrag. Een groep van 14% handelt daarentegen in de meeste situaties impulsief. Deze mensen denken niet na over hun handelen, ook niet achteraf, en hebben geen enkel inzicht in oorzaak-gevolgrelaties en hun eigen aandeel daarin. Voor de helft van de daders van huiselijk geweld zou gelden dat zij incidenteel hun zelfbeheersing verliezen terwijl ruim een derde van de daders zijn of haar zelfbeheersing regelmatig verliest, in dergelijke situaties wel eens anderen heeft aangevallen of spullen kapot heeft gemaakt en gauw en vaak boos wordt.

7.2.11 *Houding*

De schaal *Houding* beoogt de houding van de delinquent te meten tegenover het delict, de maatschappij en criminaliteit in het algemeen. Daarnaast zou de schaal een inschatting moeten geven van de houding van een reclasseringscliënt tegenover (gedrags)interventies en beoogde (gedrags)verandering. De houding van de dader zou volgens de RISc-handleiding één van de belangrijkste factoren zijn die bijdraagt aan recidive en zou daarom in het kader van het verminderen van de recidive kans altijd onderwerp moeten zijn van interventie door justitie. De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van deze schaal vertoont hetzelfde patroon als die van schaal 11: de betrouwbaarheid van de schaalscore is voldoende, maar die van de items laat te wensen over (Van der Knaap, Leenarts, & Nijssen, 2007). De resultaten met betrekking tot de itemscores moeten dan ook met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Met betrekking tot hun houding ten opzichte van het delict en criminaliteit in het algemeen en tegenover (gedrags)interventies en beoogde (gedrags)verandering signaleren de reclasseringswerkers bij ruim de helft van de plegers van huiselijk geweld geen criminogeen probleem. Bij iets minder dan een derde van de onderzoeksgroep is volgens de reclasseringswerkers die de RISc invulden wel sprake van een probleem op dit gebied en bij één op de tien daders is sprake van een ernstig criminogeen probleem.

Een ruime meerderheid van 70% van de plegers van huiselijk geweld vindt volgens de reclasseringswerkers dat een maatschappij regels en normen nodig heeft en wil zich er in de toekomst ook aan houden. Een kwart van de daders van huiselijk geweld houdt zich aan de meeste regels, maar vindt een aantal regels en wetten onzin en houdt zich daar dan ook niet aan. Een kleine groep van 3% bepaalt zelf wel wat wel en niet kan en vindt wetten en regels onzin. Wat betreft de manier waarop daders hun eigen delict en hun aandeel daarin beoordelen, concluderen de reclasseringswerkers dat twee vijfde van de plegers van huiselijk geweld de schuld voor het delict op zich neemt en last heeft van zijn of haar geweten. Deze mensen vinden dat zij een misstap hebben begaan en erkennen het eigen aandeel in het delict. Een iets grotere groep staat ambivalent tegenover het eigen gedrag en ziet weliswaar in dat zijzelf een aandeel hebben in het delict, maar leggen ook een deel van de schuld buiten zichzelf. Eén op de acht daders is volgens de reclasseringswerkers van mening dat misdaad loont. Zij praten het delict goed en leggen de schuld voor het delict volledig bij anderen.

Volgens de reclasseringswerkers die de RISc invulden, zal ruim de helft van de plegers van huiselijk geweld meewerken aan begeleiding door de reclassering en zich schikken in door de rechter opgelegde of nog op te leggen voorwaarden. Dit wil niet zeggen dat de reclasseringswerkers van mening zijn dat een even groot deel van de daders gemotiveerd is om het eigen gedrag te veranderen. Dat zou bij iets minder dan twee vijfde van de

plegers het geval zijn terwijl bijna de helft van de plegers slechts in lichte mate intrinsiek gemotiveerd is om te veranderen. Deze daders zouden in sterke mate ondersteund en aangemoedigd moeten worden om iets aan hun gedrag te doen. Bij iets minder dan een derde van de daders schatten de reclasseringswerkers in dat er wel wat extra inzet nodig zal zijn om te zorgen dat de dader mee zal werken aan begeleiding, interventies of voorwaarden. Van één op de tien plegers denken de reclasseringswerkers dat zij niet mee zullen werken aan begeleiding of toezicht vanuit justitie. Van een iets grotere groep plegers zijn de reclasseringswerkers voorts van mening dat ze niet gemotiveerd zijn om hun gedrag aan te passen om te voorkomen dat het delictgedrag zich in de toekomst weer voordoet.

7.2.12 *Risico op recidive*

De totaalscore van de RISc geeft in drie categorieën de ernst van het recidiverisico weer: 1) laag risico, 2) midden risico, en 3) hoog risico. In tabel 45 wordt de verdeling gegeven van de groep plegers van huiselijk geweld in deze drie risicocategorieën. Het forse percentage daders zonder totaalscore (14,3%) wordt grotendeels verklaard door het feit dat geen totaalscore wordt berekend voor ontkennende, nog niet veroordeelde daders. Wanneer de RISc wordt afgenomen bij een ontkennende, nog niet veroordeelde cliënt kan schaal 2 immers niet worden ingevuld waardoor geen totaalscore berekend kan worden. Voorts blijkt uit tabel 45 dat vrijwel evenveel plegers van huiselijk geweld een laag als een middelhoog recidiverisico hebben. Beide groepen bestaan uit bijna twee vijfde van de onderzoeksgroep terwijl iets minder dan 10% van de plegers van huiselijk geweld een hoog recidiverisico heeft.

Tabel 45 Risico op recidive

	Recidiverisico			
	% laag	% midden	% hoog	% missing
Totaalscore	37,3	39,2	9,2	14,3

7.3 Een vergelijking tussen plegers van huiselijk geweld en plegers van andere delicten

Op basis van informatie uit de RISc en uit OMDATA is de onderzoeksgroep uit de volledige RISc-database verdeeld in een groep plegers van huiselijk geweld, een groep plegers van geweldsdelicten en een groep plegers van overige delicten. De groep plegers van huiselijk geweld bestaat, zoals hiervoor al is aangegeven, uit 9.504 daders. De groep plegers van geweldsdelicten bestaat uit 12.878 mensen en de groep plegers van overige

delicten uit 13.784 mensen. Van 2.200 RISC's kon niet worden vastgesteld naar aanleiding van wat voor type delict ze waren afgenomen. Vergelijking van de drie groepen met betrekking tot hun achtergrondkenmerken wijst uit dat in de beide groepen die zich schuldig hebben gemaakt aan geweldsdelicten het aandeel mannen groter is dan mag worden verwacht op basis van de verdeling in de gehele onderzoeksgroep. De groep plegers van huiselijk geweld bestaat, zoals in paragraaf 7.1.1 al is beschreven, voor 93,1% uit mannen en voor 6,8% uit vrouwen. Plegers van andere vormen van geweld zijn in 92,8% van de gevallen man en in 7,2% van de gevallen vrouw. In de groep plegers van overige delicten is het aandeel mannen juist kleiner: 85,6% mannen en 14,3% vrouwen. Het verschil tussen de drie groepen is significant maar klein: $\chi^2(2) = 520,84$; $p = 0,00$; Cramer's $V = 0,12$. Ook wat leeftijd betreft verschillen de drie groepen significant, maar in beperkte mate van elkaar: $F(2) = 586,54$; $p = 0,00$; $\eta^2 = 0,03$. De groep plegers van huiselijk geweld is gemiddeld het oudst terwijl de groep plegers van geweldsdelicten gemiddeld het jongst is (zie tabel 46). De plegers van overige delicten vormen met gemiddeld 35,04 jaar de middengroep. Wanneer de etnische achtergrond (in termen van autochtoon, niet-westers allochtoon en westers allochtoon) van de drie groepen met elkaar wordt vergeleken, blijkt dat het verschil tussen de groepen significant, maar klein is: $\chi^2(4) = 216,42$; $p = 0,00$; Cramer's $V = 0,06$. De groep plegers van geweldsdelicten heeft het kleinste aandeel autochtonen (58,8%) en het grootste aandeel niet-westerse allochtonen (35,5%). De groepen plegers van huiselijk geweld en plegers van overige delicten ontlopen elkaar in beide opzichten niet erg sterk (zie tabel 46). Het aandeel westerse allochtonen is in alle groepen min of meer gelijk.

Tabel 46 Achtergrondkenmerken drie delictgroepen

Kenmerk	Huiselijk geweld	Geweld	Overige delicten
<i>Geslacht</i>			
Man	93,1%	92,8%	85,6%
Vrouw	6,8%	7,2%	14,3%
Onbekend	0,1%	0,1%	0,1%
<i>Gemiddelde leeftijd</i>			
	37,08	31,74	35,04
(SD)	(11,31)	(11,57)	(12,47)
<i>Etnische achtergrond</i>			
Autochtoon	64,7%	58,8%	66,7%
Niet-westers allochtoon	29,0%	35,5%	27,7%
Westers allochtoon	3,3%	3,1%	3,2%
Onbekend	3,0%	2,6%	2,4%

Om na te gaan in welk opzicht de groepen plegers van huiselijk geweld, plegers van andere geweldsdelicten en plegers van overige delicten met betrekking tot hun problematiek op de leefgebieden van de RISC van

elkaar verschillen, zijn ANOVA's uitgevoerd.³⁴ Uit tabel 47 kan worden afgelezen dat de drie dadergroepen op alle RISC-schalen en op de RISC-totaalscore significant van elkaar verschillen. De effecten zijn over het algemeen echter klein of, in het geval van huisvesting (schaal 3) en emotioneel welzijn (schaal 10), zelfs vrijwel verwaarloosbaar. Het enige middelgrote verschil tussen de groepen betreft, niet verrassend, de mate waarin problemen met betrekking tot de relatie met partner, gezin en familie (schaal 6) voorkomen: plegers van huiselijk geweld hebben de hoogste gemiddelde score, gevolgd door plegers van geweldsdelicten. Plegers van overige delicten hebben naar het oordeel van de reclaseringswerkers de minste problemen op dit terrein. Met betrekking tot de overige RISC-gebieden zijn plegers van huiselijk geweld vrijwel nooit degenen met de hoogste score. De uitzondering wordt gevormd door alcoholgebruik (schaal 9), denkpatronen (schaal 11) en houding (schaal 12). De groep plegers van huiselijk geweld heeft van de drie dadergroepen de meeste problemen met betrekking tot alcoholgebruik, opnieuw gevolgd door de groep plegers van geweld. Hoewel het verschil tussen deze twee groepen significant is, wijzen nadere analyses uit dat het om een verwaarloosbaar verschil gaat ($F(1) = 7,44$; $p = 0,01$; $\eta^2 = 0,00$). Plegers van overige delicten hebben de minste problemen op het gebied van alcoholgebruik en verschillen hierin significant van de twee andere dadergroepen. Het gaat echter om een klein verschil. Met betrekking tot denkpatronen, gedrag en vaardigheden (schaal 11) vertoont de groep plegers van huiselijk geweld vrijwel evenveel problemen als de groep plegers van geweldsdelicten. Het verschil tussen beide groepen is weliswaar significant, maar de omvang van het verschil is verwaarloosbaar ($F(1) = 7,23$; $p = 0,01$; $\eta^2 = 0,00$). Het verschil tussen deze twee groepen en de groep plegers van overige delicten, die minder problemen vertoont dan de twee andere groepen, is eveneens significant en klein. Wat de houding ten opzichte van de maatschappij, het delict en criminaliteit in het algemeen (schaal 12) betreft, blijken plegers van geweldsdelicten het hoogst te scoren. Ten opzichte van de twee andere dadergroepen vertonen zij dus een negatievere houding ten opzichte van de maatschappij en een positievere houding tegenover het delict en criminaliteit in het algemeen. De groepen plegers van huiselijk geweld en van overige delicten verschillen eveneens significant van elkaar, waarbij de plegers van huiselijk geweld hoger scoren en dus meer problemen hebben dan de plegers van overige delicten. Dit verschil blijkt in nadere analyses echter verwaarloosbaar te zijn ($F(1) = 10,85$; $p = 0,00$; $\eta^2 = 0,00$). Met betrekking tot de andere RISC-schalen scoren de plegers van huiselijk geweld steeds het laagst van de drie groepen, maar de verschillen met de andere twee groepen zijn erg klein.

34 In vrijwel geen van de gevallen was sprake van homogeniteit van variantie, maar omdat de grootste onderzoeksgroep in geen enkel geval meer dan 1,5 keer groter was dan de kleinste onderzoeksgroep, konden probleemloos ANOVA's worden uitgevoerd.

Het recidiverisico, zoals dat op basis van de RISC-totaalscore wordt ingeschat, is het hoogst voor de groep plegers van geweldsdelicten. Hierin verschillen zij significant van de twee andere dadergroepen, die onderling eveneens significant van elkaar afwijken. De groep plegers van overige delicten neemt een middenpositie in, en de groep plegers van huiselijk geweld heeft volgens de reclasseringswerkers die de RISC invulden het laagste recidiverisico. Het verschil tussen de drie groepen is evenwel ook in dit geval klein en dit geldt ook voor het verschil tussen de groepen met het hoogste en het laagste recidiverisico ($F(1) = 738,79$; $p = 0,00$; $\eta^2 = 0,04$).

Tabel 47 ANOVA: verschillen op de RISC tussen drie delictgroepen

	Huiselijk geweld		Geweld		Overige delicten		<i>F</i>	η^2
	<i>M</i> (<i>n</i>)	<i>SD</i>	<i>M</i> (<i>n</i>)	<i>SD</i>	<i>M</i> (<i>n</i>)	<i>SD</i>		
Schaal 1&2 – Delictgegevens	1,24 ^{bc} (8.178)	0,49	1,49 ^{ac} (10.000)	0,63	1,34 ^{ab} (11.579)	0,54	434,94***	0,03
Schaal 3 – Huisvesting en wonen	1,30 ^{bc} (8.931)	0,54	1,38 ^a (10.250)	0,64	1,39 ^a (11.490)	0,66	64,94***	0,00
Schaal 4 – Opleiding, werk en leren	1,55 ^{bc} (9.496)	0,67	1,78 ^{ac} (12.858)	0,73	1,75 ^{ab} (13.770)	0,73	333,07***	0,02
Schaal 5 – Inkomen en omgaan met geld	1,27 ^{bc} (9.493)	0,48	1,39 ^{ac} (12.863)	0,56	1,48 ^{ab} (13.765)	0,60	397,10***	0,02
Schaal 6 – Relaties met partner, gezin en familie	1,92 ^{bc} (9.499)	0,71	1,52 ^{ac} (12.843)	0,69	1,43 ^{ab} (13.763)	0,66	1533,46***	0,08
Schaal 7 – Relaties met vrienden en kennissen	1,20 ^{bc} (9.442)	0,46	1,50 ^{ac} (12.797)	0,65	1,46 ^{ab} (13.722)	0,62	779,88***	0,04
Schaal 8 – Druggebruik	1,34 ^{bc} (9.489)	0,59	1,56 ^a (12.869)	0,72	1,56 ^a (13.779)	0,74	356,43***	0,02
Schaal 9 – Alcoholgebruik	1,71 ^{bc} (9.472)	0,87	1,68 ^{ac} (12.846)	0,86	1,48 ^{ab} (13.751)	0,76	290,04***	0,02
Schaal 10 – Emotioneel welzijn	1,43 ^b (9.493)	0,72	1,46 ^{ac} (12.867)	0,75	1,42 ^b (13.773)	0,72	14,17***	0,00
Schaal 11 – Denkpatronen, gedrag en vaardigheden	1,92 ^{bc} (9.479)	0,60	1,94 ^{ac} (12.837)	0,62	1,78 ^{ab} (13.756)	0,59	272,41***	0,02
Schaal 12 – Houding	1,54 ^{bc} (9.355)	0,69	1,65 ^{ac} (12.607)	0,74	1,51 ^{ab} (13.573)	0,68	141,35***	0,01
Totaalscore	1,67 ^{bc} (8.145)	0,66	1,95 ^{ac} (9.935)	0,71	1,81 ^{ab} (11.520)	0,72	361,34***	0,02

a Het verschil met de groep plegers van huiselijk geweld is significant (Tamhane's T2).

b Het verschil met de groep plegers van geweldsdelicten is significant (Tamhane's T2).

c Het verschil met de groep plegers van overige delicten is significant (Tamhane's T2).

*** $p < 0,001$

7.4 Samenvattend

In dit hoofdstuk zijn de achtergrondkenmerken beschreven van een groep daders die vanwege huiselijk geweld door justitie zijn vervolgd. Bij elk van hen is een RISc afgenomen op basis waarvan niet alleen demografische achtergrondkenmerken in kaart konden worden gebracht, maar ook een beeld kon worden geschetst van de mate waarin deze groep problemen ondervindt op uiteenlopende leefgebieden. Daarnaast is op een aselechte steekproef uit de onderzoeksgroep een dossieronderzoek uitgevoerd waarmee enig inzicht kon worden gegeven in het soort delicten waarvoor deze daders van huiselijk geweld met justitie in aanraking zijn gekomen. Wat vrijwel direct opvalt is dat vrouwen in deze justitiële groep, in tegenstelling tot in de onderzoeksgroep uit de algemene bevolking, slechts een heel kleine minderheid vormen. De meerderheid van de slachtoffers is daarentegen wel vrouw. De onderzoeksgroep uit de algemene bevolking is niet gevraagd naar het geslacht van het slachtoffer voor wie zij de dadervragenlijst invulden, maar op basis van het aandeel respondenten dat de vragenlijst voor de partner of ex-partner invulde, kan worden aangenomen dat vrouwelijke slachtoffers in deze onderzoeksgroep in ieder geval veel minder oververtegenwoordigd zullen zijn dan in de justitiële onderzoeksgroep (ervan uitgaande dat het in meerderheid om heteroseksuele relaties zal zijn gegaan). Voorts heeft een aanzienlijk deel van de plegers van huiselijk geweld die hiervoor met justitie in aanraking kwamen, zich schuldig gemaakt aan lichamelijk geweld waardoor het slachtoffer verwondingen opliep. Hiermee lijkt het geweld dat door deze justitiële onderzoeksgroep is gepleegd duidelijk af te wijken van wat respondenten uit de algemene onderzoeksgroep rapporteerden. Deze laatsten zeggen immers dat er vrijwel nooit sprake was van verwondingen bij het slachtoffer. Op dit verschil tussen plegers uit de algemene bevolking en plegers die vanwege huiselijk geweld met justitie in aanraking komen, wordt in hoofdstuk 9 teruggekomen.

Wat betreft de aanwezigheid van criminogene problemen, heeft op de meeste leefgebieden afzonderlijk steeds slechts een minderheid van de plegers van huiselijk geweld te maken met criminogene problemen. Zo geldt met betrekking tot huisvesting, inkomen en omgaan met geld, relaties met vrienden en kennissen, druggebruik en emotioneel welzijn dat zo'n 70 tot 80% van de plegers van huiselijk geweld niet met problemen kampt. Dit wil echter niet zeggen dat plegers van huiselijk geweld ook weinig problemen hebben: gemiddeld wordt de groep daders van huiselijk geweld volgens de reclasseringswerkers die de RISc invulden, op vier leefgebieden gekenmerkt door criminogene problemen. De leefgebieden waar de grootste groepen plegers problemen vertonen, zijn denkpatronen en gedrag en – niet verwonderlijk – de relaties met partner, gezin en familie. Daarnaast valt op dat bijna de helft van de plegers van huiselijk geweld problemen heeft met betrekking tot alcoholgebruik en op het gebied van

opleiding, werk en leren. Ook hun houding ten opzichte van de samenleving in het algemeen en delictgedrag in het bijzonder is bij twee op de vijf daders van huiselijk geweld aanleiding voor reclasseringswerkers om te spreken van een criminogeen probleem. Om deze kenmerken van plegers van huiselijk geweld in perspectief te plaatsen, is de onderzoeksgroep vergeleken met plegers van andere vormen van geweld en met plegers van niet-gewelddadige delicten. In vergelijking met plegers van andere geweldsdelicten hebben plegers van huiselijk geweld een minder problematisch delictverleden en gaan zij minder vaak om met vrienden door wie ze in de problemen kunnen komen. Daarnaast wordt de groep plegers van huiselijk geweld in mindere mate gekarakteriseerd door problemen met betrekking tot opleiding en werk en is er minder vaak sprake van problematisch druggebruik in vergelijking met plegers van andere geweldsdelicten. Beide groepen verschillen daarentegen niet betekenisvol van elkaar wat betreft hun alcoholgebruik; het verschil tussen deze groepen is weliswaar significant, maar in beide groepen vormt alcoholgebruik bij zo'n 40% een criminogene factor (42,8% voor plegers van huiselijk geweld en 41,8% voor plegers van andere vormen van geweld). Ook met betrekking tot emotioneel welzijn, denkpatronen en houding bestaan er geen betekenisvolle verschillen tussen plegers van huiselijk geweld en plegers van andere geweldsdelicten. Ten opzichte van plegers van niet-gewelddadige delicten is er bij plegers van huiselijk geweld even vaak sprake van criminogene problemen met betrekking tot hun houding en hun emotioneel welzijn. Op het terrein van opleiding en werk, inkomen en omgaan met geld en wat betreft druggebruik vertonen plegers van huiselijk geweld minder vaak problemen dan plegers van niet-gewelddadige delicten. Hun denkpatronen en gedrag en hun alcoholgebruik wordt daarentegen vaker als problematisch getypeerd door de reclasseringswerkers die de RISC invullen.

Al met al kan worden geconcludeerd dat de houding van plegers van huiselijk geweld ten opzichte van de samenleving en met betrekking tot delictgedrag niet betekenisvol afwijkt van andere daders bij wie een RISC wordt afgenomen. Ten opzichte van andere daders hebben plegers van huiselijk geweld daarentegen beduidend minder vaak verkeerde vrienden, hebben ze minder vaak financiële problemen, is er minder vaak sprake van problematisch druggebruik en hebben plegers van huiselijk geweld minder vaak problemen op het terrein van opleiding en werk. Hun alcoholgebruik komt echter overeen met plegers van andere geweldsdelicten en is voor reclasseringswerkers vaker een aanleiding tot zorg dan het geval is bij plegers van niet-gewelddadige delicten. Tot slot vertonen daders van huiselijk geweld in vergelijking met plegers van andere geweldsdelicten even vaak problemen op het gebied van denkpatronen en gedrag, terwijl plegers van niet-gewelddadige delicten zelfs minder vaak problemen op dit gebied vertonen. In termen van effectgrootte betreft het over het algemeen echter relatief bescheiden verschillen. Bovendien

hebben plegers van huiselijk geweld gemiddeld op ongeveer evenveel leefgebieden problemen als plegers van andere vormen van geweld en plegers van niet-gewelddadige delicten; het gemiddelde loopt van 4,21 voor plegers van huiselijk geweld, via 4,33 voor plegers van niet-gewelddadige delicten naar 4,73 voor plegers van andere vormen van geweld. Met betrekking tot de problemen die naar de inschatting van reclasseringswerkers ten grondslag liggen aan het delictgedrag, bestaat er dus naast een aantal verschillen ook een aantal overeenkomsten tussen plegers van huiselijk geweld en plegers van andere delicten. In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op de officiële justitiële voorgeschiedenis van plegers van huiselijk geweld en wordt beschreven in hoeverre zij opnieuw met justitie in aanraking komen. Opnieuw wordt hierbij de vergelijking gemaakt met plegers van andere geweldsdelicten en plegers van niet-gewelddadige delicten om een antwoord te geven op deze vraag.

8 Justitiecontacten onder daders van huiselijk geweld in de reclasseringspopulatie

In dit hoofdstuk wordt de justitiële achtergrond beschreven van plegers van huiselijk geweld bij wie naar aanleiding hiervan een RISc is afgenomen. Naast hun eerdere justitiecontacten en de leeftijd waarop zij voor het eerst met justitie in aanraking zijn gekomen, wordt nagegaan in hoeverre zij na de strafzaak vanwege huiselijk geweld opnieuw met justitie in aanraking zijn gekomen en wordt beschreven naar aanleiding van wat voor delicten zij door justitie zijn vervolgd. Tevens wordt nagegaan in hoeverre de justitiële achtergrond van plegers van huiselijk geweld afwijkt van die van daders bij wie een RISc is afgenomen naar aanleiding van niet-huiselijk geweld en naar aanleiding van andere, niet-gewelddadige delicten.

8.1 Justitiële voorgeschiedenis

Een groot deel van de daders van huiselijk geweld blijkt al eerder met justitie in aanraking te zijn gekomen: 6.004 van de 8.508 daders (70,6%) zijn voorafgaand aan hun huiselijkgeweldstrafzaak al eerder vanwege een misdrijf door justitie vervolgd (zie tabel 48). Het maximumaantal eerdere strafzaken bedraagt 95, maar gemiddeld hebben daders die eerder met justitie in aanraking kwamen 6,4 eerdere strafzaken gehad ($SD = 8,4$).³⁵ Tabel 48 geeft ook weer in hoeverre plegers bij wie een RISc is afgenomen naar aanleiding van een niet-huiselijkgewelddelict eerder met justitie in aanraking zijn geweest. Tevens wordt in de tabel weergegeven in hoeverre plegers bij wie een RISc werd afgenomen vanwege een niet-gewelddadig delict, eerder door justitie zijn vervolgd. In vergelijking met plegers van andere (niet in de huiselijke kring gepleegde) gewelddelicten hebben daders van huiselijk geweld een significant beperktere justitiële voorgeschiedenis ($\chi^2(5) = 492,31$; $p = 0,00$; Cramer's $V = 0,16$). Ten opzichte van plegers van niet-gewelddadige delicten is eveneens een groter deel van de plegers van huiselijk geweld niet eerder met justitie in aanraking geweest. Met andere woorden, een beduidend groter deel van de plegers van niet-gewelddadige delicten is eerder met justitie in aanraking geweest ($\chi^2(5) = 659,59$; $p = 0,00$; Cramer's $V = 0,18$). In beide gevallen – dus zowel ten opzichte van plegers van andere gewelddelicten als ten opzichte van plegers van niet-gewelddadige delicten – gaat het in termen van effect-grootte om middelgrote verschillen. Gemiddeld hebben alle plegers van huiselijk geweld gezamenlijk ($N = 8.508$) 4,5 eerdere justitiecontacten,

35 De resultaten wijken nauwelijks af wanneer de justitiële voorgeschiedenis wordt berekend voor de totale onderzoeksgroep, dus inclusief daders met een fictieve uitgangszaak (zie voor een toelichting paragraaf 6.4 in hoofdstuk 6). In dat geval is 71,8% voorafgaand aan hun huiselijkgeweldzaak al eerder met justitie in aanraking geweest. Het gemiddelde aantal voorzaken is met 6,5 ($SD=8,5$) vrijwel gelijk aan dat in de groep zonder daders met een fictieve uitgangszaak.

terwijl plegers van andere geweldsdelicten gemiddeld 8,2 keer eerder met justitie in aanraking zijn geweest en plegers van niet-gewelddadige delicten gemiddeld 10,3 eerdere justitiecontacten op hun naam hebben staan.³⁶

Tabel 48 Het aantal eerdere strafzaken onder daders bij wie tussen 2004 en 2007 een RISc is afgenomen: plegers van huiselijk geweld, plegers van andere geweldsdelicten (inclusief zeden) en plegers van overige delicten

	Plegers van huiselijk geweld (N=8.508)	Plegers van geweldsdelicten (N=10.543)	Plegers van overige delicten (N=12.309)
Geen eerdere justitiecontacten	29,4%	19,6%	22,4%
1 of 2 eerdere justitiecontacten	27,3%	24,8%	22,6%
3 of 4 eerdere justitiecontacten	13,5%	14,4%	12,9%
5 tot en met 10 eerdere justitiecontacten	17,7%	20,4%	18,1%
11 tot en met 19 eerdere justitiecontacten	7,8%	10,3%	9,7%
20 of meer eerdere justitiecontacten	4,3%	10,6%	14,3%

De aard van de eerdere strafzaken van de groep plegers van huiselijk geweld wordt in tabel 49 weergegeven. Daders kunnen uiteraard binnen één zaak voor meerdere delicten worden vervolgd, maar strafzaken worden in de Recidivemonitor geclassificeerd naar het ernstigste feit, oftewel het feit met de hoogste strafdreiging. Het aantal eerdere strafzaken in tabel 49 komt daarom overeen met het totale aantal eerdere strafzaken van de onderzoeksgroep. Het merendeel van de zaken heeft betrekking op een vermogensdelict waarbij geen geweld is gebruikt. Geweldsdelicten en verkeersmisdrijven vormen de volgende grote categorieën, direct gevolgd door de groep vernielingen, lichte agressie en delicten tegen de openbare orde. De overige typen eerdere strafzaken – drugs, vermogen met geweld, zeden – vormen ieder slechts een klein aandeel in het geheel.

Wanneer de groep plegers van huiselijk geweld wordt vergeleken met de groep daders die vanwege een ander geweldsdelict met justitie in aanraking is gekomen en bij wie eveneens een RISc is afgenomen, valt met name op dat plegers van huiselijk geweld vaker vanwege verkeersdelicten met justitie in aanraking zijn gekomen terwijl zij aanzienlijk minder zaken in verband met vermogensdelicten in hun justitiële geschiedenis hebben (met name vermogensdelicten zonder geweld). De verdeling van de eerdere justitiecontacten over de verschillende delictcategorieën verschilt dan ook significant tussen plegers van huiselijk geweld en plegers van andere geweldsdelicten ($\chi^2(8) = 3.991,58$; $p = 0,00$; Cramer's $V = 0,17$). Ook

36 Het verschil tussen plegers van huiselijk geweld en plegers van andere geweldsdelicten is significant: $t(8507) = -44,22$; $p = 0,00$. Ook het verschil tussen plegers van huiselijk geweld en plegers van niet-gewelddadige delicten is significant: $t(8507) = -69,60$; $p = 0,00$.

met betrekking tot plegers bij wie vanwege een niet-gewelddadig delict een RISC werd afgenomen, zijn grote verschillen wat betreft de aard van de justitiële voorgeschiedenis te zien ($\chi^2(8) = 13.041,78$; $p = 0,00$; Cramer's $V = 0,28$). Hierbij springt vooral in het oog dat plegers van overige delicten minder vaak vanwege een geweldsdelict met justitie in aanraking zijn gekomen, terwijl zij veel vaker vanwege vermogensdelicten (zonder geweld) contact hebben gehad met justitie. Deze verschillen hangen gedeeltelijk samen met de manier waarop de groepen zijn samengesteld (het delict naar aanleiding waarvan de RISC bij de groep plegers van overige delicten is afgenomen, is per definitie geen geweldsdelict), maar omdat in de tabel alle *eerdere* justitiecontacten worden weergegeven, is de omvang van de verschillen opmerkelijk te noemen. Wat tot slot opvalt is dat plegers van huiselijk geweld aanzienlijk vaker vanwege vernieling en vanwege verkeersdelicten met justitie in aanraking zijn gekomen dan daders bij wie tussen 2004 en 2007 vanwege een niet-gewelddadig delict een RISC is afgenomen.

Tabel 49 Classificatie van eerdere strafzaken van daders bij wie tussen 2004 en 2007 een RISC is afgenomen: plegers van huiselijk geweld, plegers van andere geweldsdelicten (inclusief zeden), en plegers van overige delicten

	Eerdere justitiezaken van plegers van huiselijk geweld (N=38.623)	Eerdere justitiezaken van plegers van geweldsdelicten (N=96.597)	Eerdere justitiezaken van plegers van overige delicten (N=131.934)
Geweld (excl. zeden en vermogen met geweld)	16,9%	12,9%	5,7%
Zeden	0,9%	0,9%	0,7%
Vermogen met geweld	3,3%	6,1%	4,0%
Vermogen zonder geweld	36,2%	49,3%	64,3%
Vernieling, lichte agressie en openbare orde	14,0%	13,0%	9,0%
Drugs	3,1%	3,1%	3,9%
Verkeer ^a	17,6%	8,9%	7,6%
Overig	4,7%	4,1%	3,0%
Onbekend	3,1%	1,6%	1,7%

a Het gaat hier uitsluitend om verkeersmisdrijven, zoals het doorrijden na een ongeluk of het rijden zonder geldig rijbewijs. Overtredingen, zoals snelheidsovertredingen tot 30 km per uur en door rood licht rijden, zijn niet in deze cijfers opgenomen.

Een ander aspect van de justitiële voorgeschiedenis heeft betrekking op de vraag op welke leeftijd daders *voor het eerst* met justitie in aanraking zijn gekomen. Doorgaans geldt dat hoe jonger een dader is wanneer hij of zij zijn of haar eerste justitiecontact opdoet, hoe groter de kans is dat diegene nogmaals met justitie in aanraking zal komen (Wartna, Tollenaar

& Blom, 2005). Wanneer voor de drie groepen wordt nagegaan op welke leeftijd zij voor het eerst met justitie in aanraking kwamen, blijkt dat dit voor plegers van huiselijkgeweld significant later was dan voor plegers bij wie vanwege een niet-huiselijkgeweldsdelict een RISc is afgenomen (zie tabel 50; $\chi^2(5) = 1.147,30$; $p = 0,00$; Cramer's $V = 0,24$). Ook ten opzichte van plegers van niet-gewelddadige delicten waren daders van huiselijk geweld significant ouder toen zij voor het eerst met justitie in aanraking kwamen ($\chi^2(5) = 322,63$; $p = 0,00$; Cramer's $V = 0,12$). Het verschil met plegers van niet-gewelddadige delicten is in termen van effectgrootte klein te noemen, terwijl het verschil met plegers van andere geweldsdelicten middelgroot is. Gemiddeld kwamen plegers van huiselijk geweld voor het eerst met justitie in aanraking toen zij 26,8 jaar oud waren, terwijl plegers van andere geweldsdelicten 21,9 jaar waren en plegers van niet-gewelddadige delicten 24,4 jaar waren.³⁷

Tabel 50 Leeftijd ten tijde van het eerste justitiecontact onder daders bij wie tussen 2004 en 2007 een RISc is afgenomen: plegers van huiselijk geweld, plegers van andere geweldsdelicten (inclusief zeden) en plegers van overige delicten^a

	Plegers van huiselijk geweld (N=8.765)	Plegers van geweldsdelicten (N=11.414)	Plegers van overige delicten (N=12.760)
12 – 17 jaar	25,9%	43,6%	35,6%
18 – 24 jaar	29,3%	32,3%	29,7%
25 – 29 jaar	10,9%	7,4%	9,5%
30 – 39 jaar	16,7%	9,1%	12,7%
40 – 49 jaar	11,4%	4,5%	7,3%
50 jaar of ouder	5,7%	3,1%	5,1%

a Van 112 plegers van huiselijk geweld, van 92 plegers van andere geweldsdelicten en van 81 plegers van overige delicten is niet bekend hoe oud zij waren ten tijde van hun eerste strafzaak. Omdat de categorie ‘onbekend’ niet is betrokken bij de vergelijking van de verdelingen in beide groepen, wordt deze categorie niet in de tabel weergegeven.

8.2 Recidive

In tabel 51 wordt weergegeven welk percentage van de plegers van huiselijk geweld in de eerste twee jaar na de strafzaak naar aanleiding waarvan de RISc is afgenomen (de uitgangszaak), opnieuw met justitie in aanraking komt. Omdat de gemiddelde observatieduur in de groep plegers van huiselijk geweld twee jaar en vier maanden bedraagt ($M = 851,7$ dagen; $SD = 355,2$ dagen), worden alleen de recidivepercentages tot twee jaar na de uitgangszaak gegeven. Een jaar na de uitgangszaak is 21,5% van

37 Het verschil tussen plegers van huiselijk geweld en plegers van andere geweldsdelicten is significant: $t(8764) = 37,90$; $p = 0,00$. Ook het verschil tussen plegers van huiselijk geweld en plegers van niet-gewelddadige delicten is significant: $t(8764) = 18,58$; $p = 0,00$.

de plegers van huiselijk geweld minstens één keer opnieuw met justitie in aanraking gekomen naar aanleiding van enig delict (algemene recidive, dus ongeacht de ernst van het delict). Na twee jaar is dit percentage gestegen tot 31,1%. Voorts komt in het eerste jaar na de uitgangszaak 16,0% van de plegers van huiselijk geweld vanwege een delict met een strafdreiging van minstens vier jaar met justitie in aanraking (ernstige recidive). In het tweede jaar loopt dat op tot 23,6%. Het aantal daders dat in de eerste twee jaar na hun uitgangszaak vanwege een zeer ernstig delict – een delict met een strafdreiging van acht jaar of meer – met justitie in aanraking kwam, is zeer beperkt. Na één jaar gaat het om 2,3% van de daders en na twee jaar om 3,6%. Naast de algemene, ernstige en zeer ernstige recidive is voor de groep plegers van huiselijk geweld eveneens nagegaan in hoeverre zij opnieuw vanwege een geweldsdelict³⁸ met justitie in aanraking komen. Dit betreft in het eerste jaar na de uitgangszaak 9,3% van de daders van huiselijk geweld, en in het tweede jaar stijgt dit percentage tot 15,1%. Ter vergelijking worden in tabel 51 eveneens de recidivepercentages gegeven van de daders bij wie een RISc werd afgenomen naar aanleiding van een ander geweldsdelict of vanwege een niet-gewelddadig delict. Met betrekking tot algemene, ernstige en zeer ernstige recidive recidiveert de groep daders van huiselijk geweld het minst van alle groepen. De verschillen zijn in alle gevallen significant, maar in termen van effectgrootte over het algemeen erg klein. Het patroon van gewelddadige recidive wijkt echter duidelijk af van deze algemene bevinding: een even groot deel van de plegers van huiselijk geweld als van de plegers van andere geweldsdelicten wordt opnieuw vanwege een gewelddadig delict vervolgd. Van de groep daders bij wie vanwege een niet-gewelddadig delict een RISc is afgenomen, komt juist een significant kleiner deel in verband met een geweldsdelict opnieuw in aanraking met justitie.

Tabel 51 Recidive van daders bij wie tussen 2004 en 2007 een RISc is afgenomen: plegers van huiselijk geweld (N=8.877), plegers van andere geweldsdelicten (inclusief zeden) (N=11.506) en plegers van overige delicten (N=12.841)

	Plegers van huiselijk geweld		Plegers van geweldsdelicten		Plegers van overige delicten	
	Na 1 jaar	Na 2 jaar	Na 1 jaar	Na 2 jaar	Na 1 jaar	Na 2 jaar
Algemene recidive	21,5%	31,1%	27,9%	40,1%	27,2%	37,3%
Ernstige recidive	16,0%	23,6%	22,3%	32,5%	21,4%	29,9%
Zeer ernstige recidive	2,3%	3,6%	4,8%	8,2%	3,4%	5,8%
Geweldsrecidive	9,3%	15,1%	9,7%	15,5%	4,6%	7,8%

38 Onder geweldsdelicten worden hier gewelds- en zedendelicten verstaan. Vermogensdelicten met geweld zijn buiten beschouwing gelaten.

Tabel 52 geeft weer naar aanleiding van welk type delicten de recidiverende daders van huiselijk geweld in de eerste twee jaar na hun huiselijkgeweldszaak opnieuw met justitie in aanraking zijn gekomen. Van *alle* recidivezaken in die eerste twee jaar heeft de grootste groep betrekking op een geweldsdelict. Daarnaast staan recidiverende daders van huiselijk geweld ook vaak terecht voor vermogensdelicten zonder geweld, verkeersmisdrijven en relatief lichte delicten zoals vernieling, lichte agressie en delicten tegen de openbare orde. Zedendelicten, overtredingen van de Opiumwet en vermogensdelicten met geweld komen relatief weinig voor. Ten opzichte van plegers bij wie vanwege andere (niet in de huiselijke sfeer gepleegde) geweldsdelicten een RISc is afgenomen, vertonen plegers van huiselijk geweld een aantal duidelijke afwijkingen: daders van huiselijk geweld die opnieuw met justitie in aanraking komen, worden vaker vanwege geweldsdelicten³⁹ en verkeersmisdrijven vervolgd terwijl ze minder vaak vanwege vermogensdelicten worden vervolgd. De verdeling van de recidivezaken van plegers van huiselijk geweld over de verschillende delictcategorieën wijkt dan ook significant af van die van plegers van andere geweldsdelicten ($\chi^2(8) = 430,40$; $p = 0,00$; Cramer's $V = 0,18$). Het verschil tussen beide groepen is in termen van effectgrootte middelgroot te noemen. De verschillen met plegers bij wie een RISc is afgenomen in verband met een niet-gewelddadig delict, zijn zelfs nog groter. De verdeling van de recidivezaken over de verschillende delictcategorieën in beide dadergroepen wijkt significant van elkaar af en betreft in termen van effectgrootte een groot verschil ($\chi^2(8) = 1.852,93$; $p = 0,00$; Cramer's $V = 0,35$). Wanneer plegers van huiselijk geweld opnieuw met justitie in aanraking komen is dat ten opzichte van plegers van niet-gewelddadige delicten beduidend vaker vanwege een geweldsdelict en aanzienlijk minder vaak in verband met een vermogensdelict (met name het verschil met betrekking tot vermogensdelicten zonder geweld is groot). Daarnaast komen plegers van huiselijk geweld vaker dan plegers van niet-gewelddadige delicten opnieuw met justitie in aanraking vanwege verkeersdelicten.

39 Dit lijkt wellicht in tegenspraak met de voorgaande conclusie dat plegers van huiselijk geweld en plegers van andere geweldsdelicten even vaak vanwege een geweldsdelict opnieuw met justitie in aanraking komen. Bij het bepalen van recidive wordt echter alleen naar een eerste nieuw justitiecontact gekeken terwijl in tabel 52 een classificatie is gegeven van *alle* recidivezaken. Het ligt daarom voor de hand om te concluderen dat het aandeel daders dat opnieuw vanwege geweld wordt vervolgd in beide groepen even groot is, maar dat plegers van huiselijk geweld die opnieuw vanwege geweld met justitie in aanraking komen meer nieuwe gewelds zaken opbouwen dan plegers bij wie vanwege een ander geweldsdelict een RISc is afgenomen.

Tabel 52 Classificatie van recidivezaken van daders bij wie tussen 2004 en 2007 een RISC is afgenomen: plegers van huiselijk geweld, plegers van andere geweldsdelicten (inclusief zeden), en plegers van overige delicten

	Recidivezaken van plegers van huiselijk geweld (N=4.708)	Recidivezaken van plegers van geweldsdelicten (N=8.822)	Recidivezaken van plegers van overige delicten (N=10.126)
Geweld (excl. zeden en vermogen met geweld)	34,0%	22,9%	10,3%
Zeden	0,8%	0,7%	0,5%
Vermogen met geweld	2,1%	5,9%	3,5%
Vermogen zonder geweld	19,4%	29,2%	47,9%
Vernieling, lichte agressie en openbare orde	13,7%	15,9%	11,7%
Drugs	4,1%	4,3%	5,8%
Verkeer ^a	18,8%	13,2%	12,3%
Overig	6,4%	7,0%	6,3%
Overtreding	0,0%	0,0%	0,0%
Onbekend	0,7%	0,9%	1,6%

a Het gaat hier uitsluitend om verkeersmisdrijven, zoals het doorrijden na een ongeluk of het rijden zonder geldig rijbewijs. Overtredingen, zoals snelheidsovertredingen tot 30 km per uur en door rood licht rijden, zijn niet in deze cijfers opgenomen.

8.3 Conclusie

Concluderend kan worden gesteld dat daders die vanwege huiselijk geweld met politie en justitie in aanraking komen en bij wie naar aanleiding hiervan een RISC wordt afgenomen, geen onbekenden zijn binnen de justitiële keten. Zeventig procent van hen kwam eerder met justitie in aanraking en gemiddeld werden deze daders ruim zes keer eerder vanwege een misdrijf vervolgd. Ook na hun strafzaak naar aanleiding van huiselijk geweld komt een deel opnieuw met justitie in aanraking en heeft bijna een derde van de daders van huiselijk geweld binnen twee jaar opnieuw minstens één justitiezaak opgebouwd. Toch vormen zij ten opzichte van andere daders bij wie een RISC wordt afgenomen een duidelijk afwijkende groep. Zo hebben plegers van huiselijk geweld een aanzienlijk beperktere justitiële voorgeschiedenis dan plegers van andere gewelddadige en niet-gewelddadige delicten en waren ze ook beduidend ouder toen ze voor het eerst met justitie in aanraking kwamen. Voorts kenmerkt de justitiële voorgeschiedenis van plegers van huiselijk geweld zich ten opzichte van die van andere plegers bij wie een RISC werd afgenomen door een duidelijk groter aandeel gewelds- en verkeersmisdrijven. Zij werden daarentegen voorafgaand aan de zaak naar aanleiding waarvan de RISC werd afgenomen veel minder vaak dan andere daders vervolgd

vanwege vermogensdelicten. Zoals op basis van hun beperktere justitiële voorgeschiedenis kon worden verwacht, blijkt tevens dat plegers van huiselijk geweld significant minder vaak recidiveren dan plegers van andere gewelddadige en niet-gewelddadige delicten. Opvallend genoeg recidiveren zij echter vaker dan plegers van niet-gewelddadige delicten met een geweldsdelict terwijl ze hierin niet verschillen van plegers van niet in de huiselijke kring gepleegde geweldsdelicten. Het geheel aan recidivezaken overziend blijkt dat recidiverende plegers van huiselijk geweld zich vaker dan andere daders schuldig maken aan gewelds- en verkeersmisdrijven en minder vaak aan vermogenscriminaliteit. Dit beeld komt overeen met de aard van de justitiële voorgeschiedenis van de drie groepen.

Samenvattend kan worden gesteld dat de justitiële carrière van plegers van huiselijk geweld bij wie een RISc wordt afgenomen minder omvangrijk is dan die van plegers bij wie een RISc wordt afgenomen naar aanleiding van een ander delict. Dit betekent overigens niet dat zij een *beperkte* justitiële carrière hebben: een gemiddeld aantal van zes eerdere strafzaken voor de ruim 70% van de daders die eerder met justitie in aanraking kwamen, kan niet weinig worden genoemd. Daarnaast komt een aanzienlijk deel binnen twee jaar na hun huiselijkgeweldszaak opnieuw met justitie in aanraking. Bovendien recidiveert weliswaar een kleiner deel van de groep plegers van huiselijk geweld, maar degenen die recidiveren doen dat vaker met geweldsdelicten en verkeersmisdrijven.

Deel 3

Conclusies en slotbeschouwing

9 Conclusies en slotbeschouwing

9.1 Ter inleiding: doelstelling en beperkingen van het onderzoek

Huiselijk geweld is een thema dat hoog op de politieke en maatschappelijke agenda staat. Omdat het in het kader van de aanpak van huiselijk geweld van groot belang is om te kunnen beschikken over recente cijfers en achtergrondgegevens met betrekking tot dit probleem, verzochten de ministeries van Justitie, Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) om een landelijk onderzoek naar de prevalentie en achtergronden van huiselijk geweld op te zetten. Het onderzoek bestaat uit drie deelonderzoeken: een omvangsschatting, een onderzoek naar de aard van het huiselijk geweld en de kenmerken en hulpzoekgedrag van *slachtoffers* en een onderzoek naar de achtergrondkenmerken, het hulpzoekgedrag en de recidive van *plegers* van huiselijk geweld. Deze laatste studie was onderwerp van het onderhavige rapport en kende de volgende doelstellingen:

- inzicht krijgen in achtergrondkenmerken en problematiek van daders van huiselijk geweld;
- inzicht bieden in het hulpzoekgedrag van daders en zo mogelijk in de achtergronden van het huiselijk geweld;
- bepalen in hoeverre daders van huiselijk geweld opnieuw met justitie in aanraking komen.

De geformuleerde doelstellingen zijn vervolgens uitgewerkt in vijf onderzoeksvragen:

- 1 Wat zijn de achtergrondkenmerken van daders van huiselijk geweld?
- 2 Wat voor problematiek (delictgeschiedenis, persoonlijke omstandigheden en persoonlijkheid) kenmerkt daders van huiselijk geweld?
- 3 Wat is het hulpzoekgedrag van daders van huiselijk geweld?
- 4 Wat kenmerkt incidenten van huiselijk geweld volgens de plegers ervan?
- 5 Wat is de recidive van daders van huiselijk geweld?

Voor de beantwoording van de onderzoeksvragen zijn twee verschillende onderzoeksgroepen bestudeerd: een groep respondenten uit de algemene bevolking en een groep plegers die vanwege huiselijk geweld met politie en justitie in aanraking is geweest. De eerste groep is geworven onder een voor de Nederlandse bevolking representatieve steekproef uit het internetpanel van onderzoeksbureau Intomart, terwijl de tweede onderzoeksgroep bestaat uit daders bij wie naar aanleiding van een strafzaak in verband met huiselijk geweld door de reclassering een RISc is afgenomen (het diagnose-instrument dat de reclasseringsorganisaties gebruiken om criminogene factoren bij justitiabelen in kaart te brengen en om hun risico op recidive in te schatten). De eerste vier onderzoeksvragen zijn in beide onderzoeksgroepen bestudeerd, maar de vraag naar de recidive van plegers van huiselijk geweld is alleen in de reclasseringsgroep bestudeerd.

In dit hoofdstuk worden de onderzoeksvragen per onderzoeksgroep beantwoord. Daarnaast beoogt dit hoofdstuk, voor zover mogelijk, de resultaten uit de twee onderzoeksgroepen aan elkaar te relateren. Het is echter belangrijk om bij de interpretatie van de resultaten een aantal belangrijke kenmerken en beperkingen van het onderzoek in het oog te houden.

Twee onderzoeksgroepen: van geweld onder een groep uit de algemene bevolking naar vervolging door justitie

Het is moeilijk om de resultaten uit de twee in het onderhavige rapport beschreven onderzoeksgroepen met elkaar in verband te brengen. Beide groepen zijn immers heel verschillend van karakter: de groep uit de algemene bevolking werkt vrijwillig mee aan het onderzoek terwijl de kenmerken van de reclasseringsgroep beschreven kunnen worden omdat zij vanwege huiselijk geweld door justitie zijn vervolgd. Bovendien zijn de resultaten in de onderzoeksgroep uit de algemene bevolking op zelfrapportage gebaseerd terwijl de informatie over de achtergrondkenmerken van de plegers die vanwege huiselijk geweld door justitie werden vervolgd, afkomstig is van reclasseringsmedewerkers en uit de officiële justitiële documentatie. Daarnaast is met betrekking tot de onderzoeksgroep uit de algemene bevolking weliswaar alleen gerapporteerd over respondenten die zich schuldig maakten aan evident huiselijk geweld, door de gehanteerde onderzoeksmethode hebben respondenten over een breed scala aan gedrag gerapporteerd; van relatief lichte vormen van agressie tot ingrijpend, ernstig geweld jegens iemand uit de huiselijke kring. Daders uit de groep reclasseringscliënten zijn daarentegen allemaal door justitie vervolgd vanwege huiselijk geweld. Het gedrag waar zij zich schuldig aan hebben gemaakt, is daarmee waarschijnlijk ernstiger geweest dan een groot deel van het gedrag dat door respondenten uit de algemene onderzoeksgroep is gerapporteerd. Toch zal ook het ernstiger geweld dat respondenten uit de algemene bevolking rapporteerden, niet zonder meer aanleiding zijn geweest voor vervolging door justitie. Voordat het zover is, moet een slachtoffer het gedrag van de pleger eerst als strafbaar beschouwen. Mensen zijn echter minder snel geneigd het gedrag van mensen uit hun huiselijk kring als strafbaar gedrag te zien dan vergelijkbaar gedrag dat door onbekenden tegen hen wordt gepleegd (Mihalic & Elliott, 1997b). Wanneer een slachtoffer het gedrag van de ander dan als strafbaar beschouwt, moet hij of zij vervolgens bereid zijn aangifte van dit gedrag te doen. De aangiftebereidheid onder slachtoffers van huiselijk geweld is evenwel klein (Ferwerda, 2009) en zoals in hoofdstuk 6 is toegelicht, wordt lang niet bij iedere dader die door justitie wordt vervolgd een RISc afgenomen. In theorie zou het dus zo moeten zijn dat de reclasseringsgroep een subpopulatie vormt van de onderzoeksgroep uit de algemene bevolking, maar in de praktijk vindt er een omvangrijk selectieproces plaats voordat

voorvallen tussen mensen binnen de huiselijke kring leiden tot justitiële vervolging.

Het verschillende karakter van beide onderzoeksgroepen leidt er onder meer toe dat een aantal ogenschijnlijk tegenstrijdige resultaten wordt gevonden. Zo bestaat de groep plegers van evident huiselijk geweld in onderzoeksgroep uit de algemene bevolking uit meer vrouwen dan mannen (57,8% respectievelijk 42,2%) terwijl de reclasseringsgroep bijna in zijn geheel uit mannen bestaat (93,1%). In paragraaf 9.4.2 wordt een aantal mogelijke verklaringen hiervoor besproken, maar de waarschijnlijkste verklaring lijkt te zijn dat, hoewel zowel mannen als vrouwen zich schuldig maken aan evident huiselijk geweld en dit in de meeste gevallen niet tot letsel leidt, de ernstiger vormen van letsel vaker door mannen worden veroorzaakt waardoor het overwegend mannen zijn die vanwege huiselijk geweld met politie en justitie in aanraking komen. De resultaten van dit onderzoek sluiten hiermee aan op de conclusies van onderzoekers die longitudinaal, epidemiologisch onderzoek uitvoeren onder geboortecohorten (zie ook hoofdstuk 2).

Representativiteit van de onderzoeksgroepen

Zoals in hoofdstuk 3 is toegelicht, is de steekproef die de screeningsvragenlijst voorgelegd kreeg, zo gekozen dat zij wat geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en woonregio een representatieve afspiegeling vormde van de Nederlandse bevolking. De groep die rapporteert over evident huiselijk geweld is echter een selectie uit deze representatieve steekproef: alleen die respondenten die de screeningsvragenlijst invulden en die aangaven in de voorgaande vijf jaar wel eens geweld tegen iemand uit de huiselijke kring te hebben gebruikt, zijn uitgenodigd voor het invullen van de dadervragenlijst. Vervolgens zijn binnen de groep respondenten die deze vragenlijst invulden, de personen geïdentificeerd die evident huiselijk geweld rapporteerden. De resultaten van de dadervragenlijst, en dus de beschrijving van achtergrondkenmerken van plegers van huiselijk geweld, zijn alleen representatief voor de totale groep plegers van huiselijk geweld als er geen sprake is geweest van selectieve non-respons noch van selectieve onderrapportage. Met andere woorden, als bepaalde groepen plegers om wat voor reden dan ook, minder bereid zijn geweest om de screenings- en de dadervragenlijst (naar waarheid) in te vullen, kunnen de resultaten niet worden gegeneraliseerd. Met betrekking tot de non-respons op de screeningsvragenlijst concludeerden de onderzoekers van Intomart, die de non-responsanalyse uitvoerden, dat de respons met name onder allochtone respondenten achterbleef (Van Dijk et al., 2010). Daarnaast hebben vijftigplussers iets vaker dan jongere respondenten gereageerd op de uitnodiging om aan het onderzoek mee te doen en responderden mannen en hogeropgeleiden iets beter dan respectievelijk vrouwen en respondenten met een middelbaar opleidingsniveau. Met betrekking tot de dadervragenlijst wijkt de groep die niet responderde

vrijwel niet af van de groep die de lijst wel invulde. De respons op de dadervragenlijst bleef alleen iets achter onder personen van Surinaamse en Antilliaanse afkomst en onder inwoners van de drie grote steden (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag) (Van Veen, 2009). De non-respons op de dadervragenlijst lijkt daarmee aselecter dan de non-respons op de screeningsvragenlijst. Dit is niet verbazingwekkend omdat de respondenten die de uitnodiging voor de dadervragenlijst ontvingen, eerder al bereid waren geweest de screeningsvragenlijst in te vullen en bereid waren geweest over hun eigen agressieve gedrag te rapporteren.

Een laatste opmerking met betrekking tot de representativiteit van de onderzoeksgroep uit de algemene bevolking, heeft betrekking op de samenstelling van het internetpanel van Intomart. Sommige onderzoeksbureaus maken gebruik van panels die bestaan uit mensen die zichzelf aanmelden als lid. Intomart doet dit niet en werft uitsluitend zelf haar nieuwe panelleden. Op deze manier wordt voorkomen dat het internetpanel uitsluitend bestaat uit mensen die op eigen initiatief lid zijn geworden en op die manier een zeer selectieve groep vormen. Desondanks staat het iedere uitgenodigde kandidaat uiteraard vrij om niet op de uitnodiging in te gaan. Het lijkt gerechtvaardigd om te veronderstellen dat de personen die lid worden van het panel frequente internetgebruikers zijn, geïnteresseerd zijn in onderzoek en een uitgesproken mening hebben over tal van onderwerpen (Vonk, Van Ossenbruggen & Willems, 2006). Hiermee is ook het internetpanel van Intomart in zekere zin een selectieve groep personen.

Met betrekking tot de resultaten in de reclasseringsgroep is het van belang in het oog te houden dat deze zijn gebaseerd op het oordeel van de reclasseringswerkers die de RISc's invulden. Bovendien is de beschrijving van de justitiële carrière van deze groep plegers van huiselijk geweld gebaseerd op de officiële registratie van justitiecontacten. Politiecontacten die niet leiden tot vervolging door het Openbaar Ministerie en delicten waar geen aangifte van wordt gedaan of die niet worden opgespoord, worden daarmee buiten beschouwing gelaten. Bovendien vormt de groep daders bij wie een RISc is afgenomen een selectie binnen de groep daders die vanwege huiselijk geweld met justitie in aanraking komt. Hoewel gebruik is gemaakt van een database met alle door de drie reclasseringsorganisaties afgenomen RISc's – en dus over een populatiebestand kon worden beschikt – wordt niet bij iedere dader die met justitie in aanraking komt een RISc afgenomen. De RISc wordt immers gebruikt voor het uitbrengen van voorlichtingsrapporten aan de rechterlijke macht of het Openbaar Ministerie, het ontwikkelen van plannen van aanpak voor reclasseringstoezicht en het opzetten van re-integratieplannen voor gedetineerden met een strafrestant van minimaal vier maanden. Binnen de groep plegers die vanwege huiselijk geweld met justitie in aanraking komt, zal de onderzoeksgroep daarom naar alle waarschijnlijkheid een 'zwaardere' groep daders zijn. De reclasseringsonderzoeksgroep kan daarom alleen

als representatief worden beschouwd voor de groep plegers van huiselijk geweld bij wie een RISc wordt afgenomen.

Mogelijke onderrapportage in de onderzoeksgroep uit de algemene bevolking
 Uit de internationale literatuur is bekend dat daders van huiselijk geweld beduidend minder geweld rapporteren dan hun slachtoffers (Archer, 1999; Mihalic & Elliott, 1997b; Sugarman & Hotaling, 1997). Het valt dan ook te verwachten dat ook in de onderhavige onderzoeksgroep sprake is van onderrapportage van daderschap. Zolang deze onderrapportage niet selectief is, hoeft dat geen probleem te zijn. Echter, in hoeverre hier sprake van zou kunnen zijn, kan vanzelfsprekend niet worden nagegaan. De resultaten uit de algemene bevolkingsonderzoeksgroep zijn immers uitsluitend gebaseerd op de zelfrapportage van daders van huiselijk geweld en kunnen niet worden gestaafd aan verklaringen van slachtoffers of andere informanten die weet hebben van het gedrag van de respondenten uit het onderhavige onderzoek.

Al met al moeten de resultaten uit de onderzoeksgroep uit de algemene bevolking zeer voorzichtig worden geïnterpreteerd. In principe beschrijven ze uitsluitend de respondenten die aan dit onderzoek meewerkten en zijn generalisaties naar andere plegers van huiselijk geweld vrijwel onmogelijk. De resultaten uit de reclasseringsgroep zijn representatiever en kunnen beter worden gegeneraliseerd. Dit geldt echter alleen voor daders bij wie een RISc wordt afgenomen.

9.2 Huiselijk geweld in een onderzoeksgroep uit de algemene bevolking

9.2.1 Achtergrondkenmerken van daders van evident huiselijk geweld

De groep plegers van evident huiselijk geweld in de onderzoeksgroep uit de algemene bevolking bestaat uit drie groepen: plegers van evident psychisch geweld, plegers van incidenteel lichamelijk geweld en plegers van structureel geweld. Hoewel het karakter van het geweld dat plegers van incidenteel lichamelijk geweld en plegers van structureel geweld rapporteren, wezenlijk anders is, verschillen beide groepen vrijwel niet van elkaar wat betreft hun achtergrondkenmerken. De groep plegers van evident psychisch geweld lijkt weliswaar wat af te wijken van de twee andere groepen, maar deze groep is zo klein dat het toetsen van verschillen niet mogelijk is. Om deze redenen worden in deze paragraaf de achtergrondkenmerken van de *totale* groep plegers van evident huiselijk geweld beschreven. Deze groep bestaat voor zo'n 60% uit vrouwen en is gemiddeld 38 jaar oud. Omdat alleen leeftijd op het moment van deelname aan het onderzoek bekend is, kan evenwel niet worden afgeleid hoe

oud de groep plegers van huiselijk geweld was op het moment dat het geweld zich voordeed. Bijna drie op de vijf plegers van huiselijk geweld in de onderzoeksgroep hebben een Nederlandse culturele achtergrond terwijl ruim een kwart van Turkse, Marokkaanse, Surinaamse of Antilliaanse afkomst is. De helft van de onderzoeksgroep heeft een hbo- of universitaire opleiding, terwijl een derde een opleiding op middelbaar niveau heeft en 12,5% een lage opleiding heeft. Hiermee is de groep plegers van huiselijk geweld erg hoog opgeleid; van de totale Nederlandse bevolking heeft ongeveer een kwart een hbo- of WO-diploma (Bron: CBS Statline). Deze oververtegenwoordiging van respondenten met een hoog opleidingsniveau suggereert bovendien een positieve samenhang tussen huiselijk geweld en opleiding. In de internationale literatuur wordt daarentegen doorgaans een negatief verband met opleiding of sociaaleconomische status gerapporteerd (Kessler et al., 2001; Markowitz, 2001). De resultaten met betrekking tot het opleidingsniveau van daders van huiselijk geweld moeten daarom met de grootst mogelijke voorzichtigheid worden geïnterpreteerd.

Drie van de vijf plegers van huiselijk geweld werkten op het moment dat het geweld zich voordeed in loondienst of als zelfstandig ondernemer. De 40% van de plegers die niet werkte ten tijde van het huiselijk geweld, was schoolgaand, huisvrouw, werkloos of ontving pensioen of een uitkering. Over het algemeen hadden plegers van huiselijk geweld geen financiële problemen: een minderheid van 8% kon niet rondkomen van de inkomsten die ze op dat moment hadden. Nog eens 10% kwam niet altijd uit met de inkomsten die men had. Ruim een derde van de plegers van huiselijk geweld heeft in de eigen jeugd te maken gehad met geweld in de huiselijke kring. De helft van deze respondenten geeft aan getuige te zijn geweest en eveneens de helft zegt zelf slachtoffer te zijn geweest. Bijna een derde van de plegers die in hun jeugd met huiselijk geweld te maken hadden, geeft aan zowel getuige als slachtoffer te zijn geweest. Een minderheid van 6% zegt ten tijde van het huiselijk geweld problemen te hebben gehad met middelengebruik.

Een kwart van de plegers van evident huiselijk geweld zegt zich ook buiten de huiselijke kring wel eens schuldig te hebben gemaakt aan geweld. Het grootste deel van deze groep zegt dat het daarbij om verbaal geweld ging, maar een kwart van de groep geeft aan (op zijn minst ook) lichamelijk geweld te hebben gepleegd. Slachtofferschap van geweld buiten de huiselijke kring ligt hoger: ruim de helft van de respondenten zegt buiten de huiselijke kring slachtoffer te zijn geweest van geweld en van deze daders zegt de helft dat het daarbij (ook) om lichamelijk geweld ging. Iets meer dan 10% van de plegers van huiselijk geweld is wel eens met de politie in aanraking gekomen vanwege geweld buiten de huiselijke kring of vanwege andere (niet-gewelddadige) delicten. In totaal is 2% zowel vanwege geweld als vanwege andere delicten met de politie in aanraking geweest. Politiecontact naar aanleiding van huiselijk geweld wordt als

een gevolg van het geweld beschouwd en wordt besproken in de volgende paragraaf.

9.2.2 *Huiselijk geweld: omstandigheden en gevolgen*

Plegers van evident huiselijk geweld rapporteerden in meerderheid geweld te hebben gepleegd tegen de partner of ex-partner: drie op de vijf plegers van evident huiselijk geweld pleegden dit tegen de partner of ex-partner.⁴⁰ Eén op de vijf respondenten vulde de vragenlijst in naar aanleiding van geweld tegen een kind of stiefkind en bijna een kwart van de daders rapporteerde over geweld tegen een ander persoon uit de huiselijke kring. Plegers van structureel geweld vulden de dadervragenlijst overigens significant vaker in voor een kind of een stiefkind dan plegers van incidenteel lichamelijk geweld.

Hoewel in de gehanteerde definitie van huiselijk geweld expliciet is opgemerkt dat het huiselijk aspect van het geweld is gelegen in de relatie tussen pleger en slachtoffer en niet in de locatie van het geweld (zie hoofdstuk 1), zal het weinig verbazing wekken dat daders van huiselijk geweld aangeven dat het geweld zich over het algemeen in het eigen huis afspeelde. Doorgaans woonden daders ook met het slachtoffer in hetzelfde huis in de periode dat het geweld zich afspeelde. De aanleiding van het geweld is volgens de respondenten in veel gevallen gelegen in ruzie tussen dader en slachtoffer en, vooral voor plegers van incidenteel lichamelijk geweld, in een belediging of kwetsing door het slachtoffer. Daarnaast speelt vermoeidheid en eigen stress bij de pleger in veel gevallen een rol. Ruzies gaan doorgaans over geld, de relatie tussen dader en slachtoffer, vreemdgaan, de familie of de opvoeding van de kinderen. Ook noemen daders vaak dat ruzies om kleinigheden, 'nergens over' of over van alles en nog wat gaan. Eigen alcohol- of druggebruik wordt vrijwel niet genoemd als aanleiding voor het huiselijk geweld. Dat mag opmerkelijk heten aangezien in de internationale literatuur veelvuldig wordt gerapporteerd over de belangrijke rol van middelengebruik bij incidenten van huiselijk geweld (zie bijvoorbeeld Caetano, Schafer, & Cunradi, 2001; Kaufman Kantor & Straus, 1989; O'Farrell, Van Hutton, & Murphy, 1999). Ook onder daders die vanwege huiselijk geweld met justitie in aanraking komen blijkt alcoholgebruik een fors probleem te zijn (zie ook paragraaf 9.3.1 en 9.4.3). Over het algemeen lijkt het huiselijk geweld, in de perceptie van de plegers, weinig directe gevolgen in termen van letsel, absentie of politie-ingrijpen te hebben. Volgens de daders is niet meer dan 5% van de slachtoffers wel eens van school of werk thuisgebleven, terwijl van de plegers zelf 15% naar aanleiding van het geweld één of meer dagen thuis

40 Respondenten is gevraagd te rapporteren over de omstandigheden en gevolgen van het 'ernstigste' geweld dat zij pleegden. Dit hield in dat, als een respondent meerdere slachtoffers zei te hebben gemaakt, het slachtoffer werd geselecteerd tegen wie het grootste aantal zwaardere vormen van geweld was gepleegd (zie paragraaf 3.3 voor een uitgebreide toelichting).

is gebleven van school of werk. Niet meer dan één op de tien daders van huiselijk geweld komt naar aanleiding hiervan in aanraking met de politie en bijna niemand zegt ooit door justitie te zijn vervolgd. Slechts een minderheid van de daders zegt dat het slachtoffer wel eens letsel heeft opgelopen en van de slachtoffers die letsel opliepen, heeft slechts een klein deel medische hulp gekregen. Volgens de daders beperkte het letsel zich doorgaans dan ook tot letsel waar inderdaad geen medische hulp voor nodig lijkt te zijn (schaafwonden, blauwe plekken). Toch kan de vraag worden gesteld of hier geen sprake is van onderrapportage. In het onderzoek van Van Dijk et al. (2010) onder slachtoffers van huiselijk geweld rapporteert immers 40% van de door hen geïnterviewde slachtoffers wel eens tijdelijk letsel te hebben opgelopen. Gezien het soort geweld waar de plegers in het onderhavige onderzoek over rapporteerden, had een hoger letselpercentage ook geen verbazing hoeven wekken. De respondenten zijn immers in meerderheid plegers van lichamelijk geweld en ruim de helft geeft aan het slachtoffer te hebben geslagen, gestompt, geschopt of gebeten. Bovendien was in de antwoordopties de mogelijkheid opgenomen om te rapporteren over relatief licht letsel zoals blauwe plekken. Deze antwoordmogelijkheden verschenen echter pas wanneer de respondent had aangegeven dat er sprake is geweest van letsel. Wellicht dat mensen dergelijke verwondingen niet direct associëren met de vraag of het slachtoffer wel eens lichamelijk letsel heeft opgelopen en mogelijk erwijs heeft dit tot een onderrapportage van het letsel kunnen leiden.

Naast het feit dat de meerderheid van de daders van huiselijk geweld zegt dat het geweld niet of nauwelijks tot letsel voor het slachtoffer, absentie van school en werk of contact met de politie leidde, geeft in totaal de helft van alle daders aan dat het geweld ook in andere opzichten geen noemenswaardige gevolgen heeft gehad. De andere helft van de onderzoeksgroep noemt daarentegen wel (negatieve) gevolgen: bijna één op de vijf daders zegt dat de relatie met hun partner naar aanleiding van het geweld is verbroken, 18% zegt neerslachtig te zijn geworden en een vrijwel even grote groep (16%) zegt naar aanleiding van het geweld negatiever over zichzelf te zijn gaan denken.

9.2.3 Hulpzoekgedrag van daders van huiselijk geweld

De helft van de plegers van evident huiselijk geweld geeft aan hier met een ander over te hebben gesproken. Over het algemeen zoekt men diegene in de eigen kring en praat men met de eigen partner of met familie en vrienden, maar de helft van de daders die er met anderen over spraken, heeft met een hulpverlener gesproken. Dat betekent overigens niet dat een vorm van formele hulpverlening ook gebruikelijk is: van alle daders die met anderen spraken, heeft ongeveer een kwart hulp van een instantie gekregen. De belangrijkste reden voor daders om over het huiselijk geweld te praten is dat het geweld hun dwars zit. Daarnaast zoekt de helft van deze

mensen hulp bij het veranderen van de situatie. Over het algemeen lucht het praten met anderen de ouders op en voor een groot deel leveren de gesprekken ook nuttige adviezen op.

Wat betreft hun hulpzoekgedrag lijkt er een aantal betekenisvolle verschillen te bestaan tussen plegers van incidenteel lichamelijk geweld en structureel geweld. Een deel van de verschillen bleek echter gegeven het strengere significantieniveau dat vanwege het grote aantal toetsen is gehanteerd niet significant te zijn, en op basis van het onderhavige onderzoek kunnen dan ook geen harde conclusies worden getrokken. De resultaten kunnen daarentegen wel als richtlijn voor toekomstig onderzoek dienen en vanuit dat idee worden ze hier weergegeven.

In beide groepen zei ongeveer de helft van de respondenten dat zij wel eens met iemand anders over het huiselijk geweld hadden gesproken. Plegers van incidenteel lichamelijk geweld die hier met anderen over spraken, zeggen echter vaker dan plegers van structureel geweld dat zij dit deden omdat ze gewend zijn om met anderen te praten over de dingen die hun dwars zitten. Tegelijkertijd lijken deze ouders minder geneigd dan plegers van structureel geweld om hulp te zoeken van officiële instanties. Een groter deel van hen zegt geen hulp te hebben gekregen en hier ook geen behoefte aan te hebben gehad. Van de plegers van incidenteel lichamelijk geweld die er *niet* met anderen over praatten geeft daarnaast een groter deel dan in de groep plegers van structureel geweld aan dat zij er nooit met een ander over zouden praten. Gevraagd naar de redenen om niet met anderen over het huiselijk geweld te praten, zeggen plegers van incidenteel lichamelijk geweld vaker dan plegers van structureel geweld dat het probleem is opgelost. Zij geven daarentegen minder vaak als reden dat ze het geweld eigenlijk niet zo'n probleem vinden en lijken evenmin de stelling te onderschrijven dat dit soort voorvallen bij iedereen wel eens gebeurt. Hoewel zij dus minder vaak officiële hulp zochten en minder bereid lijken te zijn dit te doen dan plegers van structureel geweld, lijkt het niet zo te zijn dat ze het gebeurde minder ernstig vinden. Het lijkt er daarentegen op dat deze groep er beter in slaagt zijn problemen zelf op te lossen.

Naast deze verschillen tussen de groepen plegers van incidenteel lichamelijk geweld en structureel geweld lijkt de groep plegers van structureel geweld op basis van hun antwoorden op de vragen over hun hulpzoekgedrag door een interessante heterogeniteit te worden gekenmerkt. De groep plegers van structureel geweld die wel met anderen praatte over het geweld, lijkt in hun overwegingen om dat te doen in hoge mate op de plegers van incidenteel lichamelijk geweld die hier met anderen over spraken. Ze zeggen echter minder vaak dan plegers van incidenteel lichamelijk geweld gewend te zijn om over hun problemen te praten en een belangrijke reden voor deze groep om *niet* met anderen te praten over het huiselijk geweld is schaamte over het eigen gedrag. Er bevindt zich in deze groep dan ook een aanzienlijk aantal ouders dat geen hulp heeft gehad van officiële instanties, maar die dat wel graag had willen hebben. Tegelijkertijd

is er een groep die zegt het huiselijk geweld eigenlijk niet zo'n probleem te vinden. Ook zeggen deze daders vaker van mening te zijn dat dit soort dingen nou eenmaal gebeuren. Voorzichtig concluderend lijkt de groep plegers van structureel geweld enerzijds te bestaan uit mensen voor wie het gebruik van geweld een normale manier is om conflicten op te lossen. Daarnaast bestaat de groep echter ook uit mensen die zich schamen voor hun gedrag, maar die er niet in slagen hun problemen zelf op te lossen en hier graag hulp bij zouden willen krijgen.

Op basis van het onderhavige onderzoek kunnen de hier beschreven verschillen tussen plegers van incidenteel lichamelijk geweld en structureel geweld en de heterogeniteit binnen de groep plegers van structureel geweld zoals gezegd alleen met de grootst mogelijke voorzichtigheid worden gepresenteerd. Respondenten is immers niet rechtstreeks gevraagd of zij gewend zijn om met anderen te praten over dingen die hun dwars zitten. Mensen is evenmin rechtstreeks gevraagd of zij het geweld eigenlijk als een probleem beschouwen. Beide stellingen waren antwoordmogelijkheden bij de vragen wat voor mensen de reden was om al dan niet met anderen over het huiselijk geweld te praten. Het onderhavige onderzoek kan deze resultaten niet met zekerheid onderbouwen en daarom wordt nogmaals benadrukt dat deze bevindingen expliciet moeten worden beschouwd als iets wat onderwerp zou moeten zijn van toekomstig onderzoek.

9.3 Huiselijk geweld in een reclasseringspopulatie

9.3.1 Achtergrondkenmerken en problematiek van daders van huiselijk geweld die hiervoor werden vervolgd

In hoofdstuk 7 zijn de achtergrondkenmerken beschreven van een groep daders die vanwege huiselijk geweld door justitie zijn vervolgd. Bij elk van hen is een RISc afgenomen op basis waarvan niet alleen demografische achtergrondkenmerken in kaart konden worden gebracht, maar ook een beeld kon worden geschetst van de mate waarin deze groep problemen ondervindt op uiteenlopende leefgebieden. Daarnaast is op een aselechte steekproef uit de onderzoeksgroep een dossieronderzoek uitgevoerd waarmee enig inzicht kon worden gegeven in het soort delicten waarvoor deze daders van huiselijk geweld met justitie in aanraking zijn gekomen. Wat vrijwel direct opvalt, is dat vrouwen in deze justitiële groep slechts een heel kleine minderheid vormen terwijl de meerderheid van de slachtoffers daarentegen wel vrouw is. Het gaat voornamelijk om vrouwelijke (ex-)partners: deze groep omvat 67,5% van de totale slachtoffergroep. De twee andere slachtoffergroepen die een relatief groot percentage van de totale groep omvatten, zijn de ouders en schoonouders (samen 10,5%) en de (stief)kinderen (8%) van de daders. Huisvriend(inn)en, andere familie-

leden en andere personen uit de huiselijke kring (bijvoorbeeld de nieuwe partner van de eigen ex) vormen tezamen 7% van de totale slachtoffergroep. Voorts heeft een aanzienlijk deel van de plegers van huiselijk geweld die hiervoor met justitie in aanraking kwamen, zich schuldig gemaakt aan lichamelijk geweld waardoor het slachtoffer verwondingen opliep.

Op de meeste leefgebieden afzonderlijk heeft steeds slechts een minderheid van de plegers van huiselijk geweld te maken met criminogene problemen. Zo is het aandeel daders dat op het gebied van huisvesting, inkomen en omgaan met geld, relaties met vrienden en kennissen, druggebruik en emotioneel welzijn met problemen kampt, steeds zo'n 20 tot 30%. De leefgebieden waar de grootste groepen plegers problemen vertonen, zijn denkpatronen en gedrag en – niet verwonderlijk – de relaties met partner, gezin en familie. Daarnaast valt op dat bijna de helft van de plegers van huiselijk geweld problemen heeft met betrekking tot alcoholgebruik en op het gebied van opleiding, werk en leren. Ook hun houding ten opzichte van de samenleving in het algemeen en delictgedrag in het bijzonder is bij twee op de vijf daders van huiselijk geweld aanleiding voor reclasseringswerkers om te spreken van een criminogeen probleem. Gemiddeld wordt de groep daders van huiselijk geweld volgens de reclasseringswerkers die de RISc invulden, op vier leefgebieden gekenmerkt door criminogene problemen.

Wanneer plegers van huiselijk geweld worden vergeleken met plegers van andere vormen van geweld, blijkt dat zij in vergelijking met plegers van andere geweldsdelicten een minder problematisch delictverleden hebben en dat zij minder vaak omgaan met vrienden door wie ze in de problemen kunnen komen. Daarnaast wordt de groep plegers van huiselijk geweld in mindere mate gekarakteriseerd door problemen met betrekking tot opleiding en werk en is er minder vaak sprake van problematisch druggebruik in vergelijking met plegers van andere geweldsdelicten. Beide groepen verschillen daarentegen niet betekenisvol van elkaar wat betreft hun alcoholgebruik (in beide groepen vormt alcoholgebruik bij zo'n 40% een criminogene factor) en ook met betrekking tot emotioneel welzijn, denkpatronen en houding bestaan er geen betekenisvolle verschillen tussen plegers van huiselijk geweld en plegers van andere geweldsdelicten. Ook ten opzichte van plegers van *niet-gewelddadige* delicten is er bij plegers van huiselijk geweld even vaak sprake van criminogene problemen met betrekking tot hun houding en hun emotioneel welzijn. Op het terrein van opleiding en werk, inkomen en omgaan met geld en wat betreft druggebruik vertonen plegers van huiselijk geweld daarentegen minder vaak problemen dan plegers van niet-gewelddadige delicten. Hun denkpatronen en gedrag en hun alcoholgebruik worden op hun beurt vaker als problematisch getypeerd door de reclasseringswerkers die de RISc invullen. Al met al kan worden geconcludeerd dat de houding van plegers van huiselijk geweld ten opzichte van de samenleving en met

betrekking tot delictgedrag niet betekenisvol afwijkt van andere daders bij wie een RISc wordt afgenomen. Ten opzichte van andere daders hebben plegers van huiselijk geweld daarentegen beduidend minder vaak verkeerde vrienden, hebben ze minder vaak financiële problemen, is er minder vaak sprake van problematisch druggebruik en hebben plegers van huiselijk geweld minder vaak problemen op het terrein van opleiding en werk. Hun alcoholgebruik komt echter overeen met plegers van andere geweldsdelicten en is voor reclasseringswerkers vaker een aanleiding tot zorg dan het geval is bij plegers van niet-gewelddadige delicten. Tot slot vertonen daders van huiselijk geweld in vergelijking met plegers van andere geweldsdelicten even vaak problemen op het gebied van denkpatronen en gedrag, terwijl plegers van niet-gewelddadige delicten zelfs minder vaak problemen op dit gebied vertonen.

9.3.2 De justitiële voorgeschiedenis en recidive van een justitiële groep plegers van huiselijk geweld

Zeventig procent van de daders die vanwege huiselijk geweld met politie en justitie in aanraking zijn gekomen en bij wie naar aanleiding hiervan een RISc is afgenomen, kwam eerder al met justitie in aanraking. Gemiddeld werden deze daders ruim zes keer eerder vanwege een misdrijf vervolgd en ook na hun contact met justitie naar aanleiding van huiselijk geweld komt een deel opnieuw met justitie in aanraking. Binnen twee jaar na de huiselijkgeweldszaak heeft bijna een derde van de daders opnieuw minstens één justitiezaak opgebouwd. Van *alle* recidivezaken in die eerste twee jaar heeft de grootste groep betrekking op een geweldsdelict. Daarnaast staan recidiverende daders van huiselijk geweld ook vaak terecht voor vermogensdelicten zonder geweld, verkeersmisdrijven en relatief lichte delicten zoals vernieling, lichte agressie en delicten tegen de openbare orde. Zedendelicten, overtredingen van de Opiumwet en vermogensdelicten met geweld komen relatief weinig voor.

Hoewel plegers van huiselijk geweld die hiervoor door justitie werden vervolgd en bij wie een RISc is afgenomen dus geen onbekenden zijn van justitie, wijken zij wat betreft hun justitiële carrière wel duidelijk af van daders bij wie vanwege andere delicten een RISc is afgenomen. Plegers van huiselijk geweld hebben een aanzienlijk beperktere justitiële voorgeschiedenis en waren ook beduidend ouder toen ze voor het eerst met justitie in aanraking kwamen. De justitiële voorgeschiedenis van plegers van huiselijk geweld kenmerkt zich ten opzichte van die van andere plegers bij wie een RISc werd afgenomen evenwel door een duidelijk groter aandeel gewelds- en verkeersmisdrijven. Ook wanneer zij opnieuw met justitie in aanraking komen – wat minder vaak gebeurt dan bij daders van andere delicten – worden zij vaker vanwege gewelds- en verkeersmisdrijven vervolgd dan recidiverende plegers bij wie naar aanleiding van een ander delict een RISc is afgenomen. Vanwege dit hoge aandeel

gewelddelicten en omdat het bij verkeersmisdrijven gaat om zaken zoals rijden onder invloed of het rijden zonder geldig rijbewijs, zou een zeer tentatieve hypothese voor vervolgonderzoek kunnen zijn dat plegers van huiselijk geweld (die daarvoor door justitie worden vervolgd en bij wie een RISc wordt afgenomen) relatief impulsief zijn en zich minder conformeren aan maatschappelijke normen dan plegers van andere vormen van criminaliteit.

9.4 Enkele opmerkelijke verschillen tussen daders van huiselijk geweld in de algemene bevolking en binnen een justitiële populatie

9.4.1 Het aandeel mannen en vrouwen in beide onderzoeksgroepen

Een van de meest in het oog springende verschillen tussen de onderzoeksgroepen uit de algemene bevolking en uit de reclasseringspopulatie is dat de eerste groep uit meer vrouwen dan mannen bestaat (57,8% versus 42,2%) terwijl de tweede groep bijna in zijn geheel uit mannen bestaat (93,1% was man). Voorts is de meerderheid van de slachtoffers van de plegers uit de reclasseringsgroep vrouw. De onderzoeksgroep uit de algemene bevolking is niet gevraagd naar het geslacht van het slachtoffer voor wie zij de dadervragenlijst invulden, maar op basis van het aandeel respondenten dat de vragenlijst voor de partner of ex-partner invulde, kan worden aangenomen dat vrouwelijke slachtoffers in deze onderzoeksgroep in ieder geval veel minder oververtegenwoordigd zullen zijn dan in de justitiële onderzoeksgroep (ervan uitgaande dat het in meerderheid om heteroseksuele relaties zal zijn gegaan). Toch bestaat ook de groep plegers uit de algemene bevolking uit plegers van evident geweld, wat betekent dat ook vrouwen aangeven zich schuldig te maken aan gedrag dat zonder meer als huiselijk geweld kan worden beschouwd. Zoals eerder al is beschreven, bestaan er geen significante verschillen tussen mannen en vrouwen wat betreft de mate waarin zij aangeven dat de aanleiding voor het huiselijk geweld lag in de agressie van het slachtoffer of in pogingen van het slachtoffer om het leven van de respondent te controleren. Het ligt dan ook niet voor de hand om te veronderstellen dat geweld dat in de onderzoeksgroep uit de algemene bevolking door vrouwen wordt gerapporteerd, voornamelijk als reactie op geweld van het slachtoffer zou zijn gepleegd.⁴¹ Bovendien blijkt uit de vergelijking tussen mannelijke en vrouwelijke plegers van huiselijk geweld in de algemene bevolkingsgroep dat er meer overeenkomsten tussen hen bestaan dan dat er verschillen zijn. De verschillen die er zijn, zijn bovendien in termen van effectgrootte over

41 Wat wel opvalt, is dat vrouwen vaker dan mannen aangeven dat de aanleiding voor het huiselijk geweld een belediging of kwetsing door het slachtoffer was en dat mannen wat vaker dan vrouwen rapporteren dat het geweld gebeurde omdat zij onder invloed van alcohol of drugs waren.

het algemeen vrij beperkt van omvang. Toch bestaat het huiselijk geweld dat door justitie wordt vervolgd overwegend uit geweld dat door mannelijke daders wordt gepleegd tegen vrouwelijke slachtoffers. Hoe zijn deze resultaten met elkaar te rijmen? Wat voor verklaringen zouden er kunnen zijn voor het verschil in de samenstelling met betrekking tot geslacht van beide onderzoeksgroepen? Zonder te pretenderen volledig te zijn, wordt hierna op de volgende mogelijke verklaringen ingegaan:

- 1 Daders van het soort huiselijk geweld dat door justitie wordt vervolgd hebben niet mee willen doen aan het onderzoek in het internetpanel.
- 2 Mannen onderrapporteren hun daderschap vaker dan vrouwen.
- 3 Mannelijke slachtoffers doen geen aangifte.
- 4 Mannen veroorzaken vaker of ernstiger letsel waardoor zij eerder met politie en justitie in aanraking komen dan vrouwen.

Daders van het soort geweld dat door justitie wordt vervolgd hebben niet mee willen doen aan het onderzoek in het internetpanel

Een mogelijke verklaring zou kunnen zijn dat daders van het soort huiselijk geweld dat door justitie wordt vervolgd, niet aan het onderzoek hebben willen meedoen. Aangezien voornamelijk mannen vanwege huiselijk geweld worden vervolgd, zou dit betekenen dat mannen minder bereid zouden zijn geweest aan het onderzoek mee te doen dan vrouwen. Bij het invullen van de screeningsvragenlijst repondeerden mannen evenwel iets beter dan vrouwen, dus specifieke non-respons onder mannen kan niet de verklaring vormen van het verschil in de verdeling tussen mannen en vrouwen in beide onderzoeksgroepen. Dat laat onverlet dat het mogelijk is dat de groep personen die lid zijn van het Intomart-internetpanel geen representatieve afspiegeling vormt van de werkelijke populatie plegers van huiselijk geweld. Het is natuurlijk mogelijk dat plegers van de ernstigste vormen van huiselijk geweld – waarvoor men in aanraking komt met politie en justitie – niet aan een panel als dit mee willen werken. Toch geven twee respondenten aan dat zij vanwege het door hen gepleegde huiselijk geweld door justitie zijn vervolgd. Aangezien slechts een klein deel van het huiselijk geweld onder de aandacht van de politie komt (Wittebrood & Veldheer, 2005), lijkt hiermee de veronderstelling onjuist te zijn dat vervolgte daders per definitie niet mee willen werken aan onderzoek als dit. Hoewel deze verklaring ook niet met zekerheid kan worden uitgesloten, ligt het niet erg voor de hand dat dit het verschil tussen beide onderzoeksgroepen (volledig) zou kunnen verklaren.

Mannen onderrapporteren hun daderschap vaker dan vrouwen

Een tweede mogelijke verklaring zou kunnen zijn dat mannen minder geneigd zijn om over hun daderschap van huiselijk geweld te rapporteren dan vrouwen. Immers, geweld van mannen tegen vrouwen wordt als een flagrante overtreding van sociale normen beschouwd (Archer, 2000; Felson, 2002). In de internationale literatuur bestaat er evenwel geen

ondersteuning voor de idee dat mannen hun ouderschap vaker zouden verzwijgen dan vrouwen. Integendeel, verschillende studies rapporteren dat mannen en vrouwen niet van elkaar verschillen met betrekking tot de mate waarin zij sociaal wenselijk antwoorden op vragen over hun eigen ouderschap (Archer, 1999; Henning et al., 2005; Mihalic & Elliott, 1997b). Toch zijn er aanwijzingen dat in de onderhavige onderzoeksgroep sprake kan zijn geweest van enige onderrapportage van ouderschap door mannen. In de screeningsvragenlijst geeft 3,8% van de vrouwelijke respondenten toe wel eens lichamelijk en/of seksueel geweld te hebben gepleegd tegen een partner of ex-partner. Van de mannelijke respondenten in hetzelfde databestand zegt 3,1% wel eens slachtoffer te zijn geweest van lichamelijk en/of seksueel partnergeweld. Deze percentages komen redelijk met elkaar overeen. Van de vrouwelijke respondenten zegt daarentegen 8,0% ooit slachtoffer te zijn geworden van lichamelijk en/of seksueel partnergeweld terwijl slechts 2,0% van de mannelijke respondenten aangeeft zich hier wel eens schuldig aan te hebben gemaakt. Het lijkt er dan ook op dat de onderrapportage onder mannen groter is dan onder vrouwen. Toch is het erg moeilijk om op basis van deze resultaten te concluderen dat dit het geval zou zijn. In de screeningsvragenlijst werden immers geen koppels ondervraagd waardoor het aandeel daders en slachtoffers onder mannen en vrouwen niet zonder meer met elkaar in verband kan worden gebracht. Bovendien is het de vraag of de discrepantie tussen mannen en vrouwen zodanig groot is dat het een verklaring zou kunnen zijn voor het grote verschil in het aandeel mannelijke en vrouwelijke daders in de onderzoeksgroep uit de algemene bevolking en de reclasseringsgroep.

Mannelijke slachtoffers doen geen aangifte

Zoals hiervoor ook is opgemerkt, komt een groot deel van het huiselijk geweld niet onder de aandacht van de politie. Dat kan allerlei redenen hebben, maar een van de voorwaarden voor het doen van aangifte is uiteraard dat iemand hetgeen hem of haar is aangedaan ook als delict beschouwt. Terwijl mensen in het algemeen het gedrag van hun partner al minder snel als strafbaar feit benoemen dan het gedrag van anderen (Mihalic & Elliott, 1997b), blijkt bovendien dat mannen nog minder dan vrouwen geneigd zijn het agressieve gedrag van hun partner als delict te zien. Zo rapporteren Van Dijk et al. (2010) een groot verschil tussen mannelijke en vrouwelijke slachtoffers van partnergeweld: vrouwen noemen het geweld vaker een 'misdaad' (56% van de vrouwen versus 20% van de mannen), terwijl mannelijke slachtoffers van partnergeweld veel vaker spreken van 'een fout, maar geen misdaad' (58% van de mannen versus 39% van de vrouwen). Kennelijk interpreteren mannen het gedrag van hun partners anders dan vrouwen. Wat nog bij kan dragen aan de terughoudendheid van mannen om aangifte te doen van partnergeweld, is het stigma dat is verbonden aan mannelijk slachtofferschap; als man laat je je

niet slaan door een vrouw (Mechem, Shofer, Reinhard, Hornig & Datner, 1999). Het lijkt plausibel dat het niet doen van aangifte door mannelijke slachtoffers op zijn minst een deel van de verklaring kan zijn voor het verschil in het aandeel mannelijke en vrouwelijke daders in de twee in de onderhavige studie gebruikte onderzoeksgroepen.

Mannen veroorzaken vaker of ernstiger letsel waardoor zij eerder met politie en justitie in aanraking komen dan vrouwen

Een aanzienlijk deel van de plegers van huiselijk geweld die hiervoor met justitie in aanraking kwamen, heeft zich schuldig gemaakt aan lichamelijk geweld waardoor het slachtoffer verwondingen opliep. Hiermee lijkt het geweld dat door deze justitiële onderzoeksgroep is gepleegd duidelijk af te wijken van wat respondenten uit de algemene onderzoeksgroep rapporteerden. Deze laatsten zeggen immers dat er vrijwel nooit sprake was van verwondingen bij het slachtoffer. Het is moeilijk hier harde conclusies aan te verbinden, maar het lijkt voor de hand te liggen om te veronderstellen dat, hoewel vrouwen zich net als mannen schuldig maken aan geweld tegen intimi en daarbij óók lichamelijk geweld gebruiken, mannen ernstiger verwondingen veroorzaken en als gevolg daarvan vaker als dader door justitie worden vervolgd. Geweld dat niet tot (ernstige) verwondingen leidt, en waaraan zowel mannen als vrouwen zich schuldig maken, lijkt op basis van de resultaten van de enquête in de onderzoeksgroep uit de algemene bevolking veel gebruikelijker dan geweld waarbij betrokkenen wel letsel oplopen. Deze veronderstelling wordt ondersteund door empirische bevindingen uit de internationale literatuur. Zo rapporteren Capaldi en Owen (2001) dat een minderheid van de mannen en vrouwen uit hun onderzoeksgroep aangeeft wel eens letsel te hebben opgelopen door geweld van hun partner en dat er geen verschil bestaat in het aandeel mannen en vrouwen dat letsel rapporteert. De ernstigste letsels werden echter door vrouwen gerapporteerd. Met andere woorden, letsel als gevolg van partnergeweld komt relatief weinig voor, mannen en vrouwen raken even vaak (of even zelden) gewond, maar vrouwen lopen vaker ernstiger letsel op (zie ook Ehrensaft et al., 2004; Janssen et al., 2005). Ook Van Dijk et al. (2010) concluderen in hun onderzoek onder slachtoffers van huiselijk geweld dat meer vrouwen dan mannen blijvend letsel zeggen te hebben opgelopen.⁴² Volgens Felson en Cares (2005) wordt dit voor een heel belangrijk deel veroorzaakt door het feit dat mannen groter en sterker zijn. Ook Morse (1995) komt tot de conclusie dat vrouwen ernstiger gewond raken dan mannen doordat mannen sterker zijn en dus harder slaan; niet omdat mannen vaker zouden slaan dan vrouwen. Door dit ernstiger letsel ligt het voor de hand dat mannelijke plegers van huiselijk geweld een

42 Van Dijk et al. (2010) rapporteren ook dat mannelijke slachtoffers in het algemeen minder vaak dan vrouwen zeiden letsel te hebben opgelopen. In hoeverre dit de resultaten van het onderhavige onderzoek tegenspreekt, valt moeilijk te zeggen. De in beide studies gehanteerde onderzoeksmethoden maken een directe vergelijking niet mogelijk.

grotere kans hebben om te worden opgepakt en vervolgd. De vraag wie dader en slachtoffer is, is immers veel makkelijker te beantwoorden wanneer één van beide partners ernstig letsel heeft opgelopen. Zolang ruzies of conflicten tussen partners niet leiden tot letsel, is bovendien voor de politie veel minder makkelijk aan te tonen dat er sprake is van een strafbaar feit. Het blijft dan immers grotendeels het woord van de ene partner tegen dat van de ander. Tot slot ligt het bovendien veel minder voor de hand dat deze vormen van huiselijk geweld onder de aandacht van de politie zullen komen.

Het lijkt gerechtvaardigd om te veronderstellen dat een lagere aangiftebereidheid bij mannen en het ernstiger letsel dat mannelijke daders veroorzaken op zijn minst belangrijke verklaringen zijn voor het in het onderhavige onderzoek geconstateerde verschil in het aandeel mannelijke en vrouwelijke plegers van huiselijk geweld in een onderzoeksgroep uit de algemene bevolking en een onderzoeksgroep uit een justitiële populatie. In overeenstemming met de internationale literatuur bestaat de algemene onderzoeksgroep uit zelfs iets meer vrouwen dan mannen terwijl de overgrote meerderheid van de daders uit de reclasseringsgroep uit mannen bestaat.

9.4.2 Problematisch alcoholgebruik en problemen met betrekking tot opleiding en werk in beide onderzoeksgroepen

Hoewel het opvallendste verschil tussen beide onderzoeksgroepen natuurlijk het verschil in het aandeel mannen en vrouwen is, valt ook op dat in de reclasseringsgroep veel vaker sprake lijkt te zijn van problematisch alcoholgebruik dan in de onderzoeksgroep uit de algemene bevolking. Terwijl zo'n 40% van de plegers die vanwege huiselijk geweld door justitie werden vervolgd, problemen heeft op het gebied van alcoholgebruik (en deze problemen naar de mening van de reclasseringswerkers die de RISc invulden ook nog eens te maken hadden met het delict) zegt slechts een minderheid van de daders uit de algemene onderzoeksgroep dat alcoholgebruik een rol speelde in het door hen gerapporteerde huiselijk geweld. Dat mag opmerkelijk heten aangezien in het onderzoek van Van Dijk et al. (2010) ongeveer een derde van de geïnterviewde slachtoffers aangaf dat alcohol- en/of druggebruik door de dader een rol speelde in het door hen ondervonden huiselijk geweld. Helaas is het niet mogelijk om na te gaan in hoeverre daders in de onderzoeksgroep uit de algemene bevolking hun eigen middelengebruik verzwijgen of bagatelliseren, maar het zou interessant zijn dit in een vervolgstudie te doen. Als het klopt dat alcoholgebruik in een algemene onderzoeksgroep, waar huiselijk geweld niet vaak tot letsel leidt, een beperkte rol speelt terwijl het in een justitiële onderzoeksgroep, die veel vaker letsel veroorzaakte, een aanzienlijk probleem is, zou het dan zo kunnen zijn dat alcoholgebruik een rol speelt

bij het uit de hand lopen van ruzies en conflicten? Ondersteuning voor dit idee wordt onder meer door Thompson en Kingree (2006) geleverd, die rapporteren dat slachtoffers een grotere kans hadden om gewond te raken als de dader onder invloed was van alcohol.

Een volgend opvallend verschil tussen daders uit de algemene onderzoeksgroep en uit de reclasseringsgroep heeft betrekking op opleiding en werk. 40% van de reclasseringsgroep heeft een criminogeen probleem op het gebied van opleiding en werk terwijl de helft van de bevolkingsgroep een hbo- of universitaire opleiding heeft. Werk lijkt in deze groep ook geen probleem te zijn geweest. Een verklaring voor dit verschil kan op verschillende terreinen liggen. Het is mogelijk dat hoogopgeleiden meer bereid zijn geweest deel te nemen aan het onderzoek, maar het is ook mogelijk dat personen met een lagere opleiding hun ouderschap vaker hebben ondergerapporteerd dan personen met een hogere opleiding. Een andere mogelijke verklaring kan zijn dat huiselijk geweld onder lageropgeleiden en personen met problemen op het gebied van werk meer in het oog loopt bij burens of anderen. Gemiddeld genomen zullen mensen met een lagere opleiding en/of met arbeidsproblemen vaker in gehoriger huizen wonen dan personen met een hogere opleiding en een goede, vaste baan. Als de burens het geweld opmerken en de politie bellen, hebben mensen met een lagere opleiding een grotere kans om met de politie in aanraking te komen dan mensen met een hogere opleiding en beter geïsoleerde huizen. Wanneer echter de resultaten van het onderzoek van Van Dijk et al. (2010) worden betrokken bij het zoeken naar verklaringen voor het verschil in opleidingsniveau tussen beide onderzoeksgroepen in de onderhavige studie, lijkt echter ook wel wat te zeggen te zijn voor de suggestie dat hoogopgeleiden beter hebben gerespondeerd en meer bereid zijn geweest over hun ouderschap te rapporteren. Volgens de slachtoffers die Van Dijk en zijn collega's interviewden, had namelijk ongeveer een derde van de daders een opleiding op vmbo-, lbo- of mavo-niveau. Bovendien had eveneens ongeveer een derde van de daders van huiselijk geweld volgens deze slachtoffers geen betaalde baan (van meer dan 16 uur in de week).

9.5 Afsluitend

Hoewel de resultaten uit de in het onderhavige onderzoek bestudeerde onderzoeksgroep uit de algemene bevolking zeer voorzichtig moeten worden geïnterpreteerd, lijkt de belangrijkste conclusie van deze studie toch te kunnen zijn dat zowel mannen als vrouwen zich schuldig maken aan evident huiselijk geweld. Hoe onaangenaam en ingrijpend ook, leidt dit niet vaak tot ernstige gevolgen in termen van letsel, absentie van opleiding en werk of ingrijpen door politie en justitie. Wanneer dat laatste wel gebeurt, is er doorgaans sprake geweest van geweld dat letsel tot gevolg heeft en in de meeste gevallen is het daarbij de vrouwelijke partner

die het ernstigste letsel oploopt. Dat het in dit geval om een groep daders gaat die vrij deviant gedrag vertoont, wordt nog onderstreept door de constatering dat de groep daders die vanwege huiselijk geweld door justitie werd vervolgd (en bij wie een RISc werd afgenomen) geen onbekenden was van justitie. De meeste Nederlanders hebben immers geen geregistreerde justitiezaken, laat staan dat ze er op gemiddeld 38-jarige leeftijd al zes hebben voordat ze vanwege huiselijk geweld worden vervolgd. Eén van de belangrijkste vragen voor vervolgonderzoek lijkt dan ook te zijn welke kenmerken van daders, slachtoffers en voorvallen van huiselijk geweld verband houden met het escaleren van huiselijk geweld.

Summary

Offenders of Domestic Violence

Backgrounds, objectives, and research questions

Domestic violence is a theme that ranks high on the political and social agendas. As policy makers need recent figures and background information on this problem for the purpose of tackling domestic violence, the Ministries of Justice; Health, Welfare, and Sports; and Social Affairs and Employment requested the Research and Documentation Centre (WODC) to set up a national study into the prevalence and backgrounds of domestic violence. The study consisted of three subsidiary studies: a capture-recapture estimation of the scope of the problem; a study into the nature of domestic violence and the characteristics and help-seeking behaviour of *victims*; and a study into the background characteristics, the help-seeking behaviour, and recidivism of *offenders* of domestic violence. This last study was the subject of this report and had the following objectives:

- to gain insight into the background characteristics and problems of domestic violence offenders;
- to provide insight into the help-seeking behaviour of offenders and, if possible, into the backgrounds of domestic violence;
- to determine to what extent domestic violence offenders come into contact with the law again.

These objectives led to the following five research questions:

- 1 What are the background characteristics of domestic violence offenders?
- 2 What are the problems (history of offences, personal circumstances, and personality) that characterise domestic violence offenders?
- 3 What are the help-seeking behaviours of domestic violence offenders?
- 4 What are the characteristics of incidents of domestic violence according to offenders of this violence?
- 5 What is the extent of recidivism of domestic violence offenders?

Domestic violence was defined as violence committed by someone from the victim's domestic circle. This circle includes partners, ex-partners, family members, relatives, and family friends. The term 'violence' was taken to refer to all types of violation of the victim's personal integrity, with a distinction being made between psychological, physical, and sexual violence. The key element of domestic violence is the relationship between the offender and the victim, not where the violence was committed.

In order to answer the research questions, two different research groups were studied: a sample of respondents from the general population and a

group of offenders who had been in contact with the police and the law for domestic violence. The first group was recruited from the Internet panel of Intomart GfK research agency on the basis of a sample that is representative of the Dutch population, whereas the second research group consisted of offenders who had been submitted to a RISC (Recidivism Risk Assessment Scales: the diagnostic instrument used by the probation and after-care organisations to identify criminogenic factors in offenders and to assess their risk of recidivism) by the probation services following criminal proceedings for domestic violence. The first four research questions were studied in both research groups, but the question about the extent of recidivism of domestic violence offenders was only studied in the probation sample.

Although the research group from the general population was based on a sample that is representative of the Dutch population with respect to gender, age, educational level, and region of residence, an important limitation must be noted regarding the generalisability of the results from this research group. The group that reported on domestic violence was after all a selection from this representative sample: only those respondents who had completed an initial questionnaire and who had stated to have used violence against someone from the domestic circle were invited to complete a more detailed, second questionnaire. Within this group of respondents who completed this second questionnaire, a further selection was made to answer the research questions (see below for an explanation). All things considered, the results from the research group from the general population should therefore be interpreted with due care. In principle, the results only give a description of the respondents who participated in this study and generalisations to other domestic violence offenders are nearly impossible. The results from the probation and after-care group are more representative and are more suitable for generalisation, but this only applies to offenders who had been submitted to a RISC.

Domestic violence in a research group from the general population

Research group and research method

For the purpose of the study into the characteristics of domestic violence offenders, a screening was conducted in a representative sample from the online research panel of Intomart GfK research agency. In this screening, respondents were asked to state whether they had committed one or more of 21 types of violence against someone from their domestic circle. The screening questionnaire was submitted to a sample of 9,508 persons from the Intomart online access panel in February 2008 and was completed by 68% of these respondents. Because the number of non-native Dutch respondents was relatively small, the entire questionnaire was submitted to 740 newly recruited non-native Dutch respondents in November 2008.

Out of this group of respondents, 25% responded. In total, the research group that was used in this study into the characteristics of domestic violence offenders consisted of 6,393 respondents. A large majority of the research group (62.8%) stated to have never committed domestic violence, whereas 34.7% stated to have used at least one type of violence against someone from the domestic circle. The remaining 2.4% of the respondents could not remember whether they had ever committed domestic violence or did not want to report on this. 12.0% of the respondents reported to have committed domestic violence in the previous five years.

Both the respondents who stated to have ever committed domestic violence and the respondents who stated to have committed domestic violence in the previous five years, reported to have mainly committed either psychological violence or psychological violence in combination with physical violence. Compared to the total research group, the respondents who stated to have used violence in the domestic circle were more often women, were on average younger, more often had a non-Dutch cultural background, and had a higher educational level than could have been expected based on the distribution of these characteristics in the total research group. In general, though, the differences were small; only the underrepresentation of respondents with Dutch backgrounds and the overrepresentation of respondents with non-Dutch backgrounds had a medium-sized effect size.

The screening questionnaire only asked respondents which types of violence they had used and, if this had occurred in the previous five years, against whom they had used this type of violence. A second questionnaire, the offender questionnaire, was used to identify the characteristics of domestic violence offenders and to describe the offenders' perspective on the backgrounds of the incidents of domestic violence. Once again the online access panel of Intomart GfK was used to submit this questionnaire to people who had stated in the screening questionnaire to have used violence against someone from the domestic circle in the previous five years. Out of the 670 respondents, 456 completed the questionnaire (a response of 68%). After data cleaning, a research group of 391 respondents resulted. However, a considerable number of these respondents only reported a limited amount of minor (psychological) violence which meant that these cases could not actually be referred to as domestic violence. In order to identify the respondents who had committed *evident* domestic violence in the group who completed the offender questionnaire, this group was initially divided into the following three groups on the basis of the type and intensity of the violence reported: incidental psychological violence offenders, incidental physical violence offenders, and structural violence offenders. Although these three groups differed only slightly from each other with respect to their demographic background characteristics, marked differences were in fact found with

respect to the other background characteristics the respondents were asked after. The incidental psychological violence offenders in particular differed from the two other subgroups. They reported fewer victims, stated less often to have (or have had) deviant friends, and were less often involved in (either verbal or physical) violence as offenders outside the domestic circle. Finally, fewer offenders in this group reported problematic substance abuse. Considering the characteristics of the violence reported by this group – only psychological violence, a limited number of different types of violence, and almost exclusively directed towards the partner or ex-partner – and given the differences that existed between the incidental psychological violence offenders and the two other groups of domestic violence offenders, we examined to what extent the group of incidental psychological violence offenders could actually be considered as evident domestic violence offenders. Results from the analyses indicated that only a small part of the group could actually be considered as domestic violence offenders. This group consisted of respondents who had reported four or five types of psychological violence against their victims; respondents who had reported three types of psychological violence of which at least two types related to an exercising type of control over the victims; and respondents who had continually followed or watched their victims. This last type of violence may after all be considered as ‘stalking’ and is punishable by law. The group of evident domestic violence offenders in the research group from the general population thus consisted of three groups: evident psychological violence offenders; incidental physical violence offenders; and structural violence offenders.

Background characteristics of evident domestic violence offenders

The group of evident domestic violence offenders consisted for approximately 60% of women and was on average 38 years of age. Nearly three out of five domestic violence offenders in the research group had a Dutch cultural background, while more than a quarter were of Turkish, Moroccan, Surinam, or Antillean origin. Half of the research group has a higher professional education or university degree, while a third has a senior secondary vocational education diploma, and 12.5% were less well educated. This makes the group of domestic violence offenders very highly educated, as approximately a quarter of the total Dutch population has a higher professional education or university degree. Three out of five domestic violence offenders worked as an employee or was self-employed at the time the violence occurred. The 40% of the offenders who did not work at the time of the domestic violence were school-going, housewives, unemployed, or received a pension or a benefit. In general, the domestic violence offenders stated that they did not have any financial problems or any substance-abuse problems at the time of the violence. More than one third of the domestic violence offenders had been confronted with violence in the domestic circle in their own youth. Half

of these respondents stated to have been a witness and also half of them stated to have been a victim themselves. Nearly one third of the offenders who had been confronted with domestic violence in their youth stated to have been both a witness and a victim. A quarter of the evident domestic violence offenders furthermore stated to have committed violence also outside the domestic circle. The majority of this group stated that this concerned verbal violence, but a quarter of this group stated to have committed (at least) physical violence. The percentage of offenders who reported to have been victims themselves is higher: more than half of the respondents stated to have been a victim of violence outside the domestic circle and out of these offenders, half of them stated that this violence (also) included physical violence. Slightly more than 10% of the domestic violence offenders had been in contact with the police for violence outside the domestic circle or for other violent or non-violent offences. In total, 2% had been in contact with the police for violent offences as well as other offences.

Domestic violence: circumstances and consequences

The majority of evident domestic violence offenders reported to have committed violence against a partner or ex-partner: three out of five evident domestic violence offenders committed this violence against their partner or ex-partner. One out of five respondents reported on violence against a child or a stepchild and nearly a quarter of the offenders reported about violence against another person from the domestic circle. Structural violence offenders completed the offender questionnaire significantly more often with respect to a child or a stepchild than incidental physical violence offenders did.

According to the respondents, the reason for the violence can often be found in conflicts between the offender and the victim and, in particular in the case of incidental physical violence offenders, in an insult or offence by the victim. In addition, the offender's fatigue and own stress levels played a role in many cases. Alcohol or drugs use (by the offenders) was, however, hardly ever mentioned as a cause for the domestic violence. In the perception of the offenders, the domestic violence generally appeared to have had few immediate consequences in terms of injury, absence from school or work, or police intervention. According to the offenders, no more than 5% of the victims stayed at home from school or work, whereas in 15% of the cases the offenders themselves reported to have stayed at home for one or more days from school or work as a result of the violence. Not more than one out of ten of the domestic violence offenders stated to have come into contact with the police as a result of this, and almost nobody stated to have ever been prosecuted by the judicial authorities. Only a minority of the offenders stated that the victim ever sustained injury and only a small number of the victims who had sustained injury received medical aid. According to the offenders, any

injuries were usually limited to injury for which no medical aid appeared to be necessary (grazes and bruises). In addition to the fact that the majority of the domestic violence offenders stated that the violence hardly ever, if at all, resulted in injury to the victim, absence from school and work, or contact with the police, half of the total number of offenders stated that the violence did not result in any serious consequences in other respects either. The other half of the research group did, however, mention (negative) consequences: nearly one out of five offenders stated that the relationship with their partner was terminated as a result of the violence, 18% stated to have become depressed, and a nearly similarly large group (16%) stated they have started to think more negatively about themselves as a result of the violence.

Help-seeking behaviour of domestic violence offenders

Half of the evident domestic violence offenders stated to have discussed this with somebody else. In general, they stated to seek somebody close to them and to talk to their own partner or to family and friends, but half of the offenders who discussed it with others talked to a counsellor. This does not mean, however, that a form of professional help is common: out of all offenders who talked to others, approximately a quarter received help from an agency. The most important reason for offenders to talk about the domestic violence was because they were bothered by it. In addition, half of these people sought help in trying to change the situation. In general, the offenders stated that talking to others was a relief to them and these discussions also produced useful advice to a large number of offenders.

With respect to their help-seeking behaviour, there seem to be a number of meaningful differences between incidental physical violence offenders and structural violence offenders. In both groups, approximately half of the respondents stated to have talked about the domestic violence with somebody else. The incidental physical violence offenders who had talked about it to others, however, stated more often than structural violence offenders that they did this because they were used to talk about things that bothered them. At the same time, these offenders seemed less likely to seek help from official agencies than structural violence offenders. A larger number of them stated not to have received any help or to have felt the need for it. Out of the incidental physical violence offenders who did *not* talk about it to others, a larger number of offenders than in the group of structural violence offenders stated that they would never talk about it to somebody else. When asked for the reasons for not talking about the domestic violence to others, incidental physical violence offenders stated more often than structural violence offenders that the problem had been solved. On the other hand, they less often stated as a reason that they actually did not consider the violence such a problem and neither did they endorse the statement that this type of incidents occasionally happens to

everyone. So, although they sought official help less often and seemed to be less willing to do so than structural violence offenders, it does not seem to be the case that they considered what has happened less serious. On the other hand, it seems as if this group is better able to solve their problems on their own.

In addition to these differences between the groups of incidental physical violence offenders and structural violence offenders, the group of structural violence offenders may be characterised by an interesting heterogeneity. Within the group of offenders who opened up to someone, structural violence offenders' motives to do so highly resembled those of incidental physical violence offenders who talked about it to others. However, structural violence offenders less often than incidental physical violence offenders stated they were used to talk about their problems and an important reason for this group for *not* talking about the domestic violence to others were feelings of shame about their own behaviour. In line with this, a considerable subgroup stated not to have received any help from official agencies while they in fact would have appreciated this. At the same time, there is a group who stated not to consider the domestic violence actually a problem. These offenders also stated more often to be of the opinion that these things just happen. A very tentative conclusion may be that part of the group of structural violence offenders consists of people who consider the use of violence an acceptable way of solving conflicts. In addition, however, the group also consists of people who were ashamed of their behaviour, but who did not succeed in solving their problems themselves and who would have liked to receive have had professional help. On the basis of this study, the differences between incidental physical violence offenders and structural violence offenders and the heterogeneity within the group of structural violence described here must be presented with utmost care. The respondents were after all not asked directly whether they were used to talk to others about things that bothered them. The people were also not asked directly whether they actually considered the violence to be a problem. Both statements were response options to the questions about the reasons for talking or not talking to others about the domestic violence. This study cannot substantiate these results with certainty and it must therefore be emphasised that these findings must explicitly be regarded as something that should be the subject of future research.

A comparison between men and women in the group of evident domestic violence offenders

There appear to be more similarities than differences between male and female evident domestic violence offenders. In general, men and women reported to have committed the 21 different types of domestic violence to the same extent. There are only three significant differences. Firstly, women threatened to terminate the relationship more often than men.

Men, furthermore, stated more often than women to have pushed or grasped the victim in a painful or frightening way. Women in their turn stated more often that they had hit, kicked, bitten, or punched the victim. With respect to the other types of violence, there are no significant differences between men and women. As many men as women furthermore stated that the victim had occasionally sustained injury, nor are there any significant differences with respect to the question whether they themselves or the victim ever stayed at home from school or work. More women than men stated to have been in contact with the police in connection with the domestic violence they committed against the victim about whom they completed the questionnaire (17.0% and 10.6% respectively), but the numbers of respondents are very small and the difference is not significant.

In general, the differences between men and women with respect to the reasons for the domestic violence reported by them are not significant either. What is notable is the fact that women stated more often than men that the cause for the domestic violence was an insult or offence by the victim and that men reported more often than women that the violence occurred because they were under the influence of alcohol or drugs. In both cases, the differences are, however, rather small. With respect to the consequences caused by the domestic violence, women and men gave nearly similar answers and, although female offenders more often than men reported to have talked to others about the violence (55.6% and 48.0% respectively), this difference is not significant. In addition, men and women reported the same reasons for talking about the domestic violence to others. Although women stated somewhat more often than men that they were used to talk to others about things that bothered them, this difference is not significant. In addition, men and women stated to a similar extent that talking to others had some effect, but in this respect men stated significantly more often than women that they had been given sound advice and that they had learned how to react differently. Finally, the percentage of male offenders that talked to others about the domestic violence and that received help from an official agency is nearly as large as the percentage of women that received official help (26.7% and 22.1% respectively).

Domestic violence in a population of offenders who received probation and after care

Research group and method

The second part of this research report describes the background characteristics and problems of offenders who have been in contact with the law as a result of domestic violence. In this context, a sample was used that had been in contact with probation services because of the offence

committed by them and for whom the probation services conducted a RISC assessment (Recidivism Assessment Scales). RISC is the screening instrument of the Dutch probation services and is used to assess an offender's likelihood of recidivism (defined as a new conviction) and to identify and classify offending-related needs. The results from a RISC assessment provide an offending-related needs profile that identifies the most important factors contributing to re-offending. Accordingly, RISC identifies the criminogenic needs rehabilitation efforts should target to reduce the likelihood of reconviction. RISC is completed by trained probation officers, and is used by probation services to advise the prosecutor and the court, as well as to formulate supervision and rehabilitation plans. For the purpose of this study, a database was used which included all RISCs that had been initiated by the three Dutch probation organisations in the period from November 2004 until early September 2007. An advantage to using the RISC database is that all RISCs administered by the three probation and after-care organisations are stored in this database. As a result, the group of domestic violence offenders from this database forms the *population* of domestic violence offenders who have been in contact with the law and for whom a report to the prosecutor or a rehabilitation plan has been drawn up by the probation services. It should be emphasised, however, that not every offender is submitted to a RISC. Within the group of offenders who have been in contact with the law, the research group will therefore in all probability represent 'more serious' offenders.

The selection of RISC assessments that had been administered for domestic violence offences from the RISC database resulted in a research group of 9,504 RISCs. On the basis of the results of the RISCs, a description could be made of the extent to which domestic violence offenders experienced problems in the areas of living identified by the RISC. In order to obtain more information about the domestic violence as a result of which the research group had come into contact with the law, a file study was furthermore conducted on a random sample of 200 offenders from the total probation sample. Finally, using the WODC Recidivism Monitor we identified to what extent domestic violence offenders had had previous contacts with the law and what percentage of them had been prosecuted as suspects in criminal proceedings again. After linking the RISC file to the databases of the WODC Recidivism Monitor, the research group for the purpose of the recidivism study consisted of 8,877 offenders.

Background characteristics and problems of domestic violence offenders who were prosecuted for this offence

What immediately stands out is the fact that, in the group of domestic violence offenders who had been submitted to a RISC for this offence, women only constituted a very small minority in this judicial group whereas the majority of the victims on the other hand are women. Specifically, victims

mostly were female partners or ex-partners: this group accounts for 67.5% of the total group of victims. The two other substantial groups of victims are parents and parents-in-law (together 10.5%) and children and step-children (8%) of the offenders. Friends of the family, other relatives, and other persons from the domestic circle (e.g. the new partner of one's ex-partner) together account for 7% of the total group of victims. In addition, a considerable percentage of the domestic violence offenders who had come into contact with the law for this reason had committed physical violence as a result of which the victim had sustained injury.

In most separate areas of living assessed with RISC, only a minority of the domestic violence offenders contended with criminogenic problems. The percentage of offenders exhibiting criminogenic needs with regard to accommodation, financial management and income, relationships with friends and acquaintances, drug use, and emotional wellbeing is each approximately 20 to 30%. The areas of living in which the largest groups of offenders was dealing with problems were thinking patterns and behaviour and – not surprisingly – the relationships with partner, family, and relatives. In addition, it is notable that nearly half of the domestic violence offenders had problems with alcohol use and problems with regard to education, work and training. In two out of five domestic violence offenders, their attitude towards society in general and criminal behaviour in particular also constituted a reason for the probation officers to speak of criminogenic problems. According to the probation officers who administered the RISCs, the group of domestic violence offenders is on average characterised by criminogenic problems in four areas of living.

A comparison between the domestic violence offenders and offenders who were submitted to a RISC assessment for other (violent and non-violent) offences shows that the attitude of domestic violence offenders towards society and criminal behaviour is comparable to the attitude of other (violent and non-violent) offenders. However, compared to other (violent and non-violent) offenders, the domestic violence offenders significantly less often associate with 'wrong' friends, they less often have financial problems, they less often contend with problematic drug use, and domestic violence offenders less often have problems regarding education and work. Their alcohol use, however, corresponds to that of violent offenders and this use is more often a reason for concern for probation and after-care workers than is the case with non-violent offenders. Finally, the domestic violence offenders were found to have problems in the areas of thinking patterns and behaviour equally often as other violent offenders, whereas non-violent offenders were less frequently found to have problems in these areas.

Criminal history and recidivism of a judicial group of domestic violence offenders

Seventy percent of the offenders who had come into contact with the police and the law as a result of domestic violence and who had been submitted to a RISC for this offence had previously been in contact with the law. On average, these offenders had previously been prosecuted for a crime more than six times and after their contact with the law as a result of domestic violence, part of this group also came into contact with the law once again. Within two years after the domestic violence case, nearly one third of the offenders had built up at least one judicial case again. Out of *all* recidivism cases in those first two years, the majority related to violent offences. In addition, the domestic violence offenders who reoffended were also often prosecuted for non-violent property crimes, traffic offences, and relatively minor offences such as destruction, minor types of aggression, and offences against public order. Sexual offences, violations of the Opium Act, and violent property crimes occurred relatively rarely. Although domestic violence offenders who were prosecuted for this by the judicial authorities and who had been submitted to a RISC obviously were no strangers to the judicial authorities, their criminal career clearly deviated from the criminal careers of offenders who had been submitted to a RISC for other (violent and non-violent) offences. Domestic violence offenders had a considerably more limited criminal history and were significantly older when they first came into contact with the law. Compared to other offenders who had been assessed with RISC, the criminal history of domestic violence offenders was characterised by a considerably larger proportion of violent and traffic offences. When they came into contact with the law once again which occurred less often than with offenders of other offences – they were also prosecuted – more often for violent and traffic offences than the recidivist offenders who had been submitted to a RISC for other offences.

A comparison between domestic violence offenders in the general population and within the judicial population

It is difficult to compare results from the two research groups described in this report, for the two groups differ widely in nature: the general population sample participated voluntarily in the study whereas the characteristics of the probation sample could be described because they had been prosecuted by the judicial authorities for domestic violence. In addition, the results in the general population sample are based on self-reporting, whereas the information about the background characteristics of the offenders who had been prosecuted by the judicial authorities for domestic violence originates from the probation officers and from official judicial records. In addition, the respondents from the general population

reported on a wide range of behaviours; from relatively minor types of aggression to major and serious violence against someone from the domestic circle. Offenders from the probation sample, on the other hand, had all been prosecuted by the judicial authorities for domestic violence. The behaviour they exhibited was therefore probably more serious than many types of behaviour reported by the respondents from the general research group. As a result, both the nature of the study samples and the methods of collecting the data make it difficult to compare these two groups, but there are nevertheless a number of interesting differences that warrant closer consideration.

The percentage of men and women in the two research groups

One of the most striking differences between the research groups from the general population and the probation and after-care population is the fact that the former group consisted of more women than men (57.8% versus 42.2%), whereas the second group consisted nearly only of men (93.1% were men). In addition, the majority of the victims of the offenders from the probation and after-care group were women. The general population sample was not specifically asked to report the gender of the victim with regard to whom they completed the second questionnaire, but on the basis of the percentage of respondents that completed the questionnaire regarding a partner or ex-partner, it may be assumed that female victims were far less overrepresented in this research group than in the probation sample (assuming that the majority of relationships were heterosexual). Regardless, as the group of offenders from the general population also consisted of offenders of evident violence, this means that women also stated to have exhibited behaviours that may unreservedly be considered domestic violence. There are, however, no significant differences between men and women concerning the degree in which they stated that the cause for the domestic violence could be found in the victim's aggression or in the victim's attempts to control the respondent's life. It is therefore not obvious to assume that the violence reported by women in general population sample would primarily have been committed as a reaction to violence committed by the victim. Moreover, the comparison between male and female domestic violence offenders in the general population sample also shows that there are more similarities than differences between them. In addition, in terms of effect size, the differences that can be found are generally rather small. Still, the domestic violence that was prosecuted by the judicial authorities primarily concerned violence that was committed by male offenders against female victims.

The most probable explanation for the strongly divergent distribution of men and women in the two research groups seems to be that, although both men and women committed evident domestic violence and this did not result in injury in the majority of cases, the more serious types of injury were caused more often by men as a result of which predominantly

men came into contact with the police and the law for domestic violence. As such, the results of this study are consistent with the conclusions of international longitudinal and epidemiological research.

Problematic alcohol use and problems related to education and work in the two research groups

Rather striking is the fact that in the probation and after-care group problematic alcohol use appears to occur much more often than in the research group from the general population. Whereas approximately 40% of the offenders who had been prosecuted by the judicial authorities for domestic violence had problems in the area of alcohol use (and these problems were also related to the offence according to the probation and after-care workers who administered the RISC), only a minority of the offenders from the general population sample stated that alcohol use played a role in the domestic violence reported by them. Unfortunately, it was not possible to check to what extent the offenders in the general population sample underreported or trivialised their own substance use, but it would be interesting to study this in a follow-up study. If it is true that alcohol use in a general research group, where domestic violence did not often result in injury, played only a limited role, whereas it was a considerable problem in a judicial research group, which resulted in injury much more often, it could be that alcohol use plays a role in the fact that arguments and conflicts get out of hand.

A final striking difference between offenders from the general research group and those from the probation and after-care group relates to education and work. Out of the probation and after-care group, 40% have criminogenic problems in the area of education and work, whereas half of the population group has a higher professional education or university degree. Work does not seem to have been a problem either in this group. An explanation for the difference may be found in various areas, but there are indications that highly educated persons were more willing to participate in this study and were more willing to report about their capacity of being an offender. This emphasises once more that the results from the general population sample must be interpreted with utmost care.

Final conclusion

The most important conclusion from this study seems to be that both men and women commit evident domestic violence. However, as unpleasant and far-reaching this violence might be, it seldom results in serious consequences in terms of injury, absence from education or work, or intervention by the police and the judicial authorities. When police and judicial authorities do intervene, however, cases usually involve a type of violence that resulted in injury, with typically the female partner sus-

taining serious injury. The fact that cases such as these concern a group of offenders who exhibit rather deviant behaviour is emphasised by the finding that the group of offenders who had been prosecuted for domestic violence (and who were submitted to a RISC) were not unknown to the judicial authorities. Most Dutch citizens do not have any registered crimes, let alone that they have six registered crimes at the average age of 38 years before being prosecuted for domestic violence. One of the most important questions for a follow-up study therefore seems to be which characteristics of offenders, victims, and incidents of domestic violence are related to the escalation of domestic violence.

Literatuur

- Abracen, J., Mailloux, D.L., Serin, R.C., Cousineau, C., Malcolm, P.B., & Looman, J. (2004). A model for the assessment of static and dynamic factors in sexual offenders. *The Journal of Sex Research*, 41(4), 321-329.
- Aldarondo, E., & Sugarman, D.B. (1996). Risk marker analysis of the cessation and persistence of wife assault. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 64(5), 1010-1019.
- Amato, P.R. (1996). Explaining the intergenerational transmission of divorce. *Journal of Marriage & the Family*, 58(3), 628-640.
- Amato, P.R., & Rogers, S.J. (1997). A longitudinal study of marital problems and subsequent divorce. *Journal of Marriage & the Family*, 59(3), 612-624.
- Archer, J. (1999). Assessment of the reliability of the Conflict Tactics Scales: A meta-analytic review. *Journal of Interpersonal Violence*, 14(12), 1263-1289.
- Archer, J. (2000). Sex differences in aggression between heterosexual partners: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 126(5), 651-680.
- Archer, J. (2006). Cross-cultural differences in physical aggression between partners: A social-role analysis. *Personality and Social Psychology Review*, 10(2), 133-153.
- Arias, I., & O'Leary, K.D. (1988). Cognitive-behavioral treatment of physical aggression in marriage. In N. Epstein, S. E. Schlesinger, & W. Dryden (red.), *Cognitive-behavioral therapy with families* (pp. 118-150). New York: Brunner/Mazel.
- Babcock, J.C., Costa, D.M., Green, C.E., & Eckhardt, C.I. (2004). What situations induce intimate partner violence? A reliability and validity study of the Proximal Antecedents to Violent Episodes (PAVE) Scale. *Journal of Family Psychology*, 18(3), 433-442.
- Babcock, J.C., Miller, S.A., & Siard, C. (2003). Toward a typology of abusive women: Differences between partner-only and generally violent women in the use of violence. *Psychology of Women Quarterly*, 27(2), 153-161.
- Babcock, J.C., Waltz, J., Jacobson, N.S., & Gottman, J.M. (1993). Power and violence: The relation between communication patterns, power discrepancies, and domestic violence. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 61(1), 40-50.
- Bandura, A. (1962). Social learning through imitation. In M. Jones (red.), *Nebraska symposium on motivation* (pp. 211-269). Lincoln, NE: University of Nebraska Press.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: New Jersey: Prentice Hall.
- Barling, J., & Rosenbaum, A. (1986). Work stressors and wife abuse. *Journal of Applied Psychology*, 71(2), 346-348.

- Barnett, O.W., & Hamberger, L.K. (1992). The assessment of maritally violent men on the California Psychological Inventory. *Violence and Victims*, 7(1), 15-28.
- Bennett, L.W., Tolman, R.M., Rogalski, C.J., & Srinivasaraghavan, J. (1994). Domestic abuse by male alcohol and drug addicts. *Violence and Victims*, 9(4), 59-368.
- Bograd, M. (1988). How battered women and abusive men account for domestic violence: Excuses, justifications, or explanations? In G.T. Hotaling, D. Finkelhor, J.T. Kirkpatrick, & M.A. Straus (red.), *Coping with family violence: Research and policy perspectives* (pp. 60-77). Newbury Park, CA: Sage.
- Bowlby, J. (1988). *A secure base: Parent-child attachment and healthy human development*. New York: Basic Books.
- Boyle, D.J., & Vivian, D. (1996). Generalised versus spouse-specific anger/hostility and men's violence against intimates. *Violence and Victims*, 11(4), 293-317.
- Brinkerhoff, M.B., & Lupri, E. (1988). Interspousal violence. *Canadian Journal of Sociology*, 12, 407-434.
- Britt, C.L. (1992). Constancy and change in the U.S. age distribution of crime: A test of the 'invariance hypothesis'. *Journal of Quantitative Criminology*, 8(2), 175-187.
- Brown, M.J., & Groscup, J. (2009). Perceptions of same-sex domestic violence among crisis center staff. *Journal of Family Violence*, 24(2), 87-93.
- Caesar, P.L. (1988). Exposure to violence in the families-of-origin among wife-abusers and maritally nonviolent men. *Violence and Victims*, 3(1), 49-63.
- Caetano, R., Schafer, J., & Cunradi, C.B. (2001). Alcohol-related intimate partner violence among white, black, and Hispanic couples in the United States. *Alcohol Research & Health*, 25(1), 58-65.
- Cameron, P. (2003). Domestic violence among homosexual partners. *Psychological Reports*, 93(2), 410-416.
- Cantos, A.L., Neidig, P.H., & O'Leary, K.D. (1993). Men and women's attributions of blame for domestic violence. *Journal of Family Violence*, 8(4), 289-303.
- Capaldi, D.M., Kim, H.K., & Shortt, J.W. (2007). Observed initiation and reciprocity of physical aggression in young, at-risk couples. *Journal of Family Violence*, 22(2), 101-111.
- Capaldi, D.M., & Owen, L.D. (2001). Physical aggression in a community sample of at-risk young couples: Gender comparisons for high frequency, injury, and fear. *Journal of family psychology*, 15(3), 425.
- Cascardi, M., & Vivian, D. (1995). Context for specific episodes of marital violence: Gender and severity of violence differences. *Journal of Family Violence*, 10(3), 265-293.

- Cavanaugh, M.M., & Gelles, R.J. (2005). The utility of male domestic violence offender typologies: New directions for research, policy, and practice. *Journal of Interpersonal Violence*, 20(2), 155-166.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Coleman, K.H. (1980). Conjugal violence: What 33 men report. *Journal of Marital and Family Therapy*, 6(2), 207-213.
- Conger, R.D., Lorenz, F.O., Elder, G.H., Simons, R.L., & Ge, X. (1993). Husband and wife differences in response to undesirable life events. *Journal of Health and Social Behavior*, 34(1), 71-88.
- Costa, D.M., & Babcock, J.C. (2008). Articulated thoughts of intimate partner abusive men during anger arousal: Correlates with personality disorder features. *Journal of Family Violence*, 23(6), 395-402.
- Covell, C.N., Huss, M.T., & Langhinrichsen-Rohling, J. (2007). Empathic deficits among male batterers: A multidimensional approach. *Journal of Family Violence*, 22(3), 165-174.
- Delsol, C., & Margolin, G. (2004). The role of family-of-origin violence in men's marital violence perpetration. *Clinical Psychology Review*, 24(1), 99-122.
- Dibble, U., & Straus, M.A. (1980). Some social structure determinants of inconsistency between attitudes and behavior: The case of family violence. *Journal of Marriage and the Family*, 42(1), 71-80.
- Dijk, T. van., Flight, S., Oppenheim, E., & Duesmann, B. (1997). *Huiselijk geweld. Aard, omvang en hulpverlening*. Hilversum: Intomart.
- Dijk, T. van., & Oppenheim, E. (2002). *Huiselijk geweld onder Surinamers, Antillianen en Arubanen, Marokkanen en Turken in Nederland. Aard, omvang en hulpverlening*. Hilversum: Intomart.
- Dijk, T. van., Veen, M. van., & Cox, E. (2010). *Slachtofferschap van huiselijk geweld. Aard, omvang, omstandigheden en hulpzoekgedrag*. Hilversum: Intomart.
- Dixon, L., & Browne, K. (2003). The heterogeneity of spouse abuse: A review. *Aggression and Violent Behavior*, 8(1), 107-130.
- Dobash, R.P., Dobash, R.E., Wilson, M., & Daly, M. (1992). The myth of sexual symmetry in marital violence. *Social Problems*, 39(1), 71-91.
- Dutton, D.G. (1994). Patriarchy and wife assault: The ecological fallacy. *Violence and Victims*, 9(2), 167-182.
- Dutton, D.G. (1995a). Intimate abusiveness. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 2(3), 207-224.
- Dutton, D.G. (1995b). Trauma symptoms and PTSD-like profiles in perpetrators of intimate abuse. *Journal of Traumatic Stress*, 8(2), 299-316.
- Dutton, D., Bodnarchuck, M., Kropp, R., Hart, S., & Ogloff, J. (1997). Wife assault treatment and criminal recidivism: An 11-year follow-up. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 41(1), 9-23.

- Dutton, D.G., & Corvo, K. (2006). Transforming a flawed policy: A call to revive psychology and science in domestic violence research and practice. *Aggression and Violent Behavior, 11*(5), 457-483.
- Dutton, D.G., & Hart, S.D. (1992). Risk markers for family violence in a federally incarcerated population. *International Journal of Law and Psychiatry, 15*(1), 101-112.
- Dutton, D.G., & Nicholls, T.L. (2005). The gender paradigm in domestic violence research and theory: Part 1. The conflict of theory and data. *Aggression and Violent Behavior, 10*(6), 680-714.
- Dutton, D.G., Nicholls, T.L., & Spidel, A. (2005). Female perpetrators of intimate abuse. *Journal of Offender Rehabilitation, 41*(4), 1-31.
- Dutton, D.G., Saunders, K., Starzomski, A., & Bartholomew, K. (1994). Intimacy-anger and insecure attachment as precursors of abuse in intimate relationships. *Journal of Applied Social Psychology, 24*(15), 1367-1386.
- Dutton, D.G., Starzomski, A., & Ryan, L. (1996). Antecedents of abusive personality and abusive behavior in wife assaulters. *Journal of Family Violence, 11*(2), 113-132.
- Dutton, D.G., & Strachan, C.E. (1987). Motivational needs for power and spouse-specific assertiveness in assaultive and nonassaultive men. *Violence and Victims, 2*(3), 145-156.
- Eckhardt, C., Barbour, K.A., & Stuart, G.L. (1997). Anger and hostility in maritally violent men: Conceptual distinctions, measurement issues, and literature review. *Clinical Psychology Review, 17*(4), 333-358.
- Ehrensaft, M.K., Cohen, P., Brown, J., Smailes, E., Chen, H., & Johnson, J.G. (2003). Intergenerational transmission of partner violence: A 20-year prospective study. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 71*(4), 741-752.
- Ehrensaft, M.K., Cohen, P., & Johnson, J.G. (2006). Development of personality disorder symptoms and the risk for partner violence. *Journal of Abnormal Psychology, 115*(3), 474.
- Ehrensaft, M.K., Moffitt, T.E., & Caspi, A. (2004). Clinically abusive relationships in an unselected birth cohort: men's and women's participation and developmental antecedents. *Journal of Abnormal Psychology, 113*(2), 258.
- Fagan, J. (1996). *The criminalization of domestic violence: Promises and limits*. Washington, DC: U.S. Department of Justice.
- Farrington, D.P. (1986). Age and crime. *Crime and justice, 7*, 189-250.
- Faulk, M. (1974). Men who assault their wives. *Medicine, Science and the Law, 14*(18), 1-13.
- Feld, S.L., & Straus, M. A. (1989). Escalation and desistance of wife assault in marriage. *Criminology, 27*(1), 141-162.
- Felson, R.B. (2002). *Violence and gender reexamined*. Washington, DC: American Psychological Association.

- Felson, R.B., & Cares, A.C. (2005). Gender and the seriousness of assaults on intimate partners and other victims. *Journal of Marriage and Family*, 67(5), 1182-1195.
- Fergusson, D.M., Boden, J.M., & Horwood, L.J. (2008). Developmental antecedents of interpartner violence in a New Zealand birth cohort. *Journal of Family Violence*, 23(8), 737-753.
- Fergusson, D.M., & Horwood, L.J. (1998). Exposure to interparental violence in childhood and psychosocial adjustment in young adulthood. *Child Abuse & Neglect*, 22(5), 339-357.
- Ferwerda, H.B. (2005). *Huiselijk geweld. De voordeur op een kier*. Arnhem: Advies- en Onderzoeksgroep Beke.
- Ferwerda, H.B. (2006). *Binnen zonder kloppen*. Arnhem: Advies- en Onderzoeksgroep Beke.
- Ferwerda, H.B. (2007). *Met de deur in huis*. Arnhem: Advies- en Onderzoeksgroep Beke.
- Ferwerda, H.B. (2008). *Huiselijk geweld gemeten. Cijfers 2007*. Arnhem: Advies- en Onderzoeksgroep Beke.
- Ferwerda, H.B. (2009). *Huiselijk geweld gemeten. Cijfers 2008*. Arnhem: Advies- en Onderzoeksgroep Beke.
- Fiebert, M.S. (2009). References examining assaults by women on their spouses or male partners: An annotated bibliography. Geraadpleegd op 14 mei 2009: www.csulb.edu/~mfiebert/assault.htm.
- Follingstad, D.R., Wright, S., Lloyd, S., & Sebastian, J.A. (1991). Sex differences in motivations and effects in dating violence. *Family Relations*, 40(1), 51-57.
- Ganley, A., & Harris, L. (1978). *Domestic violence: Issues in designing and implementing programs for male batterers*. Paper gepresenteerd op het congres van de American Psychological Association van augustus 1978 in Toronto, Canada.
- Gendreau, P., Little, T., & Goggin, C. (1996). A meta-analysis of the predictors of adult offender recidivism: What works! *Criminology*, 34(4), 575-608.
- George, D.T., Phillips, M.J., Doty, L., Umhau, J.C., & Rawlings, R.R. (2006). A model linking biology, behavior and psychiatric diagnoses in perpetrators of domestic violence. *Medical hypotheses*, 67(2), 345-353.
- George, D.T., Rawlings, R.R., Williams, W.A., Phillips, M.J., Fong, G., Kerich, M., et al. (2004). A select group of perpetrators of domestic violence: Evidence of decreased metabolism in the right hypothalamus and reduced relationships between cortical/subcortical brain structures in position emission tomography. *Psychiatry Research: Neuroimaging*, 130(1), 11-25.
- Gleason, W. (1997). Psychological and social dysfunctions in battering men: A review. *Aggression and Violent Behavior*, 2(1), 43-52.
- Goldstein, D., & Rosenbaum, A. (1985). An evaluation of the self-esteem of maritally violent men. *Family Relations*, 34(3), 425-428.

- Gondolf, E.W., & White, R.J. (2008). Batterer program participants who repeatedly reassault: Psychopathic tendencies and other disorders. *Journal Interpersonal Violence*, 16(4), 361-380.
- Gottfredson, D.M. (1987). *Prediction and classification in criminal justice decision making*. Chicago: University of Chicago Press.
- Gottman, J.M., Jacobson, N.S., Rushe, R.H., Shortt, J.W., Babcock, J., La Taillade, J.J., & Waltz, J. (1995). The relationship between heart rate reactivity, emotionally aggressive behavior, and general violence in batterers. *Journal of Family Psychology*, 9(3), 227-248.
- Hamberger, L.K., & Hastings, J.E. (1991). Personality correlates of men who batter and nonviolent men: Some continuities and discontinuities. *Journal of Family Violence*, 6(2), 131-147.
- Hamberger, L.K., Lohr, J.M., Bonge, D., & Tolin, D.F. (1997). An empirical classification of motivations for domestic violence. *Violence Against Women*, 3(4), 401-423.
- Hanson, R.K., & Harris, A.J.R. (2000). Where should we intervene? Dynamic predictors of sexual assault recidivism. *Criminal Justice and Behavior*, 27(1), 6-35.
- Hanson, R.K., & Morton-Bourgon, K.E. (2005). The characteristics of persistent sexual offenders: A meta-analysis of recidivism studies. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 73(6), 1154-1163.
- Heijden, P.G.M. van der., Cruyff, M.J.L.F., & Gils, G.H.C. van (2009). *Omvang van huiselijk geweld in Nederland*. Utrecht: Universiteit Utrecht, Departement Methoden en Technieken.
- Heilbrun, A.B. (1982). Cognitive models of criminal violence based upon intelligence and levels. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 50(4), 546-557.
- Henning, K., & Feder, L. (2004). A comparison of men and women arrested for domestic violence: Who presents the greater threat? *Journal of Family Violence*, 19(2), 69-80.
- Henning, K., Jones, A.R., & Holdford, R. (2003). Treatment needs of women arrested for domestic violence: A comparison with male offenders. *Journal of Interpersonal Violence*, 18(8), 839-856.
- Henning, K., Jones, A.R., & Holdford, R. (2005). 'I didn't do it, but if I did I had a good reason': Minimization, denial, and attributions of blame among male and female domestic violence offenders. *Journal of Family Violence*, 20(3), 131-139.
- Herron, W.G., Javier, R.A., McDonald-Gomez, M., & Adlerstein, L.K. (1994). Sources of family violence. *Journal of Social Distress and the Homeless*, 3, 213-228.
- Hines, D.A., & Saudino, K.J. (2002). Intergenerational transmission of intimate partner violence: A behavioral genetic perspective. *Trauma, Violence, & Abuse*, 3(3), 210-225.

- Holtzworth-Munroe, A. (1988). Causal attributions in marital violence: Theoretical and methodological issues. *Clinical Psychology Review*, 8(3), 331-344.
- Holtzworth-Munroe, A. (2000). A typology of men who are violent toward their female partners: Making sense of the heterogeneity in husband violence. *Current Directions in Psychological Science*, 9(4), 140-143.
- Holtzworth-Munroe, A., & Anglin, K. (1991). The competency of responses given by maritally violent versus nonviolent men to problematic marital situations. *Violence and Victims*, 6(4), 257-269.
- Holtzworth-Munroe, A., Bates, L., Smutzler, N., & Sandin, E. (1997). A brief review of the research on husband violence. Part I: Maritally violent versus nonviolent men. *Aggression and Violent Behavior*, 2(1), 65-99.
- Holtzworth-Munroe, A., & Meehan, J.C. (2004). Typologies of men who are maritally violent: Scientific and clinical implications. *Journal of Interpersonal Violence*, 19(12), 1369-1389.
- Holtzworth-Munroe, A., Meehan, J.C., Herron, K., Rehman, U., & Stuart, G.L. (2003). Do subtypes of maritally violent men continue to differ over time? *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 71(4), 728-740.
- Holtzworth-Munroe, A., & Stuart, G.L. (1994). Typologies of male batterers: Three subtypes and the differences among them. *Psychological Bulletin*, 116(3), 476-497.
- Hotaling, G.T., & Sugarman, D.B. (1986). An analysis of risk markers in husband to wife violence: The current state of knowledge. *Violence and Victims*, 1(2), 101-124.
- Hotaling, G.T., & Sugarman, D.B. (1990). A risk marker analysis of assaulted wives. *Journal of Family Violence*, 5(1), 1-13.
- Janssen, P.A., Nicholls, T.L., Kumar, R.A., Stefanakis, H., Spidel, A.L., & Simpson, E.M. (2005). Of mice and men: Will the intersection of social science and genetics create new approaches for intimate partner violence? *Journal of Interpersonal Violence*, 20(1), 61-71.
- Johnson, M.P. (1995). Patriarchal terrorism and common couple violence: Two forms of violence against women. *Journal of Marriage & the Family*, 57(2), 283-294.
- Johnson, M.P. (2006). Conflict and control: Gender symmetry and asymmetry in domestic violence. *Violence Against Women*, 12(11), 1003-1018.
- Johnson, R., Gilchrist, E., Beech, A.R., Weston, S., Takriti, R., & Freeman, R. (2006). A psychometric typology of U.K. domestic violence offenders. *Journal of Interpersonal Violence*, 21(10), 1270-1285.
- Kalmuss, D., & Seltzer, J.A. (1986). Continuity of marital behavior in remarriage: The case of spouse abuse. *Journal of Marriage & the Family*, 48(1), 113-120.
- Kaufman Kantor, G., Jasinski, J.L., & Aldarondo, E. (1994). Sociocultural status and incidence of marital violence in Hispanic families. *Violence and Victims*, 9(3), 207-222.

- Kaufman Kantor, G., & Straus, M.A. (1989). Substance abuse as a precipitant of wife abuse victimizations. *American Journal of Drug and Alcohol Abuse*, 15(2), 173-189.
- Keller, P.S., Cummings, E.M., Davies, P.T., & Mitchell, P.M. (2008). Longitudinal relations between parental drinking problems, family functioning, and child adjustment. *Development and Psychopathology*, 20(1), 195-212.
- Kessler, R.C., Molnar, B.E., Feurer, I.D., & Appelbaum, M. (2001). Patterns and mental health predictors of domestic violence in the United States: Results from the National Comorbidity Survey. *International Journal of Law and Psychiatry*, 24(4-5), 487-508.
- Knaap, L.M. van der, & Alberda, D.L. (2009). *De predictieve validiteit van de Recidive Inschattingsschalen (RISc)*. Den Haag: WODC. Cahier 2009-12.
- Knaap, L.M. van der, Leenarts, L.E.W., & Nijssen, L.T.J. (2007). *Psychometrische kwaliteiten van de Recidive Inschattingsschalen (RISc): Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid, interne consistentie en congruente validiteit*. Den Haag: WODC. Cahier 2007-5.
- Koenen, K.C., Moffitt, T.E., Caspi, A., Taylor, A., & Purcell, S. (2003). Domestic violence is associated with environmental suppression of IQ in young children. *Development and Psychopathology*, 15(2), 297-311.
- Kurz, D. (1989). Social science perspectives on wife abuse: Current debates and future directions. *Gender & Society*, 3(4), 489-505.
- Kwong, M.J., Bartholomew, K., Henderson, A.J.Z., & Trinke, S.J. (2003). The intergenerational transmission of relationship violence. *Journal of Family Psychology*, 17(3), 288-301.
- Leonard, K.E., & Blane, H.T. (1992). Alcohol and marital aggression in a national sample of young men. *Journal of Interpersonal Violence*, 7(1), 19-30.
- Lloyd, S.A. (1990). Conflict types and strategies in violent marriages. *Journal of Family Violence*, 5(4), 269-284.
- Lünnemann, K.D., & Bruinsma, M.Y. (2005). *Geweld binnen en buiten*. Utrecht/Tilburg: Verwey-Jonker Instituut/IVA beleidsonderzoek en advies.
- Lussier, P., Farrington, D.P., & Moffitt, T.E. (2009). Is the antisocial child father of the abusive man? A 40-year prospective longitudinal study on the developmental antecedents of intimate partner violence. *Criminology*, 47(3), 741-780.
- Magdol, L., Moffitt, T.E., Caspi, A., Newman, D.L., Fagan, J., & Silva, P.A. (1997). Gender differences in partner violence in a birth cohort of 21-year-olds: Bridging the gap between clinical and epidemiological approaches. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 65(1), 68-77.
- Magdol, L., Moffitt, T.E., Caspi, A., & Silva, P.A. (1998). Developmental antecedents of partner abuse: A prospective-longitudinal study. *Journal of Abnormal Psychology*, 107(3), 375-389.

- Maiuro, R.D., Cahn, T.S., Vitaliano, P.P., Wagner, B.C., & Zegree, J.B. (1988). Anger, hostility, and depression in domestically violent versus generally assaultive men and nonviolent control subjects. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 56(1), 17-23.
- Margolin, G., John, R.S., & Gleberman, L. (1988). Affective responses to conflictual discussions in violent and nonviolent couples. *Journal of Counseling and Clinical Psychology*, 56(1), 24-33.
- Markowitz, F.E. (2001). Attitudes and family violence: Linking intergenerational and cultural theories. *Journal of Family Violence*, 16(2), 205-218.
- Marsh, N.V., & Martinovich, W.M. (2006). Executive dysfunction and domestic violence. *Brain Injury*, 20(1), 61-66.
- McKenry, P.C., Julian, T.W., & Gavazzi, S.M. (1995). Toward a biophysical model of domestic violence. *Journal of Marriage and the Family*, 57(2), 307-320.
- McKenry, P.C., Serovich, J.M., Mason, T.L., & Mosack, K. (2006). Perpetration of gay and lesbian partner violence: A disempowerment perspective. *Journal of Family Violence*, 21(4), 233-243.
- McLaughlin, I.G., Leonard, K.E., & Senchak, M. (1992). Prevalence and distribution of premarital aggression among couples applying for a marriage license. *Journal of Family Violence*, 7(4), 309-319.
- Mechem, C.C., Shofer, F.S., Reinhard, S.S., Hornig, S., & Datner, E. (1999). History of domestic violence among male patients presenting to an urban emergency department. *Academic Emergency Medicine*, 6(8), 786-791.
- Mihalic, S.W., & Elliott, D. (1997a). A social learning theory model of marital violence. *Journal of Family Violence*, 12(1), 21-47.
- Mihalic, S.W., & Elliott, D. (1997b). If violence is domestic, does it really count? *Journal of Family Violence*, 12(3), 293-311.
- Millon, T. (1987). *Manual for the MCMI-II*. Minneapolis, MN: National Computer Systems.
- Moffitt, T.E., Caspi, A., Krueger, R.F., Magdol, L., Margolin, G., Silva, P.A., et al. (1997). Do partners agree about abuse in their relationship? A psychometric evaluation of interpartner agreement. *Psychological Assessment*, 9(1), 47-56.
- Moffitt, T.E., Krueger, R.F., Caspi, A., Fagan, J. (2000). Partner abuse and general crime: How are they the same? How are they different? *Criminology*, 38(1), 199-232.
- Moffitt, T.E., Robins, R.W., & Caspi, A. (2001). A couples analysis of partner abuse with implications for abuse-prevention policy. *Criminology & Public Policy*, 1(1), 5-36.
- Morrison, R.L., Van Hasselt, V. B., & Bellack, A.S. (1987). Assessment of assertion and problem-solving skills in wife abusers and their spouses. *Journal of Family Violence*, 2(3), 227-238.

- Morse, B.J. (1995). Beyond the Conflict Tactics Scale: Assessing gender differences in partner violence. *Violence and Victims*, 10(4), 251-272.
- Murphy, C.M., Meyer, S.L., & O'Leary, K.D. (1994). Dependency characteristics of partner assaultive men. *Journal of Abnormal Psychology*, 103(4), 729-735.
- Murrell, A.R., Christoff, K.A., & Henning, K.R. (2007). Characteristics of domestic violence offenders: Associations with childhood exposure to violence. *Journal of Family Violence*, 22(7), 523-532.
- Neff, J.A., Holamon, B., & Schluter, T.D. (1995). Spousal violence among Anglos, Blacks, and Mexican Americans: The role of demographic variables, psychosocial predictors, and alcohol consumption. *Journal of Family Violence*, 10(1), 1-21.
- O'Farrell, T., & Murphy, C.M. (1995). Marital violence before and after alcoholism treatment. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 63(2), 256-262.
- O'Farrell, T.J., Van Hutton, V., & Murphy, C.M. (1999). Domestic violence before and after alcoholism treatment: A two-year longitudinal study. *Journal of Studies on Alcohol*, 60(3), 317-321.
- O'Leary, K.D. (1999). Developmental and affective issues in assessing and treating partner aggression. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 6(4), 400-414.
- O'Leary, K.D., & Curley, A.D. (1986). Assertion and family violence: Correlates of spouse abuse. *Journal of Marital and Family Therapy*, 12(3), 281-289.
- O'Leary, S.G., & Smith Slep, A.M. (2006). Precipitants of partner aggression. *Journal of Family Psychology*, 20(2), 344-347.
- O'Neil, J.M., & Harway, M. (1999). Revised multivariate model explaining men's risk factors for violence against women. In M. Harway & J.M. O'Neil (red.), *What causes men's violence against women* (pp. 207-242). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Pan, H.S., Neidig, P.H., & O'Leary, K.D. (1994). Predicting mild and severe husband-to-wife physical aggression. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 62(5), 975-981.
- Patterson, G.R., Reid, J.B., & Dishion, T.J. (1992). *Antisocial boys*. Eugene, OR: Castalia.
- Philipse, M.W.G., Koeter, M.W.J., Staak, C.P.F. van der, & Brink, W. van den (2006). Static and dynamic patient characteristics as predictors of criminal recidivism: A prospective study in a Dutch forensic psychiatric sample. *Law and Human Behavior*, 30(3), 309-327.
- Prince, J.E., & Arias, I. (1994). The role of perceived control and the desirability of control among abusive and nonabusive husbands. *The American Journal of Family Therapy*, 22(2), 126-134.
- Pugliesi, K.L., & Howell, M.J. (1988). Husbands who harm: Predicting spousal violence by men. *Journal of Family Violence*, 3(1), 15-27.

- Riggs, D.S., Caulfield, M.B., & Street, A.E. (2000). Risk for domestic violence: Factors associated with perpetration and victimization. *Journal of clinical psychology*, 56(10), 1289-1316.
- Römkens, R. (1989). *Vrouwenmishandeling: over geweld tegen vrouwen in heteroseksuele partnerrelaties*. Rijswijk: Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur.
- Römkens, R. (1992). *Gewoon geweld? Omvang, aard, gevolgen en achtergrond van geweld tegen vrouwen in heteroseksuele partnerrelaties*. Amsterdam: Zwets & Zeitlinger.
- Rosenbaum, A., & O'Leary, K.D. (1981). Marital violence: Characteristics of abusive couples. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 49(1), 63-71.
- Simmons, C.A., Lehmann, P., Cobb, N., & Fowler, C.R. (2005). Personality profiles of women and men arrested for domestic violence: An analysis of similarities and differences. *Journal of Offender Rehabilitation*, 41(4), 63-81.
- Simon, L.M.J. (1997). Do criminal offenders specialize in crime types? *Applied & Preventive Psychology*, 6(1), 35-53.
- Stets, J.E., & Straus, M.A. (1989). The marriage license as a hitting license: A comparison of assaults in dating, cohabiting, and married couples. *Journal of Family Violence*, 4(2), 161-180.
- Stith, S.M. (1990). Police response to domestic violence: The influence of individual and familial factors. *Violence and Victims*, 5(1), 37-49.
- Stith, S.M., Rosen, K.H., Middleton, K.A., Busch, A.L., Lundeberg, K., & Carlton, R.P. (2000). The intergenerational transmission of spouse abuse: A meta-analysis. *Journal of Marriage & the Family*, 62(3), 640-654.
- Straus, M.A., & Ramirez, I.L. (2004). Criminal history and assault of dating partners: The role of type of prior crime, age of onset, and gender. *Violence and Victims*, 19(4), 413-434.
- Sugarman, D.B., & Hotaling, G.T. (1997). Intimate violence and social desirability: A meta-analytic review. *Journal of Interpersonal Violence*, 12(2), 275-290.
- Telch, C., & Lindquist, C. (1984). Violent versus nonviolent couples: A comparison of patterns. *Psychotherapy*, 21(2), 242-248.
- Thompson, M.P., & Kingree, J.B. (2006). The roles of victim and perpetrator alcohol use in intimate partner violence outcomes. *Journal of Interpersonal Violence*, 21(2), 163-177.
- Tolman, R.M., & Bennett, L.W. (1990). A review of quantitative research on men who batter. *Journal of Interpersonal Violence*, 5(1), 87-118.
- Tweede Kamer. (2001-2002). *Aanpak huiselijk geweld: Nota Privé geweld – publieke zaak*. 28 345, nr. 2.
- Veen, M. van. (2009). *Veldwerkverslag daders huiselijk geweld. Verantwoording van een online onderzoek*. Hilversum: Intomart. Niet-gepubliceerd onderzoeksverslag.

- Vivian, D., & Malone, J. (1997). Relationship factors and depressive symptomatology associated with mild and severe husband-to-wife physical aggression. *Violence and Victims*, 12(1), 3-18.
- Vonk, T., Ossenbruggen, R. van., & Willems, P. (2006). *The effects of panel recruitment and management on research results. A study across 19 online panels*. Paper gepresenteerd op ESOMAR Panel Research 2006, Barcelona.
- Wartna, B.S.J., Beijersbergen, K.A., Blom, M., Tollenaar, N., Weijters, G., Essers, A.A.M., et al. (2008). *Recidivebericht 1997-2004. Ontwikkelingen in de strafrechtelijke recidive van Nederlandse justitiabelen*. Den Haag: WODC. Fact sheet 2008-2.
- Wartna, B.S.J., Blom, M., & Tollenaar, N. (2008). *De WODC-Recidivemonitor*. Den Haag: WODC.
- Wartna, B.S.J., Tollenaar, N., & Blom, M. (2005). *Recidive 1997. Een cijfermatig overzicht van de strafrechtelijke recidive van volwassenen en jeugdige daders*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. Onderzoek en beleid 227.
- Winters, J., Clift, R.J.W., & Dutton, D.G. (2004). An exploratory study of emotional intelligence and domestic abuse. *Journal of Family Violence*, 19(5), 255-267.
- Wittebrood, K., & Veldheer, V. (2005). Partnergeweld in Nederland. Een secundaire analyse van de Intomart-onderzoeken naar huiselijk geweld. *Tijdschrift voor Criminologie*, 47(1), 3-23.

Bijlage 1

Begeleidingscommissie

Voorzitter

Mw. dr. M. Malsch

Senior onderzoeker NSCR

Leden

Mw. drs. W.M. Kleiman

Beleidsmedewerker Directie Justitieel
Jeugdbeleid, Ministerie van Justitie

Dhr. dr. H.C.J. van der Veen

Projectbegeleider Extern Wetenschappelijke
Betrekkingen (EWB), WODC

Dhr. dr. G. Weijters

Onderzoeker Criminaliteit,
Rechtshandhaving en Sancties (CRS),
WODC

Bijlage 2

Dadervragen uit de screeningsvragenlijst

Welkom bij dit onderzoek.

De Nederlandse overheid vindt persoonlijke veiligheid van groot belang en wil daarom weten in hoeverre en op welke wijzen mensen situaties hebben meegemaakt die hun persoonlijke veiligheid hebben aangetast. Om dit in kaart te brengen willen wij u een aantal vragen voorleggen. Een belangrijk deel van de vragen is erop gericht om te achterhalen in hoeverre en op welke wijze u misschien zelf bent geconfronteerd met dergelijke situaties.

Wij benadrukken dat uw antwoorden volstrekt vertrouwelijk worden behandeld en dat de resultaten van het onderzoek zodanig worden gerapporteerd, dat nimmer te achterhalen is van wie de antwoorden afkomstig zijn.

In dit onderzoek richten we ons voornamelijk op voorvallen, die zich hebben voorgedaan in uw huiselijke kring door toedoen van uw (ex-)partner of (ex-)echtgeno(o)t(e), uw kind(eren), een familielid, een huisgenoot of een huisvriend(in). Het gaat er dus om wie de pleger was, het voorval hoeft zich niet per se bij u thuis te hebben voorgedaan.

Na deze inleiding volgden de vragen naar slachtofferschap waarna de volgende tekst werd getoond en onderstaande vragen naar eigen ouderschap werden gesteld

We hebben zojuist vragen gesteld over vervelende voorvallen die u kunnen zijn overkomen. Het kan natuurlijk ook zo zijn dat u zelf in een situatie bent gekomen die u ertoe heeft gebracht om een ander iets aan te doen. Daar kunt u uw redenen voor hebben gehad en het hoeft niet meteen met opzet te zijn gebeurd.

In het volgende deel van de vragenlijst willen we u een aantal vragen stellen over dergelijke situaties. De vragenlijst is bedoeld om informatie in te winnen, niet om mensen te veroordelen. We vragen u daarom de vragen over deze situaties zo eerlijk mogelijk te beantwoorden. Ook hier geldt dat uw anonimiteit volstrekt is gegarandeerd.

Let op: de vragen gaan alleen over personen in de huiselijke kring ((ex-)partner of (ex-)echtgeno(o)t(e), familie, huisgenoten, huisvriend(in)nen)!

- V11. Kunt u aangeven of u het volgende wel eens heeft gedaan bij iemand in de huiselijke kring? Zo ja, kunt u aangeven om welk jaar/welke jaren het daarbij gaat?
- A. Iemand bespotten of kleineren
 - B. Iemand voortdurend in de gaten houden of volgen
 - C. Iemand verbieden uit te gaan
 - D. Iemand verbieden met anderen te praten op feestjes
 - E. Iemand verbieden een afspraak met iemand anders te maken
 - F. Met opzet iemands spullen kapot maken of vernielen
 - G. U dreigde uw (ex-)partner of (ex-)echtgeno(o)t(e) de relatie te verbreken
 - H. Een andere vorm van psychisch geweld gepleegd

Antwoordmogelijkheden:

- 1 2008 en/of 2007
- 2 2006 en/of 2005
- 3 2004 en/of 2003
- 4 Eerder dan in 2003
- 5 Weet niet meer wanneer
- 6 Nooit gedaan
- 7 Weet niet
- 8 Wil ik niet zeggen

- V12. En kunt u aangeven of u het volgende wel eens heeft gedaan bij iemand in de huiselijke kring? En zo ja, kunt u aangeven in welk jaar/welke jaren?
- A. Dreigen om iemand lichamelijk pijn te doen
 - B. Een voorwerp naar iemand gooien
 - C. Iemand met een voorwerp slaan
 - D. Iemand op pijnlijke of angstaanjagende wijze duwen of grijpen, de arm omdraaien, aan het haar trekken
 - E. Iemand slaan, schoppen, bijten of stompen
 - F. Proberen iemand te verstikken, te wurgen of te branden
 - G. Iemand dreigen met een mes of wapen
 - H. Iemand verwonden met een mes of wapen
 - I. Een andere vorm van lichamelijk geweld gepleegd

Antwoordmogelijkheden:

- 1 2008 en/of 2007
- 2 2006 en/of 2005
- 3 2004 en/of 2003
- 4 Eerder dan in 2003
- 5 Weet niet meer wanneer
- 6 Nooit gedaan
- 7 Weet niet
- 8 Wil ik niet zeggen

V13. Kunt u ook van het volgende aangeven of u dit wel eens heeft gedaan bij iemand in de huiselijke kring? En zo ja, kunt u aangeven wanneer?

- A. Iemand verkrachten
- B. Iemand seks opdringen
- C. Uw (ex-)partner of (ex-)echtgeno(o)t(e) dwingen seksuele handelingen te verrichten
- D. Een andere vorm van seksueel geweld gepleegd

Antwoordmogelijkheden:

- 1 2008 en/of 2007
- 2 2006 en/of 2005
- 3 2004 en/of 2003
- 4 Eerder dan in 2003
- 5 Weet niet meer wanneer
- 6 Nooit gedaan
- 7 Weet niet
- 8 Wil ik niet zeggen

Selecteer voorvallen waarvan men de afgelopen vijf jaar dader is geweest (V11A t/m H, V12, V13 = 1, 2 of 3). Over deze voorvallen worden onderstaande vervolgvragen gesteld, alle vragen per voorval.

U heeft aangegeven dat u in de afgelopen vijf jaar iemand met het volgende voorval heeft geconfronteerd: <TOON VOORVAL, VETGEDRUKT> Kunt u aangeven wie u heeft <TOON VOORVAL>? Het gaat om de relatie die u met deze persoon had **op het moment** van het voorval. Als sprake is van meerdere personen, dan kunt u dat ook aangeven.

Antwoordcategorieën(meerdere antwoorden waren mogelijk):

- 1 Mijn partner of echtgeno(o)t(e)
- 2 Mijn ex-partner of ex-echtgeno(o)t(e)
- 3 Vader
- 4 Moeder
- 5 Broer
- 6 Zus
- 7 Mijn kind(eren)
- 8 Mijn stiefkind(eren)
- 9 Stiefvader
- 10 Stiefmoeder
- 11 Stiefbroer
- 12 Stiefzus
- 13 Oom
- 14 Tante

- 15 Opa
- 16 Oma
- 17 Ander familielid
- 18 Huisgenoot (géén familie)
- 19 Huisvriend(in)
- 20 Andere persoon in de huiselijke kring
- 21 Weet niet/wil niet zeggen

Selectie: Heeft u bij V11, V12 of V13 minimaal één keer code 1 || 3 ingevuld

- V14. Heeft iemand uit uw huiselijke kring de afgelopen vijf jaar wel eens als gevolg van door u gepleegd geweld een behandeling van een huisarts of in een ziekenhuis nodig gehad? Zo ja, in welk jaar/welke jaren was dat?
- 1 Nee, niet nodig geweest
 - 2 Ja, in 2008 en/of 2007
 - 3 Ja, in 2006 en/of 2005
 - 4 Ja, in 2004 en/of 2003
 - 5 Weet niet meer wanneer
 - 6 Niet van toepassing
 - 7 Weet niet
 - 8 Wil ik niet zeggen
- V15. Heeft de politie wel eens contact met u gehad als verdachte van huiselijk geweld? Zo ja, voor hoeveel verschillende zaken?
- 1 Nooit
 - 2 1 zaak
 - 3 2-3 zaken
 - 4 4-5 zaken
 - 5 meer dan 5 zaken
 - 6 Ja, maar weet niet hoeveel zaken
 - 7 Weet niet
 - 8 Wil ik niet zeggen
- V16. En heeft de politie wel eens contact met u gehad als verdachte van geweld buiten de huiselijke kring? Zo ja, voor hoeveel zaken?
- 1 Nooit
 - 2 1 zaak
 - 3 2-3 zaken
 - 4 4-5 zaken
 - 5 meer dan 5 zaken
 - 6 Ja, maar weet niet hoeveel zaken
 - 7 Weet niet
 - 8 Wil ik niet zeggen

/Einde selectie: Heeft bij V11, V12 of V13 minimaal één keer code 1 || 3 ingevuld

Dan zijn we nu aangekomen bij het einde van de vragenlijst. Mocht u naar aanleiding van deze vragenlijst willen napraten over dit onderwerp, dan kunt u bij de volgende instanties terecht:

Napraten over het onderwerp:

Korrelatie (www.korrelatie.nl 0900-1450 (30 cent p/m))

Hulpverlening bij slachtofferschap:

Hulpverlening aan plegers van huiselijk geweld:

[www.steunpunthuiselijkgeweld.nl/0900 1 26 26 26](http://www.steunpunthuiselijkgeweld.nl/09001262626) (5 cent p/m)

Hulpverlening bij slachtofferschap:

Slachtofferhulp Nederland (www.slachtofferhulp.nl/0900-0101 (lokaal tarief))

Melding en aangifte:

Politie (www.politie.nl/0900-8844 /Teksttelefoon voor doven en slechthorenden: 0900-1844 (lokaal tarief))

Bijlage 3

De dadervragenlijst

U heeft enige tijd geleden een vragenlijst via internet ingevuld over vervelende voorvallen in de huiselijke kring. In de vragenlijst die wij u nu voorleggen, zouden we u graag enkele vervolgvragen willen stellen. Het gaat om een belangrijk onderzoek waar veel mensen mee geholpen kunnen worden. Wij hopen daarom van harte dat u aan het onderzoek mee wilt doen. Wij willen benadrukken dat de informatie die u geeft volstrekt vertrouwelijk wordt behandeld.

I Controle antwoorden eerste enquête⁴³

In de vragenlijst over vervelende voorvallen in de huiselijke kring, die u in maart van dit jaar heeft ingevuld, werd een aantal vragen gesteld over vervelende voorvallen die u in de huiselijke kring kunnen zijn overkomen. Ook is een aantal vragen gesteld over situaties waarin u wellicht een ander iets heeft aangedaan. Daar kunt u uw redenen voor hebben gehad en het hoeft niet meteen met opzet te zijn gebeurd. In de vragen die we u nu willen voorleggen wordt wat dieper op dit onderwerp ingegaan. Ook is het mogelijk dat er sinds u de vragenlijst in maart van dit jaar heeft ingevuld nieuwe voorvallen zijn gebeurd. Het kan zijn dat niet alle vragen voor u van toepassing zijn, maar we willen u vragen de vragenlijst toch in zijn geheel in te vullen.

De vragenlijst is bedoeld om informatie in te winnen, niet om mensen te veroordelen. We vragen u daarom de vragen over deze situaties zo eerlijk mogelijk te beantwoorden. Uw anonimiteit is volstrekt gegarandeerd.

Let op: de vragen gaan alleen over personen in de huiselijke kring ((ex-) partner of (ex)echtgeno(o)t(e), familie, huisgenoten, huisvriend(in)nen)!

- V1a. Kunt u aangeven of u het volgende wel eens heeft gedaan bij iemand in de huiselijke kring? Zo ja, kunt u aangeven om welk jaar/welke jaren het daarbij gaat? U kunt dit aangeven door de betreffende jaren aan te klikken. Als het een langere periode betreft dan kunt u dat aangeven door alle vakjes aan te kruisen die van toepassing zijn.⁴⁴
- A. Iemand bespotten of kleineren
 - B. Iemand voortdurend in de gaten houden of volgen
 - C. Iemand verbieden uit te gaan
 - D. Iemand verbieden met anderen te praten op feestjes
 - E. Iemand verbieden een afspraak met iemand anders te maken
 - F. Met opzet iemands spullen kapot maken of vernielen

⁴³ De titels van de afzonderlijke onderdelen van de vragenlijst zijn voor eigen gebruik aangemaakt en werden niet vertoond in de online enquête zoals die aan de respondenten is voorgelegd.

⁴⁴ De items A tot en met F werden in wisselende volgorde aan respondenten gepresenteerd. Items G en H werden altijd als een-na-laatste, respectievelijk laatste genoemd.

G. U dreigde uw (ex-)partner of (ex-)echtgeno(o)t(e) de relatie te verbreken

H. Een andere vorm van psychisch geweld gepleegd

Antwoordcategorieën:

- 1 2008 en/of 2007
- 2 2006 en/of 2005
- 3 2004 en/of 2003
- 4 Eerder dan in 2003
- 5 Weet niet meer wanneer
- 6 Nooit gedaan
- 7 Weet niet
- 8 Wil ik niet zeggen

VIb. En kunt u aangeven of u het volgende wel eens heeft gedaan bij iemand in de huiselijke kring? En zo ja, kunt u aangeven in welk jaar of welke jaren dat was?⁴⁵

- A. Dreigen om iemand lichamelijk pijn te doen
- B. Een voorwerp naar iemand gooien
- C. Iemand met een voorwerp slaan
- D. Iemand op pijnlijke of angstaanjagende wijze duwen of grijpen, de arm omdraaien, aan het haar trekken
- E. Iemand slaan, schoppen, bijten of stompen
- F. Proberen iemand te verstikken, te wurgen of te branden
- G. Iemand dreigen met een mes of wapen
- H. Iemand verwonden met een mes of wapen
- I. Een andere vorm van lichamelijk geweld gepleegd

Antwoordcategorieën:

- 1 2008 en/of 2007
- 2 2006 en/of 2005
- 3 2004 en/of 2003
- 4 Eerder dan in 2003
- 5 Weet niet meer wanneer
- 6 Nooit gedaan
- 7 Weet niet
- 8 Wil ik niet zeggen

⁴⁵ De items A tot en met H werden in wisselende volgorde aan respondenten gepresenteerd. Item I werd altijd als laatste genoemd.

V1c. Kunt u ook van het volgende aangeven of u dit wel eens heeft gedaan bij iemand in de huiselijke kring? En zo ja, kunt u aangeven in welk jaar of welke jaren dat was?⁴⁶

- A. Iemand verkrachten
- B. Iemand seks opdringen
- C. Iemand dwingen seksuele handelingen te verrichten
- D. Een andere vorm van seksueel geweld gepleegd

Antwoordcategorieën:

- 1 2008 en/of 2007
- 2 2006 en/of 2005
- 3 2004 en/of 2003
- 4 Eerder dan in 2003
- 5 Weet niet meer wanneer
- 6 Nooit gedaan
- 7 Weet niet
- 8 Wil ik niet zeggen

De volgende vervolgvragen zijn gesteld voor alle voorvallen waarvan is aangegeven dat ze tussen 2003 en 2008 hebben plaatsgevonden evenals voor de voorvallen waarvan respondenten niet meer wisten wanneer het zich had voorgedaan.

Kunt u aangeven wie u heeft <TOON VOORVAL>? Het gaat om de relatie die u met deze persoon had **op het moment** van het voorval. Als sprake is van meerdere personen, dan kunt u dat ook aangeven.

Antwoordcategorieën (meerdere antwoorden zijn mogelijk):

- 1 Mijn partner of echtgeno(o)t(e)
- 2 Mijn ex-partner of ex-echtgeno(o)t(e)
- 3 Vader
- 4 Moeder
- 5 Broer
- 6 Zus
- 7 Mijn kind(eren)
- 8 Mijn stiefkind(eren)
- 9 Stiefvader
- 10 Stiefmoeder
- 11 Stiefbroer
- 12 Stiefzus
- 13 Oom
- 14 Tante

⁴⁶ De items A tot en met C werden in wisselende volgorde aan respondenten gepresenteerd. Item D werd altijd als laatste genoemd.

- 15 Opa
- 16 Oma
- 17 Ander familielid
- 18 Huisgenoot (géén familie)
- 19 Huisvriend(in)
- 20 Andere persoon in de huiselijke kring
- 21 Weet niet/wil niet zeggen

Onderstaande vraag is per voorval en voor ieder slachtoffer apart gesteld.

Vld. Hoe vaak heeft u het onderstaande gedaan bij uw <TOON SLACHT-OFFER>? <TOON VOORVAL>

- 1 Het was een eenmalig incident
- 2 Het is enkele keren gebeurd
- 3 Het gebeurde of gebeurt regelmatig
- 4 Weet niet
- 5 Wil ik niet zeggen

II Kenmerken van de voorvallen

Als sprake is van meerdere slachtoffers eerst deze tekst tonen op apart scherm:

U heeft zojuist aangegeven dat u (een aantal) dingen heeft gedaan bij meerdere personen in uw huiselijke kring. In de volgende vragen stellen we een aantal vervolgvragen over uzelf en één van de personen waarbij u wel eens iets gedaan heeft. Op de volgende pagina tonen we u over welke persoon we u een aantal vervolgvragen willen stellen.

Selectie van dader/voorvallen is gemaakt op basis van ernst (zie hoofdstuk 3)

Als sprake is van één slachtoffer direct starten met deze tekst:

U heeft zojuist aangegeven dat u het volgende heeft gedaan

<toon voorvallen>

en dat u dat gedaan heeft bij de volgende persoon:⁴⁷

<toon persoon>

We stellen u nu een aantal vragen over uw leefsituatie in de periode dat dit voorval/deze voorvallen plaatsvond(en). Als uw situatie in die periode is veranderd, geeft u dan in uw antwoord aan hoe uw situatie was toen het voorval/de voorvallen begon(nen). Ook stellen we een aantal vragen over de relatie tussen u en **de bovengenoemde persoon** ten tijde van het voorval/de voorvallen.

⁴⁷ Tijdens de afname van de vragenlijst werd deze persoon steeds bovenaan het scherm getoond.

- 2A. Wat was uw burgerlijke staat toen het voorval/de voorvallen gebeurde(n)? Meerdere antwoorden zijn mogelijk. (Je kan immers gescheiden zijn en tegelijkertijd met een partner samenwonen. Even- goed kan je gescheiden en alleenstaand zijn.)
- 1 Gehuwd
 - 2 Ongehuwd samenwonend
 - 3 Ik had een partner, maar woonde niet samen
 - 4 Gescheiden
 - 5 Alleenstaand
 - 6 Anders, namelijk
- 2B. Welke situatie was het meest op u van toepassing toen het voorval/ de voorvallen gebeurde(n)?
- 1 Zelfstandig ondernemer
 - 2 Werkzaam in loondienst
 - 3 Werkzaam bij de overheid
 - 4 Volledig arbeidsongeschikt
 - 5 Werkloos/ werkzoekend/ bijstand
 - 6 Gepensioneerd of VUT
 - 7 Studerend/ schoolgaand
 - 8 Anders, namelijk
 - 9 Weet niet
- 2C. Kon u financieel rondkomen met de inkomsten die u had toen het voorval/de voorvallen gebeurde(n)?
- 1 Ja, dat ging prima
 - 2 Ja, maar het was wel moeilijk
 - 3 Soms wel, soms niet
 - 4 Nee
 - 5 Anders, namelijk
- 2D. Hoe oud was u toen het voorval gebeurde/de voorvallen voor het eerst gebeurden?
- Ongeveer /_____/ jaar

Volgende vraag is niet gesteld als er sprake was van één enkel incident

- 2E. Komt dit voorval/komen deze voorvallen op dit moment nog wel eens voor, of is het gestopt?
- 1 Het is gestopt
 - 2 Het komt af en toe nog voor
 - 3 Het komt nog regelmatig voor
 - 4 Wil ik niet zeggen

Als 2E. = 1

2Ea. Hoe oud was u toen het voorval/deze voorvallen stopte(n)?

Ongeveer / _____ / Jaar

2F. Woonde u in de periode dat het voorval/de voorvallen gebeurde(n) met deze persoon in dezelfde woning?

1 Ja

2 Tijdens een deel van de periode dat het gebeurde wel, tijdens een ander deel niet

3 Nee

4 Anders, namelijk

2G. We willen graag weten hoe u en deze persoon met elkaar omgingen in de periode dat het voorval/de voorvallen gebeurde(n). Kunt u aangeven hoe u met deze persoon omging?

1 Ik had een goede relatie met hem/haar in de periode dat het voorval/de voorvallen gebeurde(n)

2 Ik liet mijn waardering voor hem/haar duidelijk merken

3 Ik respecteerde zijn/haar mening

4 Ik leefde langs hem/haar heen, ik had weinig oog voor deze persoon

5 Ik waardeerde deze persoon niet en wees hem/haar af

6 Ik had meestal een vijandige houding ten opzichte van hem/haar

7 Ik probeerde de baas over hem/haar te spelen

8 Ik liet hem/haar niet over zijn/haar eigen geld beschikken

9 Ik verbood hem/haar met anderen om te gaan

10 Ik verbood hem/haar met anderen te telefoneren

11 Ik chanteerde hem/haar

12 Ik maakte spullen van hem/haar kapot

13 Ik verbood hem/haar de deur uit gaan

14 Ik dreigde mijn kind/de kinderen van mijn partner/echtgeno(o)t(e) af te pakken (*alleen getoond als sprake was van geweld door partner*)

15 Anders, namelijk

En hoe ging **deze persoon** in de periode dat het voorval/de voorvallen gebeurde(n) met u om?

16 Hij/zij liet duidelijk merken mij te waarderen

17 Hij/zij respecteerde mijn mening

18 Hij/zij leefde langs me heen, had weinig oog voor me

19 Hij/zij waardeerde me niet en wees me af

20 Hij/zij had meestal een vijandige houding ten opzichte van mij

21 Hij/zij probeerde de baas over mij te spelen

22 Hij/zij liet mij niet over mijn eigen geld beschikken

23 Hij/zij verbood mij met anderen om te gaan

- 24 Hij/zij verbood mij met anderen te telefoneren
- 25 Hij/zij chanteerde mij
- 26 Hij/zij maakte spullen van mij kapot
- 27 Hij/zij verbood mij de deur uit gaan
- 28 Hij/zij dreigde mijn kind/de kinderen van mij af te pakken (*alleen
getoond als sprake was van geweld door partner*)
- 29 Anders, namelijk

Antwoordcategorieën:

- 1 Altijd/vaak van toepassing
- 2 Regelmatig toepassing
- 3 Soms van toepassing
- 4 Niet van toepassing
- 5 Weet ik niet (meer)
- 6 Zeg ik liever niet

- 2H. Wat was volgens u (meestal) de aanleiding van het voorval/de voorvallen? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.
- 1 Ik was moe of gespannen
 - 2 Ik was onder invloed van alcohol of drugs
 - 3 Ik was gestrest en reageerde het af op deze persoon
 - 4 Ik werd zelf mishandeld en reageerde mij af op deze persoon
 - 5 Deze persoon en ik hadden ruzie
 - 6 Hij/zij beledigde of kwetste mij
 - 7 Mijn partner/echtgeno(o)t(e) zei onze relatie te willen verbreken (*alleen getoond als sprake was van geweld door partner*)
 - 8 Hij/zij dreigde het contact tussen ons te verbreken (*alleen getoond als als het slachtoffer NIET de partner was*)
 - 9 Mijn partner/echtgeno(o)t(e) ging vreemd of ik dacht dat hij/zij vreemdging
 - 10 Hij/zij was als eerste agressief
 - 11 Hij/zij betrok mij niet bij belangrijke beslissingen, bijvoorbeeld over geld
 - 12 Hij/zij probeerde mijn leven te controleren
 - 13 Hij/zij deed niet wat ik wilde
 - 14 Hij/zij gaf mij de schuld van iets dat ik niet had gedaan
 - 15 Er was niet echt een aanleiding
 - 16 Anders, namelijk
 - 17 Weet ik niet (meer)

Volgende vraag is alleen gesteld als 2H = 5 (ruzie)

- 2Ha. Kunt u aangeven waar u en deze persoon (meestal) ruzie over hadden?

.....

- 2I. Waar gebeurde(n) het voorval/deze voorvallen (meestal)?
- 1 In mijn eigen huis
 - 2 In het huis van deze persoon (als dat een ander huis is dan dat van u)
 - 3 In het huis van iemand anders
 - 4 Ergens buiten, bijvoorbeeld op straat, in een café of in het bos
 - 5 In de auto
 - 6 Op een andere plek, namelijk
- 2J. Had u bij één of meerdere keren dat het gebeurde alcohol, drugs of medicijnen gebruikt? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.
- 1 Nee
 - 2 Alcohol
 - 3 Softdrugs
 - 4 Harddrugs
 - 5 Medicijnen
 - 6 Anders, namelijk
- 2K. Had u **in de periode dat** het voorval/de voorvallen gebeurde(n) problemen met alcohol, drugs of medicijnen? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.
- 1 Nee
 - 2 Ja, met alcohol
 - 3 Ja, met drugs
 - 4 Ja, met medicijnen
 - 5 Anders, namelijk met.....
- 2L. Had deze persoon bij één of meerdere keren dat het gebeurde alcohol, drugs of medicijnen gebruikt? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.
- 1 Nee
 - 2 Alcohol
 - 3 Softdrugs
 - 4 Harddrugs
 - 5 Medicijnen
 - 6 Weet ik niet
 - 7 Anders, namelijk
- 2M. Waren er (wel eens) andere mensen, behalve uzelf en deze persoon, bij het voorval/de voorvallen aanwezig? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.
- 1 Nee
 - 2 Ja, minderjarige kinderen
 - 3 Ja, familieleden
 - 4 Ja, mensen uit de huiselijke kring

- 5 Ja, bekenden van buiten de huiselijke kring
- 6 Ja, onbekenden
- 7 Weet ik niet (meer)

2N. Heeft deze persoon bij het voorval/één van de voorvallen wel eens lichamelijk letsel opgelopen?

- 1 Nee
- 2 Ja
- 3 Weet ik niet (meer)

Als 2N = 2

2Na. Wat voor letsel had deze persoon? Het kan zijn dat deze persoon vaker letsel heeft gehad en dat de aard van het letsel varieerde. Beantwoord deze vraag dan voor de keer dat het letsel het ernstigst was. Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- 1 Schaafwond(en) en/of blauwe plek(ken)
- 2 Kneuzing(en) en/of verstuiking(en)
- 3 Bloedneus
- 4 Snij- of steekwond(en)
- 5 Botbreuk(en)
- 6 Verwonding(en) aan het gezicht (waaronder blauwe plekken)
- 7 Niet zichtbaar hoofdletsel, met als gevolg bijvoorbeeld duizeligheid of hoofdpijn
- 8 Zichtbaar hoofdletsel
- 9 Anders, namelijk
- 10 Weet ik niet (meer)

Als 2N = 2

2Nb. Heeft deze persoon naar aanleiding van dit letsel medische zorg van een arts of verpleegkundige gehad?

- 1 Ja
- 2 Nee
- 3 Weet ik niet (meer)

2O. Is deze persoon naar aanleiding van het voorval/één van de voorvallen wel eens thuis gebleven van zijn of haar werk terwijl hij of zij daar wel naar toe moest?

- 1 Niet van toepassing, deze persoon werkte niet
- 2 Nee
- 3 Ja, één dag
- 4 Ja, meerdere dagen
- 5 Ja, maar ik weet niet meer hoe lang
- 6 Weet ik niet (meer)

2P. Is deze persoon naar aanleiding van het voorval/één van de voorval-
len wel eens thuis gebleven van school of opleiding terwijl hij of zij
daar wel naar toe moest?

- 1 Niet van toepassing, deze persoon ging niet naar school en volgde
geen opleiding
- 2 Nee
- 3 Ja, één dag
- 4 Ja, meerdere dagen
- 5 Ja, maar ik weet niet meer hoe lang
- 6 Weet ik niet (meer)

2Q. Bent u zelf naar aanleiding van het voorval/één van de voorval-
len wel eens thuis gebleven van uw werk terwijl u daar wel naartoe
moest?

- 1 Niet van toepassing, ik werkte niet
- 2 Nee
- 3 Ja, één dag
- 4 Ja, meerdere dagen
- 5 Ja, maar ik weet niet meer hoe lang
- 6 Weet ik niet (meer)

2R. Bent u zelf naar aanleiding van het voorval/één van de voorvallen
wel eens thuis gebleven van school of opleiding terwijl u daar wel
naartoe moest?

- 1 Niet van toepassing, ik werkte niet
- 2 Nee
- 3 Ja, één dag
- 4 Ja, meerdere dagen
- 5 Ja, maar ik weet niet meer hoe lang
- 6 Weet ik niet (meer)

2S. Heeft u naar aanleiding van het voorval/één van de voorvallen wel
eens contact gehad met de politie?

- 1 Nee
- 2 Ja
- 3 Weet ik niet (meer)

Als 2S. = 2

2Sa. Wat is er naar aanleiding van het politiecontact gebeurd? Meerdere
antwoorden zijn mogelijk.

- 1 Er is niets gebeurd
- 2 De politie heeft mij een waarschuwing gegeven
- 3 De politie heeft mij doorverwezen naar hulpverlening
- 4 Er is een proces-verbaal gemaakt
- 5 Ik moest mee naar het bureau
- 6 Iets anders, namelijk

Als 2S. = 2

2Sb. Bent u naar aanleiding van het voorval/één van de voorvallen (wel eens) door justitie vervolgd?

- 1 Nee
- 2 Ja
- 3 Weet ik niet (meer)

Als 2Sb. = 2

2Sc. Heeft u naar aanleiding van het voorval/één van de voorvallen een straf of een maatregel opgelegd gekregen?

- 1 Nee, de zaak is geseponeerd
- 2 Nee, maar er loopt nog een rechtszaak
- 3 Nee (andere reden)
- 4 Ja
- 5 Weet ik niet (meer)

Als 2Sc. = 4

2Sd. Is het voorval/Zijn de voorvallen nog wel eens voorgekomen nadat deze straf of maatregel werd opgelegd?

- 1 Nee
- 2 Ja, één keer
- 3 Ja, een paar keer
- 4 Ja, regelmatig
- 5 Weet ik niet (meer)

2T. Welke gevolgen heeft het voorval/hebben de voorvallen voor u gehad? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- 1 Geen, er zijn geen noemenswaardige gevolgen
- 2 Mijn partner/echtgeno(o)t(e) en ik zijn uit elkaar gegaan
- 3 Ik heb hierdoor geen contact meer met deze persoon
- 4 Ik heb er het contact met familie door verloren
- 5 Ik heb er vrienden door verloren
- 6 Ik ben er mijn werk door kwijtgeraakt
- 7 Ik moest erdoor verhuizen
- 8 Ik ben er overspannen van geworden
- 9 Ik heb er een drank- of drugsprobleem door gekregen
- 10 Ik werd er neerslachtig van
- 11 Ik ben er negatiever door gaan denken over mezelf
- 12 Andere gevolgen, namelijk

Als 2E. = 1

2U. Eerder gaf u aan dat het voorval is/de voorvallen zijn gestopt. Wat is de belangrijkste reden dat het voorval is/de voorvallen zijn gestopt?

- 1 Het gebeurde per ongeluk en ik bedoelde het niet zo
- 2 Ik heb mijn gedrag veranderd

- 3 Deze persoon en ik gaan tegenwoordig op een andere manier met elkaar om
- 4 Deze persoon en ik hebben onze problemen opgelost
- 5 Mijn partner/echtgeno(o)t(e) en ik zijn uit elkaar (alleen getoond als sprake was van geweld door partner)
- 6 Deze persoon en ik hebben geen contact (meer) met elkaar
- 7 Om een andere reden, namelijk
- 8 Weet ik niet (meer)

III Hulp van anderen

- 3A. Heeft u wel eens met iemand over het voorval/de voorvallen gepraat omdat u bijvoorbeeld een luisterend oor zocht of hulp wilde?
- 1 Nee
 - 2 Ja
 - 3 Weet ik niet (meer)

Als 3A. = 2

- 3B. Met wie heeft u erover gepraat? Het gaat om de relatie die u met de perso(n)en had op het moment dat u erover heeft gesproken. Meerdere antwoorden zijn mogelijk.
- 1 Partner of echtgeno(o)t(e)
 - 2 Ex-partner of ex-echtgeno(o)t(e)
 - 3 Vader/stiefvader/pleegvader
 - 4 Moeder/stiefmoeder/pleegmoeder
 - 5 Broer/stiefbroer
 - 6 Zus/stiefzus
 - 7 Mijn kind(eren)/stiefkind(eren)
 - 8 Schoonfamilie
 - 9 Met een ander familielid
 - 10 Met vriend(en) of vriendin(nen)
 - 11 Huisgeno(o)t(en)
 - 12 Via internet (bijvoorbeeld via chatten of op een discussieforum)
 - 13 Huisarts
 - 14 Andere arts of medische instelling
 - 15 Politie
 - 16 Bureau voor rechtshulp
 - 17 Justitie
 - 18 Reclassering
 - 19 Algemeen Maatschappelijk Werk
 - 20 Een psycholoog of psychiater
 - 21 Een hulpverleningsinstelling
 - 22 RIAGG/GGZ
 - 23 Een geestelijke (pastoor, dominee, imam, rabbijn)

- 24 (Crisis)opvang
- 25 Advies- en Steunpunt Huiselijk geweld
- 26 Telefonische hulpdienst
- 27 Met iemand anders, namelijk

Als 3A = 1

- 3C. Wat weerhoudt of weerhield u ervan om er met iemand over te praten? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.
- 1 Het gebeurde per ongeluk en ik vond het niet nodig om er met iemand over te praten
 - 2 Het probleem was/is opgelost
 - 3 Ik schaam(de) me voor mijn gedrag
 - 4 Ik wil niet dat anderen het weten, want het is een privézaak
 - 5 Ik heb geen behoefte om erover te praten, want met praten verander je de situatie niet
 - 6 Dit soort dingen gebeuren nou eenmaal en daar heb ik geen luisterend oor voor nodig
 - 7 Ik vind het al met al niet zo'n probleem
 - 8 Ik wilde er wel over praten maar wist niet wie ik in vertrouwen kon nemen
 - 9 Ik heb geen hulp nodig, maar deze persoon heeft hulp nodig
 - 10 Andere reden, namelijk

Als 3A = 1

- 3D. Zijn er omstandigheden waaronder u zich kunt voorstellen dat u er wel met iemand over zou praten?
- 1 Nee, ik zou hier nooit met een ander over praten
 - 2 Ja, ik zou er wel met iemand over praten als
.....
 - 3 Misschien, maar ik weet niet welke omstandigheden

Als 3A = 2

- 3E. Wat waren voor u de belangrijkste redenen om er met iemand anders over te praten? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.
- 1 De situatie zat mij erg dwars en ik zocht een luisterend oor
 - 2 Ik wilde mijn gedrag veranderen en had daar hulp bij nodig
 - 3 Ik wilde het gedrag van deze persoon veranderen en had daar hulp bij nodig
 - 4 Ik wilde de situatie veranderen en had daar hulp bij nodig
 - 5 Ik wilde voorkomen dat mijn gezin er last van zou krijgen
 - 6 Ik ben gewend om met anderen te praten over dingen die mij dwars zitten
 - 7 Ik moest wel omdat er aangifte was gedaan
 - 8 Ik moest wel omdat de rechter mij dit had opgelegd

9 Anders, namelijk

10 Weet ik niet (meer)

Als 3A = 2

3F. Heeft het praten met anderen over het voorval/de voorvallen u iets opgeleverd?

1 Ja

2 Met sommigen wel, met anderen niet

3 Nee

Als 3F = 1 of 2

3Fa. Kunt u toelichten in welk opzicht het praten met anderen u iets heeft opgeleverd? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

1 Het lichte mij op om mijn verhaal kwijt te kunnen

2 Ik heb ervan geleerd hoe ik anders kan reageren

3 Ik heb goed advies gekregen

4 Anders, namelijk

Als 3F = 2

3Fb. Kunt u toelichten in welk opzicht het praten met anderen u niet iets heeft opgeleverd? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

1 Het was niet mijn bedoeling dat het praten met anderen me iets op zou leveren

2 Ik kon het niet goed vinden met degene met wie ik sprak

3 Ik voelde me niet serieus genomen

4 Anders, namelijk

Als 3F = 3

3Fc. Kunt u toelichten waarom het praten met anderen u niets heeft opgeleverd? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

1 Het was niet mijn bedoeling dat het praten met anderen me iets op zou leveren

2 Ik kon het niet goed vinden met degene met wie ik sprak

3 Ik voelde me niet serieus genomen

4 Anders, namelijk

Als 3A = 2

3G. Heeft u naar aanleiding van het voorval/de voorvallen hulp van een instantie gekregen?

1 Ja

2 Nee, maar dat had ik eigenlijk wel gewild

3 Nee, maar dat wilde ik ook niet

4 Weet ik niet (meer)

Als 3G = 1

3H. Van welke instantie(s) heeft u hulp gekregen?

.....

Als 3G = 1

3I. Hoe lang heeft u in totaal gebruik gemaakt van deze hulpverlening?

- 1 Kortere dan een week
- 2 Langer dan een week, maar korter dan een maand
- 3 Langer dan een maand, maar korter dan een half jaar
- 4 Een half jaar tot een jaar
- 5 Langer dan een jaar
- 6 Weet ik niet (meer)
- 7 Anders, namelijk

Als 3G = 1

3K. In welke vorm kreeg u deze hulpverlening? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- 1 Ik kreeg in mijn eentje hulp
- 2 Ik kreeg hulp in een groep van andere daders
- 3 Ik kreeg samen met deze persoon hulp
- 4 Ik kreeg samen met mijn gezin hulp

Als 3G = 1 en 2E = 1

3L. Eerder gaf u aan dat het voorval is/de voorvallen zijn gestopt. Komt dit (mede) door de hulpverlening die u heeft gehad?

- 1 Ja
- 2 Nee
- 3 Weet ik niet

Als 3G = 2

3M. Kunt u aangeven waardoor u geen hulp heeft gekregen terwijl u dat wel wilde? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- 1 De wachtlijst was me te lang
- 2 Ik kon het niet goed vinden met degene met wie ik sprak
- 3 Ik voelde me niet serieus genomen
- 4 Ik werd niet toegelaten bij de instantie waar ik hulp zocht
- 5 Ik wist niet waar ik terecht kon
- 6 Ik durfde geen hulp te zoeken of te accepteren
- 7 Anders, namelijk
- 8 Weet ik niet (meer)

Als respondent in eerste enquête heeft aangegeven zelf ook wel eens slachtoffer te zijn geweest:

- 3N. U heeft in de eerdere internetvragenlijst aangegeven zelf ook wel eens slachtoffer te zijn geworden van vervelende voorvallen in de huiselijke kring. Was degene die toen de dingen bij u deed dezelfde persoon als degene die het slachtoffer was van het voorval dat/de voorvallen die u heeft gedaan?
- 1 Ja, het was (altijd) dezelfde persoon
 - 2 Ja, het was meestal dezelfde persoon
 - 3 Het was net zo vaak dezelfde persoon als dat het een ander was
 - 4 Nee, het was meestal een ander
 - 5 Nee, het was (altijd) een ander
 - 6 Anders, namelijk

IV Andere contexten

De voorgaande vragen gingen over voorvallen die in de huiselijke kring gebeurden. We willen u nu graag een aantal vragen stellen over eventuele gebeurtenissen in andere situaties.

- 4A. Heeft u wel eens verbaal of lichamelijk geweld gebruikt tegen iemand van buiten uw huiselijke kring, bijvoorbeeld op straat of in het café? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.
- 1 Nee
 - 2 Ja, verbaal geweld (bijvoorbeeld schelden of bedreigen)
 - 3 Ja, lichamelijk geweld (bijvoorbeeld slaan, schoppen of geweld met een wapen)
 - 4 Ja, seksueel geweld
 - 5 Anders, namelijk
- 4B. Bent u zelf buiten uw huiselijke kring wel eens slachtoffer geworden van verbaal of lichamelijk geweld? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.
- 1 Nee
 - 2 Ja, verbaal geweld (bijvoorbeeld schelden of bedreigen)
 - 3 Ja, lichamelijk geweld (bijvoorbeeld slaan, schoppen of geweld met een wapen)
 - 4 Ja, seksueel geweld
 - 5 Anders, namelijk

- 4C. Heeft u wel eens contact gehad met de politie of met justitie vanwege geweld dat u tegen iemand **buiten de huiselijke kring** pleegde, bijvoorbeeld bedreiging of mishandeling?
- 1 Nee, nooit
 - 2 Ja, één keer
 - 3 Ja, twee of drie keer
 - 4 Ja, vaker dan drie keer
 - 5 Ja, maar ik weet niet meer hoe vaak
- 4D. Heeft u wel eens contact gehad met de politie of met justitie vanwege andere, niet agressieve delicten, zoals diefstal?
- 1 Nee, nooit
 - 2 Ja, één keer
 - 3 Ja, twee of drie keer
 - 4 Ja, vaker dan drie keer
 - 5 Ja, maar ik weet niet meer hoe vaak
- 4E. Had u als jongere één of meerdere vrienden of vriendinnen die wel eens als verdachte of dader met de politie in aanraking zijn geweest?
- 1 Nee
 - 2 Ja
 - 3 Weet ik niet
- 4F. Heeft of had u als volwassene één of meerdere vrienden of vriendinnen die wel eens als verdachte of dader met de politie in aanraking zijn geweest?
- 1 Nee
 - 2 Ja
 - 3 Weet ik niet

De volgende drie vragen zijn alleen gesteld als er sprake is (geweest) van geweld tegen een partner of ex-partner:

- 4G. U heeft aangegeven dat u wel eens agressief bent geweest tegen uw partner of ex-partner. Heeft u voor of na de relatie met deze persoon andere relaties gehad?
- 1 Ja
 - 2 Nee

Als 4G = 1

- 4H. Is het voorval/Zijn de voorvallen ook wel eens gebeurd met een partner, met wie u eerder of later een relatie heeft gehad?
- 1 Nee
 - 2 Ja
 - 3 Weet ik niet (meer)

Als 4H = 2

- 4I. Wat was uw rol hierbij? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.
- 1 Ik was de dader
 - 2 Ik was het slachtoffer
 - 3 Ik was ooggetuige
 - 4 Anders, namelijk

Onderstaande vragen zijn aan iedereen gesteld.

- 4J. Heeft u in uw jeugd wel eens te maken gehad met agressief gedrag in de huiselijke kring?
- 1 Nee
 - 2 Ja, ik ben als kind of jongere getuige geweest van agressieve voorvallen in de huiselijke kring
 - 3 Ja, ik ben als kind of jongere zelf slachtoffer geweest van agressieve voorvallen in de huiselijke kring
 - 4 Ja, ik ben als kind of jongere zowel getuige als slachtoffer geweest van agressieve voorvallen in de huiselijke kring
 - 5 Anders, namelijk

Als 4J = 2 of 4

- 4Ja. Ging het bij de agressieve incidenten in de huiselijke kring waar u getuige van was om verbaal, lichamelijk of seksueel geweld? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.
- 1 Verbaal geweld
 - 2 Lichamelijk geweld
 - 3 Seksueel geweld
 - 4 Anders, namelijk

Als 4J = 3 of 4

- 4Jb. Ging het bij de agressieve incidenten in de huiselijke kring waar u slachtoffer van was om verbaal, lichamelijk of seksueel geweld? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.
- 1 Verbaal geweld
 - 2 Lichamelijk geweld
 - 3 Seksueel geweld
 - 4 Anders, namelijk

V Tot slot

- 5A. Tot slot willen wij u nog een aantal uitspraken voorleggen. Geeft u alstublieft aan in hoeverre u het met elke uitspraak eens bent.

Antwoordcategorieën: dat is beslist zo – dat is zo – dat is eigenlijk wel zo – dat is eigenlijk niet zo – dat is niet zo – dat is beslist niet zo

- 1 De meeste narigheden in je leven overkomen je zonder dat je er veel aan kunt doen.
- 2 Als je werkelijk goed je best doet, dan bereik je ook altijd veel.
- 3 Het heeft geen zin om te proberen je recht te krijgen bij hogere ambtenaren, want die trekken zich van de gewone burger toch niets aan.
- 4 Hoe sterk iemand zich ook inspant, vaak wordt zijn waarde niet erkend.
- 5 De werkelijke beslissingen worden genomen door een paar mensen die de macht hebben en de gewone burger kan daar niet zoveel aan doen.
- 6 Heel wat ongevallen zijn gewoon een kwestie van pech hebben.
- 7 Veel beslissingen zouden we net zo goed kunnen nemen door een munt op te gooien.
- 8 Je bent nu eenmaal een brokkenmaker of niet en daar is niet zo erg veel aan te veranderen.
- 9 Door hard te werken verbetert het lot van de gewone man toch niets.
- 10 Het gevoel mijn eigen leven niet genoeg in de hand te hebben, heb ik zeer vaak.
- 11 Wat er met mij gebeurt heb ik helemaal zelf in de hand.
- 12 Succes hebben in je werk is een kwestie van geluk hebben.
- 13 Ik heb het gevoel dat ik zeer veel invloed heb op de dingen die mij overkomen.
- 14 Je stem uitbrengen bij de verkiezingen is zeer belangrijk.
- 15 Of je ongelukken maakt of niet heb je meestal nauwelijks zelf in de hand.
- 16 De meeste ongelukken zijn het gevolg van eigen onvoorzichtigheid.

5B. Een slachtoffer van de omstandigheden voel ik mij:

- 1 Nooit
- 2 Zelden
- 3 Soms
- 4 Nogal eens
- 5 Vaak

5C. Hogerop komen in het leven heb je:

- 1 Vrijwel geheel zelf in handen
- 2 Heb je voor een groot deel zelf in handen
- 3 Ligt minstens even sterk aan geluk als aan eigen inspanning
- 4 Is voor een groot deel toch wel een kwestie van geluk hebben

Bijlage 4

Selectie van de onderzoeksgroep uit de RISC-database

In het kader van het onderhavige onderzoek kon gebruik worden gemaakt van een van de Reclassering Nederland (RN) verkregen database waarin alle RISC's zijn opgenomen die van november 2004 tot begin september 2007 door de drie reclasseringsorganisaties zijn gestart. Het bestand bevatte in totaal 47.252 RISC's. De RISC's die nog in behandeling waren en de RISC's waarbij gegevens over invoerdatum en status (in behandeling of afgerond) ontbraken, zijn hieruit verwijderd waarna 42.412 RISC's overbleven. Vervolgens is besloten de RISC's waarvan vier of meer schalen onvoldoende of niet waren ingevuld niet te betrekken in de analyses. Wanneer zoveel schalen missen, betekent dat vrijwel altijd dat de RISC om wat voor reden dan ook nooit is afgerond (persoonlijke communicatie J. Bosker (RN), 6-6-2006). Dit had tot gevolg dat 3.937 RISC's niet zijn betrokken in het onderzoek, zodat 38.475 RISC's overbleven. Vervolgens is een aantal dubbele RISC's uit de data verwijderd evenals de RISC's die in het kader van het onderzoek naar de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de RISC dubbel zijn afgenomen (de reguliere RISC's zijn in het bestand bewaard gebleven). Het aantal RISC's waarop analyses konden worden uitgevoerd, bedroeg na deze datacleaning 38.366 RISC's.

Uiteraard zijn niet alle 38.366 RISC's afgenomen naar aanleiding van een incident in de huiselijke kring. Om in het databestand de RISC's te identificeren die naar aanleiding van huiselijk geweld zijn afgenomen, zijn twee strategieën gehanteerd. Op de eerste plaats is gebruikgemaakt van informatie uit de RISC zelf. Het instrument biedt de reclasseringswerker de mogelijkheid aan te geven dat er sprake was van 'fysiek geweld jegens partner/iemand in de huiselijke kring'. Wanneer deze antwoordmogelijkheid was aangevinkt, is een RISC beschouwd als een RISC die naar aanleiding van huiselijk geweld is afgenomen. In aanvulling hierop is informatie verzameld uit OMDATA over de strafzaken naar aanleiding waarvan de RISC's waren afgenomen. In dit informatiesysteem van het Parket-Generaal van het Openbaar Ministerie wordt bijgehouden hoe strafzaken worden afgedaan door het Openbaar Ministerie en, indien het OM heeft gedagvaard, door de rechter. Daarnaast wordt door middel van 'maatschappelijke classificaties' aangegeven naar aanleiding van wat voor type delict de verdachte werd vervolgd. Op basis van deze maatschappelijke classificaties kon worden nagegaan of een delict in de huiselijke kring de aanleiding voor een strafzaak was. De koppeling van deze gegevens aan de RISC-database kon echter uitsluitend plaatsvinden op basis van de parketnummers van de strafzaken, dat wil zeggen op basis van de unieke identificatienummers van de strafzaken. Na het verwijderen van de records waar geen parketnummer voor beschikbaar was, het verwijderen van dubbele parketnummers en het verwijderen van onvolledige parketnummers, is een bestand met 34.076 unieke parketnummers uit

het RISC-bestand gekoppeld aan afdoeningsgegevens uit OMDATA. Van de 34.076 parketnummers zijn er 31.339 teruggevonden in OMDATA. Dit betekent dat 8% van de aangeleverde parketnummers niet kon worden gevonden. Een groot deel hiervan (1.321 van de 2.737) betreft hofnummers – zaken waarin hoger beroep is aangetekend. Omdat hofzaken niet worden geregistreerd in OMDATA kan geen zaakinformatie aan dergelijke nummers worden gekoppeld. De overige 1.416 niet teruggevonden zaken zijn mogelijk te recent en om die reden nog niet in OMDATA ingevoerd. Van de zaken uit 2007 is 23,6% niet teruggevonden (1.069 van de 4.532), terwijl van de zaken uit 2006 slechts 2,6% niet in OMDATA werd gevonden (362 van de 13.283). Een laatste mogelijkheid waarom zaken niet in OMDATA worden gevonden kan liggen bij typfouten bij het invoeren van het parketnummer in de RISC-database. Dit betreft echter zonder meer kleine aantallen.

Op basis van de informatie uit de RISC en uit OMDATA zijn 9.504 RISC's geïdentificeerd als RISC's die zijn afgenomen naar aanleiding van een incident in de huiselijke sfeer.

Bijlage 5

Tabellen bij hoofdstuk 7

Tabel B1 Itemscores op RISC-schalen 1 & 2 *Delictgegevens*

RISC-item	Score			% missing
	0	1	2	
1.5 Aantal keer veroordeeld vóór 18 jaar	61,9	10,7	5,3	22,1
1.6 Aantal veroordelingen vanaf 18 jaar	45,2	24,7	29,6	0,5
1.7 Niet nakomen reclasseringsafspraken	87,0	n.v.t.	12,6	0,4
1.8 Huidige/eerdere tenlastelegging voor inbraak	85,8	n.v.t.	13,9	0,3
1.9 Diverse delicten in delictgeschiedenis	54,2	13,9	31,5	0,4
2.10 Verantwoordelijkheid nemen	62,2	n.v.t.	24,7	13,1
2.11a Delicten zijn onderdeel van een patroon	51,5	n.v.t.	34,7	13,8
2.11b Delicten worden ernstiger	62,1	n.v.t.	23,9	14,0

Tabel B2 Itemscores op RISC-schaal 3 *Huisvesting en wonen*

RISC-item	Score			% missing
	0	1	2	
3.1 Huisvestingsgeschiedenis: dakloosheid	85,7	9,2	4,8	0,2
3.2 Huidige woonsituatie	77,4	12,6	3,9	6,0
3.3 Geschiktheid van de woning	70,9	17,5	5,4	6,3
3.4 Woonomgeving	77,5	8,9	7,0	6,6

Tabel B3 Itemscores op RISC-schaal 4 *Opleiding, werk en leren*

RISC-item	Score			% missing
	0	1	2	
4.1 Opleidingsniveau	56,9	27,5	15,0	0,7
4.2 Schoolbezoek	58,6	24,1	15,5	1,8
4.3 Belemmeringen voor school en werk	64,1	26,7	8,3	0,9
4.4 Werkervaring en werkverleden	57,2	28,5	13,7	0,6
4.5 Huidige werksituatie	52,7	18,5	28,7	0,1
4.6 Vaardigheden t.a.v. opleiding, werk en leren	52,4	35,9	11,2	0,5
4.7 Houding t.o.v. opleiding, werk en leren	70,6	21,6	7,2	0,7

Tabel B4 Itemscores op RISC-schaal 5 *Inkomen en omgaan met geld*

RISC-item	Score			% missing
	0	1	2	
5.1 Hoofdbron inkomsten	87,6	4,7	7,3	0,4
5.2 Huidige financiële situatie	53,1	32,4	13,8	0,6
5.3 Ernstige beperkingen in budget	67,3	20,5	11,4	0,7
5.4 Gokverslaving of ander verslavingsgedrag	84,3	n.v.t.	15,0	0,7

Tabel B5 Itemscores op RISC-schaal 6 *Relaties met partner, gezin en familie*

RISC-item	Score			% missing
	0	1	2	
6.1 Jeugdervaringen	52,3	25,7	19,7	2,2
6.2 Ervaring met hechte (partner)relaties	46,6	31,2	20,9	1,4
6.3 Huidige partner, familie en gezinsrelaties	16,6	33,9	49,2	0,2
6.4 Familie- of gezinslid heeft justitieel dossier	74,3	n.v.t.	17,7	8,0
6.5 Huiselijk geweld	16,6	0,1	82,4	0,9

Tabel B6 Itemscores op RISC-schaal 7 *Relaties met vrienden en kennissen*

RISC-item	Score			% missing
	0	1	2	
7.1 Vrienden en kennissenkring	71,4	17,6	9,5	1,5
7.2 Laat zich negatief beïnvloeden	79,8	16,3	2,6	1,3
7.3 Manipuleert en gebruikt vrienden/kennissen	72,5	22,0	4,0	1,5
7.4 Zoekt sensatie, opwinding, risico's	79,1	15,6	4,0	1,3

Tabel B7 Itemscores op RISC-schaal 8 *Druggebruik^a*

RISC-item	Score			% missing
	0	1	2	
8.1a Soort drug	33,7	19,4	46,5	0,4
8.1b Frequentie van gebruik	41,0	19,8	38,0	1,2
8.2 Drugs staan centraal	70,0	22,0	6,9	1,1
8.3 Relatie druggebruik en delictgedrag	73,2	11,6	14,1	1,1
8.4 Relatie druggebruik en gevaar	73,1	13,1	12,8	1,0

a Deze frequentieverdelingen zijn berekend over de 3.793 daders die volgens de reclasseringswerkers die de RISC invulden, drugs gebruiken. De daders die geen drugs gebruiken, zijn buiten de analyse gelaten.

Tabel B8 Itemscores op RISC-schaal 9 *Alcoholgebruik*

RISC-item	Score			% missing
	0	1	2	
9.1 Overmatig alcoholgebruik in het verleden	57,6	26,0	15,6	0,8
9.2 Huidige gebruik is een probleem	70,5	20,5	8,2	0,7
9.3 Relatie alcoholgebruik en delictgedrag	63,2	12,9	23,1	0,7
9.4 Relatie alcoholgebruik en gevaar	66,1	13,0	20,1	0,8

Tabel B9 Itemscores op RISC-schaal 10 *Emotioneel welzijn*

RISC-item	Score			% missing
	0	1	2	
10.1 Moeite zich staande te houden	33,7	44,5	21,6	0,1
10.2 Psychische problemen	53,1	25,0	21,4	0,5
10.3 Zelfbeeld	42,1	44,1	13,3	0,5
10.4 Zelfdestrutief gedrag	84,6	n.v.t.	15,1	0,3
10.5 Bijzondere omstandigheden in verleden	55,1	30,3	13,4	1,1

Tabel B10 Itemscores op RISC-schaal 11 *Denkpatronen, gedrag en vaardigheden*

RISC-item	Score			% missing
	0	1	2	
11.1 Sociale en interpersoonlijke vaardigheden	39,3	44,9	15,5	0,3
11.2 Impulsiviteit	28,3	57,2	14,2	0,3
11.3 Dominant gedrag	33,5	52,6	13,5	0,4
11.4 Zelfbeheersing	11,1	52,2	36,1	0,5
11.5 Probleembesef	32,2	49,9	17,5	0,4
11.6 Probleemhantering	26,7	50,2	22,6	0,5
11.7 Doelgerichtheid, toekomstperspectief	50,4	38,9	10,3	0,4
11.8 Denktrant en leerbaarheid	30,2	48,9	20,5	0,5

Tabel B11 Itemscores op RISC-schaal 12 *Houding*

RISC-item	Score			% missing
	0	1	2	
12.1 Pro-criminele houding	40,1	44,9	12,8	2,2
12.2 Houding tegenover de sanctie	56,8	31,5	10,1	1,6
12.3 Houding t.a.v. de samenleving	70,6	25,3	3,1	1,1
12.4 Inzicht en houding t.o.v. zichzelf en delictgedrag	30,4	49,5	17,6	2,6
12.5 Veranderingsgezindheid	38,3	45,0	15,1	1,6

Bijlage 6

Interpretatie maat voor effectgrootte Cramer's V

Tabel B12 Effectgrootte w en bijbehorende Cramer's V voor 2 x n-kruistabellen

w ^a	n=2*	φ ¹ (Cramer's V)			
		3	4	5	6
0,10	0,10	0,07	0,06	0,05	0,05
0,20	0,20	0,14	0,12	0,10	0,09
0,30	0,30	0,21	0,17	0,15	0,13
0,40	0,40	0,28	0,23	0,20	0,18
0,50	0,50	0,35	0,29	0,25	0,22
0,60	0,60	0,42	0,35	0,30	0,27
0,70	0,70	0,50	0,40	0,35	0,31
0,80	0,80	0,57	0,46	0,40	0,36
0,90	0,90	0,64	0,52	0,45	0,40

- a Cramer's V is vergelijkbaar met de effectmaat w, met dit verschil dat Cramer's V gevoelig is voor het aantal rijen in een kruistabel. Cohen (1988) hanteert als richtlijn voor de interpretatie van w een grens van 0,10 om te kunnen spreken van een klein effect. Een waarde van 0,30 of groter duidt op een middelgroot effect en een waarde van 0,50 of meer heeft betrekking op een groot effect.

* n = aantal rijen.

Bron: Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences*, 2nd ed. Hillsdale, NJ: L. Erlbaum Associates